

**A/li Báthory Gábor püspöki vizitációja**  
**Tolnai egyházmegye**  
**G 60-83**

## **G 60 Alsónyék**

Beküldetett 20. aug. 1816.

A' Canonica Visitatio Tárgyaira való Feleletek

Alsó Nyék Tettes Nes Tolna Vármegyében birja a' Nagy Méltoságu Theresianum Collegium.

a) Mater Eklesia, mikor kezdődött bizonytalan 1786<sup>ban</sup> három igen Őreg Nyéki Lakosok megkérdezettvén a' Predikátortól, az eránt mitsoda fatumára emlékezhetek ezen Ekklesiának? Kik a' mit tudhattak eleiktől vett traditio után, így adták elő. A' régi Pestisbe mikor a' Rátzok miatt 1706<sup>ban</sup> háborgattatván, kéntelenítették egy ideig a' Sárvice tulsó Partyára menni lakni, akkor volt közöttök egy Suri nevű Pap hivatalban. Ez honnét jött? meddig volt itt? s. hová ment? Semmit Sem tudnak felőle. Ennek helyébe állott Tiszt Szőlősi nevű, de azis meddig lehetett Nyéken hivatalba nem tudatik. azután Tiszt Pátkai István nevű Szegszárdi Oskola Mesterségből hozatott ide Predikátornak, a' kire már három öreg lakosok emlékeznek, de meddig szolgált itt az is bizonytalan? Tiszt Keresztesi Szőke István N. Dorogi Oskola Mesterségből hozatott 1727<sup>en</sup> és szolgált 1737<sup>is</sup> a' kire a' mostani öregek is emlékeznek.

A' Lelkek Száma 800.

b) A' Templom a' Toronnyal együtt épült Kőből 1790<sup>en</sup> jó állapotban van.

c) Az Ur Asztalához van Fehér Abrosz 4. egy Fekete tafota asztal terített 3. Keszkenő 2. Pohár egyik arannyal meg futtatott, másik Tompakból arany füstel néhol meg futtatott. 3 Kanna Ön. ilyen irással ALSÓ NYÉKI EKLESIAÉ. K. L. P. C. T. F. O. B. 1762. Közép Ön Kanna. ALSÓ NYÉKI EKLÉSIÁÉ K. L. P. C. G. F Ó.B. 1762. Kissebb Ön Kanna ALSÓ NYÉKI EKLÉSIÁÉ Csináltatta FLORIS MÁRTON MAGA KÖLCSÉGÉVEL 1762. Ön Tányér K.L.P. 1735. Tompak Tányér, Fedeles Korsó.

d) A' Toronyban vagyon három Harang, a' nagyobb 6. mása 60 font ezen irással AZ ALSO NYÉKI REFORMATA VALLÁST TARTÓ KERESZTY. KÖZNÉP ÖNTETTE TULAJDON KÖLCSÉGÉN 1809.<sup>en</sup> EDIT. HENRICUS. EBENHARD. PESTEN. A' középső Harang Két mása 40. Font 1786.<sup>n</sup> ezen irással JOHANNES FISCHER GOSS MIC. IN EINJ KIRCHEN. A' LegKissebb 90. Font készült 1794<sup>en</sup> ezen is az az inscriptio van mely a' középsőn.

e) Könyvei vagynak Csúzi Cseh János Lelki áldozattya Igasság Paissa három Énekes Könyv.

f) Három szobák jó állapotban vagynak, 4. nyoszolyái, 3 Asztalai, 8 Székei Kamara, Istálló, Ól meg lehets állapotban vagynak.

### **II. Az Ekklesia Helybéli Igazgatása.**

1. Orgonizált Presbyterium 3. személyből áll; választatnak a' Predikátor, és az Elöljárók által, fel vagynak eskedtetve.

2. Tartatnak Presbyterialis Gyűlések; mikor a' Predikátor szükségesnek itéli az Ekklesia Házánál.

3. Czégeres vétekben élők, Versengők, nintsenek, de egy külön lakó házastárs vagyon, a' kit az Ekklesiái Gyűlés már meg intett, az egygyütt lakásra kénszerített, de minden intés után is az Asszony a' Férjét elnem fogadta s a' Helységből is eltávozott.

4. Az Acták fel jegyeztetnek a' Predikátor által.

5. Curator van, szám adásai esztendőnként revidealtatnak az Elöljárók s. némelly Közemberek jelenlétekben.

6. A' Lélek buzából, borból meg maradott részből, és még az Ekklesiának szőlőjéből van a' jövedelem, leginkább pedig a' Szenából lehetne nevelni, de az árviz azt akadályoztattya.

### **III. A' Charitativumok vagy alamisnák.**

1. Az Agentiale publicaltatik esztendőben 5<sup>ör</sup> más jel akkor nem tétetik ki.

2. A' GConsistoriumtól rendeltetett objectumok publicaltatnak.

3. A' Predikátor, és a' Presbyterek jelenlétekbe számláltatik fel az alapisma, melly mindjárt bé íródik. Van a' Curator keze alatt.
4. Admistraltatik a' Tractualis Tiszt. Visitor Uraknak Subscriptio mellett.

#### IV. A' Lelki Pásztor.

1. T. Hagymási Péter. Debreczenben tanúlt. Magyar Deák nyelveken beszél, vala mennyire a' Görög nyelvel is van esmeretsége. Itt Nyéken 15 esztendőől fogva szolgál, Duna Sz. Györgyön mint Káplán 9 esztendeig Néhai T.T. Ötvös István Esperest Ur mellett. Feleséges Gyermekei 6<sup>am</sup> vagynak.
2. Canonja nints, Liturgiája és Josephina Resolutioja van.
3. Vasárnapokon, és Innepekben tart Predikatiót, dél után Catechizatiót, hétköz nap imadságot minden nap.
4. Az Ur Asztalához járulokat Confirmálja s bé írja.
5. Administralja 5<sup>ör</sup> az Ur Vatsoráját.
6. A' Keresztelést a' Templomban, ha a' szükség kívánja a' háznál is véghez viszi.
7. A' beteget meg látogattya mikor kívántatik, de azonkívül is.
8. A' GConsistoriumtól ki adott norma szerént a' Matriculát viszi, bé írja ezen ki fejezéssel. Törvénytelen Ágyból született.
9. Háromszor Publicálja a' házosalandókat Vasárnapokon, Be írja a' Copulaltattakat.
10. A' Felséges Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicalt Rendelést
11. A' Predikatori Salarium a' Földekkal, és azoknak le írásával együtt Különös Árkus papirosra íratott le.
12. A' Fizetés bé adódik minden esztendőben, és restantia nints.
13. A' Predikátor illendő tiszteletbe s. tekintetbe tartatik.

#### V. Az Oskolák.

- a) Oskola Rector Nosztori István, Ketskémén tanúlt. itt 4<sup>ik</sup> esztendeje, hogy szolgál, az előtt Várallyán és Pilisen vólt hivatalba, Feleséges 5. gyermekei vagynak.
- b) Az Oskola s Mesteri ház romladozó állapotban van; de Ujjat igyekezik az Ekklesia építtetni.
- c) A' mint a' bé adott Catalogus mutattya 61<sup>en</sup> vagynak.
- d) Nyáron a' munka miatt kevesebben járnak mint télen.
- e) T. T. Göbből Ur Kis Kateját, Kis Sz. Historiát, a' Hübnerből a' nevezetesebb részeket, a' Nagy Kátét, Soltárt, Olvasást, Imádságokat, Írást Számvetést tanulják.
- f) A' Helybéli Prédikátor. Kétszer Visital esztendőben. Jelen van az Examenben ahová hivatik.
- g) Helybéli Inspectorok vagynak.
- h) A' Templombéli éneklést a' Rector el végzi a' nélkül, hogy a' Predikátor praescribalja mi énekeltség.
- i) Az Ujj Enekes Könyv introducaltatott annyiba hogy énekeltetik dictálás által, még ugyan háromnál több az Ekklesiába nints.

VI. Examinalt fel esketett Bába van. Ki az Asszonyok bajjain Segíteni tud, kötelességében eljár, nem keresztel, A' Himlő oltás folyamatba van.

VII. A' Temető elég tágos, be van kerítve, a' Sirok a' mint a' Viz engedi ugy ásatnak. A' Temetésre nézve a' Királyi Parantsolat meg tartatik.

VIII. Harangozó van, el jár a' kötelességében, engedelmes a' Predikátornak, fizetése van, a' Hellység terheitől Szabados.

IX. Az Ekklesiának Szegényei nintsenek.

X. Gravamene a' Predikátornak ez: Négy esztendeje, hogy az Uraság Tisztje a' Predikátor buzáját meg dézmálta. Két esztendei dezrát vissza adta per instantian. Kettejét pedig nem, és máig is oda van.

## G 61 Baja

Fő Tisztelendő Báthori Gábor Dunamellyéki Superintendens Úrnak az el múlt 1816dik Esztendő Maius Hónapjának 16dik napján költ, és a' Kormányozása alatt lévő Helvetziai Vallástételt követő Dunamellyéki Kerületre ki küldött Fő Pásztori Levelének következtében, a Bajai Reformata Új Ekklesiának állapotját, e' következő módon adom elől:

I. ad Ium. Ezen Ekklesia vagyon Ts Ns Báts és Bodrogh Törvényesen eggyesült Vármegyékben helyheztesett. Gyarakai Grassalkovich Antal Ő Herczegsége Bajai Uradalmának szabad Mező Városában Baján. Melly Városnak népessége áll 11000 Lelkekből, mellyek közül 9060 Rno Catholicusok, 1520.an Ó Hitű Ráztok.

ad. a: Az Ekklesia kezdődött az 1811dik Esztendő Aprilis Hónapjában. A' Reformatusok között 15en vagynak Házas Lakosok, kik között ez előtt 25 Esztendővel, nem csak Baja Városában de az egész Bajai Uradalomban ki első Reformatus Lakos volt Ts Deák János a' Dominium akkori Fő Tisztje, Deák Sámuel Testvér Öttsével, most a' Sztaniszyti Uradalom Inspektorával. Azután Ts Dömötör Pál Úr Dömötör István testvér Öttsével; az után Göbölös István Úr számos Házi népével. Háztalan Lakosok pedig vagynak 18an; s mind öszve 78 Lelkek.

b. Van Imádság háza a' Város leg szebb részén és közepén zsindely fedél alatt. Az Imádság háza alól téglából, felyűl Vályogból; a' végibe vagynak 3 szobák és egy konyha ugyan vályogból, melynek egyik szobája Consistorialis szobának, a másik Praeceptor és Cántor lakásának, a' harmadik pedig Oskolának rendeltetett. mely Imádságháza a' reá tett Reparatiókkal együtt 5057 Ftokba 38 trokba került Váltóczédulákban, mely Summába vagyon 2300 forint költsönözött Pénz, a' többi 2757 ftok és 38 trok adakozásokból pótolattak ki.

c. Az Úr Asztalához vagyon 2 Czín Kanna, mellyek közeül a' nagyobbak Inscriptiója ez: E' sz Edényt a' Bajai Ref Újj Ekklesia részére készítette T Deák János Tábla Bíró és Kurator MDCCCXIben. a' kisebbnek ez a' felül Írása. Ezen edényt a' Bajai Ref. sz Ekklesiának készítette Nemes Deák Sámuel MDCCCXIben. Ezen kívül van egy aranyos Réz Kehely ugyan olyan Tányérral, mely az Ekklesia Cassájából vétetett; egy selyem takaró; Veres Márványból készült és pléhel fedett keresztelő edény, melyet N'zetes Göbölös István Úr készített; két Persely zár alatt, és Ekklesia Petsétje.

d. –

e. –

f. A' Prédikátori Lakóház vagyon éppen az Imádság Háza szomszédságában 'sindelyezet alatt, mely áll 4 Szobákból, konyhábol, Pinczéből, egy nagyobb és egy kisebb élés kamorából. Ezen Ház vétetett 2715 ftokon, melynek árából 2500 forint költsönözött Pénz, 215 ft pedig ajánlásokból pótolattott ki. Vagyon az Ekklesiának egy fekete bőrös kanapéja 6 bőrös székekkel, egy nagy metzett Tükre fekete páztolt Rámába, egy kemény fábol készült író almárium 3 kivonó ruhafiókkal, egy könyvtartó, két nyoszolya egyik kemény, másik lágy fábol, egy matratz; egy selyem palást, két hosszú asztal lágy fábol, ezen kívül a' Consistorialis Házban van egy kerek Asztal keményfa lábokra zöld posztó takaróval, melyeket T Dömötör Pál Úr készített. ezenkívül vagyon mind a' két Ház után Házi veteményes kert, melyet a' Predikátor használ.

2<sup>a</sup> ad II dum 1. A' Fundátorok között Deák János, Dömötör Pál Tábla Birák, Deák Sámuel Inspector, Tóth Mihály Prokátor, Dömötör István, Czike János, Göbölös István Elöljárók.

2<sup>a</sup> A' dolgok és esetek mivoltához képest Gyűlések tartatnak a' Consistorialis Háznál a' mikor szükség.

3<sup>a</sup> Nincs történet.

4<sup>a</sup> A' Gyűléseknek igen is forma szerént való Jegyzőkönyve vagyon, melyet eddig többnyire jegyzett Dömötör Pál Úr.

5<sup>a</sup> a. 1<sup>a</sup> Aprill 1811 utque 29<sup>am</sup> Febr. 1817. Fő Curator volt T Deák János Úr, ki számadásait minden Esztendő végével, fogatkozás nélkül beadta, mely az Elöljárók előtt fel olvastatván meg vizgáltatván, minden hiba nélkül valónak találtatott; VCurator pedig ugyan utque 29<sup>am</sup> Febr. 1817 volt Göbölös István Úr és azóltától fogvást se egyik se másik nintsen.

6<sup>a</sup> Az Ekklesiának a' Perselybeli adakozásokon és más kegyes ajánlásokon kívül semmi más jövedelme nints. Melyre nézve Ts Deák János FCurátor, és Göbölös István vCurator Urak még 1811dik Esztendőben a' magok nevek alatt ki árendáltak 5 Esztendőkre egy Fakereskedő helyet, – úgy nevezett Bódét, – melynek haszonvételéből pótolgatták mind a' Predikátor fizetését mind más Ekklesia szükségait. Ezen folyó 1817dik Esztendőtől fogva pedig /: a' mint a' Venerabile Consistorium jól tudja :/ az általok örök

áron meg vett Bóde jövedelméből fizetik a' Predikátor fizetését, az általok meg határozott és ki rendelt módonn.

3<sup>o</sup> ad III um

α) Az Agentiale és több efélék, minthogy az Ekklesia tsetsemőkorába van, nem publikáltatik, a' Perselyek pedig az Ekklesia szükségeire szoktak ki tétettetni.

β) A' Fő Consistorium Végezései az Elöljárókkal közöltetni szoktak.

γ) az Alamsnát fel számlálja a' Curator, a' Predikátor és az Elöljárók között eggynek jelenlétében, és a' Kurator Naplókönyvébe be írja, be írván eggyzersmind a Perselybe zárt könyvbe is, a' Pénz pedig a' Kurator keze alatt van.

δ) –

4<sup>o</sup> ad IV tum. 1. Menyhárt József Debretzeni Deák, – beszéll Magyarúl, Deákul, Németül – olvas és ért Görögül, Sidóul Frantziául. – Az Ekklesia kezdetétől fogva itt van; az előtt vólt Káplán Kosdonn, Feleséges, három Leánygyermekai vagynak, és egy Fija.

2<sup>o</sup> Van Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutiója.

3<sup>o</sup> Minden Vasárnap és Innepen délelőtt Predikációt tart, többféle cultust tartani a' környülállások nem engedvén.

4<sup>o</sup> Confimal.

5<sup>o</sup> Ur Vatsoráját adnministrál esztendőnként 5ször.

6<sup>o</sup> Keresztel a Templomban.

7<sup>o</sup> A' betegeteket meglátogatja az Úr Vatsorájával ha hivattatik, különben hívatlan is el megy ha tudtára esik hogy beteg valaki.

8<sup>o</sup> Szükséges Rubrikákkal készült Matriculát tart a' felsőbb Rendelések következtetésében, melybe be írja a' Törvénytelen ágyból születetteket is ha az Atya el isméri, különben így írja bé: Törvénytelen Atyától kapta.

9<sup>o</sup> A' Házasúlandókat háromszor ki hirdeti Vasárnapokon, vagy más Innepeken és azután copulálja.

10<sup>o</sup> Minden Parantsolatokat és Főbb Rendeléseket le ír.

11<sup>o</sup> A' mostani fizetését ezen folyó 1817dik Esztendő kezdetétől fogva az ide zárt Írásba ki adták a' Bódé tulajdonossai.

12<sup>o</sup> Az el múlt Esztendőben a' Predikatori fizetés módját többféleképpen próbálgatták az Ekklesia Elöljárói. először Classificálták a' Halgatókat; de azt nem mindenek fogadván el: szabad tetszésekre bízták a' Hallgatóknak mind a' Pénzbeli mind a' búzabeli ajánlást, de így sem boldogulván, utólyára is az Ekklesia két Curatori, a' Bóde jövedelméből pótolták ki a' Predikátor hijjánosságát neminemüképpen mely által a' Predikátor Praetensiói elmúltanak. –

13<sup>o</sup> A' Predikátor Szent Hivatalához illendő Tekintetben tartatik.

5<sup>o</sup> ad V tum Most van 4 Kis Leány, kiket a' predikátor maga tanít. – Kántor nints; hanem a' Hallgatók közöttul kezd az éneket a' ki leg jobban tudja, az Újj Énekes könyvből, azt a' mit a' Predikátor rendel.

6<sup>o</sup> ad VI tum Vagynak a' Vármegyének examinált Bábái helyben, a kik Hitünk sorsosai Gyermekeit nem keresztelik, egyébaránt kötelességekben eljárnak.

7<sup>o</sup> ad VII um A' RCatholikusok külső Temetőjéből, mely egészen be van kerítve, egy darabot bírunk.

8<sup>o</sup> ad VIII um Se Torony, se Harang, és így Harangozó sints.

9<sup>o</sup> ad IX um – – –

10<sup>o</sup> ad X um A' Vallás gyakorlásában leg kissebb Háborgatás, vagy Praeindicium nem történik. – Filialis Ekklesia nints.

Költ Baján Julius 1ső napján 1817ben

Menyhárt József mk Bajai Ref Predikátor.

## G 62 Batta [Báta]

Beküldődött 20<sup>k</sup> Aug 1816.

I. Batta Mező Város Mater Ekklesia Tet'tes Tólna Vármegyében birja a' Therezianum Collegium.

a.) Emlékezete van /: a' mint a' Protocollum mutatja :/ 1714<sup>k</sup> esztendőttől fogva. A' mikor Tány Jakab Püspök és Abbas Úrnak engedelmével, a' Lakosok magok közöttul Oskola Mesterjekké választották Sánta Istvánt, második volt Mányoki Mihály. Annak utánna Predikátor tartásra nyertek Szabadságot. 1<sup>so</sup> Predikátorok vólt T. Enyedi János. 2<sup>k</sup> T. Bánhorváti Márton, 3<sup>k</sup> T. Poroszlai György. Ekkor, nem tudodik mi okon a' Predikátor tartásra vo'szabadságtól meg fosztattak és ismét Oskola Mesterjeik lettek, kiknek

a' Gyermekek tanításán kívül, a' Templomban vo' könyörgés tevése, Biblia olvasásra, és Halott temetésre vólt szabadságok. Ezek lettek ekkor a' Mesterek: 1<sup>so</sup> Patai István, 2<sup>k</sup> Seregélyesi István, 3<sup>k</sup> Fóris Márton, 4<sup>k</sup> Dózsa Ferencz. Ez szolgált 1760<sup>nadik</sup> esztendeig; a' mikor osztán, még a' Mester tartásra vo' Szabadságtól is meg fosztattak a' Báttai Reformátusok, és Arvaságban voltak 1787<sup>k</sup> esztendeig; a' midőn osztán Felső József Kegyelmes Királyunktól telles Szabadságot nyertenek, mind Templom építésre, mind pedig Prédikátor, és Mester tartásra: és ugyan akkor Prédikátorjoknak el is hozták Tiszteletes Tatai Sámuel Urat Gergyenből. A' Lelkek száma 453.

b.) A' Templom épült 1788<sup>dik</sup> esztendőben Ágasokra sövényből, de az Ágasok a' Földben meg rothadván, kéntelenítették azt Kő Fundamentomra venni, és Vályogból fel építeni 1812<sup>dik</sup> esztendőben. már most jó állapotban vagyon. de Torony nélkül.

c.) Az Ur Asztalához tartozó Edények:

1. Egy hat ittész Ón Kánna. ilyen Inscriptioval: Báttai Reformata Sz. Ekklesia Számára, öreg Bárdos András készíttette Győr városában die 19. Aug. 1805. esztendőben.

2. Egy két ittész ón Kánna. ezen Irás alatt: Bárdos András vette 1795.

3. Egy Ezüst Pohár Arannyal futtatva. illy Irással: Bárdos András vette 1795.

4. Egy Ón Pohár. illy Irással: Báttai Ecclesia.

5. Két Ón Tányér.

6. Keresztelő Edény, és ennek Tála Rézből; Ugyan ezt bé takaró Ilaár?? Keszkenő.

7. Asztalt bé takaró Tarka-Szőr Szőnyeg.

8. Egy veres Pamuttlal szőtt Abrosz

9. Másik Kék fonállal szőtt Abrosz.

10. Ur Asztalát bé-takaró két fejr tsakál?? Patyolat Abroszok

11. Ugyan azon végre, egy veres Selyem Keszkenő.

12. Masik tarka Pamutt Keszkenő.

d. A' Harang lábbon vagyon egy kitsiny Harang, Fél mása. ilyen Incriptia vagyon rajta: IN BATA HELV. CONF. 1787. IOHANNES FISCHER. COSS MICH. IN 5. KIRCHEN.

e. Az Ekklesiának Könyvei ezek:

1. Szathmár Némethi Dominicaja.

2. Kamarási Halotti Prédikatioi.

3. Sélyei Balogh István Halotti Prédikatioi.

4. 51<sup>k</sup> Soltár Magyarátja.

5. Igazság Paizsa.

6. Lelki Aldoza Csizi János munkája

7. Igazság Aldoza.

8. 1791<sup>k</sup> Diaetai XXVI. Articulus.

9. Oskolai Tanitas Módja.

10. Előket, Születteket, holtakat, és Házasúttakat magaban foglaló Matricula. és a' Protocollum.

11. Egy régi és ismét egy ujj Enekes Könyv. mellyekből a' Rector Enekel.

12. Egy Szent Biblia. az oskola Háznál, az oskolában Tanuló Gyermekek szájára.

f. A' Párokhalis Háznál: Két Szobák vagynak jó állapotban mindenik Szobába Asztal Fenyő fábol diofa-szin festékre. az edgyikbe egy Tót Nyoszolya. a' pitvarba egy régi Tanyéros. Vagynak a' Házhoz meg kívántato, Kamora, Istálló, ólak is, jó állapotban. A' Rectornak is vagyon alkalmas Szobája. melyben vagyon: egy régi és egy ujj Asztal, egy Fogas, egy régi, és egy ujj nyoszolya két szalma Szék. Vagyon a' Rector Háznál is: Kamora, Istálló, ól, jó állapotban.

II. az Ekklesia Igazgattatik a' Helybéli Presbyterium által.

1.) A' Presbyterek nyóltzan vagynak, kilenczedik a' Curátor. mind ezek Választatnak 's. fel-esküttetnek a' Templomban.

2.) Presbyterialis Gyűlések a' mikor Szükséges tartatnak a' Parochialis Háznál.

3.) a' Presbyterialis Gyűlés a' czégéres vétekben élőkkel azt tselekszi: hogy szeme eleibe hivattya azt, dógát jól meg vizsgálja, és ha bűnösnek találja: a' Templomba vo'járástól ugyan nem, de az Ur Asztaltól el-tiltya. mind addig, mig a' Biráktól az érdemlett büntetést el nem vészi, és élete meg-jobbitásának bizonyos jelét nem adja. A' Versengő és egymástól külön lakó Házas társakat is Czitalja. és őket a' Házassági életre egymásközt tett, 's esküvéssel is meg-erősített Szövetségekre emlékezteti, és Szép

Szóval minden módon azon igyekeznek, hogy őket, az edgyütt vo' lakásra, és egymás szeretésére vehesse. ha p'd vélek nem boldogulhat, akkor az ő dolgokat, a' Tractuale Consistorium eleibe terjeszti. Az Isteni tiszteletet nem gyakorlókat is Szemre hivattya, keményen meg-dorgálja, és ha az intésnek nem enged: Biró páltzája alá adja. A' haragtartókat Keresztyéni Kötelességekre emlékezteti. Most ilyenek nintsenek az Eklában.

4. A' Presbyterialis Gyűlesek Actai fel-jegyeztetnek, a' Prédikátor által.

5. Van Curator. és ennek Szám-adásai minden esztendőben revideálatnak, a' Presbyterek és a' Közrenden lévőeknek is jelen léteben.

6. Az Eklésiának minthogy se Szántó Földje, sem Kaszállója nintsen, Következés képpen Jövedelme sintsen annál egyéb, a' mit a' Nép önként adakozik, nem is láthatja által, hogy miből lehetne.

III.) A' Charitativumok, vagy Alamisnák:

α) Az Agentiale, minden esztendőben publicaltatik Ötször, és akkor más akár mely végre Persely, Tányér, és semmi más Jel, ki nem tétetődik.

β) A' Gen. Consistorimtol rendeltetett objectumok publicaltatnak

γ) Az Alamisna felszámláltatik, és bé irodik mindjárt, a' Curator, s. Presbyterek jelen léteben. A' Prédikátor keze alatt vagyon.

ä) Mind az Agentiale, m'd minden más Alamisna, administraltatik Tiszteletes Esperest Urunknak. quietantia mellett.

IV. A' Lelki Pásztor Neve.

1. Király Máté. Debreczenben tanult. Magyarul, Deákul olvashat. ebben az Eklában van 1804<sup>től</sup> fogva. az előtt szolgált Pilisen m't Prédikátor; Szekszárdon m't Káplán és Kántor, N. Dorogon mint iskola Rector: Feleséges. Vagynak 3. fiai, és 3. Leányai.

2. Canonja, Liturgiaja van. Josephina Resolutioja is lészen.

3. Minden Vasárnapokon, és Innepekben Prédikáziót, dél után katechizáziót, Hétköznapi Imádságot tart.

4. Az Ur Asztalához először járulni akarokat Confirmálja, és azoknak Nevét bé írja.

5. Az Ur Vatsoráját rend szerént esztendőnként ötször administrálja.

6. A' Keresztelést a' Templomban viszi Véghez.

7. A' Betegeket meg-látogatja

8. A' Matriculat viszi, a' Gen. Consistorimtol ki adott norma szt'. a' törvénytelen Ágyból Születetnek, ha Attya nem találkozik, akkor csak az Anyát írja bé.

9. A' Házasságokat 3<sup>szor</sup> Publicálja, Vasár napokon és Innepek napokon, és a' Copuláltakat bé írja.

10. A' Fels. Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicalt rendelkezéseit improtocolálja.

11. A' Prédikatori Fizetés esztendőnként bé adodik Nintszen Restantia.

12. A' Prédikátor Szent Hivatalához illendő tekintetben tartatik.

V. Az Oskolák.

a. A' Rector Neve, Nagy Áron. S. Patakon tanult. ebben az eklésiában vagyon 1810<sup>től</sup> fogva. Az előtt volt Csanádon, az előtt Faddon, az előtt ismét Csanádon, az előtt Szeremlén, az előtt Magyar-Hidason, az előtt Túronybann. Feleséges. Gyermekei vagynak Négyen: egy fia, és 3. leánya.

b. Az Oskola, most épül: alkalmas, és elég tágas lesz, a' Gyermekek számához képest.

c. Az oskolában járok Huszon edgyen vagynak: Fiu Gyermekek 12<sup>len</sup> Leányok 9<sup>izen</sup> a' Catalogus le irattatik, és bé is adatik. Ha az Oskola el-készül, bizonyosan többen lesznek.

d. Vacatio, a' Gyermekeknek sem Télen, sem nyáron nem adódik, akit pedig a' Szülei Valami dologra oda-haza akarnak fogni, meg parantsoltuk, hogy a' Rectorhoz engedelem Kérésért fel mennyenek. aki őket meg letzkéztén, haza botsátja, hogy így a' Tanulást se felejtse, és az Oskolából is ne idegenedjen el. de hogy mindenkor járjanak az nem lehetséges.

e. A Tudományok, mellyek taníttatnak ezek: olvasás, Irás, Szám-vetés, Tiszt. Gőből Gáspár Ur Catechismusa, Kis Historia, Hübner János Historiája, Imádságok – A' Consistorium által ki adódott methodus szerént, taníttatnak.

f. A' Ven. Tractus által ki-rendelt Visitatora ennek az oskolának Tiszt. Hagymási Péter Ur. aki esztendőben Kétszer visital, és ha más Eklák által el-nem vonattatik, az Examenen is meg-jelenik.

g. A' Prédikátor mellett Helybéli Inspectorok is vagynak, kik az oskolát visitalják.

h. A' Templomban való Éneklést a' Rector el-végezi; az Énekválasztás a' maga discretioján áll.

i. Az ujj Énekes Könyv Introdualtatik.

k. A' Rector Salariuma Külön papirosra le iratik.

l. A' Rector Salariuma bé fizetődik. Nints is Restantia.

VI. Bába van, examinalva van, Fel is van esketve. az Aszszonyok baján segiteni tud; Kőtelességében el-jár. nem Keresztel.

VII. A' Temető már nem elég tágas, bé van kerítve, a' sirok elegendő méljen ásatnak, a' Temetés idejere nézve a' Felséges Királyi Parantsolat meg-tartatik.

VIII. Harangozó van, Kőtelességében el-jár, engedelmes, Valami kevés fizetése is van. de a' Helység terheitől Szabadsága nintsen.

IX. Az Ekklesiának Szegényei Nintsenek.

X. Nintsenek e' az Ekklesianak Gravámenei?

Az Ekklesia, a' Vallás gyakorlásában, Isteni tiszteletében földjeiben nem háborgattatik; nintsenek is olyanok kik a' Catholica Vallásra, akár melly szín alatt kényszerítettének. A' Catholicusok Innepeiknek meg-tartására sem erőltetik, vagy a' Mester emberek a' Processió Járásra. A' Tiszt. Plebanusok a' Lelkek conscriptiojának ki-adasát egyszer kérték, de mivel akkor el-nem nyerték, az időtől fogva nem is kívánniak: Hanem, hogy Szombat napon a' Szőlőben dolgozunk, azért most is neheztelnek.

Azonban, ez a' mi Ekklesiánknak igen nagy meg terhelteése: hogy ez előtt a' Prédikátor és Rector számára való Ől fának, az erdőn való meg-vágására, a' Meltóságos Uraság tisztjeitől Szabadságunk vólt, de már 4. esztendőktől fogva, ezt a' Jó akaratjokat tollúnk végképpen megvonták. és minékünk már most az ől fát drága pénzen kell meg-szerezni; holott pedig semmiből sintsen semmi Jövedelmünk.

Ugyan ezen terhelteést szenvedik, a' több ezen Dominiumban lévő Reformatusok is úgy mint, az Alsó Nyéki Pilisi és Detsi Ekklesiák, holott pedig a' Szekszárdi Dominiumba minden Ekklesiákban a' Tiszt. Prédikátor, és Rector Urak számára minden folytatkozás nélkül ki-adatik, az Ől-fa.

Melly keserves panaszunknak a' Felséges Consilium előtt való bé jelentéséért alázatosson esedezi.

## G 63 Bogyiszló

[Fedőlap]

Bogyiszló, 1819. d. 8<sup>a</sup> Juny.

Ad 11<sup>i</sup> 3. A' Presbyt. Gyűlések Végezései nem effectuáltatnak a' Helybeli Előljárok hibája miatt.

N[eve]zetesen a' tégéres vétekben élőkre 'sat. semmi gond nints. A' Helység Kotsissa n[eve]zetesen közelebb a' Presbyt. Gyűlésben a Predikátortól Feleségével – kitől külön Szakadt – öszvebékéltetettvén – annak mind ez ideig semmi jó következése nints.

Ad Num 4. A' G[ene]rale Consistorium Actai fel nem jegyeztetnek – Protocolluma sints.

Ad Nr. 5. A' Curatorok a' restantiajokat nem szedikbe.

NB. A Helységével az Ecclesia pénzét, sem megfordítva, öszvezavarni nem szabad. /: NB. A' Vérség és Sógorság Gradusairól, a' Dispensáltathatásról v. p[edig] dispensáltathatásról való rendelése a' Főtiszt.

Consistoriumnak a' Solti Tractusban nem publicáltatott. :/

V. Nro d.) A' Gyermekek Nyáronn és Őszszel oskolába nem járnak

VI. A Himlő óltás dólga nem a' legjobban van. A' Processualis Chirurgus ritkán látogatja a' Helységet.

X: A' D[una]vetsei Ecclesiával szólni kell, hogy a' Bogyiszlói Ekklesiának a' már lefizetett Capitalissáról s annak Intresséről szóló Chartabiancáját adja vissza.

III. ad Num. 1. A' Rectornak Deputatuma igen kevés van.

+++

1819. jun. 8

A' Canonica visitatio Tárgyaira való Feleletek mellyeket

Fő Tisztelendő Báthori Gábor Urnak a' Duna Mellyéki Reformata Ekklesiák Nagy Erdemű Suprintendensének, a' Bogyiszlai ref. sz. Ekklesia részéről, alázatossan benyújt

Szentes János Predikátor:

Anno 1816.

I. Az Ekklesia

A' Bogyiszlai Mater Ekklesia fekszik Tttes' Ns' Pest Varmegyében. A Hejséget birja mint Kalotsai Érsek Gróf Kollonits László Úr Ő Excellenciaja.

a.) Mikor kezdődött ez az Ekklesiá? leg alább mitől fogva van emlékezete? mitsoda Fatumi voltak? amit ezekre lehet felelni, mind az, amit Néhai Tiszt. Vitéz József Ur, 1759<sup>ben</sup> ennek az Ekklesiának Predikátora emlékezetbe hagyot. Összegyűjtván t. i. 1759<sup>ben</sup>, a tisztelt Predikátor Úr az akkori Birákat és a' leg öregebb embereket, hogy az Ekklesia Fatumait, Predikatorait, Oskolai Tanítóit, mennél hitelessebben feljegyezhesse: azok egy szívvvel és szállyal bizonyították: hogy ők nem csak az ő Elejektől; hanem a' Kalotsai Fő Tisztelendő Kaptalanbeli Uraktól is; nevezetesen pedig Házi Györgytől, akkori Érsek Patatits Gábor Ő Excellentiájának G[ene]r[al]lis Vicariussától több ízben hallották: "hogy a Bogyiszlai Hejség Lakossai, a Reformata Vallást, a szomszéd Tolna Várossával, ugyan azon egy időbenn vették be; attól fogva álhatatossan megmaradtak abban a' Vallásban; sőt attól fogva más Vallású ember ebben a' Hejségben nem is lakott. Mert az Ersekek Ő Excellentiájok, még csak a Cath szolgáknak és szolgálóknak tartását is, tilalmazták eleitől fogva. A mint azt egy 1744<sup>ben</sup> Erseki Petsét alatt költ Levél is bizonyítja; a' mellynek 3<sup>dik</sup> Punctuma, így van az Ekklesia Protocollumába feljegyezve "Senki közületek, Papista szolgát, vagy szolgálót meg ne fogadja, és ne tartsa: büntetés alatt. Mert valamenyiszer akárki meg fogadja a' Papista szolgát vagy Szolgálót 20. forintokat mindenkor fog fizetni. Ez Kegyelmes Urunknak Parantsolatya, mellyet sok ízben currentáltatott; azért most is publicáltattak, hogy mindenektől megtartassanak.

Kik voltak az Ekklesiának a' leg régiebb Predikatorai Oskolai Tanítói? nem tudatik. Mert a' leg regibb Protocolluma az Ekklesiának, csak az 1759<sup>ben</sup> esztendővel kezdődődik, az is az akkori időnek szokása szerént, nem a leg nagyobb gondal van írva, de hogy 170 s több esztendők óta, az Ekklesiának szabad Vallásbeli gyakorlása volt, a T. Vitéz József által elő állítottatott öregek elég hitelesen békébizonyították; némely régiebb Predikátoroknak nem csak Neveikre hanem Prédikátorságoknak idejikre és nevezetesebb tselekedeteikre is emlékezvén. Nevezetesen:

Maláti János 48 esztendő ember, azt mondotta: hogy az ő Attya, hasonlóképpen Maláti János 111. száz tizenegy esztendő ember volt; akit 11. tizen egy esztendővel halván meg az előtt a' lakosok előtt is esmeretes ember volt. Ettől az Őreg Malati Jánostól halotta Tót Mihály és sokan mások is: hogy Ő abban az időben, mellyben Zrinyi Miklos az Eszéki hidat elégette, és Babotsát ostrom által megvette, már megállapodott idejű ember volt. Nevezetesen Tóth György azt vallotta: hogy őtet az öreg Malati János sok ízben kérte: hogy mondja meg neki a Kalendariumból azt, az esztendőt, a mellyben Zrinyi a fejebb említett dolgokat tselekedte; és mikor neki meg mondotta, hogy az 1664 ben esett: erőssen állította, hogy ő már akkor 30 esztendő ember volt körül belől. hozzá adta, hogy ő ugyan Tolnánn született, de még Gyermek korában ideszakadt; amikor a jáki Menihedbék Bajai Török Igazgató /: aki alatt voltak akkor a Bogyiszlaiak /: gyakran meg fordulván ebben a' Hejségben, pénzt szokott szorni: ő is, az azt kapkodó gyermekek között volt. Már ha Ő csak 27. esztendő volt is 1664<sup>ben</sup>, az ő élete esik 1637<sup>re</sup>; és így már akkor a Reformata Vallás Bogyiszlón Virágjában volt.

Illyés István 36 esztendő ember Vallotta: Hogy az Ő Attya Illyés Mihály mikor a Török Bétset ostromlotta /: amint sokszor beszélte /: olyan idejű gyermek volt, hogy az Őstét Jánost hátánn hordozhatta. Tóth Mihály es György Testvérek pedig azt mondták: hogy ők hallották az Attyoktól szokszor, hogy ő 15 esztendő volt mikor Béts a' Töröktől ostromlatott s az említett Illyés Mihályt gyermekségétől fogva esmerete. Ez az Illyés Mihály itt született és az ide való Prédikátortól kereszteltetett meg. A melly idő esik 1670.<sup>dik</sup> esztendőre.

A közelebb említett Illyés Mihálynak Ötse János. kit ő a' hátánn hordozott, mikor Béts Városa a' Töröktől ostromlatott, az egész Faluban leg öregebb, de vidám és kegyességéről is esmeretes ember jó Lélekkel Vallotta: hogy az Annyától sokszor hallotta, hogy két esztendő volt mikor a Török Bétset meg szállotta /: és így 1681<sup>ben</sup> született:/ Séllyei Jánostól, akkori ide való Predikátortól kereszteltetett meg.

Ugyan csak az Őreg Illyés János bizonyította, hogy az Annyától hallotta: hogy mikor Buda a Töröktől vissza vétetett és így 1686 körül Ungvári nevű Predikátora volt Bogyiszlónak, de a kinek Keresztnevét nem tudta; de sokszor emlegette hogy mind Sellyei János, mind Ungvari, a Fiú és Leány Gyermekek tanításában igen szorgalmatosok voltak.

Emlékezett ugyan csak az öreg Illyés János, hogy Buda megvétele után 1690 körül Predikátornak hozattatott ide Boroszlai János, és ő, a' Hiszek egy Istent attól tanulta.

Ugyan csak a' közelebb említett Őreg Tanú vallotta: hogy 1693<sup>ba</sup> Halászi Mátyás hozattatott Predikátornak; aki a' Budai Tömlőzből, egy Katona Tiszt Segitsége által szökvén el; egy ideig Halasonn Hivatal nélkül élt /: levén annak előtte Jász Berényi Predikátor /: Ide pedig akkor Fő Tiszt.

superintendens Patai János rendelkezéséből hozattatott. Minek utánna itt 12. esztendőket eltöltött Detsre vitődött. esett ez 1705<sup>ben</sup>.

Beszélték továbbá az Őreg Tanúk: hogy ezután következett a' Predikatorságban Halasi Mihály, aki az akkori zűrzavarok előtt, két Őkrű szekeren állott elébb, mellyet néki a' Halgatoi adtak; együtt menvén az ezt Vallókkal Körösig; onnan hová ment nem tudták meg mondani. esett ez 1706-<sup>ban</sup>. 1709<sup>ben</sup> meg holt itt Pestisben az ő vallástételek szerént Virág Sámuel nevű Predikator. Ennek hejében 1710<sup>ben</sup> hozattatott valami Halasi nevű, aki kis ded testű ember levénn kis Halaszának hivattatott. Ezt követte a' Predikatorságban Dantsházi Sámuel aki 1714 ben hozattatott, és 3 esztendők mulva Apostagra vitetett.

Ennek hejében hozattatott Bánhorvati György Bogdányból 1717 ben. minekutánna itt 3. esztendőket eltöltött volna Bátára ment, és egy volt azok közzül a' Refor. Predikatorok közül, akikkel az akkori Bátaszéki Abbas Jáni Jakab nagy fakesztereket szokott hordoztatni.

1720<sup>ban</sup> felváltotta őtet Dalotsa Gergely, aki 6 esztendők múlva Madocsára ment. Az ő hejében rendeltetett Czegledi Janos 1726<sup>an</sup> kit 6 esztendők mulva követett Tatai Istvan kit 7<sup>dik</sup> esztendejében Predikatorságának, a Templom Ajtajában a szél megütött és megholt.

1739 <sup>ben</sup> hejében hozattatott Onodi Márton, kit 1744 <sup>ben</sup>, akkori Ersek Batatits Gábor Ő Excellenciaja, azért; hogy a' R.Catholicus szüléktől szarmazott gyermekeket megkeresztelte; és hogy magát Ő Excellenciaja előtt bemutatni elmulatta, Kalotsánn letartoztatták. Es noha az első Vád reá nem bizonyosodhatott: az elmulasztott tisztelet meg nem adásáért mindazáltal Arestomban tétetett egynehány napokig /: de türhetőbenn, a Hajdúk házában :/ és onnan mind addig ki se botsátodott, mig hejette a' Hejség Birója és Notariussa, a' 12 forintokat le nem fizették. A melly alkalmatossággal, 3. Bogyiszlai Lakosok is, a R. Cath. szolga tartásért büntetésül 60 forintokat fizettek, a mint a G. Vicarius quietantiaja, a Hejség Protocollumában meg mutattya.

Onodi Marton Faddra lett elmenetele után Lett Predikátor Pálfalvi Gergely, másképpen Kővi 1750<sup>ől</sup> 1755 <sup>ig</sup> amikor Solti Predikatorrá lett. Ő Utánna Lett Biró Mátyás 1757<sup>ig</sup>.

Azok a' Predikatorok; akik 1757<sup>ől</sup> fogva voltak, és akik között Vitéz József volt az, aki Leg először az Ekklesiának Protocollumot készítettett. a mostani öregebb Lakosaink előtt is esmeretesek. De akiknek Predikatorságában, az Ekklesiára nézve semmi nevezetes történet magát elő nem adván; ami kivált a Fő Tisztelendő Felsőség előtt is tudva ne volna: az ő neveiknek szárazon való felhordása s előszámlálása a' fel tett kérdésre nem tartozik. Mint mellesleg való dolgot úgy jegyzem meg, hogy ez a Hejség, egy, azonn ritka Hejek közül Hazánkban, a mellyben semmi féle nemzetből valo ember Magyarokonn kívül, semmi féle Vallás, Reformata Vallason kívül nints, és nem is volt.

Ez a' Reformata Vallást követő tiszta Helység – Ekklesia – számlál most a maga kebelében 1773. Lelkeket.

b.) A Temploma és Tornya együtt és egy időbenn építettett. 1797<sup>ől</sup> fogva 1811<sup>ig</sup>, amikor fel szenteltetett nehai Fő Tisztelendő Tormassy Janos Superintendens Ur jelenlétiben. Egessen Teglából van mindenik – a' Templom bolt hajtásra – Cserép fedelezetre – jo izléssel.

c.) Az Ur Asztalához valo Edények ezek: 1, Egy Aranyozott Ezüst Pohár, mellynek reá járo tornyos teteje is van – nagy regiséget mutat tsak a' formulája is. – Senki nem emlekezik mikor készült először. A Talpára punctumokkal e van irva: Ecclesiae Bogyiszloviensi, Solverunt a renovatione Florenos 10. 1718. 2.) Egy ón pohár, minden Inscriptió nélkül 3) Egy 8 Ittés forma Kanna Czinből készült az Ekklesia kölcségével 1723<sup>ban</sup> 4.) Egy másik majd akkora nagyságú Czin Kanna, készült az Ekklesia kölcségénn 1729<sup>ben</sup> 5.) Egy nagy világos kék Sejem- Atlasz Terítő, fehér Sejem rojtal. 6.) Egy kisebb fehér gyólt Kendő Arany Csipkével. 7.) Egy Fekete Sejem Keszkenő, fehér vonásokkal. 8.) Pamuttal varrott, két avúlt gyólt keszkenő. 9. Egy nagy Fehér terítő Abrosz Fehér Csipkével. 10. Két Czin Tál. 11. Keresztelő Tál és Badog Czinből.

d.) A Toronyba van két Harang. A nagyobbik nyom 3 mazsát. A felső részénn ez az Inscriptio van: Fudit Henricus Eberhárd Pestini; az alsó részénn vagy szélénn ez: Bogyiszlai Reformatos Szent Ekklesia tulajdon költségeivel készittette Biró Miklosa István A'o 1812. A kisebbik Harang 1 1/2 mazsa. Az Inscritioja ez: Aclesiae Bogisloiensis Anno 1717.

e.) Az Ekklesiának Levelei Könyvei nintsenek.

f.) A Parochialis Házban 4. Szobák és jó állapotban vagynak. azokba van 1. nyoszoja, 3. Asztal, 2 Könyves Theca, 1 Poharszék 2 fogas, 3 fa szék, almariom, Vasas Láda, két Persejek vas Plehre. A Házhoz Van Kamara, Pintze, de a' melly többnyire vízzel van tele. Ól, Istálló meglehető állapotban.

## II<sup>dik</sup> Az Ekklesia Helybeli Igazgatása

- 1.) Van ugyan Organizált Presbyterium, leg alább a' melly annak láttzik. a' melly áll a' Hejség Elöljáróiból, és 4. köz nép közzül választattakból, kik fel szoktak eskettetni: /: a' Presbyterek száma most 7.re megy.
- 2.) Presbyterialis Gyűlések is tartatnak a' Parochialis Háznál, vasárnap reggeli Isteni tisztelet után: de amelly Presbyt. gyűlés
- 3.) Ha végez is valamit, az a' Birák restsége és lágysága miatt ritkán szokott végre hajtodni, kivált a' tzigéres Vétkekbenn élőkkel, a' Versengő és egymással különlakó Házas társakkal, közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, a' haragtartókkal sat. fájdalom! Semmit se szokott tselekedni. A Predikátor magától elégtelen ezt a' mindenütt alászállott Ekklesiái fenyiteket fel állítani; a' Biráknak semmi tekintetek a' Nép előtt nints, pedig Nékik kellene a' Törvény két Tablait Őrizni – azért volna veszszelyek.
- 4.) A' Presbyterialis Gyűlés Actai, hogy valaha feljegyeztettek volna, annak semmi nyoma nints az Ekklesiái Protocollumabann; kétségkívül azért, mert rendes formában soha se vehették a' Predikátorok az Ekklesiái Gyűléseket. Akik ezt próbálták bele tört a' kések – Senki párttyokat nem fogta, utollyára is veszett neveket költötte a paraszt dictum factum menni kellett a' jóra igyekező ártatlan embernek.
- 5.) Curator van. rendszerént 2. esztendeig viseli Hivatalát, a' mikor végezvén azt, és restantiait beszédvén, az Ekklesiái Gyűlés előtt számolni köteles, és esztendőnként számol.
- 6.) Az Ekklesianak semmi Jövedelme a' Párbérenn kívül nints, ami pedig a' Conventionatusokra fel megy. Nints reménység is hogy azt Valaha Valamiből Nevelhesse. Probálta ezt egy S. Antecessor, alázatos Instantiat nyujtván az Ersek Ő Excellentiájához, egy a' Hejség Urbarialis Pusztajánn Levő Darab szántó földért, mellyet az Ekklesiái hasznára, magok az Elöljárók /: a Hejségé Levénn /: által szerettek volna adni. De e' Lett a' felelet! D[omi]ne Reverende! ipsimet probe sciunit, quod mihi, in rebus religionariis ipsismet Succurrere non liceat.

## III. A Charitativumok v. Alamisnák.

- α) Az Agentiale publicáltatik minden Esztendőbenn 5 szór. u. m. a' 3 Sátoros Innepekenn, és az Ujj Kenyérből s ujj Borból ki szolgáltatni szokott Ur Vatsorája alkalmatosságával, és akkor Semmi más Persely vagy Jel ki nem tétetik.
- β) A Generale Consistorimtol rendeltetett Objectumok publicáltatnak.
- γ) Felszámláltatik az Alamisna, a' Curator és Predikátor által beirodik mindjárt akkor; a' Curator keze alatt van, de aki a' Ládához a' mostani Predikátor hire és tudta nélkül nem nyúlhat.
- ä) Az Agentiale és Alamisna, hillyanosság nélkül administráltatik Nagy Tiszteletű Esperest Úrnak.

## IV. Lelki Pásztor.

- 1.) Az Ekklesia mostani Predikátorának neve Szentes János. tanult a' Debretzeni Reformatus Collegiumba, hol iskolai futását végezvén a' T.T. Professoratustol a' Nagy Kálloi Centralis Oskola Rectorára rendelődött. A szokott 3. esztendőket el vegezvén, az újjabb nyelveket tanulta Pestben esztendeig. a' Duna vecsei Gen. Gyűlésben Consecraltatott. Onnan 5 esztendő múlva Monarra, elébb ugyan Káplánnak, utobb administratornak rendeltetett, et sic porro. ez előtt Esztendővel Bogyiszlóra Interimalis Predikatornak promovealtatott. A Görög, Deák, Német nyelveket érti – olvashat Valamit Frantzia nyelven is; Feleséges volt, de már Özvegy – Van egy fia, és egy Leánya.
- 2.) Van Canonja. Liturgiaja, Josephina Resolutioja.
- 3.) Minden Vasarnapokonn és Innepeken tart Predikatziot; délutánn Catechizatiot, Hétköz nap Imadságot.
- 4.) Az Ur Asztalához először járulni akarókat confirmállya, azoknak Neveiket beírja.
- 5.) Az Ur Vatsoráját esztendőnként 5szór administrállya.
- 6.) A Keresztelést rendszerént a' Templomba Viszi véghez; de ha a' Csecsemő időközben meg betegszik; a maga Házánál is meg kereszteli.
- 7.) A beteget, kivált ha hivattatik meg látogatgya.
8. A Matriculat a' Consistoriumtól kiadott Norma szerint Viszi. A' Törvenytelen agybol születetteket mikor beírja: Felteszi születéseknak, s kereszteltetéseknek napját, Annyoknak nevét, az utan azoknak törvenytelen ágybol született gyermekeiknek Nevét, s Kereszt Annyok s Annyok nevét.
- 9.) A Házasulandókat publicállya 3szor; leg alább kétszer Vasarnapon, 3szor pedig Hétkőznapi s, kivált mikor nepes a' Gyülekezet. s beírja mindjárt a' Copulaltattakat.

- 10.) A Felséges Királyi Parantsolatokat, a Consistorium publicált rendelkezéseit improtocolálja.
- 12.) A Predikátori fizetésnek beadásában itt eleitől fogva nagy volt a' hillyanosság, mindég van egyik esztendőről a' másakra restantia, nagy meg szomorodására a' Predikatornak /: Ez a' hillyanosság már most ki potolodott:/.
13. Hogy Sz. Hivatalához illenő tekintetben ne tartatnék, egészben nintsen panassza.

#### V. Oskolák

- a.) A Rector Neve Szabó Pál Bihar vármegyében hejheztetett Szalárd nevű Hejségben született. tanult Debreczenben – esztendeig Togatus Deák is volt. Egyenessen a' Collegiumbol jött ide, és már 8dik esztendeje hogy itt lakik. Feleséges. Van egy gyermeke.
- b.) Az Ujj Oskola a' Rectorialis Házzal együtt rövid időn elkészül; /: már készenn van :/ és a gyermekek számához képest elég tágas lessz.
- c.) Az Oskolában járó fiu Gyermekek 61<sup>en</sup> a Leanyok 54<sup>en</sup> mindössze 115<sup>en</sup> vagynak.
- d) A Gyermekek az Oskolába egész Esztendőbe nem járnak, a nyarat és az Ősznek nagy részét elmulattyák. Ez itt annyival nagyobb abusos hogy a' szülék akava se adhatnak gyermekeiknek foglalatossagot, és így ha valahol, itt lehetséges volna hogy a gyermekek mindenkor feljárjanak. De van is az Oskolaba, a leg nagyobb dolog idejénn is 30 gyermek, akik nyáron tsak a' Templombeli eneklésért jarnak fel; 30 gyermekkel pedig, mindenkor találhat dolgot egy szorgalmatos Tanító. Examen is lehetne Ősszel is.
- e.) A' Tudományok a' Tractuale Consistorium által ki adott Methodus szerént tanittatnak.
- f. A Ven. Tractus által kirendelt Visitatora ennek az Oskolának Csanadi Predikator, T. T. Agoston István Ur, leg alább egyszer esztendőben Visitallya, ha a Vizek engedik többször is, Examenen is megszokott jelenni. :/ most rendeltetett T. Szemes János:/
- g, A Predikator mellett, a Hejbeli Inspectorok, a Presbyterek.
- h., A Templombavaló eneklést a' Rector elvégzi. Hétköznap az Enekválasztás a Discretioján áll, de Vasárnapokon többnyire a Predikator prescribálja mi enekeltessenek?
- i, Az Ujj Enekes Könyv introducaltatott; de a Nép zúgg ellene, nem akarja enekelni, erővel leakar rola mondani. A Leg főbb oka ez: mert a dictalást gyermek teszi: a Templom hangos Levénn a gyermeki gyenge szó érthetetlen. Könyv pedig nints, ha venni akarnak se tudnak hol.
- l., Ennek se fizetődik bé hillyanosság nélkül a Salariuma, mindenkor van restantia. /: már most ennek se lehet panassza:/

VI. Bába van rendszerént kettő. az egyik Examinálva van, amint mondják, fel is van esketve. Az Asszonyok bajánn mennyiben tud segíteni nem tudom; hanem szerentsétlen szülés, vagy abba meghalás tudtomra nem igen volt. de ezt inkább az Isteni gondviselésnek, mint az ide valo Babák dexieritásának lehet tulajdonítani. egyéb aránt eljárnak kötelességekben – nem keresztelnek. A Himlő oltás dolga nem a leg jobban van. az ilyen szegény népet, a' Vármegye rendes Chirurgusa nem örömet látogattya. Volna pedig hajlandóságok és akarattyok reá, mert sokan Tolnára és Szegszardra is elviszik Gyermekeiket a beoltás végett.

VII. A Temető elég tágas. Be van kerítve. A Sirokat méllyenn ásni nalunk nem lehet a' viz miatt. – A' Temetésre nézve megtartatik a Felséges Királyi Parantsolat.

VIII. Van Harangozó. A Hejség terheitől van szabadsága – de nem a legbetsületessebb ember. Most negyedik Predikator alatt szolgál, és mindeniktől megjegyztetett hűségtelensége felől.

NB. Ez a punctum tsak az 1816dik esztendei harangozóra valo volt most nem úgy van.

IX. Az Ekklésianak egy szegénnye sints. Nem azért mintha mind a leg jobb modú emberek volnának; hanem azért mert a Nagy Attya minden Unokaival, s Fiainak Feleségeivel együtt lakik, s ha szegény is a' familia, a maga nyomorulttyát eltudja tartani.

X. A Vallás gyakorlásában az Ekklesia nem háborgattatik; valamint Isteni tiszteletében sem. – A R. Catholica Vallásra Semmi szin alatt nem kényszerítettnek. – A Cath. Innepek megtartására, Processio járásra nem erőltetnek. A Tiszt. Plebanusok a' Lelkek Conscriptiojának kiadását nem kívánnyák. De:

Azon sérelmét az Ekklesia elnem titkolhatta: Hogy a' Predikatori és Rectori Conventionalis Ől fához egynehány esztendőök olta fizetés által jut; holott a' leg regibb időktől fogva Szabadsága volt azt az Urbariumhoz való Pascuumánn minden fizetés nélkül meg vágatni. eleinte ugyan ezért igen tsekélységet, majd többet, már tavál 4 forintot vettek Őliért, ha ez így megy, idővel az Ekklesia ezt ki sem fizetheti. Ezt a leg első kezdetiben kellett s lehetett volna Orvosolni; de elmulatták akiknek kötelességek lett volna. De még most sem késő ez – és a Fő Tisztelendő Visitatio előtt ez a' szegény Ekklesia éppen ebből a tekintetből esedezik alázatossan.

Ez a Sérelem többé nem orvosolható, mert ez az Abusus az 1790<sup>dik</sup> esztendőt meghaladja. Az a' reménység van hátra, hogy a Fels. Kiráji Kamara most határt méretvén, a Pascuumot és Kaszá[lót] egyebütt ki nem adhatta, hanem ott, ahol [edd]ig van; és ekkor pénz nélkül ismét ki kerül a' Conventionalis fa.

Ezenkívül: A Bogyiszlai Hejség – Ekklesia 1802<sup>k</sup> esztendőben Templom és Torony építésre Duna Vetse Varos köz Cassajabol felvett költsönn 1000 forintokat törvényes Interesse. azon summából 400 forintokat 1808<sup>k</sup> esztendőben lefizetett; a hátra maradt 600 forintokat pedig 1811<sup>dik</sup> esztendőben, jóval elébb meg vitték Interestével edgyütt, mint a pénz devalvalodott volna. A Város tőlők a pénzt Interestével együtt felvette, de a Contractussokat mind ekkoraig ki nem adta. Olyan adosságnak scála szerént való le fizetését prætendalván, amelly még a' pénz leszállítása előtt, jóval a Fels. Királyi Patens előtt lefizetődött s fel vevődött. E részben is ez a' szegény Ekklesia alázatossan könyörög, meltoztasson kegy. Intercessioja által, a két Hejség között ezt a galibát complanálni, és a' Contractusunkat ki adatni.

Szenes János mk. Predikator.

## G 64 Bölcske

[Fedőlap]

Böltske 16<sup>k</sup> Julii. 1816.

Semmi egyéb jegyzés nem lett azon kívül, hogy

1<sup>a</sup> A' hétköznapi estvéli Isteni tisztelet nyáron el fogmaradni.

2<sup>a</sup> Az Új Enekes könyv minden további haladék nélkül bevezessék.

+++

Feleletek azon kérdésekre, melyeket Fő Tisztelendő Superintendens Báthori Gábor Ur 1816<sup>ik</sup> esztendőben tett Canonica Visitatioja alkalmatosságával Visitatiojának Tárgyairól előre írásban meg küldeni méltóztatott melly Kérdésekre való Feleleteket, ugyan írásban bé adni parantsolt.

Visitatiojának Tárgyai ezek:

I. Az Ekklesia. annak Neve:

Mater Ekklesia: Böltske. Tek.tts' Tolna Vármegyében. Földes Urai a' Helységnek: Potior Mélt. Grof, Bottyani Antal. /:Zalagos./ Örökösök: Nagyságos Consiliarius Cseh László. T Tek. Kornis Pál. Darotzi Antal és Jósef. Tahy Antalné. Egerer ..... Csik Péterné, Rosti Ferentz, Aszalay László. Betski János, Kis Jósef. Kis Ignázt, Kis János. Horváth Janos. Csúzi Pálne. Vigyázó — Varasdi — Szikszti Ferentz. Gál Sándorné &

Erről az Ekklesiáról vo' Kérdések és azokra feleletek.

a. Kérdésre. – Mikor Kezdődött? bizonyos idejét nem tudhatni. az első darab Matriculában mind az által fel vagynak jegyeztetve, az 1626<sup>ik</sup> esztendőtől fogva, Successive szolgált Predikátorai. Név szerént: Etei Istvan ab 1626. Sárándi Janos. 1652. Ormándi János 1667. Ungvári Gergely 1673. Nánási Istvan 1691. Csopáki György 1711. Kotsi István 1715. Pápai István 1723. Czeglédi István 1736. Angyalosi Sigmond 1739. Borsos Mihály 1760. Polya János 1772. Szabó János Interim. 1788. Csekei János 1789. — Valami különös Fatumai, nintsenek emlékezetben. — Lelkek száma. 1937.

b. Kérdésre. — A' Templom mikor épült? nem tudhatni. Igen réGINEK kell lenni. Ezt mutatja mind Structuraja; mind különösen azon Romai Inscriptio, melly a' Délre Fekvő ajtaja Felett, Kőre metztve vagyon, mint a' kő, úgy az iras, vagy a Betük triangularis Formára menván: melly Inscriptio így vagyon, a' mennyire még olvashatni: IVLOVEI ACVCI RM ERINA CONIVX ESEP. CONSTANS FILIUS COSS·AVR·QVI E SEP. CONSTANTINUS FLM LIC. AVR· QVI E SEP. VICTORINUS IL N VERINVS·FLAVRU E GEMELL. FLM. MATER VIX AV LXX. VIVIS FEC.

A' Templom Torony nélkül volt. 1787<sup>ben</sup> ragasztatott hozzá Torony. Épült md' a' Templom, mind a' Torony rész szerent kőből, rész szt' téglából. md' kettő jó állapotban vagyon.

c. Kérdésre. – Az Ur Asztalához tartozó edények ezek: Három Czin Káña. Edgyiken a leg nagyobbikon a Fedelin ez az inscriptio vagyon: BARANYA JANOSNÉ SZÖRZÖTTE. 1639. A' két kisebbek nem nagyon regiek lehetnek; de mikoriak? nem tudhatni. – Van továbbá 3 pohár. Kettő egészen ezüsből, belől egészen, és kívül is az ajakaik körül arannyal vagynak meg Futtatva. A' régibbnek a' talpa kerületin ez az inscriptio van: 1634. ist Renovirt 1768. G.K.I.D.M.N. – A' másik, mindenben ennek Formájára van készítve. Ennek is a' talpa kerületin van az inscriptio. t.i. ez.

A.B.R.SZ.E.SZ.TS.K.F.P.T.V.D.M.I.CS.1805. melynek ez a' magyarázatja. A' Bölskei Refta' Szent Eklesia Számára tsinaltatta Kováts Ferentz, protune Verbi Dei Ministro Joanne Csekei 1805. – Az harmadik pohár Czinből van. az oldalán e' van. 1805. – Továbbá, van edgy ezüst Tányér. A' Sz Asztalra való terítő, edgy szörből vo' Szőnyeg, – Abroszok, 5 Keszkenők: 3 Selyem. 2. patyolat. 1 gyölts. edgy ezüst tsipkében foglalt creditor, leg ?? Fellyül terítő.

d. Kérdésre. – A Toronyban vagyk' két harangok: edgyik 4. mása, 7 font. nehézségü. a' másik, tsengetyű, nem tudni mennyi nehézségü: mind a' kettőn ez a' körül írás van. Josef Steinstock gos mich in Ofen. Öntetett a' nagyobbik, 1761eszt'.

e. Kérdésre. – Semmi nevezetes Levelei az Ekl'ak nintsenek. – Könyvei ezek: Biblia Tárháza. Igazság Paísa.

f. # vide ad finem

# ad hoc Signum vide[tur] Supra. f. Kérdésre. – A' Parochialis Háznál van három szoba. Mindenik jó állapotban vagyon. – A' Vendég szobában van edgy nyoszolya – t.i. Eklaé, fedeles. edgy asztal. 3 Karszék. – A' Cseléd Házban van három nyoszolya, 2. Kar-szék. edgy asztal, a mellett két hosszú szék. A' Tanulo Házban van edgy nyoszolya. edgy író asztal, edgy Szeglet asztal. – Van Kamara, Istálló, Szin, ólak. – md' jó állapotban.

#### Második Tárgya a' Canonica Visitationak.

II. Az Ekla' Helybeli Igazgatása.

1. Kérdésre. – Van organizalt Presbyterium. – Presbyterek, midőn egész számmal vagynak, 12. – választatnak a' Presbyterium által. A' Predikátor esketi fel a' Templomban.

2. Kérdésre. – Tartatnak Presbyterialis Gyűlések. – mikor ollyas dolog elő adja magát. – A parochialis Háznál.

3. Kérdésre. – A' Czégéres bűnösöket, a'kik az Eklával békélni akarnak admittálja a' poenitea' tartásra, Confessió tételre, a' ki rá adja magát, hogy a' Templomban tegye, ott, a' ki nem, a' parochialis Háznál absolválja. – A' békételen Házásokat bé citálja. ha lehet öszve gyalulja. A' Templommal Fel hagyokat meg inti. – Illyenek vagynak némellyek. – egészen megátalkodottak nintsenek.

4. Kérdésre. – A' Presbyterialis Gyűlés Actai Fel jegyeztetnek. – A' Predikátor jegyzi Fel.

5. Kérdésre. – Curator van. – Minden esztendő vegin számot ad. – Jelen vagynak a' Presbyterek. a' Predikátor.

6. Kérdésre. – Jövedelme az Eklának tsupán tsak a' public'óból némelly kevés adakozoknak oblatumából, és abból van, a' mi a' ki vetett Eklai' Taxából meg marad minekutánna a' Conventionatusok ki fizettetnek. – Nevelni nem lehet.

#### Tárgya a' Visitationak.

III. A' Charitativumok, v. Alamisnák.

α) Kérd. – Publicaltatik az Agentiale. – esztendőben ötször. – Akkor más végre persely, vagy jel nem tétetik.

β) Kérd. – Minden objetumok, mellyek a Grale' Consistoriumtól rendeltetnek, publicaltatnak.

γ) Kérd. – Az Alamisna Fel Számláltatik a' Curator és Predikátor által. – Akkor mindjárt bé íródik. – A' Curator keze alatt van.

ä) Kérd. – Az alamisna hijjanosság nélkül administraltatik. – A' N. Tiszteletű Esperest Urnak a' Visitatio alkalmatosságával. Kitől quietantiat nem veszünk. hm' a' Predikátor, neve utanna írásával bizonyít.

#### Tárgya a' Visitationak.

IV. A' Predikátor, v. Lelki Pásztor

1. Kérd. – Neve: Csekei János. – Tanult Debretzenben. – beszéll, a' Magyar nyelven kívül, Deákul Németül. Olvas Frantziául. – 28<sup>ik</sup> esztendeje hogy szolgál. – Más Eklában nem volt. – Feleséges. – Vagynak négy leány gyermekei.
2. Kérd. Van Canonja. Liturgiaja. Josephina Resolutioja.
3. Kérd. – Minden Vasárnapokon, 's mi Innepeinken tart Predikáziót. – dél után Catechizatiót. – Hétkőznap Imádságot.
4. Kérd. – Az Ur Asztalához először járúlni akarókat confirmálja. – Azok'k neveiket, az Oskola Mester írja fel. Különös Könyvbe nem irattat'k.
5. Kérd. – Az Ur Vatsoráját esztendőben ötször administrálja.
6. Kérd. – Templomban Keresztel. – Beteget maga házánál.
7. Kérd. – A' Beteghez, a' hová kívántatik el megyen.
8. Kérd. – A' Matriculat viszi a' mint parantsoltatik. – A' Törvénytelen ágyból születettek így írja be: Ennek 's Ennek, Fia, Leánya. Törvénytelen ágyból. vagy ha nem tudatik ki az Apja: Patre incerto.
9. Kérd. – A' Házasulandokat háromszor publicálja. – Mindég Vasárnapokon. néha nagy szorúltságban, halotti predikatio alkalmatosságával is. – vagy néha Papista Innepe napon is. – A' Copulattattakat bé írja.
10. Kérd. – A' Királyi Parantsolatokat. úgy a' Consistorium publicalt rendelkezéit, inprotocollálja.
- 11 <sup>ikre</sup> Különös papiroson. a' Predikátor Sallariuma.
12. Kérd. – A' Fizetés be adódik.
13. Kérd. Meg elégszik a' néki adatott Tisztelettel.

#### Tárgya a' Visitationak.

##### V. Az Oskolák.

- a. Kérd. Neve az Oskola Rectornak: Szabó Mihály. – Tanult Debretzenben. Most második esztendőben szolgál ebben az Eklésiában. –Feleséges. Gyermekei vagynak. 7<sup>ten</sup> Ez előtt már volt Rector: Detsen, Ötsényben, Gergyenben, Madotsán.
- b. Kérd. Az oskola épületje, külömben jó állapotban volna; hanem a' Télen egy Felől ki dült a' fala. Most kezdenek a reparatiohoz. – Elég tágas.
- c. Kérd. Az Oskolába járok vagynak mind öszve Ferjfi gyermekek, 100. Leány gyermekek. 64. – mint mutatja a Catalogus.
- d. Kérd. A' Gyermekek Télen Nyáron járnak oskolába.
- e. Kérd. Tanittatnak mind azok a' Tudományok mellyeket a' V. Tractus ki adott pro normativo, és parantsolt a' Nationalis Oskolákban tanittatni.
- f. Kérd. – A' Visitatora ezen oskolának, T. Rozgonyi Jósef. – Vizitál esztendőben kétszer. – Exameneken nints jelen, távol léte miatt.
- g. – Vagynak a' Predikátor mellett, Helybeli oskola Visitorok.
- h. – A' Templomban való eneklést el végzi a' Rector. – minthogy regi Rector és el tudja találni az alkalmatosság szerent vo' éneket, maga discretioja szerent választja az éneket.
- i. Kérd. – Az Ujj Enekes Könyv nem introducaltatott, v. nem introducaltathatott. – edgyikért azért, mivel a' mint mondják az Eklá' Tagjai, a' régivel tökéletesen meg vagynak elégedve. – másikért azért, mivel a' szegénység miatt nem szerezhetik bé, – annál is inkább, mivel drágább a' réginél, és ezt még eleget 's oltsóbban találhatnak.
- k. – Rector Sallariuma beadódik.
- l. – Ki Fizettetik idejében.

#### Objectuma a Visita'onak

VI. – Baba. – Van részünkről is kettő. – Examináltatnak a T. Vármegye Chirurgusai által. – Fel vagynak esküttetve. – Nints rájuk panasz. Nem keresztelnek. – A' himő oltás dolga, jó folyamatban van.

VII. – Temető elég tágas. – Mikor ki mutattatott, fel volt árkolva, de az be Folyván, most nints semmi tartalék. – a' Sirok edgyölnyi mélységre ásatnak. – A' Fels. Királyi parantsolat, a' temetésre nézve, valamint tsak lehet, meg tartatik.

VIII. – Harangozó van. – De hogy rossz, azzal is mutatta leg közelebb, hogy a' Templomban a' perselyből ki lopta a' pénzt. – ezért d. 30 Junii tartatott Gyűlésben, a' végeztetett, hogy a' Templom előtt

meg tsapattatik, és a' Harangozoi hivatalból ki tsapattatik. – Nem tsak a' Helységnek; hanem a' T. Földes Uraságnak terheitől is immunis.

IX. – Szegénnyei vagynak az Ekl'ának. – Szám Szerént most 4<sup>en</sup> van rólok gond, a' mint lehet.

X. – Nintsenek Eklánkk' gravamenei. – Vallásunk szabados gyakorlásában, minden háborgatás nélkül vagynak. – E' numerus alatt fel tétetett dolgok eránt, nem panaszkodhatunk. – A' Tisz. Plebanus Ur, itt a' Lelkek Conscriptioját nem kérte. – Mikor ujj Plebanus jön, olyankor és az ilyen, szokta kérdeni a' Lelkek Számát, de el igazittatik.

## G 65 Újj Csanád [Csanád]

[Fedőlap]

Csanád Junius 22ik napján 1819.

Ad I. f., Pintze a' Parochiánn nints.

II. 1., A' mostani Bíró maga tesz Presbytereket.

V. c., Az oskolába kevés számmal járnak a' Gyermekek, és idő előtt elhagyják.

VI. A' Himlőoltás három esztendeje mióta nem gyakoroltatik.

+++

A Canonica Vistatióra való felelet.

I.

A. 1.) Újj Csanád. Mater Ekklesia. Régi. 166. Esztendőktől fogva a' predikátorok kik voltak meg van mutatva. Fekszik T'tes Pest Vármegyében. Birja egészszen Ő Excellentiája a' Kalotsai Érsek.

2.) A' Lelkek száma 1183. Fátumai nintsenek.

3.) Temploma épült fából 1807.<sup>be</sup>. Téglából 1811.<sup>be</sup> toronynyal edjütt, de a' torony tsak a' Templom faláig van még építve.

4.) Az Úr Asztalához van két tzín kanna. két pohár az edjik egészszen réz, a' másiknak a' pohara ezüst, a' talpa réz. Egy ezüst tányér aranyozva. Egy tzín tál és egy tzín tányér. Egy fejr stráfos abrosz, egy gránát szín tafota felső terített keskeny ezüst tsipkével körül. – Egy fekete tafota keskeny ezüst tsipkével, de nem egészszen körül, hanem egy suknyira fejr plántlikával van potolva. Egy fejr virágos atlasz keskeny.

5.) Haranglábonn a' Harangok. A' nagyobbik mint egy három mázsa, a teteje fele e' van: Fudit Henricus Eberhárd Pest. a' Derekán ez: Notárius Péter Őreg Bíró iparkodásából. Az allyán e' van: Tsináltatta Csanád Érseki Kősség a' Sz: Ekk: számára 1804. Esztendőben. F Királyunk birodalma alatt.

A' Kissebb Harang: mint edgy 160. fontos. Főlsőbb részenn e' van: Budae Fusa sum, per Franciscum Millner. Alsó részen ez: A' Csanadi Szent Ekk: számára uyra öntette és nagyobbította N: Gőbölös Istvány 1810 1<sup>a</sup> Maj.

6.) Az Ekklesiának se levelei, se könyvei.

7.) A' Parochiális Házban vagynak három szobák. azokban egy asztal, két fa szék. konyha egy tálással. Két kamara. vert falbol istálló. nád áll meglehetős állapotban.

B. Az Ekklesia Helybeli igazgatása.

a.) Vannak tizenkét feleskettetett Presbyterek maradandók halálokig.

b.) Ezeknek Gyülések van az Esküttekkel együtt a' Parochiális Háznál valamikor baj van.

c.) A' Hibázokat meg feddik tztáltván, és ha nagyot hibáznak, a' Bíró ott levén kezében adják.

d.) A' Presbyterium végezései a' Predikátor által jegyeztetnek fel, ha szükséges.

e.) Van Curátor. és Esküvése szerint minden Esztendőben számot ad a' Predikátor, Presbyterek és esküttek előtt. 's ha kárt tesz fizeti.

f.) Az Ekklesia jövedelme ez: a' mi Lélek búza, zab, /: a' Belső személyek kielégítettén ./ meg marad eladódik. Templomot építvén az adósságtól így szabadultunk: A' Szakadásra való Dunaszéli erdőket, a' Felség kivágnatni parantsolja, hogy a' hajó húzók kötelének ne aggasson. Ezt meg alkudta a' Predikátor az Uraságtól az Előljárókkal, 's őlfának /: Pár Számra kivetvén levágottuk 's eladtuk.

C. a.) Az Agentiale minden communiókor publicáltatik, és akkor semmi más végre való jel ki nem tetődik.

- b.) A' Gen: Consistoriumtól jövő objectumok publikáltatnak.  
c.) Az alamisna felszámláltván egyenessen a' Nagy Tiszteletű Esperest Urnak által adódik. minden híjjánosság nélkül.

- D.) 1.) A Lelki Pásztor. Ágoston István. Tanult S. Patakon 's Lótsén. Beszélhet Magyar. Deák Németh nyelveken. Tizedik Esztendőben szolgál ezen Ekklesiában. Ez előtt tizenkét Esztendőig Sár Bogárdon, azután K. K. Halasónn három Esztendőig volt Professor. Feleséges, Három gyermeke van tulajdon, négy mostoha gyermekei.  
2.) Van Canonja Lyturgiája. Joseph: Resolutioja.  
3.) Minden Innep és vasárnap napokon predikál, délután Catechisál. Hétköznapokon kétszer Imádságot tart.  
4.) Az Úr Asztalához először járulókat maga elkészíti, a' Templomban Nagy Pénteken megcenseálja 's confirmálja.  
5.) Az Úr Vatsoráját Esztendőbe hatszor adminisztrálja  
6.) A Templomba keresztel.  
7.) Betegeket látogat, 's Communiót adminisztrál  
8.) A' Matriculát norma szerint viszi.  
9.) A törvénytelen ágyból születetteket senkire sem írja, hanem az Anyára a' kitől születik. de eddig még időmbe nem történt.  
10.) A' Házasulandók a' Predikátor által meg vizsgáltnak: nem atyafiak e? közlül. értik e vallásokat. így kezét fogván confirmáltatnak s háromszor coram frequenti coetu publicáltatnak. megeskettetnek, és a' kérők jelenlétekbe azokkal edjűtt bé irattatnak.  
11.) Mind a' Felséges Királyi; mind a' Superintendentiális Parantsolatokat improtocolálja.  
12.) A' Belső Személyek fizetése beadódik.  
13.) A' Predikátor egész tiszteletben tartatik, és az ellene vétő a' Templom előtt publice büntettetik.

E.) Az oskolákról.

- a.) Rector Petőtz István. Pápán tanult. második Esztendőbe szolgál. Ez előtt volt Ádándon a' Somogyba. Feleséges. gyermektelen.  
b.) Oskola épülete jó. és tágas. a' férjfiú gyermekek vagynak. 41. a' Leányok 35.  
c.) Télen nyáronn járnak jobbára.  
d.) Tanittatik nagy Tiszteletű Göböl Gáspár Úr Kissebb és nagyobb Kátechismusa a' nagyobbaknak a' Heidelbergai Katechismus. Hübner Historiai. a Kis Sz: Historia. 'Soltárok első versei, Könyörgések. Tiz parantsolatok. De nem a' Consistoriumtól kiadódott methodus szerint. mert annyi Esztendőig itt nem járatták fel a' gyermekeket.  
e.) A' Visitor az Helybeli Predikátor az Presbyterekkel és Esküttekkel edjűtt.  
f.) Magától énekel, de igazgatástul függ  
g.) Az Ujj Énekes Könyv nem introducáltatott kevés volta és a' pénznek nem léte miatt.  
h.) A' fizetése idejébe bé adódik.

F. 1.) Bábák vagynak de falusiak mint másutt. nem keresztelnek. Fel vagynak esküdve.

2.) A' Himlő oltás dolga 3<sup>diu</sup> Esztendőtol fogva nints.

G. 1.) A' temető elég tágas. be van kerítve. a' Felséges Királyi parantsolat szerint van a' temetés.

H. a.) Harangozó van, fizetése jár. a' Helység terheitől üres.

I. Az Ekklesiának szegényei nintsenek.

K. Az Ekklesia békességbe van, senkitől nem háborgattatik.

## G 66 Cece

A<sup>o</sup> 1816.

Beküldetett 20<sup>k</sup> Aug 1816.

### I.) A' CZETZEI: Mater Ekklesia.

Tttes' Nemes Fehér Vármegyébe. Ezen Hellységet birják több Tttes' Ns' Uraságok, nevezetessen. a' néhai Ns.' Mátéfi Familia. Successori.

a.) K. A' Máter Ekklesia mikor kezdődött?

F. Hogy ez az Ekklesia bizonyosan mikor, melly esztendőbe kezdődhetett azt bizonyosan nem tudhatni, minthogy a' Maticulába rólla semmi jegyzés nem található. – annyit leg alább tudunk hogy emlékezet van rola 1725<sup>től</sup> fogva. mellyre bizonyoságul szolgál, az Úr Asztalára valo Arany pohár, mellyen ez az írás található. Czetzei Reformata Szent Ekklesiának pohárja Anno 1725.

K. Mitsoda fatumai voltak.

F. Ennek az Ekklesiának állapotja, ha szinte a' szomorubb időkben, ottan ottan valami kis fájdalmat érzett is, mind az által minazok tsak türhetők voltak, és békességgel virágzott és fojt Ekklesiánk állapottja, mindaddig a' siralmas 1811<sup>ikk</sup> Esztendeig. mellybe Augustus Holnapnak 28<sup>dik</sup> napjára virradolag éjtzakának idején 1 és 2. ora között el küldé a' Jehova az ő pusztító és égető íteletét, és azokat Tornyunkra, Templomunkra le szállította olly bő mértékben, hogy annak minden fájja megemésztették azon Tűz által, az egész népnek Keserüségére, és a' Köztünk uralkodó Bűnöknek meg büntetésére.

... Ugyan azon esztendőben tsak ugyan Isten kegyelméből a' jó indulatú Hiveknek Istenes adakozások által meg épüle a' Templomnak teteje, 3. holnapok alatt. – Került ezen Kárnak meg építése mindöszve 13312 forintokba. a' mint ezt a' más Protocolomba feljegyzett szám adás bizonyította. –

K. A' Lelkek száma mennyi?

F. Mind a' Nemesi, mind a' Polgári, Rendet öszve számolván ebbe, a' mi Gyülekezetünkbe, a' Lelkek száma téssen, egy Sumába 1536<sup>ot</sup>.

b.) K. Van é Templom? mikor? és mitsoda matériából épült, úgy a' Torony?

F.) Istené légyen a' Ditséret, sok fárotságunk és tetemes két ízbeli Költségünk után, ditsekedhetünk egy ékes, Kő, és Téglá materiából épített Templomunkal, ha szinte annak Tornyától az Égi Tűzek által meg fosztattunk is, és még annak Reparálására mind eddig reá nem mehettünk is, a' mostoha és szűk esztendők miatt.

A' mi pedig a' Templomunk Építésének idejét illeti, ez készült a' Matriculába fel tett jegyzés értelmé szerent. 1787<sup>dik</sup> esztendőbe, letétetvén a' fundamentoma Juniusnak Medárdus nevű napján az akkori felségessen uralkodo Királné asszonyunknak Mária Th'resiának és annak örök emlékezetet érdemlő ditséretes fiának II <sup>dik</sup> Josefnek idejébe. Két esztendőig épült és fel is szenteltetett 1789<sup>dik</sup> Eszt Novembr. 9<sup>dik</sup> napján.

c. K. Az Úr Asztalához tartozó, minden edények; abroszok takarok sat. és azonn mitsoda inscriptioik vagynak, szám szerént menyi?

F.) Vagyon egy 10. ittés Czin Kánna Illyen írás láttzik rajta. – Készítették Isten ditsősségére, Nemes Sáátor Péter és Felesége. Kaszás Judith a' Czetzei Reformata Ekklesia számára 1802. Eszt.

2. Vagyon egy Czin Korso 2. ittés az oldalán illyen betűk láttzanak. E.R.C.O.F.K. 1759.

3. Vagyon egy pár csütsös Czin Korso, 3. messzeles. semmi írás nintsen rajta.

4. Vagyon egy egész nagyságu Aranynyal vont Ezüst Tányér illyen Inscriptio láttzik rajta. igen fain metzéssel. A' Czetzei Refor. Szent Ekklesiához valo, atyáskodo indulatból ISTEN ditsősségére készítették. n.N. Sáátor Péter Úr Kaszás Judit asszony feleségével 1806. Esztend. 22. <sup>dik</sup> July'. – A' Közepénn ez olvastatik Vegyétek egyétek, ez az én testem I. Kor. II. v. 24.

5. Vagyon egy Arany Pohár illyen Inscriptioval. Czetzei Reformata Szent Ekklesiának Pohárja. 1725.

6. Vagyon egy ezüst Pohár ezen írás Láttzik rajta. Várajja Ref. Sz. Ekklesia 1788. Tiszt. Sz. M. Nagy János Pr. Budán

7. Egy kis Ezüst aranyozott Tányér **M.I.** billegre illyen Inscrip' Czetzei Ref. Ekkli. Tányérja Ao' 1725.

8. Egy közönséges Czin Tányér. –

9. Egy Keresztelő nagy Tál és egy Keresztelő Kánna Fain Czinből.

Abroszok és Terítők.

1. Vagyon egy világoskék sejem arany Csipkére. a' Közepén ez az írás van ki varva. A' mi Urunk Jesus K'tus az éjtzaka melyjen el árultaték vevé a' Kenyeret és hálákat adván, megszégé és monda vegyétek egyétek s.a.t. melly írás illyen körülírással van körül véve A' Czetzei Refor. Sz. E. Sz. N. és N. Újvári Kató asszony N. N. és Vitezlő Mátéfi András Uram meg hagyott ő tsináltatnia 1735. Die 10<sup>a</sup> Febr'.

2. Vagyon zöld színű sejem arany tispke körülötte.

3. Vagyon egy egész Kereksegű Setét Zöld Sejem Takaró Körül Fontos Arany Csipkével és drága varrással himezve. Illyen Körülrás Láttzik rajta. A' CZETZEI Ref. Szent Ekl. Számára Készítették n. Ns és Vitezlő Ifjú Baky János Úr, és Felesége, nemes Kaszás Sófia Asszony. 1805<sup>dk</sup> Eszt'. Nemes Pap Judit Hajadon kezével.

4. Vagyon az Úr asztalára valo 25. Sejem Keszkenő is.

5. Vagyon 9. dragább és oltskább Asztalra valo Abrosz.

d.) K. A' Toronyba mennyi számú, mitsoda nehézségű, és mitsoda Inscriptiojú Harangok vagynak?

F.) A' Toronyban vagyon 2. Kisded szabásu Harang. a' nagyobbik 1. mása és 70. font. azonn illyen irás Láttzik. Stainstocr Gós mich. in. Ofen Joseph. A' Kissebbik 80. font. ezenn Inscriptio Láttzik rajta. Camp Eccl. H. C. Ceceiensis 1756.

é.) K. Ha vagynak az Ekklesiának Levelei Könyvei? mik azok?

F. A' mi az Ekklesia Ládájába Lévo Leveleket illeti, azok mindöszve az Ekklesia Protocolomába a' mint fel vagynak jegyezve szám szerint 13. darabból állanak. – A' mi pedig a' Könyvet illet: vagyon az Oskolába az Ekl'nak egy Bibliája. – és egy Újj Énekes Könyve. A' Templomba pedig Két Regi Nagy Énekes Könyv.

f.) K. A' Parochialis Házban Hány szobák, és mitsoda állapotban vagynak?

F. A' Parochialis Házban vagynak 3 szobák, mellyek minthogy még tsak 1804.dik esztendőbe épültek, a' leg jobb állapotban vagynak. – és az Ekklesiának vagyon benne. Egy almarium. egy más Ruhatarto almárium Egy asztal az első szobába

Egy nyoszoja. Székek nintsenek?

K. Vagyon é a' Házhoz meg kívántato Kamara, Istálló, és ólak?

F. Igen is a' Legjobb Keszületü Kamara Félszer és Istálló vagyon.

## II. Az Ekklesia Hellybéli igazgatása.

1.) K. Van é Organisalt Presbyterium?

F.) Igen is vagyon.

K. Hányann vagynak a' Presbyterek?

F. A' mi ezeknek mennyiségét illeti, áll ennek száma a' Közönséges néptől kiválasztott Hites három rendbéli Kuratorokból u. m. a' N. Compossessoroktól fel állittatott Kurator az 1<sup>so</sup> a' 2<sup>dik</sup> az Arrendas Nemesség Kurátor. 3<sup>dik</sup> a' Polgári rend Kurátora. Ezeken kívül Két Compossessor Nemes Presbyterek, és egy Árrendás nemes Presbyter. és így mind öszve 6. szemejek. Ezek pedig a' Parochialis Háznál tartatni szokott Köz Gyűlésben egy akarattal választatnak, és a' Templomba Közönséges Isteni Tisztelet után Fel is eskütnék.

2.) K.) Tartatnak é Presbyterialis Gyűlések, mikor? és mitsoda Hellyen?

F.) Igen is tartatnak, a' mikor a' Predicator, vagy az Ekklesia Elöl Járói Kívánják, vagy valami dolog ád arra alkalmatosságot, és mindenkor a' Parochialis Háznál.

3.) K.) Mit szokott tselekedni a' Presbyterialis gyűlés, a' Czégéres vétkekben élőkkel?

F.) Meg tudván azt akar én Prædicator. akár valamelljik előljárom azonnal fel hívajuk és Keresztyeni modon kérjük és intjük az ő hibájának el hagyására. és véle maganossan imadkozom ha ő meg ésmeri az ő hibáját, és úgy szabadíttatik fel az Úr asztalához vo' járulásra.

K.) Hát a' versengő és egymástól külön lakó Házosokkal mit cselekesznek?

F.) azokat, szép szó, kérés, jó tanács, példák elől hozása által kívánjuk és igyekezünk öszve eggyeztetni.

K.) Hát a' Templom nem gyakorlókkal? és ilyenek vagynak é? –

F.) Vagynak igen is, kevés számmal illyen kemény szívűek, kiknek sem atyafiságos, sem előljárói kérés nem használ; – ez ilyeneket néha keménysegektől, halottyaiknak el nem temetésével szoktuk el idegeníteni, ámbár ők ezzel is keveset gondolnak.

4.) K. A' Presbyterialis Gyűlés actai fel jegyeztetnek é? és ki jegyzi fel azokat?

F.) Mint hogy még eddig arra parantsolatunk nem volt, azt nem tartottuk szükségesnek fel jegyezni.

5.) K. Van é Kuratora az Ekklesiának?

F. Vagynak hárman a' mint odafellyebb az 1<sup>so</sup> szám 2<sup>dik</sup> Kérdésébe vagyon.

K. Ennek számadása minden Esztendőbe Revidealtatik é és kik által?

F. A' Kurátoroknak, minden esztenőbe Sz. György havába számot kell, és szoktak is mindez ideig adni; a' kiknek szám adásaikonn jelen szoktak lenni. 1<sup>so</sup> a' Prædicator. a' Compossessor urak közül több

számal; az árrendás nemesség közül a' Hadnagy, Esküttek, a' Polgárság közül némelly Esküttek és a' Biró ha az Reformatus. – a' mint a' Kurátori Szám adások a' Protocolomba megmutatták.

6.) K. Van é valami Jövedelme az Ekklesiának?

F. 1<sup>o</sup> Az Ekklesiának Jövedelme nállunk egyébből nintsen, mint az Isten Házának ajtajaiba ki tétetett Persellyekbe hányni szokott ajándék vagy alamisna 2<sup>o</sup> A' Temető Kertben termő fűből jött, vagy jöhető, néhány Forint. és a' Nádás. –

K. Lehetne é azt nevelni?

F. Azt a' Familiák elszoporodása, a' Földnek Szorúlása lehetlenné tették. Mind az által e' mostani esztendő fojásába, a' mostani Ekklesia hasznát néző érdemes Kurátorok egy darab földetskét, melly még heverőbe az Ekklesia Földjei között volt, azt az Ekklesia számára, a' Templom jövedelmei köze Kapsolták, 's fel is szántatták. –

### III. A' Charitatívumok, vagy alamisnák.

α) K. Publikaltatik é az Agentiale? és Hányszor esztendőbe, és tétetetik é ki akkor más Jel? –

F.) Publicaltatik, és pedig Ötször egy esztendőbe; a' mikor Semmi féle más jelek ki nem tétetnek.

β) K. A' Generale Consistoriumtól rendeltetett objectumok publicáltatnak é?

F. Azt mindenkor annak idejébe szoktuk tselekedni.

γ) K. Kiknek jelen létekbe számláltatik fel az alamisna?

F. A' 3. Hittel szolgállo érdemes Kuratoroknak, és Presbytereknek jelen létekben.

K. Bé íródik é mindjárt? és Ki keze alatt van?

F. A' melly nap adodik azon nap, vagy órába felszámláltatik, bé íródik és a' Kuratorok kezére bizattatik.

ä) K. Aministraltatik é minden hiánosság nélkül, mind az agentiale, mind minden más alamisna? Kiknek? Contra Quietantia, és Quietantia lett é? –

F. a' leg nagyobb szorgalommal minden alamisna a' maga helyére és mértéke szerént osztatik ki; – vagy – adattatik által Tiszteletes Senior Urunk kezébe a' Can. visitatio alkalmatosságával. de minden Quietantia nélkül.

### IV. A' Lelki Pásztor

1.) K. Neve? meik oskolába Tanult? mitsoda nyelvekenn beszélhet, vagy leg alább olvashat?

F. Bodosi Dávid Péter. S. Pataki anya oskolába Tanult. Magyar. Deák. Görög. nyelvekenn.

K. Mennyi időtől fogva van abba az Ekklesiába?

F., Éppen 32. esztendeje és 3. Holnapja miolta Hirdetem az Úr beszédjet a' népnek.

K., az előtt mitsoda Hellyen szolgált?

F. Ts' N. Tolna Varmegyébe Simontornya mező városba ugy mint Prædicator.

K. Feleséges é? Vagynak é és hány gyermekei?

F. 11. Esztendős özvegy. Vagyon 1. Egy édes fia. és Két Ferjhez ment Leánya.

2.) K. Van é Canonja. Lyturgiája, és Josephiana Resolutioja?

F. Mind azok meg vagynak?

3.) K. Minden vasárnapokonn 's innepnapokonn tart é Prædikatiót? Dél után Katechisatiot. Hét Köznep két ízbe Könyörgést?

F. Igen is, a' mit az egész Gyülekezet bizonyithat.

4.) K. Az Úr asztalához először járókat Confirmálja é? a' Confirmatusok neveit bé írja é?

F. Az oskolába elkészítettnek.

5.) K. Hányszor adminisztrálja esztendőnként a' Communiot?

F. 5. alkalmatossággal u. m. Karatsony. Husvét. Pünköst. Újj Kenyér és Újj Bor alkalmatosságával. –

6.) K. A' Keresztelést a' Templomba viszi é végbe vagy a' Háznál?

F. A' mikor a' Kivánja.

8.) K. A' Matryculat viszi é a' Consistoriumtól le adott Norma szerént?

F. Igen is abba mindeneket sorba fel írni el nem mulatok.

K. Hogy írja bé a' Törvénytelen ágybol szülötteket?

F. Azoknak csak szülő anyoknak nevét, és a' Születetnek Keresztnevét, és mint Szerelem Gyermekeket ugy jegyzem bé.

9.) K. A' Házosulandokat 3. szor publicálja é. Vasárnapokonn é és bé írja é a' Copulattakat?

F. A' Házosulandok mindenkor vasárnap hirdettetnek 1<sup>or</sup> és 3<sup>or</sup> közben pedig akkor is hogy ha akkor a' Catholicusoknak Innepek van vagy ha nagy számu Halgatok vagynak. – Azok pedig az Esküvés alkalmatosságával azonnal a' Matryculába fel irattatnak, annak, rendi szerént.

10.) K. A' Felséges Királyi Parantsolatokat Inprotoculálja é?

F. A' leg szükségessébbeket igen is. –

11.) A' Prædicator Fizetését a' mi illeti. meg lehet látni az ide mellékelt levelenn.

12.) K. Bé adodik e'? Esztendőként a' Prædicator Fizetése?

F. Az a' panasz annyira menyire, nem igen jön ki számkonn ki vévén a' Kérdés utolsó részét, hogy t. i.

K. Nintsen e' Restantia?

F. Van igen is, mert közel 1500 kéve Nád fizetésem kin maradott.

13.) K. Szent Hivatalához illendő Tiszteletben tartatik e' ettől függvén sz. szolgálatunknak sikeres vagy sikertelen volta?

F. Illendő Képpen, azoktúl a' kik eleitől fogva Prædicatorjokat az ő szent Hivataljoknál 's

Tudományoknál fogva a' leg nagyobb tiszteletbe tartottak. – Ha szinte oh fájdolom, találtnak is némelly ujjitto és magokat tanittoiknál is okossabbaknak allitto, motskos nyelvü és Tanittojokat kiszebittő Konkojhoz hasonlo Halgatok! – s. a. t.

#### V. Az Oskolák.

1.) K. A' Rector, Præceptor. Leányok Tanítója. Neve?

F. A' mi Ekklesiankba Leanyok Tanittoja külön nints. hanem A' Rector S. Györi János. a' Præceptor. Györék István.

K. Meik oskolába tanult?

F. Mind a' Rector mind a' Præceptor. A' Pápai Collegiumba tanultak, és onnét igyenessen ide hozattattak a Rector a' nélkül hogy valahol lett volna.

Ebbe az Ekklesiaba szolgal 8. Esztendőtől és 7. hólnaptól fogva. a' Præceptor pedig Nágotsi Ekklesiabol jött ide annakelőtte ott volt Præceptor.

K. Nótelen é a' Rector? Vagynak é Gyermekei?

F. A' Rector Feleséges és vagyon nékiek három fiú magzatyok.

2.) K. Mitsoda állopotba van az oskola épülete?

F. Ha a' Tanítottanak Lakó szobája igen nagyon szűk és romladozott állapotban nem volna falára nézve. nem illene panaszkodni mert külömben a' Teteje udvara és az oska ház vagy Classis elég alkalmatos, és hiba nélkül valo volna.

3.) K. Hányon vagynak az oskolába járo Gyermekek? Külön a' fiúk Külön a' Leány Tanúlok?

F. Minthogy az ide mellékelt Catalogusonn névről névre meg lehet látni, ide tsak a' számát tészem fel. u. m. A' Fiúk száma 75. A' Leányoké 50. Suma 125.

4.) K. Járnak é a' Gyermekek az oskolába egész esztendőbe? vagy tsak a' Téli napokba? Lehettséges volnaé hogy mindenkor járnának?

F., Egyedül tsak a' Téli leg- veszedelmessebb napokat szánnyák arra Tavaszon Nyáronn és Őszön pedig alig lát a' Tanítottó 10 's 20. tanitván oskolájába. – de a' mint a' tapasztalásból tudjuk lehetetlen is kívánni hogy mindenkor egy formán fel járottassanak a' gyermekek illyen Falusi és munkás népnek oskolájába.

5.) K. Mitsoda Tudományok Tanittatnak? a' Consistorium által ki adattatott Medhodus szerént e'?

F. Mind azok a' mellyek az ide mellékelt oskolai Specimenből ki tettzenek, és az Consistorium által ki adattatott Medhodus szerént.

6.) K. Kik a' Tractus által ki rendelt Visitatori ennek az Oskolának?

F. Tiszt. Tudos. Rozgonyi György Úr a' D. Szent Györgyi Helvetica Consessiot tarto Sz. Gyülekezet Lelki Pásztora.

K. Hányszor visitálnak egy esztendőbe?

F. Két ízbe t. i. Advent Heteibe. és Jósef nap előtt valo napokban. – Az Exámenen jelen nintsen távol lakása miatt.

7.) K. Vagynak e' a' Prædicator mellett, Hellybéli Inspectorok kik az oskolát visitálják Közelebről?

F. Ez az Elöljáróknak u. m. a' 3. Kúrátoroknak és Presbytereknek kötelessége.

8.) K. A' Templombeli Éneklést el végezi e'? a' Rector? magann áll e' az Ének valasztás?

F. Mint hogy az eddig sem volt szokásban, hogy itt a' Prædicator Rendelése szerent legyen az Ének vásárlás, úgy most mint hogy Rectorunk annak el intézésére, valamint annak el mondására is alkalmas, az a' Rector szabad akarattal 's okosságától függ.

9.) K. Introductotott e' az Új Énekes Könyv? ha pedig nem; miért nem?

F. A' kiknél mod és tehetség vagyon, vagy volt, annak megszerzésére, örömmel meg szerezték, valamint az Ekklesia is Közönséges Könyvének meg vette. és azt néha néha az idő úgy hozván magával közönségessen énekeljük is.

A' mi pedig a' Rectori Saláriumot illeti azt az ide mellekelt petsétes Levélenn meg lehet Látni.

10.) K. Bé fizetődik a' Hijánosság nélkül, és van e' Restantia?

F. Valamint az Prædicatore úgy a' Rectoré is bé adodik kevés fogyatkozással, kivévén azt hogy ő neki is 500. Kéve Füttő nádja hátramaradva vagyon.

#### VI. K. Van é Bába?

F. Igen is vagyon Kettő.

K. Van é Examinálva?

F. Az Egyik a' Tttes' Ns' Vármegye Doktorától, meg kérdezett 1811<sup>dik</sup> Esztendőbe, és alkalmasnak Ítéltetett.

K. Fel vagyon é Esketve?

F. A' Közönséges Gyülekezet előtt igenis a' Templomba.

K. Tud é az asszonyok bajján Segíteni?

F. Meg nem adodott olly szomorú példa Gyülekezetünkbe mellynek oka a' Bábak tudatlansága lett volna.

K. El jön é Kötelességébe?

F. A' mint tsak tölök ki telhetik.

K. Nem keresztele?

F. Kemény feddéssel meg lévén tilva tőle, azt tuttunkal nem teszi.

K. A' Himlő oltás Dolga Hogy vagyon?

F. Mint hogy nállunk soha, tudtunkal Himlő olto Orvosok nem voltak, sem helységünkbe ahhoz értő ember nintsen, még ezen munkába mi igen nagy hátra maradással vagyunk. innen következik osztán sok szüleknek fájdolmaikra az hogy a' mult 1810<sup>dik</sup> és 812<sup>dik</sup> Esztendőbe közel más fél százann, az idénn is egy néhányann haltak meg a' Himlő nyavajájába. A' Kik pedig némellyek bele oltattak is ártatlan Kis Gyermekükbe, mint hogy az itt lakó és a'hoz nem igen értő Borbéjjal tetettek azt azok is hijjába fárodoztak, minthogy szinte úgy meg himlősödtek bé oltott Gyermekük, mint a' kik beléjük nem oltattak.

#### VII. K. A' Temető elég tágasé?

F. Még most mint hogy tsak 1808<sup>dik</sup> Esztendőbe Kezdődött van egy Kevés Tágossága.

K. Bé van é Kerítve a' Temető és a' Sírok elég méjjen ásonak é? –

F. Be vagyon Kerítve és alkalmas Záros ajtóval be van zárva; és a' Sír gödrök, egy ember magasságnyi mellységre ásonak.

K. Meg tartatuk e' a' Temetésre nézve a' Királlyi felséges Parantsolat?

F. Igen is meg tartatik úgy, a' mint azt azon parantsolat, vagy tiltya, vagy meg engedi.

#### VIII. K. Van e' Harangozó?

F. Vagyon igen is.

K. El jár e' Kötelességében? engedelmes e' a' Prædikatornak?

F. Az ő Kötelességét a' mi illeti annak meg felel, a' Prædikatornak való engedelmességben is, tőle ki telhetőleg jár.

K. A' Hellység terheitől van e' Szabadsága?

F. A' mellett hogy néki igen Commodus Szabad Lakást az Ekklesia adni szokott a' Hellység Közönséges terhetől is üres. –

#### IX. K. Vagynak e' az Ekklesiának Szegényei?

F. Minden Kéttségenn kívül szegények mindenkor vagynak mi vélünk, de nevezetessen, olyan is Vagyon több számmal a' ki ezen Gyülekezetben tápláltatik, és holta kor is az Ekklesia által takarittatik el; és azokat az előljárok keresztyeni tiszteteknek tartják mindenkor szemmel tartani.

### X. K. Nintsenek e' az Ekklesiának Gravamenjei?

F. Legyen hála az Istennek semmi háborgattatásunk nintsen sem vallásunk gyakorlásába, sem kevés Czeremoniáinkba. sem Halottaink temetésébe, nem háborgattatunk 's nem akadállyoztatunk. Ki vévén hogy a' Harangozo földből némellyek – de vallásunkon lévőök, el venni és azt kiszebbíteni akarnak és akarják.

NB. A' mi pedig a' Catholica vallásra nézve illet minket. mi sem a' Catholicusok Innepeinek megtartására, sem közölünk senki egyes személy is az ő vallásokra való állásra nem kényszerítettünk 's kényszerítették.

K. A' T. Plebanus urak a' Lelkek számának Kiadását Kívánják e'? –

F. Az a' szomorú Kötelesség, ez uttal tisztukben nem áll és ne is engedje az Isten hogy többé valaha azoknak Uralkodásoknak alája esni Kentelenitessünk.

NB. Ide tartoznak még ezen Czetzei Mater Ekklesiához ezen két Puszták is.

1<sup>o</sup> Also Alap; a' hol mind Őszve 103. Lelkek vagynak, és

2<sup>o</sup> Szentivány; a' hol. 73. Reform. Lelkek vagynak.

## **G 67 Decs**

[Fedőlap]

Dets. d. 12. Julii. 1816.

– Templom nem gyakorlók találtnak mostann is ezenn Ekklesiábann, kikk' meg feddése az Előljárókk' meghagyatik.

– Canonnja nyomtatva a' T. Predikatornak nintsen.

– Hétköznep, nyáronn Dél után a' Cultus el maradhat.

– A' Gyermekek' nyáronn is leg alább egy órára járjanak oskolába.

– Az Újj Énekes Könyvnek introducáltatni kell.

– A' Temető bé kerítve nintsen.

– A' T. Predikator 5. Kilás Földjét a' Communitas Földjétől határral el kell szakasztani.

+++

A' Fő Tisztelendő Superintendens Úr fel tett Kérdéseire való feleletei a' Detsi Prédikatornak die 12. July 1816.

I., Az Ekklesia

Dets T'ttes N's Tolna varmegyében, birja a Detsi Theresianum. Mikor kezdődhetett nem tudni, minthogy rolla semmi emlékezetbe nem maradt, vagy ha maradt az 1773<sup>dik</sup> Esztendőben vólt nagy tüzbenn el égett. A' mi a Fatumait illeti arról is kevés van írva egyéb aránt az üldözésekbe annyi vagy tán több része vólt mint egyéb Ekklesiáknak. A' Lelkek Száma 1879.

A Templom épült 1516<sup>dik</sup> Esztendőbenn mint azt ezenn ajtó felett való iras bizonyítja: Tempore obitus Regis Uladislai post seditionem et disturbium Cruciferorum tertio Anno Millesimo quingentesimo decimo sexto. A' Torony épült 1788<sup>ba</sup> Téglából, türhető állapotba van.

Az Ur Asztalához tartozá dolgok e' következők 1., Négy Tzin Kanna egy egy Fertályos melly minden inscriptio nélkül vagyon. 2. egy 7. ittzés Tzin Kanna, mellyet tsináltattak a' Sárvizenn lévő malmos Gazdák 1764<sup>dik</sup> esztendőbe. 3. Egy öt ittzés tzin Kanna, ajándekozta a' Sz Ekklesiának Vizaknai János 1727, akkori 4 Esztendők alatt lévő Detsi Rector. 4., Egy 6 ittzés Czin Kanna 1732 Esztendő számmal. 5., egy meszselyes pohár arannyal futtatva, ezzel az írással: Detsi István Uram meg hagyatott özvegye Szász Panna ajándekozta a' Detsi Ref. Sz. Ekklesiának Anno 1708. – 6., egy messselyes forma Tzin pohár arannyal futtatott ezzel a' metzessel Detsi Ref. Ekklesia tsináltatta in Anno 1750.

7., Két Czin Tál, 8., Két Asztal terítő fehér abrosz 9., egy pár veres selyem Keszkenő egy végbe. 10. egy zöld virágu veres Selyem Keszkenő 11., egy langszin viseltes Selyem és egy sarga selyem Keszkenő 12., egy kék Selyem virágos Terítő, körül arany tsipkével ilyen inscriptioval: A' Detsi Reformata Sz. Ekklesia 50 személylyei által készítettett ezen Szent Asztalnak terítője 1799.

A' toronyban három Harang van, az egyik 10 mázsa 90 font öntetett 1791<sup>dik</sup> Eszt'

Az inscriptio rajta ez: Joseph Brunner in Ofen 1791 Az Detsi Reform Szent Ekklesiáé

A' másodikon ez van: in Ofen 1773 Johann Brunner Goss. Mich. 4 m A' Harmadikon In Ofen 1774. Joh. Brunner Goss. Mich. / 4 ½ mázsa.

Az Ekklesiának Levelei nintsenek. Könyvei egy Biblia Tárháza.

A' Parochialis Házban 3 szobák jó állapotba vannak, van benne 3 nyoszolya 2 asztal egy szék. Van hozzá Kamara Istálló is.

## II. Az Ekklesia helybéli igazgatása. Vagynak é Presbyterek?

Vagynak hárman, a' kiket a' több Elöljárók választanak és a Templomba fel eskettetnek. ezek az Külső Elöljárókkal együtt a' Parochian a' Prédikátor előülése alatt tartanak Gyűléseket. A' Czégéres vétekbe élőket magok elébe hivatják, intik, dorgállyák mint szintén a Templomot nem gyakorlókat is, a' millyenek most is vannak az Ekklesiába.

A' Presbyterialis Gyűlés actai feljegyeztetnek a' Prédikátor által.

A Curator számadásai minden esztendőben revidealtatnak. A revisionn jelen vannak az Elöljárók és a' Közrendből is nemelylek.

Az Ekklesia jövedelme áll az úgy nevezett Lélek-pénzből és buzából 's kegyes adakozásokból.

## III., A' Charitativumok vagy Alamisnák.

1. Az Agentiale minden esztendőbe publicaltatik hatszor, a' midönn semmi egyéb végre tányér ki nem tétetik. Az alamisna a' Parochiann a Curatornak és Birónak jelenlétébe fel olvastatik és bé irattatván a' Curator gondviselese alá bizattatik.

2. A Gen' Consistoriumtól rendeltetett objectumok is publicaltatnak.

3. Mind az Agentia mind egyéb Alamisna hijjánosság nélkül administraltatik Nagy tiszteletű Esperest Urnak.

## IV., A' Lelki Pásztor.

1., Ötvös István, tanult Debretzenbe, olvashat Német, Deák és Frantzia nyelveken. Detsen szolgál 3 esztendőktől fogva a' hova a' Madotsai Ekklesiából jött. Felesége és egy Leánya van.

2., Nyomtatott Canonja nints Liturgiaja és Josephina Resolutioja van.

3., Vasárnap és innepekbe prédikáll, délutánn Cathekizall, hétköznap tart imadságokat.

4. Az Ur Asztalához először járulni akarokat Confirmalja, a Confirmatusok neveiket bé írja.

5. Az Ur Vatsoráját hatszor administralja esztendőnként.

6., A' Keresztelést a' Templomba viszi végbe.

7. A betegeket meg látogatja, ha hivattatik.

8. A' Matriculát viszi. A' Törvénytelen ágyból születetteknek tsak Annyokat írja bé.

9. A' Házasulandokat három vasarnapokon publicálja, s a' Copulaltakat protocollálja.

10. A' Felséges Királyi parantsolatokat és a' Consistorium rendeleteit improtocollálja.

11., A' Prédikatori fizetes idejébe bé adodik.

12. A' Prédikátor Szent hivatalához illendő tekintetbe tartatik.

## V., Az Oskolák.

a., A' Rector Árvay Josef. a' Præceptor Jósza János. A' Rector tanult Pápánn. Ebbe az Ekklesiába van 7 Esztendőktől fogva. Ide jött a' Collegiumból. Feleséges, egy Gyermeke vagyon.

b., Az oskola epülete jó elég tágas a' Gyermekek benne 162<sup>ten</sup> vannak.

c., A' Tanuló Gyermekek leg inkább télen járnak de vannak elegenden, akik nyáron is keveset mulatnak.

d., A V. Consistorium által meg határozottatott mod szerent tanittatik minden.

e., Az V. Tractus által ki rendelt Oskola Visitor T. T. Hagymasi Péter Ur. Minden Esztendőbe kétszer visitál: az Examenen is mikor a' környül állások, különösen az árviz engedi jelen vagyon.

f., Hellybeli Oskola inspectorok is vannak.

g., A' Templomba való éneklést a' Rector végzi. a' Prédikátornak tudtara szokta adni mit akar énekelni.

h. Az Ujj enekes Könyv nem introducaltatott, mivel az Ekklesia nagy része ellene mondott.

i., A' Rector fizetése hijjánosság nélkül bé adodik.

VI. Bába. Van két Bába, a' kik examinálva és fel esketve vannak: Kötelességekbe szorgalmatosok, a' keresztesbe magokat nem avattyák.

VII., Temetés. A' Temető elég tágas volna, hanem egy része ujj fogás lévén, elébbeni tulajdonos Gazdaitól szántatik. Bé kerítve nintsen. A' sirt elég mélyenn ássák. A' Temetésre nézve a' Királyi Felséges parantsolat meg tartatik, kivévén ha a' halott szenvedhetetlen bűdösségü.

VIII. Harangozó. A' Harangozó kötelessége el jár; van illendő fizetése, 's a Hellység terhetől szabadsága.

IX., Az Ekklesiának szegennyei nintsenek.

X. Az Ekklesia semmi tekintetbe és részbe nem háborgattatik.

## G 68 Fadd

[Fedőlap]

Fadd. d. 13. Jul:1816.

—Az Ur Asztaltól való el tiltás a' Tractuale Consistoriumot illeti.

—Vagyon az Ekklesiában olyan Katonáné a' ki már 3szor törvénytelen Gyermekeket szült; és olyan a' ki 4. Esztendő oltá Ur Vatsorájával nem élt.

—A' Hétköznapi Délyesti Nyári Cultus el maradhat.

—A' Catholicusok Innepén a' Házasulandók hirdetése ne essen, hanem más köz naponn, mikor számos Gyülekezet van a' Templombann.

—A' T. Prédikátor Szántó Földjei Soványok, majd nem haszna vehetetlenek.

—Az oskola Télen szűk.

—A' Gyermekek Nyáronn Oskolába nem járnak.

—Az Újj Enekes Könyvet introducálni kell.

—A' Temető kerítetlen.

—A' Harangozó Rest, Predikátorának nem engedelmes.

—A' Catholicusok által adódni szokott Scandalum, mely esik nagy- Péntekenn a' Szolga-Birónak adódjon fel.

+++

Tekintetes Nemes Tolna V'gyben

A' Faddi Ref. Mater Ekklesia rövid Históriája /: a' mint a' régibb Jegyzésekből ki lehetett tapogatni :/ ekképpen következik:

Ezen Helységet a' régibb időkben birta Három nevezetes Uri Familia, úgy mint: Festetits, Petrovskij és Balog Familia. – Most is ezeknek maradéki az örökös Földes Uraságok; hanem a' Mlgs' Festetits Jóságot Gróf Szétséni ő exelentiája árandába birja. – Különösen fel vagyon jegyezve Ts' Főszolga Bíró Balog István Ur név szerént.

A' Reformatusok melyik esztendőben kezdetek itt Közönséges Isteni tiszteletet gyakorlani bizonytalan: mindazáltal annyit bizonyoson tudunk, hogy a' Rákótzai Zúrzavaros idejében már itten Reformatusok laktanak, a' mint ezt sok szava hihető emberek az atyaiktól halván bizonyíthatnak; és hogy abban az időben a' Harangjokat ne hogy valami idegen kézre kerüljön a' Földbe elástak legyen: de a' Predikátorok név szerént kik viselhettenek ebben az Ekklesiában egyházi Hivatalt arról semmi emlékezet nintsen.

Minekutánna pedig az említett zúrzavart a' békesség le tsendesítette volna, hogy ez az Ekklesia kezdett virágzásba jönni, és hogy a' Predikátorok név szerént is feljegyeztettek utobb meg fog tétteni. 1765 esztendőben 15<sup>a</sup> Julij a' Faddiak azon Könyörgő Levelekre, melyet T. Ns Tolna Vármegye Simontornyán tartatott Generalis Gyűlésere bényújtottak az oratorium megújítása és egy Karnak ujjonnan való tsináltathatása eránt ezen ide irt Végezést nyerték:

Pétsszalai Judlium fine Investigationis pure quoad statum oratorii Chorum /: ut exponerem:/ Ruinosum peragenda Superindeque faciendae Relationis Exmixi. Signat. Anno, die, mense, Locore quibus supra. – Per Stephanum Sztrihai Iuratum Praelibati I.Cottus V. Notarium ppria.

A következő 1766 esztendő Martius 11. napján ugyan Simontornyán tartatott Ts Vármegye Gyűléséről ezen Indorsatiot kapta a' Faddi Ekklesia a' maga könyörgő Levelére: Determinatum est: Ultra ruinosum oratorii Supplicantium Statum, Ususquoque Exercitii antiquitatem Specificie inqirendam requiri. – Signatum per Michaelem Nedetzky de eadem. I.Cottus Ord. Jur. Notarium.

Minekelőtte pedig a' Templom és Torony megújítására kedvező választ nyert volna ez az Ekklesia, egy Inquizitiót tartatott itt a' Ns.' Vármegye a' felől: Mitsoda időben, és ki engedelmeiből kezdődött Faddon a' Reformatusok Isteni tisztelete szabad gyakorlásba vétetődni – és hogy abban egygy vagy más képpen nem háborgattatott é' az.

Az Investigatio rende ez:

Anno 1766. die 17<sup>a</sup> Aprl. In Possessione Fadd ICottui Tolnensi adjacente praesens Investigatio per me infrascriptum peracta est ordine sequenti: a quo nimirum tempore sint in Usu Exercitii Faddienses Reformati, et a quo sit ipsis impertita facultas aedificandi oratorium, et an turbati abaliquo sint.

Primus Fatens Joannes Nagy Incola Reformatae Po[s]jonis aor. cciter 63 examinatus fassus est: A' Fatens 13 esztendő korában jött ide édes atyával lakni, melly időben még semmi ház nem volt Faddon, hanem Kunyhokban laktanak, emlékezik hogy mikor szaporodtanak a' Kálvinisták, Mestert fogadtanak, és egy házba jártak öszve, de hány esztendeje legyen annak, minthogy gyermek volt nem jut eszébe; azt se tudja hogy mimódon, és ki engedelmeiből jöttek Ususába az Exercitiumnak, avagy háborgattattak é valaki által nem tudja.

Secundus Fatens Michael Balog Incola ejusdem Po[s]jonis aequae Catholicus aor. cciter 40. examinatus fassus est. A' Fatensnek atya szállította meg ezt a' Helységet, szabados is volt egész holtáig, és itt születvén a' világra, a' miolta elmésedett, mindenkor emlékezik a' Kálvinisták exercitiumoknak gyakorlásáról, de ki által engedtetett meg nékiek, és ha háborgattattak é? arról nem emlékezik.

Tertia Fatens Anna Kováts, relict a Joannis Sánta, in eadem Po[s]jone degens aor. 72 examinata fatetur: Pápista asszony lévén a' Fatens Duna Kesziről ide jövéen lakni, még tsak két Házat talalt a' Faddi földön, és ekkor is már Predikátorjokat tudja hogy volt akkorbeli itt való Kálvinistáknak, és Templomjok is volt, de nem illy nagy, hanem tsak Fából volt öszve róva. Azután engedtetett meg nékiek nagyobb építeni, midőn Petrotzky Josef Ur vette kezébe. De azon említett Predikátor ki engedelmeiből jött bé nem tudja – azolta senki se háborgatta őket, és békességbe voltak.

Super qua per me Facta Investigatione Praesentem facio J. Universitati humillimum Relationem. Sign. ao. die, mense, Locore quibus supra. Paulus Sztankóvánszky ICottus Tolnensis Judlium. ppria

Ezen Investigatio végbe menvén ujra instáltak a' Faddi Elöljárók és Instantiájokra is indorsáltatott: Erga fidem dignam Processualis Dni Judlium Super praemissorum Investigatione factam Relationem, introsertis Supplicatibus ruinosi Campanilis Restauratio “ et observata priore forma, materialiumque qualitate, et extensione Subsolerti Processualis Judlium vigilantia, et attentione fienda, Renovatio admissa est. Ao' 1770. die 9<sup>a</sup> Jan. in oppido Simontornya continuatim celebrata Generali congregatione. Signat. per Gabrielem Pertzel de Bonyhád Hottus Tolnensis Juratum V. Notarium. A' Kar építése felől való szabadság nyerése véget Ő Felségéhez utasította a' N. Vármegye őket.

A' Rákotzi zűrzavaros idő után 1710 től fogva emlékeznek név szerént az itt szolgált Predikátorokról: nevezetesen valami Csopaki nevűről, a' kit követtek 31 esztendő elforgása alatt Czene István, Turótzai István, és Berényi István Predikátorok. Ezek után találhatni már bizonyos Jegyzéseket a' Predikátorok változásának idejéről; nevezetesen hogy Dalótsa Gergely 1741től fogva 11 az az tizenegy esztendeig viselte legyen itt az Egyházi Hivatalt, ezt követte Olnady Márton 1751dik esztendőig, – ezt Gonda János, a' ki itt temettetett el. 1764ben jött Dömsödi Nagy Josef, és 2 esztendő mulva Detsre költözött innen. ezután jött Viszlai István, a' ki 4 esztendeig sok változásokat szenvedvén hivatalától megfosztatott, 's Kölesden Privatus állapotban holt meg. 1770ben következett Horváth Ferentz, és sok változások 's háborgattatások között /: a' mint magatol hagyatott Jegyzéseiből láthatni :/(Sub Lit. A.) lakott Faddon Aprilis 17 Napjaig 1787 esztendőnek innen elköltöztvén a' Nagy Székelyi Magyar Ekklesiába. – a' honnan helyébe Varga Lőrincz költözött.

Már 1784ben Augustus 8dik napján megnyervén a' Fels. Helytartó Tanástól az Uj Templom építése felől szözlő Kegyelmes engedelem Levelet Sub B. a' tűz ellen bátorságban akarván helyheztetni, annak helyét közönséges megegyezéssel a' Predikátor ki fojó Kertjébe mutatták ki – és 1786 September 30dik Napján megalkudtak a Templom építése felől Szekszárdi Kőmives Mesterrel Jakob Baumschlaggerrel 370 font Kenyérnek való 8 Kila eleségbe és 4 Kila Tiszta Buzába uti Lit. C. olly feltétel alatt: hogy hosszúsága 9 1/2 Klaster, belső világossága 3 Klaster 4 1/2 Láb, magassága 3 1/2 Klaster, a' Torony pedig proportionalis vagy illendőmagasságu legyen. [Betoldás a lap széléről:] \*A' Torony ajtaján feljúl kőre metztve ez az Inscriptio vagyon téve: HonorI Del TrIVnIVs. ex faVore AVgVstI JosephI II. strenVe eXstrVXerVnt. Fa D Denses. HeLVetICa ReLIgione.\*

1786ban tehát elkezdték az építést Horváth Ferentz Predikátorságában, és 1788ban Varga Lőrincz Predikátor idejében végezték el, 's Advent Második Vasárnapján fel is szentelték. Ugyen ebben az esztendőben a' Lutheranus Atyafiak közzül Öten a' Reformata Vallásra tértek, név szerént ezek azok: Toth András, Toth János, Németh János, Szabó Therezia, és ennek Edes Annya N. N. Ismét 1790dik esztendőben Augustus 8dik napján Németh Mihály Lutheránus Helybeli Lakos a' Reformata Vallást felvette és azolta benne megis maradt.

Az 1743dik esztendőtől fogva csak egy Harangja volt ennek az Ekklesiának, a' mellyen ezen Irás olvastatik. Mattheus Köstnbauer in Gráz. Goss. Mich. 1743. A' harangnak egyik oldalára vagyon öntve a' megfeszített Idvezítő, keresztfája alatt állanak Mária és János; másik oldalán Sz. Péter Apostol a' mennyország kultsaival; a' harmadik oldalán pedig egy Keresztet tartó Szent. [Betoldás a lap széléről:] \*ezen harang alsó kerületére az Ekklesi ezeket metzette: Faddi Reformata Sz. Ekklesia Harangja 1743.\* Ezen Harangrol az a Traditio: hogy ezt egy Győri Hajossal hozatták 100 Forinton Budáról; hanem 1791be vett az Ekklesia egy másik Harangot mellyen ez az Irás látszik: Joseph Brunner in Ofen Goss. Mich 1791. Nyom 240 Lb fontja a/ 75 d. az ára in Summa 180 forint. ut Sub Littr. B. Láthatni.

Ugyan Varga Lőrincz szorgalmatossága által épült mind a' Parochialis mind pedig az iskola ház. Minekutánna pedig itt 9 esztendőt eltöltött volna által ment a' Kajdotsi Ref. Ekklesiába, helyébe következően Csabáról [betoldás a lap széléről:] \*Csabán csak a' Könyvei voltak, de maga volt Patai Káplán.\* Sári József 1796.dik esztendőben, Aprilis 24.dik napján, a' ki is hasonlóképpen 9. esztendőt minden nevezetes környülállások nélkül eltöltvén rendeltetett a' Gergyeni Ref. Ekklesiába. 1805dik Esztendőben 24<sup>a</sup> Apr. Helyébe rendeltetett és jött László Pál. Rectori hivatalt viselt. Tanult Debretzenben. Feleséges, és vagynak 5 gyermekei miolta ezen Ekklesiába Predikatori hivatalát folytatja 11. Esztendeje. Beszélhet Deákul Görögül olvashat és ért. Németül igen keveset. Ennek idejében vétetett a' Parochiális Ház 's udvar diszesebb állapotban. Vagynak ugyan is: három szobák egyik Tanuló ház. Benne Két Asztalok fenyő fábol, egyik kék festékre, másik fehér. Ugyan Két nyoszóják. egyik Sárga Szinü fenyő fábol. másik kemény fábol fehér. Négy Szalma szék és egy Fenyő fábol kék festékre. Az épületekhez tartoznak Kamara, istálló és egyéb ollak tisztességesen épittetve egy Kettős buza tartó Hombár és három tisztos hordó, egy fehér Tálós a' konyhába.

Mint hogy pedig 1788dik esztendőben épült újj Templom és Torony teteje megrongyolván; 1809dik esztendőben a' Templom teteje Renováltatott, a' Torony teteje pedig Ujjonnan és sokkal diszesebbé épittetett Éder József Szexárdi Áts által. Került mind öszve az épittetés 1517 forintokba és 26 krba.

A' Templom közepén van egy négy Szegeletű kék festekü Asztal, az ugy nevezett Úr Asztala, rajta álló négy Szegeletű Tzintállal, és ugyan tzinből lévő füles pohárral egy régi veres szint mutató Selyem keszkenővel bé takarva. mellyből szoktak a' Kisdedek meg Kereszteltetni. Ezen Ur Asztalának az alsó része almárium, melyben állanak az Ur Asztalához tartozó minden Edények u. m 1<sup>o</sup> Négy tsütskös ajaku tserép Korsók. melyik közzül az egyik Zöld. 10. ittzés. Az elein ily irás vagyon "Készült Anno 1785. Faddi Helvetika Konfession lévő Szent Ekklesia számára, Keserű János Kurátorságában, Nemes és Nemzetes Kertkápoli Ferentz és János tsináltatta" Az Irás sziv forma viragal van körül véve. A' két oldalára ismét egy egy korsó van rajzolva, tele virágokkal. a' fenekén pedig olvashatatlan irás. a' második Fekete falu, és fehér pettegetett tarkáju 9 ittzés. a' Harmadik zöld 6. ittzés. a' negyedik is zöld és 3. ittzés. 2., Egy fedeles tzin Kánna, melynek három lábain Szárnyas Angyalok Képei vagynak. Fedelén álva egy Griff madár. és ugyan fedelére metzve: FHP. betük.

3., Egy nagy fehér Fa Tányér melyen Ur vatsorája idején a' Sz. Kenyér áll és három bornak való poharak, ketteje tzin, egyik Sárga réz v. bádóg.  
no. Van két Tzin Tányér, melyekre az alamisna pénz hanyódik. Az egyikén ez az Irás van: En B. I. Cs. Az F Bő – E. Sz. M. 1728. A' másikon ez az Irás találhatik. T.M.D.I.F. R-E.—a 1757 Ts.

4., Az Ur Asztalához tartozó ruhák

á. Egy fehér Sávólos abrosz. â., egy veres rojtos nagy Keszkenő. ã., egy fehér Keszkenő, melynek négy Szegelete és közepe selyemmel ki van varva, Rósa forma virágra. ä., egy régi patyolat fehér keszkenő, a' négy szegeletén kötött retzés virágu. e) egy fél selyem megygy szin Keszkenő, imitt amott fekete Selyemmel és arany Sujtással szöve, a' két végén pedig arany tsipke van. f) egy kék selyem tafota négyszegeletü abrosz, körös körül a' Szélén arany tsipke és egy kis kék tarka gyolts Keszkenő.

A' mi a' Könyveit illeti, egy Igazság paisa és egy Josephina Resolutio. Öt darab Matriculák és két protocollumok. Az Oskolába egy Biblia és két énekes könyvek a' templomba. Semmi egyéb levelei az Ekklesia Historiáján kívül nintsenek, melyek fellyebb le irattattak.

## II. Az Ekklesia Igazgatása

Vagynak a' Kurátoron kívül három Presbyterek kik a' Templomba a' köz nép előtt választatván, a' Predikátor által meg eskedtettek. Kik is az Ekklesiái ügyes bajos dolgokat a' Parochiális Háznál a' Predikátor elől ülése alatt Vasárnap Delyesti Isteni tisztelet után vagy ha Sürgető, egyéb napokon is meg vizsgálják és el igazítják. Nevezetesen ha mindenek előtt tudva lévő czégéres bűnben élők találtatnak, az Ur Asztalától ugyan el tiltják, de a' Templomból ki nem zárják. ha az ily botránkoztatók meg jobbulásokat ígérnek minek utánna penitentiát tartanak akár a' Templomban akár a' Parochiális Háznál – ismét magok kebelébe veszik. A' Versengőket, házassági kötelet el szakasztani akarokat ha lehet meg egyeztetik, össze békéltetik. Ha pedig nem, a' felyebb való Biróhoz, a' Nagy Tiszteletű Esperest Urhoz utasíttatnak. Az Isteni tiszteletet nem gyakorlókat, haragtartokat, minden módon igyekeznek meg nyerni. Ha nem egedelmeskednek, a' Canonica Visitatio alkalmatosságával a' Nagy Tiszteletű Esperest urnak bé jelentetnek. [Betoldás a lap széléről:] \*találtatik az Ekklesiába oly tisztátalan életű személy a' ki már háromszor Törvénytelen ágyból Szült, a' Férje Katona. De még Katonává való léte előtt el hagyta a' Férjét. Olyan is vagyon a' ki már mint egy négy Esztendeje hogy Gyülekezetünkben Ur Vatsorájával nem élt. minden módon engedetlen.\* Ami az Ekklesia végezéseit illeti, meg eddig nem jegyeztettek, de tellyesítették. hanem a' Kurátor jövödelme kimenetele mindenkor jegyeztetett, és minden Esztendőben a' Presbyterek és Helység Elöljárói 's a' Köznép jelenlétében Számadása meg vizsgáltatott, a' Nagy Tiszteletű Esperest Ur által is visitatio idején mindenkor kérdésbe tétetett. Jövödelme és gazdálkodása pedig egyébből nints; hanem maradott Lélek pénzből, buzából és zabból. Szoktak egy pár Honi Dohánt is minden Lélek pénzt fizető Szemelytől venni, és bizonyos számú kéve nádat, mikor nád vágás ideje van.

## III. A' Charitativumok vagy Alamisnak

Az Agentiale minden Esztendőben rendszerént hatszor publicáltatik u. m. a' három Sátoros Innepek első napjain, és Böjti, Ujj Kenyér, és Ujj bor Sacramentom Kiszolgáltatása idején. a' mikor a' jelek tsupán tsak erre a' végre tétetnek ki; Valamint a' Generale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatása idején is Semmi más jel ki tétettetése nem engedtetik. A' gyűlt alamisna a' Prædikátor a' Curátor és az Egyházi jelenlétekben fel számláltatván, mind a' Predikátor mind a' Curátor Laistromába bé íródik, és a' Canonica visitáláskor osztán minden ilyen Szent végre gyűlt alamisna a' Nagy Tiszteletű Esperest Urnak Contra quietantia és quietantia mellett által adatik.

## IV. A' Lelki Pásztor

A' mint fellyebb a' Predikátorok Laistromába fel jegyeztetett László Pál. Magyarul, Deákul beszélhet, Görögül olvashat és ért, Németül igen keveset. Kezdette Predikatori Hivatalát ezen Ekklesiába és 11 Esztendeje miolta fojtatja. Feleséges, Vagynak 5. gyermekei. Nyomtatott Canonja Nints. Liturgiája, Josephina Resolutioja van. Az Isteni tiszteletet a' Debretzeni medhodus szerint viszi. Vasárnapokon 's Innepeken Predikál Dél után Catechizál, Hét Köz Nap Imádságot tart Böjti Napokban ha az idő engedelmes Bibliát olvas és ha a' Gyülekezet számosabb, kevés magyarázatot tart. Ha Keresztelni való Kisded van ugyan ekkor a' Templomba meg Kereszteli. De ha a' Gyermek beteges még éjtszaka vagy akár mikor hozzák, meg Kereszteltetik a' Parochiális Háznál is. Az Ur Vatsorája rendszerént hatszor Szolgáltatik ki Esztendőn által. és a' kik először akarnak az Úr Asztalához járulni előtte való Vasárnap a' Gyülekezet jelen létében Confirmáltatnak, Neveik a' protocollumba fel jegyeztetvén. Ha kik erőtelenségek miatt az Isten Házába 's az Ur Asztalához ilyenkor nem jöhetnek, de az ő Lelkeknek erejével igyekeznek 's hitek Szemeivel oda néznek 's magokban igaz Lelki éhséget és hiányosságot éreznek, az illyek Egyházi Szolgát hivatván Jakab. 5. 14. A' Szent Sacramentom nékiek administráltatik. De némellyek az Ur Vatsorája ki Szolgáltatása Napjai kívül is kívánják, kívált ha halálos betegségben érzik magokat. / mely szokást mivel két féle Vallású Nép lakja a' Helységet a' Catholicus Atyafiaktól vettek / bátor egészségesek voltak mikor a' Gyülekezetben ki szolgáltatott. – de nem Comunicáltak. A' mi a Matriculát illeti: A' ki szabott út mutatók szerint fojtatódik. A' Törvénytelen Ágyból születetteknek tsak Annyok és a' született Kisded jegyeztetik fel. De ha a' volt Attya kívánja, hogy az ő Neve is fel jegyeztessék, fel irattatik. A' Házasulandók rendszerint három Vasárnap publicáltatnak. De meg engedik

a' Törvények, hogy a' Sátoros Innepek második napján dél után valamint minden Comunio napján a' Delyesti Isteni tisztelet oráján szabad hirdetni, ki vevén a' Sátoros Innepek első napjának Delyesti oráit úgy Újj Esztendő Napján és Áldozó Csötörtökön, a' Reggeli Isteni tisztelet végezesével hirdetünk, mert akkor az egész Gyülekezet jelen van. Mint hogy pedig Faddon Catholicusok is laknak, a' Catholicusok Innepeiken a' mi Gyülekezetünk is tellyesebb; ha a' Házasulandó személy özvegy, jószágának 's nevetlen árváinak nints gondviselője, tehát a' harmadik hirdetést a Catholicusok Innepeiken is meg tesszük, de a' Nevezett okokra nézve. Copuláltatván pedig a' Násznagyok jelenlétekben fel jegyeztetnek a' Matriculaba. Nem külömben a' Flgs' Királyi Parantsolatok a' Consistorium publicált Rendeléseivel Inprotoculáltatnak.

A' Predikátor fizetése a' maga Valóságában az ide mellékezett, a' Presbyteriális Személyek által Subscribált és meg petsételtett Contractusban fel találtatik a' Szántó foldekkel együtt.\* mely fizetést annak idejében hátra maradás nélkül bé szoktak fizetni. Melyből következik hogy már most illendőbb tekintetben tartják Predikátorjokat jól lehet valamint másutt ugy is lehetetlen mindennek tétteni. [Betoldás a lap széléről:] NB. A' Szántó földek tsak nem haszon vehetetlenek felette Soványok.

#### V. Az Oskolák.

A' Rectornak neve Körmendi Ferentz Tanult Pápán, Ketskémén, Debretzenben. Lakott N. Dorogon, Leányok Tanítója lévén 6. Esztendeig és egynehány Honapig. Onnét rendeltetett a' Gergyeni Oskola igazgatására. Onnét ismét Fadra Ugyan oskola Rectornak. Feleséges, vagynak három gyermekei. negyedik Esztendeje miolta ezen Ekklában lakik. Az oskolája Nyáron elég tágas Télen Szűkös, mivel leginkább tsak Télen járnak a' régen be vett szokás szerént, a' mely rosz Szokást tsak a' Fellyebb való Hatalommal lehetne meg orvosolni. A' Tanuloknak száma circiter 100. A' Fiuk 34<sup>en</sup> a' Leányok 46<sup>en</sup> a' mint a' Katalogusbol kitettzik. Tudományok a' Consistorium által ki adatott Nationalis Oskolai Tudományok Melyekből a' Tractualis visitator és Duna Sz. Györgyi Predikator, Rozgoni György Ur által Esztendő alatt kétszer, Tavasszal és Ősszel meg vizsgáltnak és ha tsak valami elmulthatatlan dolog ellent nem áll az Examenen is meg szokott jelenni. E' mellett a' Predikátor magánosan, a' helybéli Inspectorokkal pedig a' Téli Napokban többször is v. gyakran meg látogatják. A' mi az újj énekes Könyvet nézi: Valamig Ó Soltárt árulnak a' Kompostorok melyhez nagyon ragaszkodnak, az Ujjat meg kedveltetni vélek nem lehet; mind az által néha néha az Ujból is éneklünk. Az ó Soltárból való éneklésben követi a' Rektor T. Göből Ur methodusát v. instructioját.

A' Rector Sallariuma minden hijánosság nélkül az ide mellékezett és a' Presbyterialis személyek által Subscribált 's meg petsételt Contractusan fel találtatik; melyet annak idejében hiba és fogyatkozás nélkül ki szoktak fizetni.

[Betoldás a lap széléről:] NB. Az Oskola Udvarán lévő épületek: 1., Ház. 3. Kamra. 3., istálló. 4. ollak. 5. egy sárga színű fenyő nyoszolya. 6., Egy fehér asztal, fenyő fábol. 7., egy kar szék és két Hosszab székek. 8., egy fekete Téka.

VI., A' Himlő oltás a' Tttes' Nemes Vármegye Phisicusa által gyakoroltatik a' ki a' Bábákat minden ide jövetelekor Examinálja. Hivatalában hűséges, melyre fel is eskedettett. Keresztelni néki nem szabad.

VII., A' Temető minden gondviselés nélkül Keritetlen tartatik, a' Sírok ugyan elég mélyen ásatnak, de töbnyire bé szakadoznak mivel üres hely alig találtatik, mely végre instantia is adódott a' Tekintetes Úri Szék eleibe, de mind eddig halgatásban van. A' temetésre nézve a' Flges' Királyi Rendéshez tartjuk magunkat.

VIII., A' Harangozó a' maga kötelességében rest, Predikátorának engedetlen, hit nélkül Szolgál, hivatalára fel esküdni nem akar. E' volt az oka, hogy most Két Esztendeje volt Harangozó a' Perselyeket fel verte, mind keze, mind nyelve Szabad lévén.

IX., Az Ekklésia Szegényeinek Számok Öt. Sátoros Innepek második napjain publikáltatnak, és Hitünk Sorsosi által tápláltatnak.

X., Az Ekklésia a' maga Vallásában Isteni tiszteletiben minden tsendességgel van. tudtomra a' Catholica Vallásra Senki nem Kénszerittetik. A' Catholicusok Innepeinek meg tartására a' Flgs' Királyi rendelések

szerint köteleztetnek, hogy t.i. a' zörgő munkások olyák magokat, a' mezőn pedig Szabadon dolgozhatnak. hanem a' Catholikusok a' mi Templomunk előtt Nagy Pénteken mikor mi éppen az Isteni tiszteletet tartjuk fel 's alá Szántogatnak, durrogatnak és kiabálnak a' mi Isteni tiszteletünknek meg akadályoztatására. A' Lelekek száma ki adásáért minden Esztendőben meg szállittatik a' Lelki Pásztor a' T. Plebánus Ur által, de még eddig egyszer sem adódott ki. Kiknek is Száma e' mi Gyülekezetünkbe 919. Lélek.

Az Ekklesia Kezdetével együtt itt Oskola Mesterek nem voltak, majd 31. Esztendők telnek el mikor oskola Mestert Berényi István Predikátor idejében hoztak. addig magok a' Predikátorok voltak a' gyermekek Tanítói is. Mely oskola Mestereknek neveik a' mostani oskola Mesterig így következnek: Bajomi —. Szőnyi Sámuel. Sass Mihály. Borus István. Bányai János. Hertzeg Benjámin. Liszkai Ferentz. Vásárhelyi Sámuel. Király József. Szűts Gergely. Szántó Miklos., 13. Esztendeig Dótz János. 2. Eszt. Nagy Áron 4 Eszt. ismét ment Csanádra. Bolyos Ferentz 2. Két Eszt. ment Hidasra. Pápai Dániel 4. Eszt. ment Kajdossra. Sente Terebesi József 1. Esztendeig. Sok zürzavart tsinált hivatalától megfosztatott. Körmendi Ferentz jött 1813 Eszt.

## G 69 Dunaszentgyörgy

[Fedőlap]

D. Szent György. d. 14. Jul. 1816.

— Az Ur Vatsorával való éléstől tsak a' Concernens Nagy-Tiszteletű Espterst Ur tilthattya el a' botránkoztató Életűeket.

— Aratás idején Hétköznapi déli után a' Cultus el maradhat.

— A' Catholicus Innepekenn a' Házasságok publicálásának nem kelle esni.

— Praeceptort a' Rector mellett tartani szükséges.

— A' Gyermekek járattassanak Nyáron is 1. óráig iskolába.

+++

A' Canonica visitáció Tárgyaira nézve a' Fel tett Kérdésekre való Felelete – e' szerint következnek:

### I. az Ekklesia

Máter Ekklesia Dunaszentgyörgy. Tekintetes Nemes Tólna Vármegyében. — A' Helységet birják több széllyel lakó Tets' Ns' Uraságok. — A' Lelkek száma ebben az Ekklesiában 1612.

a. Kezdődött ez az Ekklesia 1718 <sup>k</sup> esztendőben, a' midőn a' most élőknek elei ide, meg akkor Lakók nélkül volt szabad nemes Helyre Tekintetes Ns' Nyitra, és Bars Vármegyéből költöztek le a' hol az akkori szomorú környöl-állású időkbe Vallásokért háborgattattak, nem tsak, hanem Templomaik is elszedettek, a' midőn magokkal edjűtt Tts' Bars Vármegyéből nevezetesen Zeliz nevezetű Helyből magokkal hozták leg első Predikátorokat Pákozdi Istvánt és tsak hamar 1719 <sup>dik</sup> esztendőben egy néhány Fa gerendákon álló alkotmányt építettek nádból, és abban hirdették el a' közönséges Isteni Tisztelet gyakorlását, szabadságot nyervén arra tsak ennek a' Helynek akkori Törsök Földes Uraitól, a' kikkel 1722 <sup>dik</sup> esztendőben 28 <sup>dik</sup> Januáriusban tett Kötésről Szólló Levélben, a' 6 <sup>dik</sup> Szám alatt ezek vagynak: ezen Levelünk erejével szabad lészen nékiek Predikátort és Mestert tartanyi Kálvinista részről, és Templomot, Scholát epíteni cum libero exercitio háborgatás nélkül.

Eörményesi Fiát János. m k. Fördös Mihály.

Majd mind inkább szaporodván a' Gyülekezet nevedvén az Ekklesia 1728 <sup>ban</sup> kő fundamentom álló Fa oszlopokra fából erősebb Oratóriumot építettek magoknak, a' melly 1779 <sup>ben</sup> 5 <sup>dik</sup> Juliusban tüzi veszedelem által, melyet egy Biter Péter nevű Faddi gonosz ember a' Parochiális funduson támasztott hamuvá lett. ennek helyében Felséges Mária Therésiától nyert engedelemmel a' szoross meghatározás szerint minden torony nélkül, a' hosszúságára, szélességére és magosságára nézve kiszabott módon kezdették építeni 1781 <sup>ben</sup> Maius 3 <sup>dikán</sup> a' hosszára nézve 12, szélességére nézve 6 magosságára nézve 3. ölnyi, Isten kegyelméből még most is fenn álló templomot, termés kőből, és Téglából, a' melynek fundamentoma a' közelebb említett napon, és esztendőben tétetvén le, elvégeződött a' Munka 1783 <sup>dik</sup> esztendőben, és ugyan azon esztendőben Augustus 10 <sup>dik</sup> napján fel is szenteltetett —

b. Annak utánna hogy már a' Templom elkészült. nem sokára meg jövé a' Templom, és Torony építésbeli szabadság is, 1786 <sup>ban</sup> épült a' mostani Torony.

c. Az Úr-asztalához tartozó edények, abroszok, Takarók. — Négy Ón Kánna – 2. Pohár – 2. Tányér az egyik tzin a' másik arannyal futtatott Tompak, mely szolgál a' Sákramentomi Kenyér osztására. – 3 <sup>om</sup>

Sávolyos abrosz, és egy felül terítő fekete damaskból a' szélein körül arany tsipkével sarkalatajn selyem varrásokkal és az azt ajándékozók nevei e' sarkokon D.P. – H.E. P.F. P. J. betűkkel ki varva.

a' Kánnák közül egyiken ez az Inscriptio van: NE. TOL. VÁR LEVŐ. SZENT. GYÖRGYI REF. SZENT Ecclesiáé ANO 1741.

a' másikon Szinte úgy mind negy betűkkel: N's Dno' Sz. Györgyi Reformát. Sz. Ekklesiáé. Ano' 1788. Me. 9 bris.

a' Harmadikon: Dona Haec. Ecclesiae Sanctae Reformatae Duna Szentgyörgyiensi Demeter Josephus, et Juditha Drubits obtulerunt Die VI <sup>to</sup> Julii 1802.

a' negyediken semmi sints.

A' Tányérok közzül az arannyal futtatotton ez van: Ns' Keszeý Mihály Ur, és N. Madori Juliánna Asszony. Ns' Oroszi Pál Úr. és Ns' Keszeý Juliánna Asszony, és Ns' Keszeý Klára Leány Asszony ajándékjok, az D. Sz Györgyi sz. Ekklesia számára Tiszteletes Ötvös István Prédikátor Úr idjében 1793 dik esztendőben – ezen tányéron áll egy Fekete selyem keszkenő a' Kenyér takarásra.

A' Templombéli Asztal égy Kék posztoból készült sarkain tzafrangos takaróval vagyon bé terítve rajta a' Keresztelő Tál, és edény ónból fehér patyolat keszkenővel leterítve. – a' keresztelő hely az asztal kerítése sarkán égy veres selyem keszkenővel fedve.

d. A' Toronyban van Két harang. a' nagyobbik 325 Font. az Inscriptio rajta ez: Johann Brunner Coss. Mich. in Ofen 1779. a' Kissebbik: 174. Font rajta ugyan az a' mi a' másikon – 1783.

e. Semmi ollyas Levelei az Ekklesiának nintsenek. Könyvei A' Templomban 2 énekes Könyv. Éggyik a' Pap Székibe, másik a' Mester előtt. – Artiuculus XXVI. Dinetae Anni 1791. – Josephina Resolutio. a' Szükséges Protocollumok. – Matricula. –

f. A' Parochiális házban vannak három Szobák. Meg lehetősök Mind éggyikben égy égy nyoszolya, Ugyan annyi asztal, Széke az Ekklesiának 8. Vagyon az Udvaron a' Házhoz meg kívántató minden épület, jobb, rosszabb.

## II. az Ekklesia Helybeli Igazgatása.

1., Presbyterium van Szám szerint vagynak a' Tagok tízen, választattak köz akarattal a' Prédikatori háznál, és ollyanok kik az Elöl Járói hivatalokat több idő óta viselik, és az eklésiához való hűségre is meg esküdtek.

2., Presbytériális Gyűlések mikor a' munkától való meg szűnés ideje eljő gyakrabban vagynak egyébaránt mindenkor a' mikor valami Ekklesiái baj magát elő adja, rendszerént pedig tartatnak a' Parochiális Háznál.

3., A' Czégéres vétekben élőket az Ekklesia Elöl-járóival édjütt a' Prédikátor elő hivatván – meg feddi, vélek az Ekklesiát meg követteti, és felfogadtatja, hogy életét meg jobbitja, a' kik pedig ezt nem tselekeszik, valameddig nem tselekeszik, az Sz. vatsorával való eléstől eltiltja, s ott úgy tartja mint az Ekklesiának nem Tagját. éppen így néződnek, 's látódnak a' Templom nem gyakorlók is, valamig a' magános, és közönséges megfeddésük után a' Sz. Gyülekezetek gyakorlását el nem kezdik, és ha az ijjenek között találatnának ojjanak a' kik holtig meg átalkodva gonosz életekben, rossz szokásaikban meg maradnának meg van nékiek mondva hogy a' Temetésbeli Szokott tisztesség tétel töllök akkor is meg vonatik. Az egyenetlen, és külön lakó házások minden módon az együtt való békességes lakásra még pedig több izben hathatosan serkengettetnek, ha semmi haszna nints, és az elválást keresik annak módja szerént a' minden lehető probák haszontalan voltárol ki adatni szokott Levéllel a Törvényes útra igazittatnak; a' Ns' Vármegye Törvény Székén foj. Vagynak más botránkoztató életűek is, de a' kikre nézve az Ekklesiái Fenyték fenn tartatik.

4., A' Presbytériális Gyűlésnek nevezetesebb actái a' Prédikátor által az Ekklesia Protocollumába jegyeztetnek fel.

5., Curátor van, és már égy idő óta számadásai szorossan megvisgáltatnak az Eklésia minden elől-járói előtt a' Parochiális háznál, és az Eklésiának a' Prédikatori háznál álló Ládájába letéttetnek.

6., A' mi jövedelme az Ekklesiának esztendőnként van, Szőlő termésből égy kevés vetésből, úgy mondatott Lélek pénzből, és magános adakozásokból, e' mellett a' Vasárnapi közönséges hirdetésekől van. Ezeken kívül miből lehetne, nem tudom.

## III. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

α) Az Agentiale esztendőben publicáltatik ötször, és akkor semmi más egyéb Tzélja az adakozásnak nintsen.

β) Mind azok az obiectumok is publicáltatnak, valamellyeket a' Generale Consistorium esztendőnként rendel.

γ) Az alarnát fel számlálja a' Prédikátor a' Curátorral edjütt, mindjárt akkor bé írja, és a' Prédikátor keze alatt van.

δ) Mind az Ágentiále mind minden más Alarnisna minden híjjánosság nélkül a' Visitációkor Nagy Tiszteletű esperest Uramnak adódik által és leg ottan – ugyan-annak egy azon végre szolgáló Könyvébe bé íródik az Ekklesiáa a' Prédikátor, és Curátor neveik alatt.

#### IV. A' Lelki Pásztor.

1. Rozgony György. Tanúlt a' Debreczeni Collégiumban a' Deák, Görög és Német Könyveket olvassa és alkalmasint ért – Tizen három esztendeje a' miolta ezen Ekklesiában van, az előtt mint Káplán esztendeig a' Ketskeméti Ekklesiába szolgált, a' hol kezdette először a' szolgálatot-, Feleséges. – hat gyermekei vagynak.

2. Liturgiája, Josephina Resolútiója van. – Canonja nintsen. –

3. Vasárnapokon, Innepekben, Hétköznapiokon mindenkor rendesen Isteni Szolgálatokat tészen.

4. Az Úr asztalához először járulni akarók Confirmáltatnak, és neveik beíródnak.

5. Az Úr Vatsoráját esztendőnként hatszor adminisztrálja a' három Sátoros Innepekben Újj kenyér, Újj bor alkalmatosságával, és Bőjt elein

6. A' Keresztelést mindenkor a' Templomba viszi véghez, ki vevén némej ojjan eseteket mikor a' Született kised a' halál révén van és azt hirtelen kell keresztelni.

7. A' beteget meg keresi, kivált ha azok azt kívánják, hozzájok a' Sákramentomi Jegyekkel annak idejében el megy, vélek imádkozik.

8. A' Mátriculai Jegyzések hiba nélkül mennek. – A' törvénytelen ágyból született gyermekeknek csak annyi írónak bé, hanem ha az a' kitől valók azt magától valónak elvállalja, ójjan kor így írónak bé: ennek 's ennek N. N. anyának ezzel v. ezzel lett törvénytelen ágyba fekvéséből származott Fia, Leánya Ns hozzá tévődven ez is /: a' mint megvalja, v. megesméri:/

9. A' házassúlandókat háromszor publicálja, és mindenkor csak vasárnapokon, ójjkor, ha a' környül állás kívánja Hétköznapi eső Innepen is az atyafiaknak. – a' Cupuláltattak menten be írónak.

10. A' mint a' Felséges Királyi Parantsolatokat, úgy a' consistorium publicált rendelkezéseit is inprotocollálja.

11. A' Prédikatori fizetés a' maga valóságában a' kívánt módon el készítve külön papiroson van.

12. Minden esztendőben, a' maga idejében a' Prédikatori fizetésnek minden részei megadónak, és restántia nints.

13. A' Prédikátor Sz. Hivatalához illendő tekintetben tartatik.

#### V. Az Oskolák.

a. Oskola Rector Dús János. Tanúlt a' Debreczeni Collégiumban. – Nyoltz esztendeje hogy ebbe az Ekklesiába van. – az előtt Ugyan Rektori Hivatalt viselt Bogyiszlón 16 esztendeig. a' hova egyenesen a' nevezett Collégiumból ment – Feleséges. – Hat gyermekei vagynak

b. Az Oskola épülete jó, és a' Gyermekek számához képest elegendő.

c. Az Oskolába járó férjfi-gyermekek vagynak 93<sup>man</sup> a' Leányok 84<sup>en</sup>

d. Egész esztendőbe járnak az oskolába, ezzel a' külömbséggel, hogy nyáron kevesebben, ösztől fogva pedig Tavaszig mindnyájan, és hogy nyáron által is szakadatlanul mindnyájan feljárjanak arra meg eddig minden proba tételekkel sem lehetett reá menni.

e. Taníttatnak nékiek főképpen a' Vallás a' Bibliabéli historiák, olvasás, Írás, Számvetés, éneklés, oskolai könyörgések, 's egyebek a' Consistorium által ki adatott methodus szerint.

f. Az oskolának a' Tractus által kirendelt visitóra éppen a' Helybeli Prédikátor, ki is Cirkulariter vizitál esztendőben kétszer, és a' mikor és a' hol lehet az examenen is jelen vagyon.

g. A' Prédikátor mellett helybeli Inspectorok vagynak, különöbben pedig mindenkor a' Curátor, amazok ritkábban érkezvén a' Visitálásra

h. A' Rector a' Templombéli éneklést mindenknek tetszőképpen végezi és ámbár töbnyire a' maga discrétioja szerént választja az éneket de az időkre és alkalmatosságokra vigyáztván a' Prédikátorral majd mindenkor öszve jön az énekbe

i. Az újj énekes könyv 4. esztendeje hogy introducáltatott, és az ólta fojvást énekeltetik.

k. A' Rektor Salariuma külön papiroson láttatik, és az idejében hijjánosság nélkül kifizettetik, restántia nints.

VI. Bába van. kettő. Minden esztendőben a' Tts' Ns' Vármegye Doctora, Physicusa által instruáloznak, – Fel eskettettek. – Az égyik az Asszonyok körül majd minden esetekben szerentsés, Kötelességeikben eljárnak. Nem keresztelnek. – A' Himlő minden esztendőben szorgalmatosan oltódik. –

VII. A' Temető elég tágas, – bé van kerítve a' sírok elegendő méllyen ásatnak – a' Temetésre nézve a' Királyi Felséges parantsolat meg tartatik.

VIII. Harangozó Van, Kötelességében alkalmasint eljár. – a' Helység terheitől Szabados. –

X. Semmi grávámenei az Ekklesiának nintsenek – a' kik a' Catholica Vallás követésére törvénytelenül kényszerítettének nintsenek. – Van kettő, a' kik a' Reformáta Vallást kívánván követni, dolgok a' Felséges K. Consilium előtt foj. – az égyik Tts' Báts Vármegyéből való, Leány Személy. Szentpéteri Borbála kinek anyja Catholica. a' másik helybeli: Patai Sára kinek atya p[er] aversionem Catholius vólt. – Itt az Ekklesia nem lévén elegendes, semmit a' más Hitűektől nem szenved senki. – A' Tiszt. Plébánusok a' Lelkek Conscriptiójának kiadását nem kívánják.

B. filiája az Ekklesiának nintsen.

\* A' Predikátoroknak neveik a' kik ebben az Ekklesiában eleitől fogva szolgáltak idő szerént így következnek:

1<sup>o</sup> Pákkozdi Pál Szolgált 1719 diktől fogva 1721 dikig innét ment Paksra

2<sup>o</sup> Patai György. 1721 től f. 1723 dikig innét ment Pataiba

3<sup>o</sup> Veszprémi Lengyel István 1723 től f. 1726 dikig ment Paksra.

4<sup>o</sup> B. Kotsi István 1726 től f. 1733 ig

5<sup>o</sup> Kotsi István 1733 től f. 1735 dikig ment Kajdosra

6<sup>o</sup> Dobrai Mihály 1735 től f. 1740 dikig ment ment Tószegre.

7<sup>o</sup> Onodi Jósef. Intermalis volt. Ment Bogyiszlóra.

8<sup>o</sup> P. Vetsei István. 1740 től f. 1741 dikig

9<sup>o</sup> Túróczy György. Interimalis vólt. ment Nyékre

10<sup>o</sup> 'Séni András. 1741 től f. 1761 dikig meg halt itt helyben.

11<sup>o</sup> Körmöndi Sámuel. 12 napig szolgált.

12<sup>o</sup> Varsányi Pál. 1761 től f. 1762 dikig Interimalis volt. Itt hólt meg.

13<sup>o</sup> Pál Gergely. 1762 től f. 1765 dikig. Ment Kun Sz. Miklósr.

14<sup>o</sup> Vetsei István 1765 től f. 1769 dikig. Ment Paksra.

15<sup>o</sup> Szentmiklósi Sámuel. 1769 től f. 1771 dikig ment Körös hegyre.

16<sup>o</sup> Rátzkevi Ötvös István 1771 től f. 1803 ig Meg hólt itt helyben

17<sup>o</sup> Rozgoni György. – 1803 től f. Szolgál most is.

## G 70 Gergyen [Gerjen]

[Fedőlap]

Gergeny. d. 13. Julii 1816.

— Pünkösztől fogva a' Nyári munka idejénn a' Cultus Hétköznapi Dél után el maradhat.

— Azonn Gyermekek, kik a' Pusztákra nem vivődnek Nyáron is leg alább járattassanak 1. óráig Oskolába.

— A' Temetőjük külbenn is szűk lévén a' Gergenyieknek fogjanak fel újj Földet a' Pusztánn.

— A' Harangozó a' Hejség terheitől nints felszabadítva.

— A' Lélek Zabból a' Helység Lovainak 8. Köblöt szoktak el venni, és Sójából 15. Fontot.

— A' T. Predikátor Földje a' Communitasával öszve lévén zürve zavarva, separaltassék, és a' 4. Köből alá való Föld mérettessen ki.

+++

Az 1816<sup>diik</sup> Esztendőbeli Superintendensialis Canonica visitationak előre közlött Tárgyaira való Feleletek:  
I. Az Ekklesiára nézve:

A' Gergyeni Mater Ekklesia Fekszik Tettes Ns' Tolna Vármegyében. A Helységet birják ugyan T. N. Tolna V'gyében Paksi Mlgos és Tettes Földes Uraságok. Ez a' Mater Ekklesia.

a) Mikor kezdődött meg nem határozhatni, semmi nyilvános documentumok nem lévén eredetéről. Mint bizonyost úgy beszélnek hogy még a' Helységet megszálló Eleik is mind Reformátusok voltak. Ha ezt és e' mellett 1550 <sup>diik</sup> esztendőtől fogva való petsétjét a' Helysegnek bévesszük s megemlékezünk az itt szomszédságban a' Reformatio elein éppen ez időben nevezetes Tolnai Reformáta Oskoláról, honnét a' világosság hajnala horizonja alá eshettek ezek is, úgy ez az Ekklesia csak hamar a Reformatio után kezdődhetett. De mind ezen probabilitas, vagy legalább conjectura mellett is nem elébb hanem 1702 és 1707 <sup>diik</sup> esztendőtől fogva van emlékezete 's ugyan e' től fogva volt T.T. Predikátorainak Laistromat szolgálatjuk idejével együtt mutatni is tudja. Fatumairol neque epidex neque vestigium. A' Lelkek száma: 966.

b) A' Templom termés kőből való épülésének kezdete nints. Megtelepedésekkor itt találták már. Klastrom volt valaha azt mondják. Téglából való nagyobbításának ideje az 1776 <sup>ik</sup> esztendő fel van jegyezve. – A' Torony hozzá nap kelet felől fából 1790 <sup>ben</sup> épült. ez most is abban az állapotban van, a Templomnak pedig eddig csak két ölnyi tziintereme szűk volta 's dülő félben léte miatt elpusztítván: helyette e' folyó 1816 <sup>diik</sup> esztendőben téglából új négy ölnyi hosszaságú és három ölnyi szélességű építetett.

c) Az Úr Asztalához tartozó edények ezek:

1, Egy hetedfél fontos ötödfél inzés Fedeles tsútsos Ón Kanna, melyet negyed részig kiöntött három szárnyas angyal tart az elein ilyen kimetszett oldal írással: GERGENI SZENT EKLESIA SZAMARA KÉSZÍTETET: VAJDA MIHÁLY FŐ.BIR. NYÚL ISTVÁNY. BALOG MIHÁLY- PATSKO MIHÁLY.- 1740.

2, Hat Fontos, ötödfél ittzés, Fedeles, tsútsos Ón Kanna mellyet ugyan három de sokkal kisebb szárnyas kép tart. Ennek is az elein hasonló forma oldal írás látszik, mint az elébb valón, az esztendő számmal egybe.

3, Harmad fél fontos, egy ittzés és Fél verdungos Fedeles Ón Kanna. Ezen semmi olvasható Írás nints. hanem a' Fülén Fellyül van nyomva ilyen forma bélyeg: [Rajz a szövegben] belől pedig a' Fenekénn hat levelű rósa, két línés, az közt tzi fra abrantsal körül kerítve 's által ellenbe ezek a' betűk: F?? L.

4, Egy Fontos, messzelyes ón pohár, melynek Felső Karimája alatt ilyen környül írás olvastatik: GERGYENI EKKLESÁE: PÁZMÁNDI GERGELY UR: C:SINÁLTATTA. 1782.

5, Hasonló egy fontos messzelyes Ón Pohár, mellyen ugyan olyan forma körül írás vagy az azon esztendő számmal. És most ezek az elő számlált edények Forognak kézben az Úr Vatsorája kiszolgáltatásakor. Egyébaránt

6, Az Úr Asztalánál állanak: egy másfél Fontos három verdungos forma füles és tsútsos ón edény minden írás nélkül és három ferályos belől megtzifrázott vékony réz tálatska, mint keresztelő edények. Régi és most ritkán vagy soha kézben nem Forgó edények pedig ezek:

7, Négy Fontos egy Ferályos és másfél ittzés Fedeles Ón Kanna. Semmi írás nints rajta.

8, Szűken Fél Fontos, egy messzelyes fületlen sima ón poharatska minden írás nélkül.

9, Fél fontos ón tányérotska, melynek belső karimáján ez a' körül metztett írás van: GERGYENI ECCLESIAÉ PÁZMÁNDI GERGELY URAM CSINÁLTATTA 1702. Ezzel a' betegekhez szokott menni a' Predikátor.

10, Három Ferálynál valamivel több ón Tányér ilyen körül írással: GERGYENI SZENT EKKLÉSIA SZAMÁRA CSINÁLTATÁK C: F: U: HF: S: V: J: C: C: B: A: 1741.

11, Fél Fontos Réz Tányér, melynek felső része metztett virágokkal tarkáztatott. Ez a két Tányér most is rendszerént az Úr Asztalánál kézbe forog.

12, Két tserép korsó: egyik mázos, a' másik vászoly. Ezekbe szokták a' bort Felhordani.

Az Abroszok, Takarók:

1, Alsó terítő veres pamukos, vászon abrosz.

2, Fejér tsipkés sávós abrosz.

3, Felső terítő, Fejér sik tsipkés, veres Selyem abrosz, veres vászon bélléssel.

4, Veres selyem keszkenő, arany tsipkével.

5, Kéz selyem közönséges Keszkenő. Ebbe kötődik az Úr Asztalához való kenyér.

6, Egy fekete virágos, selyem, kék vászonnal béllett 's keskeny sárga sikk?? tsipkével présakett?? kopott keszkenő, melynek négy szegeletin az esztendő szám úgy van kivarva: 1789. a' szélein pedig ezek a' betűk: A. G. R. Sz. EKL. Szá. Kész. T. L. J. Úr. Hit Társa. T. GÁL: SÁRA Assz. Ez a' Keresztelő edények takarója. Ezekenn kívül az Ekklesiának ládjában hevernek:

7, Kék 's Fejér tsíkos ronygyos Fél selyem Keszkenő.

8, Fejér buja vászon kised keszkenő, melynek két vége hat hat virágokra ki van varva.

9, Igen régi ronygyos, kivarrott festett Fejér patyolat keszkenő. melynek szélein körös körül diribbe darabba Festett elkortsosult Coraitica Dialectusból való Török betűk vagynak. Probáltam végire járni és az értelmét kivenni az írásnak, de a' diribbe darabba levő ezek is a' régiség miatt vagy megkopott, vagy a materiával elrongyolott, 's hol ferialis, hol medián hol ini??áns betűk hibáznának: ezt nem tehettem. E' legbetsesebb clenodiuma az Ekklesiának kivált ha Curálták és az Adónak neve s az Hegírának ideje rajta Feljegyeztetve volna; mert e' talán az Ekklesia eredetére is tenne valamit.

d) A' Fa Toronybann van két Harang. Az egyik három másás negyven öt Fontos, melynek Felső részén a' körül írás ez: IOSEPH BRUNNER GOSS MICH IN OFEN. 1790. A' másik egy másás hatvan Fontos, Ennek Felső részén a' körülöntött betűk ezek: IOSEPHUS BRUNNER BUDAE FUDIT 1798. Lejjebb a déli oldalán: GERGYENI REFORMATA SZENT EKLA TULAI DON MAGA KÖLTSÉGÉN TSINÁLTATTA 1798 <sup>dik</sup> ESZBEN. Az Északi oldalán: VAIDA ISTVAN ÖREG BIRO. KARDOS IOSEFF MEZŐ IÁNOS ESKÜTTEINEK IDEYEBEN.

e) Az Ekklesiának könyvei ezek. Biblia tárháza. Györbenn 1780, Négy 'Soltárok a' Templomban, egy új énekes Könyv ugyan ott. – Articulux XXVI Diatæ A. 1791. Resolutio. Regia. Josephina en Negotio Matrimonialis 1786.

Kézirásai: Matricula ab anno 1747. ad A. 1767.;

Matricula ab anno 1767 ad 1795.;

Matricula ab anno 1795. continuatur. a' Születteké.

Házasulandói számára ab anno 1795 - continuatur.

Holtak számára – ab anno 1814. continuatur.

Protocollum Reale ab a<sup>o</sup> 1787. continuatur.

Curator számadó Könyve ab a<sup>o</sup> 1786 ad a. 1812.

dtto ab anno – – – 1812. continuatur.

Más protocollum az ekklesia ingó; ingatlan javai Charitativumok Felíratatása végett. Levelei az Ekklesiának: szabad személyeké a' Házasság dolgában; Hirdetésről valók. – Keresztségről valók – Elválásról valók – Quietantiák – külön tsomókba.

f) A' Parochialis Házban van mind öszve három szoba. Mindeniknek falai rossz Fundamentomon épülvén, sűjnednek, és meghasadoztak. Az egész épület reparáltatást kíván. Van benne az Ekklesiának négy rossz nyoszolyája, egy almarioma, három asztala, hat rossz Fa, és hat új szalma széke hozzá ragasztva rossz Kamarája, Istállója; az Udvarbann: egy jó, két pusztá ólai.

## II. az Ekklesiának Helybéli Igazgatására nézve

1, Van benne organizált Presbyterium. A' Presbyterek négyen vagynak az Ekklesia Házánál a' Predikátor Elöljáró alatt az Elöljárók köz voksával a' józan tiszta életű és Istent Félő emberek között választatnak és a' Templomban a' nép hallatára a' Predikátor által feleskedtetnek.

2, Presbyterialis Gyűlések tartatnak a' Parochialis Házban. A' Gyűlés ideje a' vasárnap; hanem ennek tartását ebben a' helybenn igen gyakran megtörténni szokott akadályoz – a' Presbytereknek kivált nyáron vasárnapokon szántó Földükön, szőlő hegyeiken a' szél, víz miatt való kinn szorítások – meggátolják.

3, A' Presbyterialis Gyűlésnek az Isteni Főelelem, Ekklesiái köztsendesség, boldogság lévén tárgyai: a' tégéres vétekbenn élőket érdemek szerint a' gyakorlódni szokott Ekklesiái Fenyíték által megbünteti, a' versengő és egymástól külön lakó Házas társakat öszvekélésekkel egyánság esküvéssel tett kötelességeik teljesítésére egymás erőtlensége eltűrésére, hibája megjobbítására, a' szeretetre emlékezteti és öszvebékéltetni igyekezik. Az Isteni tiszteletet nem gyakorlókat minden kigondolható eszközök és a' lélek javára indító okok által a' jó útra téríti; a' haragtartókat Felebaráti szeretetre, egymásnak költsönös megengedésre hívja a' Jézus és Apostolok szavaival. – A' tiszta búza konkoly nélkül nints, az Ekklesia sints botrányoztatók nélkül.

4, A' Presbyterialis Gyűlés Actai Feljegyeztetnek a' Predikátor által magoknak a' Presbytereknek jelenlétekben egy e' reávégre Fordított Jegyző Könyvbenn.

5, Curátor az Ekklesiában rendesen van; eggy eggy két esztendeig szokta ezt a' Hivatalt viselni; kinek minden esztendőbeli jövedelméről, költségekről való számadásai a' Predikátor és Presbyterek jelenlétekbenn szorossan revideálatnak, a' hijjánosság általa kipotoltatik.

6, Az Ekklesiának jövedelme van a' néptől pár számra adódni szokott 's úgy mondatott lélek búzából, zabból, pénzből, mellyekből a' Predikátor Oskola Rector, Harangozó esztendőnként kifizetődvénn: a' maradék mindég az Ekklesiáé. Szokták ezt néha a' Halászó Compániák is 70-80 Forint adakozásokkal gyarapítani. Lehetne még, mint régenten szokásban volt ezt a' jövedelmet Kaszálló Rét vagy kért szénabeli adakozással nevelni, ha a' víz már most csak nem minden esztendőben ki nem áradna és a' lakosokat Kaszálló Réteiktől meg nem fosztaná.

### III. A' Charitativumok vagy Alamisnákra nézve.

α) az Agentiale rendszerént publicaltatik esztendőben hatszor, mindég az Úr Vatsorája kiszolgáltatásakor, a' mikor nem a' peresely, hanem egyedül e' re a' végre más jel tétetik ki.

β) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett 's minden esztendőben előforduló objectumok bizonyos napokon publicaltatnak.

γ) Az alamisna Felszámláltatik a' Predikátor, Curator és eggyik vagy másik Presbyter jelen létekbenn; akkor mindjárt eggy a'ra való protocollumba a' Predikátor által béíródik, a' Parochialis Háznál lévő Ekklesia ládjába tevődik, a' Predikátor vigyázása és Curátor Zár alatt való tartása alá bízódik.

ä) Mind az Agentiale mind minden más alamisna hijjánosság nélkül Nagy Tiszteletű Sénior Urnak administráltatik, a' ki azt a'kor mindjárt a' Tractus Registrumába béírja, adott, vett, quietantia, contra quietantia nélkül.

### IV. A' Lelki Pásztorra nézve.

1, A' Lelki Pásztor neve Helle János: Debretzenbe tanúlt az Orientalis Nyelveket érti; Deákúl és az Új Literaturában is: németül ért, beszéll, a' Frantzia és Olasz nyelvet is degustalta. Esztendeje elmúlt hogy itt van, más Ekklesiában nem szolgált, itt kezdette Lelki Pásztori hivatalát. Felesége van; gyermeke eggy sints.

2, Van Canonja, Liturgiaja, Josephina Resolútioja.

3, Minden Vasárnapokon és Innepekenn reggel Predikátot, Dél után Catechisatit a' Szathmár Németi Zsinat 1646diki rendelete szerent Hétköznapi pedig imádságot tart.

4, Az Úr Asztalához először járúlni akarókat confirmálja, a' Confirmátusok nevét béírja.

5, Esztendőnként az Úr Vatsoráját administrálja hatszor.

6, A' Keresztelést Templomba viszi véghez, a'ra való lévén a' Templom, hogy a' Vallásbeli és Krisztustól rendeltetett szent czeremóniák itt vitessenek véghez; azomba a' rend megtartása és sok fogatkozás elkerülése végett 1566<sup>ban</sup> a' Göntzi Zsinat negyedik tikkelye is így szölli e'ről.

“Sacramentum baptizmi — in publico coetu administretur” valamint egyéb Canonaink is. Mind azáltal ha a' Kisdéd igen erőtelen, sőt halálához közelgető állapotba van, a' maga házánál is megkereszteli.

7, A' beteget meglátogatja; kötelezi őtet e' re az emberiség, hivatalának természete is ezt hozza magával, de csak hivatva látogatja meg szorossan tartván magát Jakab Apostolnak V:14. szavaihoz: “Beteg é valaki ti köztetek? hívassa az EggyHázi szolgát” s. a. t. ne hogy hivatlan látogatásával több könnyen okozható ártásai közt a' betegnek tsendességét megháborítsa.

8, A' Matriculát a' V. Consistorium Pestenn 1803<sup>ban</sup> kiadott normaja szerint viszi. A' Törvénytelen ágyból született gyermeknek csak az anyja nevét írja bé; ha a' meg esett személy valamely Férfit nevezne is gyermeke attyának, azt csak a' kor írná fel, mikor a' Férfi a' gyermeket magáénak esmerné.

9, A' Házasulandókat három megkülömböztetett vasárnapokon publicálja; vagy Ha a' szükség kívánja eggyyszer Hétköznapi, mikor a' nép a' Templomban szamosabban van, és két vasárnap. Még a' dispensáltatkat is publicálja egyszer Resol. Joseph. § 31. et 33, a' Copuláltatkat pedig béírja Res. Jos. § 35.

10, A' Felséges Királyi Parantsolatokat a' Consistorium publicalt rendelkezéseit inprotocollálja.

11, A' Fizetése a' maga valóságában 's úgy a' mint parantsolatott különös papirosra tisztán le van írva.

12, Ez a' Fizetés esztendőnként idejébe beadódik, kivevénn a' nádat, melynek kinn maradását annak nem vághatása okozza.

13, Hivatalához illendő tekintetben tartatik Halgatóitól. – mert: Oderun – peccare boni virtutis amore mali, formidine poenae.

V. az Oskolára nézve.

- a, A' Rector neve Fodor Ferentz. Pápán tanúlt, itt három esztendőől Fogva szolgál; az előtt a' Nagy Dorogi Oskolába tanított öt esztendeig, – esztendeig mint Præceptor, négyig mint Leányok Tanítója. – Felesége és egy gyermeke van.
- b, Az oskola ház meglehetősen állapotban van, a gyermekek számához képest elég tágas
- c, Az oskolába járók mind öszve 118<sup>an</sup> vagynak; különösen a' fiúk 58<sup>an</sup>, a' Leányok 60<sup>an</sup> A' Catalogus le van írva 's mutatja.
- d, Valamint más Helyeken: úgy itt is közönséges szokássá vált tsak a' télen való Feljárás. A' Folytába való Feljárást kivált nyáron a' pusztánn szüleikkel való kinn létek a' gyermekeknek lehetetlenné teszi, de tsak ugyan még is minden nap van a Rectornak kikkel bajlódni.
- e, A' Consistorium által kiadatott Methódus szerint Taníttatnak a' Tudományok.
- f, A' Tractus által kirendelt Visitátora ennek az Oskolának T.T. Rozgonyi György Uram: D Sz Györgyi Predikátor. Visital esztendőben kétszer Ősszel mikor a' gyermekek a' munka megszűnése után az Oskolába már Feltakarodtak, és Tavasszal, míg onnét a Dolog tételre ki nem oszlottak. Az Examenen is jelen van a' tisztelt Visitor Úr, ha tsak a' maga Ekklesiájabeli Examen is a' miénkel nem coincidal, vagy a' szélvész, víz e'beli utjába meg nem fogja.
- g, A' Predikátor mellett közelebről a' Helybeli Oskola Visitorok a' Presbyterek.
- h, A' Templomba való éneklést a' Rector elvégzi, azzal a' természeti tehetséggel birvánn 's a'beli birtokbann mervénn az ilyen Rectorok megházasodni hogy: vocem habent. Bé menőre az éneklés magán a' Rectoron áll; kijövore is; az éneket a' predikatiohoz tudván alkalmaztatni.
- i, Az Új énekes Könyv introducáltatott, tsak az a' bajj hogy az Exemplárok szűke miatt, senki se vehette még meg; de azért dictáltatik és úgy énekeltetik.
- k, A' Rector Salariuma a' Predikátorához hasonlólag, külön papirosra le van írva.
- l, Hijánosság nélkül bé is adódik.

VI. Bába van; Van examinalva itt helybe a' Tettes' Vgye' Physicusa által. Fel is van esketve a' Predikátor által: Tehettségéhez képest az asszonyok bajján is tsak segít; kötelességében eljár. Nem keresztel tudván azt hogy: nállunk Reformatussoknál a' Keresztelés tsak a' Lelki Pásztorokat illeti, sőt jóllehet az egész Helység Reformatusokból áll; még is a' Reformáta bábáknak Catholicus kisdedek körül való kötelességeik néki is eleibe adattak; hogy t.i. a' Reformata bábák 1807<sup>be</sup> Ő Fge' által a' RCatholicusok Kisdedeik szükségből való megkeresztelések alól Felszabaditattak ugyan, és így valamint a' magunk, úgy a' más Felekezetbeli Keresztyén szülék gyermekeiket sem szabad már most nekik megkeresztelni, de a' hol a' szülésnek kimenetelét veszedelmesnek látják, tartoznak azt előre megjelenteni, hogy valamely Cathol. Személy Férfi vagy asszony hivatassék, a gyermek meg keresztelésére; ha egyebet nem kaphatni, azt a' szülékkal is megtétessék –

VII. A' Temető szűk – be van kerítve – a' sírokat méjjen ásni nem lehet a' víz miatt, úgy hogy mikor nagy ár víz van, megtörténik, hogy tsak egy tenyérynnyi melysegű sírba teszik a' testet, 's úgy tartják gyeppele le fedve míg lejjebb áshatják, vagy ha ezt el akarják kerülni DSzGyörgyre viszik a' holt testet eltemetni, a' mit az az Ekklesia már most magának is a' temető szűk lévén, nem a' legjobb szívvel vesz. Jó volna, a' mit magam is javallottam nézni, de magok is reá állának, ha kinn a' pusztajokon fognának egy temető helyet; e'ből az a' haszon is lenne, hogy tsúnya lakó-hellyeikből e'nél fogva talám hamarább kimennének, 's könnyebben itt hagynák pusztulásra siető büszhödt fészkeket. – A' temetésre nézve a' Királyi Felséges parantsolat megtartatik. A' Himlő oltás dolga jól van, 117 gyermekek közzül még tsak negyven van oltatlan. A' Tettes Vgye' parantsolatjára a' Districtualis Chirurgusok minden második héten megfordúlnak nállunk 's ha mind Fenyegetéssel is, a' szüléket reá veszik gyermekeik beoltattatására.

VIII. Harangozó van; kötelességében eljár, a' Predikátornak engedelmes. Több ízbeli sürgetésem után sints a' Helység terheitől Szabadsága.

IX. Az egész Ekklesia szegény. Száma a' Szegényeknek oda fellyebb meg van Sub. 1. a. Magok gondoskodnak magokról. "Qunt?? quo ducit gulapiscantur, venantur, Navabus atque vernis vivunt, – quid petis hic est".

X. A' mi a' Gravameneket illeti: a' Kérdésbenn lévők közzül sem egyik se másik nem érdekeli Ekklesiánkat; hanem tsak ugyan még is mindeketűn a' Helységtől külön szakasztottan is meg van neki ez a' gravamenje hogy máig is meg kívánják a' Helység az Ekklesia lélek zabjából a' 8. köből zabot, sójából a' 15 Lb [font] sőt, a' lovainak azért, mert az Ekklesia dolgára is a' predikátor alá néha Kotsit adnak; holott a' Helység lakosi lévén az Ekklesiának tagjai is, szinte úgy kötelesek volnának Fizetés nélkül a' lovakkal az Ekklesia dolgát venni; mint a' Helységét, ha mindjárt a' Predikátor alá kotsit nem tartoznak is adni. Ennek az abusznak eleit venni irtódom már előre is. Mer a' poëtaként ugyan, vir bonus est qui consulta Patrum, qui leges juraque sevat; de ugyan a' ként: mendax infamia servet. Tavalý, hogy ide jöttem 's a' Pesti VConsistorium 1803<sup>ban</sup> tett rendelése erejénél fogva az Ekklesiát a' Helységtől külön szakasztottam, miatta sok kedvetlenséget kéntelenítetttem magoktól Halgatóimtól tapasztalni. Eggy hatalmasabb 's messzebb nyúló kéz kell hát még az én rövid kezem mellett ide. Ezen kívül.

A' Predikatori Fizetésre nézve is még ezek a' Nehézségek:

- 1, Az Originalis Conventiohoz Nagy Tiszteletű Senior Uramnál hozzá van adva 1810<sup>ben</sup> a' 20 köből buzára való 1. köből ráadás, ozt még is elfogják azzal álván elő hogy a' tsak ígéret nem conventio; holott a' conventio minden punctumai is tsak ígéret, de a' mellyek tartozássá váltak. promissum cadit in debitum.
- 2, A' Conventiobann a' Temetőre nézve ez a' kifejezés van: "A' Vetlei Temető Kertnek minden haszna vétele", és még is a' Rectornak és Notariusnak is szakasztottak el belőlle a' nélkül hogy Conventiojokba e' benne volna originaliter.
- 3, Minden, még a' legkisebb Ekklesiábann is a' Predikatornak jár eggy mása hus, itt semmi sints. Sürgettem, meg se halgatták.
- 4, A' Kender Földet a' Predikatornak elveszi a' viz, a' Rectorét, Notariusét nem. Ezt is meg lehet orvosolni, ha a' Föld dombja, lapájja közre osztodik három fele.
- 5, A' Kaszálló takarítása a' Conventiobann meg van, és még is mikor sarjút lehet kaszálni nem kaszálják azt le.
- 6, Bor Collecta is van; de azért zúgolodva sőt a' visszálkodásra hajlandólag adták meg az elmúlt esztendőbenn is –
- 7, A' négy köblös Föld sehol sints kimérve, sürgettem ennek kimérését is, nehogy úgy járjak mint boldogúlt Antecessorom kinek négy köből magvát két kilányi Földbe, mint a' Rectorét, bele vetettek, és a' Rectornak termése két köbőlől több volt, mint azé négyről; de még eddig ez elmúlt Tántum.

## G71 Kajdocs [Kajdacs]

[Fedőlap]

Kajdots. d. 14. Julii. 1816.

- Székek a' Templombann 1811<sup>től</sup> fogva nintsenek, és fel sints szentelve.
- A' Presbyterekkel ellenkeznek a' civilis Előljárók
- Az Ekklesia jövedelmét lehetne azzal szaporítani, hogy Esztendőnként kiki egynehány Csomó Dohányt adna.
- Az Alamisnák nem számlálatnak fel, hanem tsak a' T. Predikátor gondviselése alá mennek.
- Dél után Nyáronn Hétköznep a' Cultus el múlhat.
- A' Conventió be adásábann minden Esztendőbenn van Restantia.
- A' Gyermekek Télen is a' Fűtő Szüksége miatt szaggatva járnak, Nyáronn pedig még ritkábbann.
- Az Újj Énekes Könyv nem introducátott.
- Az el nyomorodott Emeritus Mestert segiteni kellene.

+++

A' Reformáta Kajdotsi Ekklesiának mostani állapottya Szerént, a' Canonica Visitationak Tárgyaira való Feleletek így vagynak.

I. Az Ekklesiára nézve.

A' Mater Eklésia Kajdots nevezetű; T'tes N's Tólna Vármegyébe, melly Helységet T'tes Pertzel Ferentz, Thabóvszki Péter Kapitány, és Skerletz Urak; ennek felette, Tesztánszkovánszkiné, és Petróvszkiné Özvegy Aszszonyságok birják.

a) 1717<sup>dik</sup> Esztendőbe meg szálván a' Reformátusok Kajdotsot, következő esztendőbe tsak hamar Predikátort hozván kezdődött az Ekla'; de Semmi fundamentomot ennek elő menetelére nem szerzetek; a' Lelkek Száma 532.

b) A' Templom és a' Torony kezdődött Téglából építtetni 1801<sup>be</sup> Végeződött 1811<sup>be</sup> a' Templom két Curatorinak sokszori meg hasonlások miatt, melybe még most is a' régi Templomból bé rakott régi romladozott székek lévén, Korona és alkalmas Asztal nélkül vagyon, s fel sem is szenteltetett.

c) Az Ur Asztalához ezek az edények tartoznak: egy tserép Korsó, két Czin korsó, két Pohár; három Abrosz, egy Takaró, két kis Selyem kendőtske; egy Czin Tányér, mellyeken semmi Inscriptiók Sintsenek.

d) A Toronyba egy harang vagyon mint egy 3 Másás.

az Inscript ez. Gos: Mich: Joan: Cho: Und: Aton. Lithmon. in Pest. 1793.

Az alsó Szélin való Inscriptio ez. A' Reformáta Szent Eklésia Kajdotsi 1793.

e) az Eklénak Könyvei ezek. Egy Ujj Enekes Könyv. Tanításnak Módja. és XXVI<sup>dik</sup> Diaetalis Artikulus.

f) A' Parochialis ház két Szobákból áll, és egy Tanító Házból, melly a' két Szobától külön vagyon; a' Szobába vagynak két Nyoszolyák, két Kar Székek, és egy hosszú Karos Szék: két Asztal, és az Ekla Ládája. Kamara Istálló, Óll. alkalmasok.

## II: Az Eklésia igazgatására nézve.

1. Vagynak Presbyterek három; kiket a' Sz: Gyülekezet választott a' Templomba, ugyan ott fel is eskettettek. De mivel a' Választások is nehezen eshetett meg, ellent álván a' külső Elöljárók, úgy Auctoritások is igen erőtelen, mivel most is többnyire ellenek állanak.

2. Tartnak Presbyterialis Gyűlések, a' mikor az alkalmatosság kívánja és

3. A' Czégéres végekben élőket meg intyűk, úgy a' Versengőket Isteni tiszteletet nem gyakorlókat; az egymástól el szakatt Házásokat öszve békéltettyük, és az együtt való lakásra kötelezzük.

4. A' Presbyterialis Gyűlésekre nézve nem lévén különös Libellus, még eddig fel nem jegyeztettek az Acták

5. Kurátor vagyon, a' ki minden esztendőbe Számot ad a' Presbyterialis Személlyek jelen léteke.

5. Az Eklésianak jövedelme Tsak egyedül a' Publicatio.

## III. A Charitativumokra nézve

α) Publicaltatik az Agentiale esztendőbe Ötször, és akkor Semmi egyéb végre Persely nem tétetik.

β) A. Gen. Consistoriumtul rendeltetett alamisnak is publicaltatnak.

γ) Ezek az Alamisnak fel nem számláltatnak, hanem a' Predikátor gondviselése alá el tétetnek.

ä) Mind az Agentiale, mind egyéb Alamisnak administraltatnak Nagy Tiszteletű Esperest Urunknak minden hijjánosság nélkül.

## IV. A Lelki Pásztorra nézve.

1) Neve Varga Lőrintz. tanult és végezett a' S. Pataki Colleg'; Magyar és Deák Nyelven beszéll. Ez Kajdotsi Eklába 20. esztendőktől fogva vagyon, ez előtt pedig volt a' Faddi és Nagy Székeli Magyar Eklésiákba.

Feleséges és 5 gyermekei voltak kik már Ember kort értek mindnyájan.

2) Liturgia és Josephina Resolutioja vagyon, de Canonja nintsen

3) Minden Vasárnapokon reggel Predikációk, dellyest Catechisatiók; hét köz-napokon Imadságok vagynak a' Templomba

4<sup>be</sup> Az Ur Asztalához először járulók Confirmaltatnak

5) Az Ur Vatsorája esztendőnként 5ször administraltatik.

6) A' Keresztelés többnyire a' Templomba, néha pedig a' Parochialis háznál vagyon.

7) A' Betegekhez, mikor hirt adnak, el mégyek.

8) A' Matriculába bé irandókat be irom, a' Gen Consistoriumtul ki adott Norma Szerént; a' törvénytelen Ágyból Szülteket pedig így, ha a' Férjfi meg valja, hogy ő tőle való.

9) A' Házasulandók három Vasárnapokon publicaltatnak, és a' Copulatio után a' Matriculába bé iratnak.

10) Mind a' F. Királyi Parantsolatok, mind a' Gen. Consistorium Rendeléseí bé irattatnak az arra rendeltetett Könyvbe.

11) A' Conventio más papiroson le iratott.

12) A' Conventio egy esztendőbe sem adódik bé fogyatkozás nélkül.

13) A' Predikatornak Szent hivataljához illendőképpen való tartatása is tsak úgy vagyon a' külső Előljárók miatt, mint a' Presbiterialis Személlyeké.

#### V. Az Oskolára nézve

a') A' Rector. Pápai Dániel, tanúlt a' Pápai Oskolába, ebbe az Ekklesiába 3. esztendőtől fogva vagyon, ez előtt pedig vólt Al. Nyéken, Madotsán, és Faddon. a' ki is Feleséges, és 3 Gyermekéi vagynak.

b) Az Oskola most építettvén, elég tágos a' Gyermekékhez képest, kik is –

c) Külön Papirosra föl vagynak írva

d) Az Oskolába járó Gyermekék nem járnak egész esztendőbe, Télen is a' fűttő nem léte miatt szagatva járnak.

e) Tudománnyokra nézve a' Kis Cátét Sz: Historiát tanulnak; az Ur Vatsorájával élők pedig a' Fő Tiszteletű Góbból Gáspár Ur Catechisatiójával élnek.

f) Ebbe az Oskolába Tiszteletes Rozgonyi Ur; és Visitál esztendőbe kétszer; az Examenen pedig nem jelenhetik meg, mivel más Eklésiába is meg esik, hogy akkor vagyon az Examen.

g) A Helybéli Inspectorok, a' Presbyterek; kik az Oskolát visitáljak a' Predikátorral együtt, a' mikor Gyermekék vagynak.

h) A' Rector a' Templomba való Eneklést el végezi, melybe a' maga discretioja sz[eri]nt való Eneket enekli, Cantas lévén a' Verseki választásában is.

i) Az Ujj Enekes Könyv még nem introducaltatott, nem tettzvén a' Népnék.

k) A' Rector Sallariuma Külön Papirosra irattatott.

l) A' Rectori fizetés sem adódik bé hijjánosság nélkül.

VI. Bába vagyon, a' kit a' T. N's Vármegye Doctora examinál, ki is fel vagyon esketve, kőtelességébe el jár, 's nem is Keresztel; a' Himlő óltás meg tétetik.

VII. A' Temető jóllehet már el fogyott, mindazáltal lehet az elébbenihez keríteni, melly Árokkal szokott környűl vétetni. A' Temetésre nézve pedig a' 48 óra meg tartatik a' Fel. Királyi Parantsolat Sz[eri]nt.

VIII. Harangozó vagyon, ki engedelmes, kőtelességébe eljár, fizetése vagyon, a' Helység terhétől is szabados

IX. Az Eklésiába valamelly el nyomorodott Szegény, az egy régi Mesteren kívül Senki sints, a' kit segíteni kellene.

X. Az Eklésiába; a' Vallásra, Isteni tiszteletre, földéinkre nézve háborgattatásunk nintszen még ez ideig: A' Catholicusokk' Innepjeiknek meg tartásokra, a' Lelkek conscriptiojanak ki adására a' T. Plebanus Urtól még ez ideig nem kényszerítettűnk. Egy Szóval Vallásunk gyakorlásának tellyes Szabadságába vóltunk.

Filialis Eklésia nintszen.

## **G 72 Kölesd**

[Fedőlap]

Kölesd. d. 10. Jul. 1816.

— A' kik ezután Presbyterek lesznek, azok fel eskedtessenek.

— Besse István Feleségével háborog és Templomba nem járk'.

— Minden Alamisnára való objectumoknak külön külön mindnyájának kell publicáltatni.

— A' Gyermekék'k nyáronn is Oskolába leg alább egy óráig való jártatások meg hagyatík.

— A' Rector nem egészszzen követi a' docendi methodust.

— A' proscibált Énekek' Tabelláját a' Rector kövesse.

— Az Újj Énekes Könyvet introducálni Kell.

— A' Halottakat, hogy a' T. Predikátorok'k a' Királyi Parantsolat által hágásáért bajok ne legyen, meg kell bizonyos Köz-hivatalú Emberek által nézetni.

— A' Harangozó elibertatiójáért az Ekklésia a' Mélt. Urasághoz recurrályn.

— A' T. Predikátor Földje a' Communitásával commassálva lévén, attól excindáltasson.

— Az aszszonyok a' gyermekágyból ideje előtt szoktak fel kelni.

+++

A' Canonica visitatio tárgyai az azokra tartozó Feleletekkel.

I. Ekklésia

Mater Ekklésia Kölesd T'tes N's tolma Vármegyébe helyheztetett Mezö Város: birja M. Gróf Apony Antal.

a.) A' Kölesdi Ekklésia Kezdetéről, közelébb élt Néhai T. T. Körössi János Urnak vizsgálódási és gondos feljegyzése után, Summássan ezek találtnak a' Protocollumba: Hogy ez a' hely régen Rátz lakás volt, mellyre emlékezetét most is fenn tartja az ugy neveztetett Rátz Temető; de az egész Helység a' Kurutz háborúba elpusztult, annakutánna Gróf Merei Generalis lévén ezen elpusztult vidéknek földes Urává, ezt különböző Helyekről jött Reformatus magyar lakosokkal telepítette, vagy népesítette. Mikor kezdődött lenni itt Ekklésia, tsak annyi bizonyos, hogy már 1720<sup>ban</sup> volt: de a' Matricula 1732<sup>ön</sup> felyül nem mégyen. Idövel Lutheranusok is szállingóztak ide, kik már most a' városnak szinte harmad részét teszik. A' Lelkek száma a' múlt tél végezetivel conscribáltatván 904<sup>nek</sup> találatott.

b.) A' Templom Torony 1787<sup>dik</sup> esztendőben kezdödvén épittetni, 1789<sup>ben</sup> el végezödött és fel szenteltetett. Minthogy a' Templom teteje ez előtt 4 esztendővel Tserép alá vétetett, és egyébként is meg ujjittatott: most jó állapotban vagyon.

c.) Az Ur Asztalához tartozó edények következendök:

1.) Két ezüst pohár, egyik nagyobb mellyen ez az Inscriptió vagyon: "A' KÖLESDI REFORM SZENT EKKLESIA KESZITTETTE ISTEN DITSÖSEGERE Ao'1764 Mohay István Uram segittségével." A' másik kisebb gerezdes belöl arannyal futtatott Inscriptio nélkül.

2.) Egy nagy avult Ólom Kanna ezen Inscriptióval: EZEN OLOM KANNÁT A' KÖLESDI REF. SZ. EKKLESIA KEGYES INDULATJÁBUL. MAGA KÖLTSÉGÉVEL TSINÁLTATTA 1736 D. AN. 4. JULIUS.

3.) Egy kisebb ólom Kanna a' tetején F. I. betük vagynak 1795 esztendő számmal.

4.) Négy nagy zöld Tserép Korsók.

5.) Két avult Tzin Tányérok.

Takarók

1.) Egy Fehér abrosz

2.) Három avult Selyem Keszkenő

3.) Egy fekete Damaszt fellyül való Terítő, a' Sarkain az esztendő Szám 1789.

d.) A' Toronyban két harangok vagynak: a' nagyobbik 561 a' kisebbik 215 fontot nyom a' Koronán és az ütön kívül. Mind a' kettőn ez az Inscriptio van: Fudit Henricus Eberhard Gesthini 1807. Kölesdi refor. Ekklésia tsináltatta Körösi János Predikátor és Tarjanyi András Curator alatt.

e.) Az Ekklésiának könyve nints: hanem vagynak két Levelei, mellyek közzül az egyikben Merci Generalis ebben a' Helyben a' Protestansoknak, a' másiban pedig a' H. Vallás tételt tartóknak Vallásbeli szabadságot ígér.

Vagynak 8 régibb ujjabb, nagyobb kisebb protocollumok, a' három régibb és ujjabb Matriculákkal.

f.) A' Parochialis házban 4 szobák vagynak, mellyek közzül a' Tanuló ház külön fedél alatt vagyon. Mivel a' nagyobb résznek teteje nem régen ujjittatott; most meg lehets állapotban vagyon. Az Ekklésiának vagynak: 1. Négy régi nagy részint avult nyoszolyáji, közzülök egy fekete fedeles 1774 esztendő számmal.

2. Asztalai: egy ujjabb Sárgára festett, mintegy 7 suhnyi hosszúságú. egy ugyan olyan forma hosszúságú keskeny avult: Egy kerekded rososz: egy kerek, melly régen a' Templomba volt, és még két kisebb avult asztalok, 4 szegre.

3. Egy hosszú fekete, és egy kitsiny kendőnek való sárga fogas.

4. Két Théka, egyik könyvnek, másik ruhának.

5. Egy kisdud fekete Tábla

6. Egy fekete forma régi kar szék

7. Egy fehér ujjabb két kultsal járó, és másik régi fekete láda, a' két perselyekkel.

8. A' Konyhába egy mostanába készült dió fa színű új Tányeros almárjom.

Vagyon kamara, Istálló, ólak szenvedhető állapotban.

A' Rector házában vagynak az Ekklesiának 1 rossz asztal, 1 nyoszolya: 2 fogas

## II. Az Ekklesia Igazgatása.

1. Vagyon Presbyterium, Tíz Presbyterekkel; azok most is kik már más T. Predikátor idejébe voltak, semmi szükség nem lévén arra, hogy változtatódjanak; sokasítani pedig nem tanácsos, mert csak a' lármára szolgáltatna alkalmatosságot. Ezek azt vallják, hogy mint Presbyterek nintsenek fel eskedtetve, többnyire mind forgottak már különös Ekklesiái Hivatalba.

2. Presbyteriális Gyűlések tartanak a' Parochiánál, rend szerint minden Communiót meg előző Vasárnapon, de máskor is mikor valami ollyas elő adja magát, néha egy héten, kétszer, háromszor is.

3. A' Presbyterium a' Tzegéres bűnösökkel úgy bánik: hogy a' paráznákkal privata poenitentiát tartat: a' békétlen házasságokat a' mint lehet öszve békélteti; különben illyen csak egy jött még a' Presbyterium eleibe, a' többek a' Predikátor intésével meg érték. Az az egy nyögös pár, melly már a' Presbyterium előtt is a' mint említődött meg fordult, most is és már a' másik Predikátor idejébe is háborgott, és nem szűnik meg lenni viszálykodó, Templom kerülő, és így baja az Ekklesiának. Haragosok lehetnek az Ekklesiába, de még a' mostani Predikátor idejébe nem jelentődtek.

4. A' Presbyterialis Gyűlésnek actái fel jegyeztetnek kevés időtől fogva: a' Predikátoron kívül más a' ki fel jegyezze nitsen: Notarius szolgálatjával élni nem tanácsos.

5. Curator vagyon, a' kinek számadásai minden esztendőben meg vizsgáltnak, akar marad akar nem. A' Presbytereken kívül jelen vagynak a' Város más Esküdjői, és még 4-5 köz rendűek is hivattatnak a' revisiora.

6. Az Ekklesiának semmi más jövedelme nintsen azon kevésen kívül, a' mi marad a' Hivatalbéli Személyeknek rendes fizetéséből, és a' mi a' perselyekből jö, és a' mit egy is más is jó szántából ad; módot sem láthatni annak nevelésére: hanem a' mostnába lett reparatióknál fogva lassanként kezd hozzá szokni a' nép, hogy bizonyos gabonabeli Quantum ki vettetik, mellyet meg fizet: hanem csak ugyan a' Predikátornak mind jelenteni, mind a' népet a' zúgolódás nélkül való adásra serkenteni kell. Lassa azt a' Presbyterium, hogy az illyen forma gazdálkodás nélkül a' mostani Drágaság idején nem boldogúlhat.

## III. A' Charitativumok vagy alamisnák.

α) Az Agentiale eddig 4szer publicáltatott, és ollyankor semmi más jel a' Tányérokon kívül, mellyekre le tétetik, nem szokott ki tétetni.

β) A' V. Consistoriumtól rendeltetett objectumok publicáltatnak, de a' kevésbé fontosok edjűtt; mivel a' Reparatiók miatt nagyon nyomattatott szegény népet nem volt tanácsos tsüggeszteni az adakozásba, és bizonyoson nem is lett volna annyi fogamatja, mint az illyen Cautio által, mellyel az illendő kötelesség végben vivődött; különben is már elő fordult panasz ez: a' Publicatiók miatt üres a' perselyünk. De a' mi pathetice parantsoltatik publicáltatni, mindenkor meg mutatta ez a' nép, hogy az ő tehetségéhez képest kész az adakozásra: de ha gyakran terheltetnek, úgy ennek semmi fogamatja nem lenne. Külömben eddig adóssága is volt az Ekklesiának.

γ) Az Alamisna fel számláltatik a' Curator és Egyházfijak által, midőn a' Templomból ki hozódik, és áll a' Predikátor gondviselése alatt.

ä) A' mi bé jó, és a' melly helyre való leirva, és anakutánna öszve Summálva administráltatik Nagy Tiszteletű Esperest Urnak. Quietantiáról, vagy Contra Quietantiáról még eddig nem olvastatott parantsolat.

## IV. A' Lelki Pásztor:

1. Neve Ötvös János: az apróbb iskolákat más gymnásiumokba végezvén leg tovább a' Debretzeni Collegiumba tanult, az után Jénába is. Az iskolai és Anyai nyelveken kívül németül beszéll, mivel az ebbe a' statióba átallyába szükséges. Öt esztendeje el múlt hogy ezen Ekklesiába szolgál. Az előtt elsőbe Felső Baranyába Viszlóba, azután Bogyiszlóba szolgált. Felesége vagyon három gyermekekkel.

2. Canonja nintsen, de szeretné, ha volna, de vagyon liturgiája, nints Josephina resolutio is.

3. Vasárnapokon 's Vallásunkba szokásban lévő Innepeken Predikátiót tart, dél után Catechismusi magyarázatot mond; Hétköz nap imádságot.

4. Az Úr Vatsorájához járulandó gyermekek confirmáltak, de neveik eddig fel nem irattak.
5. Az Úr Vatsorája 6szor administráltak esztendőnként.
6. A' Keresztelést a' Templomba viszi véghez, de a' különös esetekben a' háznál is.
7. A' Betegeket meg látogatja.
8. A' Matriculát viszi: de a' G. Consistorium normáját, még eddig mindenik Ekklesiába ahol szolgált bé vitte, de akkor, midőn a' Matricula bé tölt: itt pedig csak a' Holtakat írja még bé a' szerint, mivel ez a' rész tölt meg. A' Törvénytelen ágyból származott gyermekeknek Annyokat írja bé, mint erre fájdalom példák is vagynak.
9. A' Házasulandókat háromszor publicálja Vasárnapokon vagy Innepeken: Hét köz nap is néha olyankor, midőn Isteni tiszteleten több Copulandusok jelen lévén, igen sokan meg jelennek a Templomba: de csak azt a' házasulandó párt kirdeti, melyet még más alkalmatossággal kell copulálni. Ez sem a' törvénnyel, sem annak tzeljával nem láttatik ellenkezőnek.
10. Mind a' F. Királyi parantsolatokat, mind a' V. Consistorium Rendeléseit impotocollálja, melyre bizonyos Protocollum tartatik.
11. A' Predikatori Sallarium le írva vagyon a' Rendelés szerint.
12. A' Fizetés bé adatik, de a' földek, melyek alkalmasint felét tennék a' fizetésnek, igen soványok, és javítás nélkül szükölködnek.
13. A' mostani Predikátor úgy látja, hogy tekintetbe tartatik: ha padig valaki az ellen tselekeszik tudatlanságnak tulajdonítja.

#### V: Oskola.

- a. A' Rector neve Verebi Mihály, Debretzenbe tanúlt; itt már 19 esztendeje hogy szolgál; Földesen Debretzenhez közel, volt egy ideig leányok Tanítója. Felesége vagyon hat gyermekekkel.
- b. Az oskola épülete meg lehető állapotban vagyon, a' gyermekek számához képest elég tágas.
- c. A' Gyermekek Száma a' mint vagyon a' Cataloguson, fiú 63 Leány gyermekek 49.
- d. A' Gyermekek csak télen járnak iskolába: a' Presbyterium már minden módokat elő vett a' kényszerítésen kívül, hogy egyébkor is jártatnák a' Szülék: de hijjába.
- e. Tanítja a' H. Catechismust, Hübnert, T. Göből Ur Catechismusát, Ostervald Historiáját. Számvetést: nem mindenbe megyen a' V. Consistoriumtól adott methodus szerint.
- f. A' Tractus által ki rendelt iskolai Visitator Móranyi Predikátor T. Burgyán János Ur: egyszer visitál rendszerént, ha az idő szolgál kétszer is, examenbe a' távolság és a' meg eshető alkalmatlan idő miatt jelen nem lehet: mivel Gergely nap tájba meg kell tenni a' Rectornak az Exament, hogy a' fel kelő munka miatt felelő gyermekek nélkül ne maradjon.
- g. Helybeli Oskolai Inspectorok a' Presbyterek közzül hárman vagynak a' Curatoron kívül
- h. Az Éneklést a' Rector véghez viszi; még eddig a' maga szabadságába állott, hogy mit énekeljen.
- i. Az új énekes Könyv nem introducáltathatott, noha a' Predikátor eleinte mindjárt a' Presbytereknek eleikbe adta, de az akkor nem tetszett: most ezt az okát adják, hogy ritka az az énekes Könyv még, ahol bé vették is nehezen énekelhetnek; a' dictálás nem elégséges, mert a' régi dictáltak, még is sokszor nem lehet érteni a' dictáló szavát.
- k. A' Rector Salariuma le vagyon írva.

VI. Bába van, már 24 esztendeje hogy szolgál, mind examinálva, mind Esketve van, igen alkalmas, öregségéhez képest el jár kötelességébe. Van Segéd Bába is, noha már még a' volt Predikátor idejébe a' másik mellé rendelődött. de nints examinálva, és esketve.

A' Himlő oltástól nem annyira idegenek az ide való szülék, többnyire örömel viszik gyermekeiket óltani: csak az a' kár hogy a' vaccinans Chirurgus nem adat hirt a' Predikátornak, máskor pedig sikertelen a' kathedrai intéz, mivel el felejtődik.

VII. A' Temető nem régen lévén bővitve, elég tágas, fel van kivált ebbe az esztendőbe jól árkolva: a' sirok egy ölnél méjebben ásatnak. A' Temetés idejéről való királyi parantsolatot a' Predikátor meg tartotta darab ideig, de két más vallású papok két felől ellene tselekedtek. Halgatói tehát jure kívánták, hogy a' szerint légyenek, mivel azoknak is csak az a' király parantsol. De ugyan csak a' mint lehet késik a' Temetéssel.

VIII. Harangozó vagyon, kötelességét kell neki tellyesíteni, fizetést ad, házat is tart a' Számára az Ekklesia a' Parochialis ház mellett, a' mellytől még tsak nem is robotol; hanem az Ekklesia viszi vagy fizeti a' robotot: mivel a' M. uraságtól annak el engedését még meg nem nyerhette. Egyéb aránt is szabadságba él.

IX. Az Ekklesiának most egy szegénnyé van, ki házanként jár, és meg él.

X. Az Ekklesiának a' R. Catholicusok ellen semmi gravamenje nintsen, kik külömben is kevesen vagynak: hanem az A. C-t tartó Atyafijak némelly calumniához adtak bé a' M. Uraság székére; hogy így könnyebben nyerhetnének részt a' közönség földeiből, a' földekhez jussokat tartván szintugy mint a' régi Református Predikátor, és onnét favorabily sententiát is nyertek, mellyel a' Grófhoz folyamodván kevésbé múlt hogy a' Reformatus Elöl-járók rosszszúl nem jártak, mivel nem engedelmeskedtek. De T'ttes Hajós Sámuel Fiscalis és Curator Úr, ugy kormányozta az ügyet: hogy a' M. Uraság jobban informáltatván, azt is el vesztették a' mit birtak. Még ugyan tsak nintsen a' M. Uraság Székiről Sententia: ugyan e' miatt a' kérdésbe lévő földekről nem lehetett a' Salariumba meg határozva irni.

Filialis Ekklesiák.

1. Borgyás [Borjád]. Sok Uraságok birják, nevezetesebbek B. Rudnánszky, Rosty sat. Csak Árendások keze alatt vagyon az egész Graedium, kik tizen is vagynak, de ezek se mind ott laknak. A' Lakosok szerte szélllyel laknak, némellyek Szöllejekbe: nagy részint pásztorok, és árendások Tselédi, kiknek azok adnak hajlékot; ennél fogva a' változás szüntelen való. Nem lehet semmi jó rendet köztök fel állítani. Sem Templomok sem oskolájok nintsen. A' Lelkek Számát, mivel minden esztendőbe conscribáltatnak, lehet tenni 120 és 130 közzé, néha több is. A' Predikátornak 5 garast tartoznának páranként fizetni; de hogy magok közt be szednék, az sem telik ki, az egymástól való függetlenség miatt. Közel lévén Kölesd magok ide járnak, mikor ugyan járnak. Bábájok van. alkalmatos, de Lutherana, a' ki itt is Kölesden szolgált, és esméretes.

2. Nána. Német Helység, vagynak benne Reformátusok, mintegy 154 Lelkek. A' Kölesdi Predikátor esztendőbe háromszor mégyen oda a' communiót administrálni, mellyért egy arany volt ígérve ÷ 4ft 30, e' szerént adatik most is, minden menetelre. Egyebekbe a' helybeli Lutheranus Predikátornak szolgálatjával élnek. De a' communicálni akaró gyermekeket a' Reformatus predikátor készíti el, és ott helybe confirmálja.

3. Kéty, Vagynak benne Reformata Valláson lévő mintegy 97 Lelkek. Egyebekbe ugy van mint Nána. Nánát birja M. Gróf Apony Antal.

Kétyet több Uraságok, nevezetesek Ben és Gertzel Uraságok.

## G 73 Madocsa

Evocaltatott a' Madotsai Ekklesián Bölykére 16<sup>k</sup> Julii 1816. de semmit nemérvén a' Relatio, vissza adatott; most ide, de ismét sok hijánossággal - kiküldetett két Deputatusok által 20<sup>k</sup> Aug. 1816.

Feő. Tisztelendő Superintendens Uram Canonica Visitatiojakor tett Kérdéseire valo Felelet 16 Julý 1816.

A Madotsai Helv Vallás tételt szerént reformált Az: Ekklesia T'ts Nemes Tolna Vármegyében, Méltóságos Groff Anton Joseph: Battyán, Nagysagos Sz. Catolnai Cseh László. T'ts Darotzy Joseph, több T'ts N's Uri familiak alatt vagyon.

a. Mater Ekklesia; mikor kezdődött nem bizonyos. egy regi Protocollummunk mindazáltal emlekezik némelly nevezetesebb dolgokrol. az 1684 Esztendőben IV Mahumet Béts alá menván, /:amint ez a' protocollum írja:/ a' maga utába találván, régen épült kettős Tornyával, erőss, mestersegeessen faragott Kővekből, bástya formára helyheztetett Templomával ékeskedő Miadoxat: olly pusztává tette, hogy akit az ő Tér földét bé kerítő, rettyein kívül lévő Hegyekről sem lélték; hamarébb szemekbe tűnvén, a' régi fényes Épületek, romladozásának allyába Lattyatos Széles To; nem mondhatták, és nem mutathatták máskép; hanem tsak ám hol van ama Tocsa.

Az 1709<sup>dik</sup> Esztendőben, éppen közép pont volt, Báron Petras, Császári Generalis, és az ellenkező fél között, a' mikor igen sokat szenvedett.

b. A' Templom, ama régi kettős Tornyok közzül, az egyike mellé regasztatott, és a' régi Épület Kőveiből és Téglából epítettett 1806<sup>dik</sup> Esztendőben.

- c. Az Ur Asztalához tartoznak. Két Czi Kánna. Két réz poharak. Két Cserép Korsok. Két Czin Tányér. Egy Abrossz. Egy Szőnyeg. Két Gyólts Fehér Keszkenő. Négy Őszve varrott Sellyem Keszkenő. és egy nagy Kék Virágos fellyül terítő Keszkenő. Minden Inscriptio nélkül.
- d. A' Fellyebb említett Faragott Kőből épült régi Toronyba három Harangok vagynak. az  
 1<sup>o</sup> Ött ÷ 5 Másás. ilyen Inscriptioval. Joseph Brünner, Goss Mich in Offen 1786. = A' Madocsai Ekklesia Öntette Budán.
- 2<sup>o</sup> A második két, ÷ 2 Másás. ilyen fellyül irással. Campane Ecclæ' Madocsensis 1716. Joseph Steinstock. Goss. Mich. in Offen. Az egyik oldalán pellican Madár; a' másikon egy Kereszt két Képpel vagyon Öntve.
- 3<sup>o</sup> A' Harmadik 90 fontos. ilyen fellyül irással. Fusa Sum per Franciscum Milner Buda, Egy valamelly Kép Lo Háton, a' Lova Lába alatt egy Sárkány. a' másik oldalán, Egy Keresztel valamelly Kép.
- e. Könyve; Bibliai Tárház. Levelei. Némelly Királyi Resolutiok. más nints.
- f. A' Parochialis Házban, három Szobák, abban négy Asztalok, Két nyoszollya. négy Karszék. Két Kamara. Jok. Istallo, Oll rosszak vagynak.

#### A' Ildik Tárgy a' Hellybéli Igazgatás.

- 1<sup>o</sup> Presbyterek vagynak tizen ketten; a' Predikator Házánál választatnak, a' Templomba fel eskedtettek. Némellyek hogy Tiszteletes Ötvös Josef Ur által, fel lettek volna esketve nem Esküdtek; némellyek ellenben fel eskedtettek.
- 2<sup>o</sup> Presbyterialis Gyűlések tartatnak a' Parochialis Háznál.
- 3<sup>o</sup> A' Czégéres vétekben előkk' eleibe terjeszti a' Bűnnek veszedelmes voltát; a' bűn ellen az Istennek Haragját, büntetését; ellenbe a' jo utra terökhöz az Istennek Kegyelmisségét, áldását. A' Versengő egymással külön Lako Házas társakat őszve békélteti. Ha őszve békélni nem akarnak Nagy Tiszteletű Esperest Urunknak bé jelentődik. A Kőzőnseges Isteni Tiszteletet nem gyakorlok megintetnek; és a' Harag tartok őszve békéltetnek.
- 4<sup>o</sup> A Presbyterialis Acták fel jegyeztetnek a' Predikator által.
- 5<sup>o</sup> Curator van, a' Kinek számadása a' Presbyterek előtt minden Esztendőbe revideáltatik.
- 6<sup>o</sup> Az Ekkla' Jövedelme. A' Lélek buzából, a' Predikator, oskola Mester, Harangozo ki fizetése után ami meg marad az az Ekklesiae. Ezen kívül van az Ekklesiának hat Kilo alá valo földje. Vagyon Kaszállo Rettye is.

#### IIIIdik Tárgy a' Charitativumok, vagy Alamisnak.

- α) Az Agentiale minden Esztendőbe publíáztatik Öttször, az Ur Vatsorájának kiszolgáltatásának alkalmatosságával, es akkor más végekre fel nem tétetik.
- β) A' Generali Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak.
- γ) Az Őszve jött Summa a' Predikator jelen létében fel olvastatik, és akkor mindjárt a' Predikator improtocolálja, és a' Curator Gondviselese alá vészi.
- ä) Minden hijjanosság nélkül, mind az Agentiale, mind más Charitativumok a' Predikátor, és Curator Subscriptiojával Nagy Tiszteletű Esperest Uramnak bé adodik.

#### IVdik Tárgy.

- 1<sup>o</sup> A' Lelki Pásztor Kálmán János, Debretzenbe tanult, beszélhet Magyar, Deák, Német, olvashat Sido, Görög, Frantz Nyelveken: Három Esztendőktől fogva, a' Madocsai, az előtt a' Paksi Rfte Sz. Ekklesiába szolgált. Feleseges. Három gyermekei vagynak.
- 2<sup>o</sup> Canonja nints, Liturgiaja, Josephina Resolutioja van.
- 3<sup>o</sup> Minden Vasárnapokon, Innepeken, Predikatziót tart, Dél után Katechizatiót, Hétkőznapi Imádságot.
- 4<sup>o</sup> Az Ur Asztalához járulni akarokat megCenziallya, Confirmálja, Improtocolalja.
- 5<sup>o</sup> Az Ur Vatsoráját Esztendőnként Öttször, a' Sátoros Innepeken, mind a' két nap administrállya.
- 6<sup>o</sup> A' Keresztelést a' Templomba viszi véghez.
- 7<sup>o</sup> A' Betegeket meg látogatja.
- 8<sup>o</sup> A' Matriculát a' Consistoriumtól ki adott norma szerint viszi. A Törvénytelen Ágyból szűlöttek'k az anyát írja be. Az Atyát ellenbe tsak ugy ha az Atya maga is akarja.
- 9<sup>o</sup> A' Házasúlandokat haromszor, külömböző Vasárnapokon publicállya, az Esketés után improtocolálja.
- 10<sup>o</sup> A' Felseges Királyi parantsolatokat, Consistoriumi Rendeléseket improtocolálja.

11<sup>o</sup> A Predikator fizetését, a' mellé helyhezhetett Conventios Levele meg mutattya nem külömben a' Földek, Retek, Kertek, Gyümölcsös Mennyiségét.

12<sup>o</sup> A' Fizetés bé adódik annak idejében, és nints restantia.

#### V<sup>dik</sup> tárgy az Oskolak.

á. Az Oskola Rector Kováts Mihály, tanult Debretzenbe, Esztendeje hogy a' Madocsai Ekklesiába szolgál, az előtt volt Csanádon, Szeremlén, és D Sz. Györgyön. Feleséges nagy Gyermekei vagynak.

â. Az oskolák épülete Jo, elég Tágas a' gyermekek számához képeest.

ã. Az Oskolás gyermekek száma a' Ferfi gyermekek 63<sup>ra</sup> a' Leanyok száma 68<sup>ra</sup> terjed, amint a' Cathalogus mutattya. in Summa 131.

ä. Az Oskolába Télen, nyáron fel járnak.

é. Ezekk' a' gyermekeknek tanittatik a' Vallás, a' Heidelbergai Catechismus, és a' regibb Kis Kate szerént. A Sz. Historia Hübner, és a' Kis Historia szerént. olvasás Soltarok, Számvetés négy nemei. a' Vármegyék Kis Tűkör szerént, Eneklés. Könyörges. Írás.

f. A' V. Tractus által ki nevezet visitatora az Oskolaknak D. Sz. Gyorgyi Tiszteletes Rozgonyi György Uram, rend szerent kettzer visitál. az Examenen Böltskei Tisztelendő ProSenior Csekei János Uram jelent meg.

g. Vagynak a' Predikator mellett választott Presbyterek is, kik az oskolát közelebből visitállyák.

h. A' Templomba valo Éneklest, a' Predikator adja ki, és a' Rector maga elvégezi.

i. Az Ujj énekes Könyv még bé nem vétetett.

k. Az Rector Sallariumát az mellé helyheztetett Conventioja meg mutattya.

l. Hijjanosság nélkül bé fizetodik nints restantia.

#### VI Tárgy.

Bába van, usu perita, Fel van Eskedttve, Kötelességében el jár. Nem keresztel. a' Himlő bé oltást a' T'ts N's Vármegye Physicussa jól viszi.

VII<sup>o</sup> A' Temető elég Tágas, bé van kerítve, a' Sirok elegendő méllyen ásatnak; a' Temetesre nézve meg tartatik a' Királyi parantsolat.

VIII<sup>o</sup> Van Harangozo, El jár Kötelességében, engedelmes, a' Hellység terheitől ment.

IX. Az ekklesianak vagynak Két Szegennyei; Koldulgatnak.

X. Az Ekklesia sem Isteni tiszteletében, sem földjeiben nem háborgattatik; a' Catholica Vallásra által menni senki sem kényszerittetik; Az innepek meg tartására senki sem erőltettetik. Sem a' Tiszt' Plebanus Urak a' Lelkek Conscriptioját nem kívánják.

Filialis Ekklesia nints.

én előttem Kálmán János Predikator előtt.

#### Presbryterek.

Bitze István biro

Törjék Ferentz

Szántó István

Dán Gergely

Molnár Gergely

ö Berták István

Szekeres János

ö Taba István

Szabo Mihály

Csepregi Mihály

Nemes Pal

Baka Gergely Kurátor

## G 74 Magyarhidas

[Fedőlap]

Magyar Hidas. d. 11. Jul. 1816.

- A' Presbyteriális Végzése'k, Actáknak Protocollumba kell a' T. Predikátor által irattatni.
- Exponaltatik, hogy az Ekklesiának más jövedelme nintsen tsak az a' mi a' Perselybe tevődik, szükséges az Ekklesiának előfordúlható szükségiről előre más kútfőből is provideálni.
- Munka idejénn, Hétőznap Dél után az Imádság el maradhat.
- Ambár az Evangelicus Németek meg tartják a' Catholicus Innepeket, a' Magyarok'k ez norma gyanánt nem szolgálhat.
- A' Gyerme'k iskolába való járatások nyáronn is egyg órára meg kívántatik.
- Az Újj Énekes Könyv még eddig nem introducatott a' miatt hogy Könyv nem találtatott.
- A' Magyar Hidas Reformata Bábat fel kell eskedni.
- A' Harangozó Rest, a' dorgálást fel várja.
- A' Rátz-Hidas Presbyterium külön vagyon és vagy a' Mater Ekklesiabelivel eggyesítve?
- Bonyhádonn a' Gyermekek iskolába nem járnak nyáronn.

+++

### A Canonica Visitatio Tárgyai.

#### Az Ekklesia.

Mater Ekklesia Magyar Hidas. Tek. Baranya Vgy'ben, birja T. Nunkovits Ferentz. Zsbiskó József és Pertz Antalné.

- a.) A Mater Ekkla' mikor kezdődött, arról documentum nints, valamint arról, mitsoda Fatumai lehetek. Lelkek száma 314.
- b.) A Templom épült 1775<sup>be</sup> a Fundamentum kő, a fala vályog, náddal fedve. A Torony félig kő, azután fa sindellel fedve épült 1784<sup>be</sup>.
- c.) Az Ur Asztalhoz tartozó edények ezek: Két Tzin Kanna és egy bádóg, egy réz aranyozott pohár, két tzin tányér, Egy selyem, arany tsipkés terítő, Egy fehér abrosz, egy tarka terítő, egy fehér asztal kendő. Keresztelő edény.
- d.) A harang lábban van két harang edjik fél mázsás minden inscriptio nélkül, a másik vevődött mohátsi Reform Ekklesiától 99 k. ilyen körül írással: Mohátsi Ecclesia. és Gloria in Excelsis Deo 1730.
- e.) Vagynak Könyvei a Ekkliának p:o Biblia, Igasság paizsa, Hübner, Resolutio Josephina.
- f.) A Parochiális Háznál 3 szobák vagynak Jó állapotba, egy nyoszolya és fogas s egyéb épületek vagynak.

### II<sup>o</sup> Az Ekkla' helybeli igazgatása.

1. Presbyterium minden esztendőben változik a mint az Uraságok Jobbágysai közt a Birák szokás szerint esztendőnként változtatnak.
2. A Parochiális háznál tartatnak az Ekkla' gyűlések, mikor a szükség kívánja.
3. Az Excessionsokat először az Elöljárók elsőben meg feddik azután fenyítik.
4. Az ilyen acták még eddig itten nem jegyeztettek fel.
5. Curator van minden esztendőben, számadása revideáltatik az Elöljárók és többek jelen létiben.
6. Jövedelme egyéb a perselybeli alamisnánál nints.

### III<sup>o</sup> A Charitativumokról.

- a.) Az Agentiale publicaltatik ötször esztendőben, egyéb más végre semmi jel nem tétetödvén.
- b.) A Gen. Consistorium által rendeltetett objectumok publicaltatnak.
- c.) Az Alamisna a Curatorok jelen létibe számláltatik fel, akkor mindjárt bé iródván és a Predikátor Gondviselése alatt hagyattatván.
- d.) Minden alamisna és agentiale fogatkozás nélkül administráltatódik, quietantia nélkül.

### IV<sup>o</sup> A Lelki Pásztorokról.

- 1<sup>o</sup> Ujvári Cseh József, tanult Debretzenbe, magyar, Deák és német nyelvet ért, 10<sup>dik</sup> esztendő olta szolgál ezen Ekkla'ba, az előtt volt Pakson és Káplár Foktönn, Feleséges és vagynak hat gyermekei.
2. Van írásba Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutioja.

3. Van Vasárnap minden reggel Predikatio dél után Catechizatio, hét köznap imádság, mikor nagy munka dolog nints.
4. Az Ur asztalához először járulandokat Confirmálja, és be írja.
5. Esztendőként 5<sup>ször</sup> administrálja az Uri Sz: vatsorát.
6. A Keresztelést rend szerint a Templomba viszi véghez de ha éjjel betegen hozódik a gyermek a háznál.
7. Ha a beteg kívánja a provisiot el megy, és meg látogatja.
8. A matriculat viszi, a norma szerint, a Törvénytelen ágyból születetteket ha az atya magáénak nem esmeri csak az Anya neve iratatik be.
- 9.) A Házasulandókat publicálja 3 vasárnapokon, ha a szükség kívánja egyszer hét köznap is, és mindenkor be irván.
- 10.) Az Intimatumokat és Consistorialis rendelkezéseket improtocolálja.
- 11.) A Conventio le van írva. A mi a Szántó földet nézi az másfél kila alá való, nap keletről Vastag Jánosé mellett Eszokról Rémes Péterére Délről pedig Kléh Conrad földére dül, nap nyugotra az Ország ut van.
- 12.) A Prédikatori fizetés be fizetődik minden esztendőben hiba nélkül.
- 13.) Még eddig az érdemlett tiszteletet meg adni tapasztaltam, és az Ekkla engedelmessége ditséretre méltó.

#### V.) Az iskolákról.

1. Hagymási János iskola Rector, tanult Debreczenbern, most 3<sup>dik</sup> esztendőbe fungál, ez előtt sehol se szolgált, először rendeltetvén ide, nőtelen.
- 2.) Az iskola épület meg lehetsz állapotba van, a gyermekek számához képpest elég tágas.
- 3.) A gyermekek számát a Catalogus meg mutatja.
- 4.) Leg inkább télen szoktak fel járni, mert a szülék hasznokat akarván venni nyáron magzatjaiknak lehetetlen őket reá birni hogy minden részeiben az esztendőnek fel járassák.
- 5.) A Vallás és ez életre szükséges tudományok tanittatnak a methodus szerint.
- 6.) A Tractus által rendeltetett visitator Tiszt. Burján János ur, egyszer visitál, az examenre nem jelenhetik meg.
- 7.) A Prédikátor mellett lévő helybeli inspectorok a Curatorok kik az iskolára gondot tartanak.
- 8.) A Templombeli Éneklést a Rector el végezi, néha maga választ énekeket, néha a Pkr hagyja meg mit énekeljen.
- 9.) Az újj énekes könyv azért nem introducaltathatott, mivel exemplárokat még eddig böven nem kaphattunk.
- 10.) A Salarium külön le van írva.
- 11.) Valami kevés erőltetés mellett, be jön a fizetés.

VI. Bába van. examinalva nints; Fel esketve sints. a szülök körül szerentsés, és kötelességébe el jár. nem keresztel.

NB. A himlő oltást a Ns' V'gye vette gondossága alá.

VII. A Temető elég tágas, árokkal van be kerítve, a sirt illendő mélyiségre ássák, a 48 óra meg tartatik a temetésre nézve.

VIII. Harangozó van. Rest, mikor meg dorgáltatik engedelmes egy darabig, fizetése van, a Hellység terheitől ment.

IX. Két koldus van, gondja van a lakosokk tápláltatásokra.

X. Semmi leg kisebb Gravamenek nintsenek, azokra nézve, a mellyek a Kérdésbe ki vagynak tétetve.

## G 75 Medina

[Fedőlap]

Medina, d. 10. Jul. 1816.

— A' Templomnak javítása és nagyítása szükséges.

- Munkába van véve a' Parochialis Házhoz tartozó Istálló, Ól, Pintze javítása – az udvarnak bé kertése is szükséges.
  - Az Ekklesia Jövedelmét Aratással lehet nevelni.
  - A' mikor az Agentiáléra nézve kell a' népnek adakozni, azt mindég ki kell nevezni; mi czélra adódik az Alamisna.
  - A' Confirmatiónak publice a' Templombann kell meg esni.
  - Az oskola setét és szűk.
  - A' Gyermekek' nyári Oskolába való járatások legalább napjábann egy óráig meg hagyatik.
  - Az Újj Énekes Könyvel való élés diktálás által introducáltassék.
  - Bába állittasson, meg eskedtesen.
  - Kéri az Ekklesia a' Pr' változtatását.
- +++

1816<sup>k</sup> eszt. Medina. d. 10ma Julii 1816.

A' Canonica Visitatio Tárgyairól való Feleletek

I. Az Ekklesia. Medina Mater.

Medina Helység, fekszik Tek. Ns' Tólna Vármegyébenn, birják: Mt'gos Báró Bésán, Mt'gos Bezerédi ágból való, N'gos Hiemer, Tek. Csapó és Gindl Urak, mind Gindl Familia után; nem külömbenn T. Gebhárd Ferentz Úr Hitvese mint Gindl Leány.

a)&b.) Itt az Ekklesia kezdődött 1765<sup>k</sup> esztendőben midőn a' T.N. V'gyétől minekutánna a Földes Uraság engedelmeiből, egygy sövény Hajlékbann az Isteni tiszteletet két egymás után következő Leviták által tartották, de tsak hamar a' zombai Tiszt. plebánus Úr által, ki még a' Hajlékot is levágatta, attól meg fosztattak volna, october 29<sup>kénn</sup> arra hogy oskola-Tanítót tarthassanak, engedelmet nyertek, és lett Kölesdnek filiája. Végre három esztendei fáradozások után 1787<sup>benn</sup> meg érkezett a' Fels. M. K. Helytartó Tanástól sub d. 20. Febr. 1787. N<sup>o</sup> 6871. az Engedelem Privatum Exercitiumra Ezen Kegyelmes Engedelem szerént itt már mint Mater Ekkliábann 25<sup>k</sup> apr. 1787. mindgyárt elkezdődött az Isteni tesztelet a lett Helybéli Predikátor által, akkori T'nedő Tract. Senior és egy Assessor Urak jelenlétébenn, egy deszka Hajlékbann. Templomi építéshez azonnal hozzá kezdettek, el készült pénzenn vett Fundusonn, el készült és felszenteltetett 1790<sup>k</sup> esztendei october 24<sup>kénn</sup>. Épült kemény materiából, fedele nád, padlóssa deszka festék nélkül, tornya és úttzára való ajtaja nints, egy van tsak, melly a' Parochiális udvarra nyilik. Most is abban az állapotbann vagyon. A lelkek Száma most mind öszve 533, mellyre nézve a' Tempomnak is szükséges volna a javítás mellett a nagyobbítás.

c) az Úr asztalához tartozó edények ezek: 1. zöld mázos tsütsős korsó mindegy 6. Ittész. Másik ugyan olyan korsó mintegy 2 1/2 Ittész. 2. portzellán forma füles üveg pohár. 1. abrosz/: Tóth sávolyos, kopott:/ 1. asztal keszkenő ugyan olyan Selyem keszkenő 3. u. m. 1<sup>so</sup> veres, virágos. 2<sup>k</sup> zöld, 3<sup>k</sup> kék. ezen kívül 1. fa tányér. – Kereszteléshez: 1. Réz kanna, 1. Bádóg Tányér, 1. kopott selyem keszkenő. Ezen kívül 1. rongyos tzin tányér alamisnának. Külömbenn mind ezeket mind az Ekklesiának több vagyonnyait meg lehet látni az ide mellékezett Inventariumbann. sub. A.

d.) Egygy kopott Harang-Lábbann vagyon két kiseded Harang: 1<sup>so</sup>: mint egy 70. font. öntetett 1440. Inscriptiója: Gloria in excelsis Deo. 3. Képek vagynak rajta de a' nézők nem esmérték. Emlékeznek reá, hogy nehezen kapták vissza a' R. Catholicusok kezéből.

2<sup>dik</sup>: 122. font. 1801. Inscriptioja: Medinai Ref. Sz. Ekkli. Fejes István. Bódai Michael. Szüts István. Budae Franciscus Miller fudit.

e.) Az Ekklesiának valamit jelentő Levelei nintsenek, vagy két Darab Könyve s. Protocollumi fel vagynak jegyezve az említett Inventariumbann.

f.) A' Parochiális Házbann vagynak 2 és 1/2 kis szobátskák egy Kamara, egy konyha, egygy fedél alatt. Az egészsz Ház sok javítás nélkül szűkölködik. Az abban lévő házi eszközöket meg mutattya az Inventarium. Vagynak a' Házhoz tartozó Istálló, olak, Pinze de igen sok javítás nélkül szűkölködnek; hanem már munkába vagyon véve mind azoknak megjavítások mind a pusztánn álló udvarnak békerítése.

II. Azt Ekklesia helybéli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium vagyon. Vagyon egy Kurátor és két Presbyter, eleitől fogva, több Presbyterek nem igen tétethetnek, nem is kívánták még eddig, mert az Ekklesia kitsiny, az alkalmas Subjectum

ritka, és ingyen senki sem akar örömet szolgálni. Ezek választanak úgy, hogy a' Presdikátor candidál a' Község voksol; annakutánnak fel eskettetnek a' Templombann.

2. Presbyteriális Gyűlések tartatnak, akkor mikor a' szükség kívánja; tartatnak mindenkor a' Parochiális háznál. Ha a' dolog az Ekklesia minden Tagjait érdeklő, olyankor egy' Pár Esküdtek is bé hívattatnak a' Rf'tusok között a' Gyűlésbe.

3. A' versengőket, zivakodó Házasságokat, az Isteni tiszteletet nem gyakorlókat s. haragtartókat a' Presbyterium szokta kérni és inteni a' keresztyéni szent köteleességeknek teljesítésére. A' tégérés vétekben élőket igyekezik szelíden reá venni a' Privata Poenitentiára. Most vagynak itt egynehány tolvajok de még a' külső Törvény Székenn nints vége a' dolgoknak; még egy'ik se vette rá magát hogy poeniteállyon, azonbann egy' közzülök már hozzá járult a' szent asztalhoz, nem merte a' Predikátor eltiltani.

4. A' Presbyteriális Gyűlések actái fel szoktak jegyeztetni a' Predikátor által.

5. Kurátor van. Annak Számadásai minden esztendőbenn revideáltatnak. Jelen vagynak a' Presbyteriumon kívül a' Rf'tus Esküdtek és két három köz ember. Most a' meg vizgált s. helybe hagyatott Számadás sum'ásonn a' Templombann is az egészsz Gyülekezet előtt felolvastatott.

6. Jövedelme az ekklesiának csak az, a' mi az úgy nevezett Pap-Bérből megmarad. Azonkívül honnan és miből lehessen valami jövedelme? fundust reá nem talál.

### III. A Charitativumok vagy Alamisnák.

α) Az Úr Vatsorája alkalmatosságával bé jönni szokott alamisna mitsoda végekre fordíttatandó, ki hirdettetett közönségesen és környül állásosann a' Katedrából, az hogy minden alkalmatossággal előhozattassék, úgy gondolja a' Predikátor hogy felesleg való, elégnek ítéli a' néhai serkentést. Akkor soha semmi végre sem tétetik ki másra semmi jel.

β) A' Ven. Consistoriumtól rendeltetett Objectujok ki szoktak publicáltatni.

γ) Az alamisna felszámláltatik a Kurátor által a' Predikátor előtt; bé iratik mindgyárt akkor a' Predikátor által; tartatik a' Predikátornál de a' Kült's a' Kurátornál vagyon.

ä) Minden alamisnák minden híjjánosság nélkül szoktak administráltatni a' hová való. A' parantsolatott Tárgyakra bé jöttek adattatnak Nagy Tiszteletű Esperest Úr kezébe Contraquietantia és quietantia mellett.

### IV. A' Lelki Pásztor.

1. A' mostani Lelki Pásztornak neve Szelle Sámuel, tanúlt S. Patakonn azután Hálábann s.

Ultrajectumbann meg fordúlt, beszéll Németül jól, a' Frantziábann nem egészszenn járatlan. Három esztendeje hogy ebbenn az Ekklesiábann vagyon, az előtt vólt Tek. Bács V'gyébenn Szivatzon, 23. esztendeig, azután Tek. Pest V'gyébenn Bogyiszlónn 2. esztendeig, ez utolsó Helyből hozatott ide. Özvegy, három fiai vagynak.

2. Canonja nints. Liturgiája, s. Josephina Resolutiója vagyon.

3. Minden Vasárnapokonn és Innepekenn tart Predikátziót, délután Catechisatiót, hétköznapi imádságot.

4. Szivatzon confirmált, a' Confirmándusokat maga készítette; a' Confirmatusokat bé írta, mert a' Halgatók olly buzgók vóltak azon szent actus eránt, hogy a' nélkül senkinek, ha árva vagy Pásztor Bojtár vólt is az, soha nem szabad vólt az Úr asztalához járulni. Bogyiszlónn confirmált, bé is írta, de a' Halgatók hidegsége sokakat meg fosztott attól. Medinánn a' nép talán még hidegebb, igen kevés számú, ha tehát megesik hogy ha esztendőnként kettőt leg fellyebb hármat arra botsátanak, confirmálly a' Predikátor privatim, de valamint az Antecessora nem, úgy ő is még eddig bé nem írta.

5. Az Úr Vatsoráját administrálly esztendőnként hatszor.

6. A' keresztelest a' Templombann viszi véghez.

7. A' betegeket, kik bé jelentetnek, meg látogattya.

8. A' Matriculát viszi. A' Gen. Consistoriumtól ki adott Norma Szerént-é vagy nem, nem tudgya, mert azt még nem látta. A' törvénytelen ágyból származtakra nézve azt tselekszi, hogy bé írja az anyát és a' gyermeket mint olyat, az atyát pedig ha jelen nints és meg nem vallya vagy el halgattya vagy ha bé írja olly jegyzést téssen mellé, hogy azt vallotta csak az anya.

9. A' házasságokat háromszor publikálly, Vasárnapokonn, hétköznapi rendkívül való esetbenn, szeme előtt tartván a' Joseph. Resolutionnak 31<sup>k</sup> §<sup>4</sup>.

10. A' Fels. Kir. Parantsolatokat, s. a' Consistorium publikált Rendeléseit improtocolálly.

11. A' Predikatori fizetés a' parantsolt mód szerént idemellékeztetett sub B.

12. A Predikátori fizetés esztendőnként idejébenn bé adódik. Restantia nints. Fogadgyák hogy ezután kevesebbé, vagy nem is leszsz hijános.

12. A' Predikátor illendő tekintetbenn tartatik.

V. Az Oskolák.

a) A' mostani Rector Simoni János, tanúlt Debretzenbenn, most itt hetedik esztendejét folytattya, az előtt szolgált Halasonn, Szegszárdonn, Paksonn, feleséges, egy' gyermeke vagyon.

b) Az oskola épületénn sok javítás kellene, szűk is setét is.

c) Férfi gyermekek 42<sup>n</sup> Leányok 23<sup>n</sup> mind egy'ütt: 65<sup>en</sup> vagynak.

d) Oskola tsak téleonn tartatik, a' nyári nem lehetetlen, sürgettetik is mind a' Predikátor mind a' Rector által eleitől fogva, még eddig hijábann vólt.

e) Azok a' Tudományok taníttatnak, a' mellyek a' Consistorium által ki adatott Methodusbann parantsoltatnak, a' meny'ire lehet.

f) A' Tractualis Oskola Visitátor Tiszt. Burján János Morágyi Predikátor Úr. Visitál esztendőnként kétszer, az Examenenn nints jelen.

g) A' Predikátor mellett lévő közelebbi Oskolai Vígyázók a' Helybéli Presbyterek.

h) A' Rector a Templombéli éneklést el végzi; maga szabad választása szerént.

i) Az Uj énekes könyv iránt még tavaly idegenek vóltak a' Halgatók, de látván már hogy a' dolog valóság, készek bé venni.

k) A' Rector Salariuma ide vagyon mellékezve a' parantsolat szerént sub 6.

l) A' Conventiót meg adgyák hiba nélkül annak idejébenn. Restantia nints.

VI. Van-é Bába? Bába vagyon uj, még nints sem examinálva se megesketve. Vagyon még egy öreg is examinált, hites. Mind a' kettőnek meg van tiltva a' keresztelés.

A' himlő óltás itt a' legjobb lábonn vagyon.

VII. A' Temető szoross, nagyobbítani szükséges, minden óránn recurrálni fogunk a' Mlgos' földes Urasághoz iránta; akkor bé is kerítődik. A sírok elég mélyyenn ásatnak. A' temetésre nézve a' Fels. Kir. Prantsolat hogy hiba nélkül megtartassék, törekedik rajta a' Predikátor.

VIII. Harangozó vagyon. Van néki szabadsága és illendő fizetése. Kötelességébenn eljár; a' Predikátor iránt engedelmes.

IX. Szegénnye az Ekklesiának most egy' vagyon. Gond van róla.

X. Gravamennye az Ekklesiának nints egygy is.

x        x        x

Filiáknak tartatható három szomszéd Puszták vagynak:

1. Hidgya vagy Felső Apáti. Bírja Mgos' Bezerédi Familia, benne a' Lelkek száma: 64.

2. Alsó Apáti. Bírja Mgos' Báró Bésán. Lelkek száma: 45.

3. Kápolna. Bírja Tek. Paur Antal Úr. Lelkek száma: 33.

Sum'a: 142.

Medinánn, d. 10 Jul. 816. Szelle Sámuel m. K, Predikátor

## G 76 Mórágy

[Fedőlap]

Morágy d. 11. Julii. 1816.

— Mivel már a' Templom szűk, múlhatatlanúl bővitni kell.

— Két Szobábann a' Kályhák a' régiség miatt haszna vehetetlenek. — Az Ablakokbann nintsenek vasak.

— Az Istálló mind a' kettő úgy van, hogy a' düléstől lehet félteni.

— Organizált Presbyterium itt 33. Esztendők ólta nints.

— NB. Chirstian Rottenbüller. — a' Biró is.

— A' Curatori Szám-adásnak revideálása és absolválása nem a' Birák, hanem Presbyterek Dolga.

- Az Ekklesia Jövedelme nevelése felőll való Projectumaibann a' T. Predikator gátolódik. p. o. mikor Böv Szüret vőlt is, az Ekkla'ának számára semmit sem adtak.
  - Az Adóssága az Ekkla'ának nints gond alá véve.
  - Az Ekkla' jövedelmét tsak Borból lehetne nevelni: de sok Dolgokbann és ebben is az az Akadály, hogy a' nép öszve tsődítődik minden Kis objectumért.
  - Itt az Agentiále és más objectumok distinctim nem publicaltatnak.
  - Más Liturgia kell, nem az 1684<sup>dik</sup> Hejdelbergi.
  - Az Úr Vatsorájához Kenyér és Bor pénzenn vevődik.
  - Az Oskolábann a' Classis a' Gyermekek' számához szűk.
  - A' Gyermekek' nyáronn is egy óráig valo Oskolába járások meg hagyatik.
  - A' Rectornak Fabéli Restantiája van.
  - A' Predikátortól a' Fa vágás el fogódott.
  - A' Harangozó semmi szolgálatot n' teszen a' Predikátor'k.
- +++

I. Morágyon 4a Jul. 1816.

Fő tisztelendő Superintendens Úr!

Igen Drága Nagy és Jó Uram!

Morágyon, ezen T' tes Tolna vármegyében fekvő Helységnek földes Ura Tekintetes Kliegl Sándor Úr.

a) Az itt lévő Refor' Ekklesia kezdődött 1732ben, és N. Székelyhez volt afiliálva. Anya Ekklesiává lett 1783ban, néhai T. T. Kaspermach?? János Urnak ide jöveletekor. Fátumai nintsenek. A' Lelkek számát az elegyes Házasságból származott és még nem confirmált gyermekek miatt meg határozni nem lehet. Tiszta Reformátusok vagynak 992<sup>ten</sup>. Átallyában vévén pedig a' Lelkek számát, megy 1264<sup>re</sup>.

b) A' Templom és Torony építéséhez kezdettek 1785ben, és el végezték 1787ben. Epült rész szerint termés köből, rész szerént Téglából. Kissebbre Epítettén a' Templom egynehány öllel, mintsem az egyezés volt a' Kömivessel, már kitsiny, és mulhatatlanul nagyobbítani kellene.

c) Az Úr Asztalához tartozo edények egy tzin Kánna; két pohár, mellyek közzül egyiknek a' felső része félig ezüstbe van foglalva, minden Inscriptio nélkül. Van két zöld, bornak valo korsó. Két nagy vereses selyem, és egy fehér, virágos keszkenő; ezenkívül egy asztal keszkenő: Van egy tzin tál és tányér.

d) A' Toronyba van 3 harang. A' leg nagyobbik öt másás, melynek a' felső részénn ez az írás van: Joh. Fischer goss mich in 5 Kirchen 1795. Az alsó részénn Moracer Kirch Der Reform. Goss mich Für ihr Geld. A' Középső harmadfél másás. Joseph Brunner goss mich in Offer 1792.

A'kissebbik fél másás. Gloria in excelsis Deo 1741.

e) Az Ekklesiának nintsenek könyvei, sem Levelei

f) A' Parochialis házban van négy betsületes szoba. Az épület ámbár tsak földből van tömve, el tart, tsak a' teteje legyen jó gond alatt, mellyet, hét esztendőkkal ez előtt igazittattam meg, minekutánna egy szoba az esőzés miatt bé szakadt. Két szobában a' kájhák hasznavehetetlenek a' régiség miatt. Az ablakokban nem lévén vas, jóllehet az Isteni gondviselés oltalma alatt bátorságban vagyunk: de mikor a' gyakori szerentsétlenségeket halljuk 's nállunk is történtek, nem lehet hogy ne féllünk. Az ekklesiának van egy cseléd nyoszójája; egy szalma székje; két asztala. Vagyon egy kis oldal kamara. Van két istálló: de az egyikben már marhát tartani nem lehet, s ha jobb gond alatt nem lesz, az árok felől valo oldala mind a' kettőnek ki dül, mellyet a' mult esztendőben dugdostattam be. Ól is vagyon.

II. Organizált Presbyterium itt 33 esztendők olta még nem volt, melynek fel állittatásáért alázatosann könyörgök Fő Tisztelendőségnek. Van ugyan két presbyter és két Curátor: de minden auctoritás és activitás nélkül, a' Biro grátiájától függvén egyedül minden legkissebbnek a' végben vitele, mely miatt, a' mit példákkal meg bizonyithatnék, sok dolgokban hátramaradások, károk, a' Predikátornak sok baja, szomoridtatásai, 's az ekklesiábann is rendetlenségek következnek, szoval kutfeje ez, majd minden rosznak az Ekklesiában.

2) A' Presbytereknek sem tekintetek sem erejek nem lévén presbyteriális gyűlés nem tartadhatik, hanem ha valamit már tovább nem nézhetek, akkor a' külső előljárókat kell be hivatnom, ha más Valláson levők vagynak is közöttök, és azoknak kell jó szót adnom. Ennek az a' következése, hogyha meg ígérnek is valamit, a' mely akár a' jo rendtartást, akár valaminek a' tsináltatását tárgyazza, az effectumban ritkánn megy, a' Curátorok a' Birora, ez viszont amazokra hagyván a' dolgot.

3) A' Házassági bajokat különösönn másfél esztendő magam végzem, mellyeknek el igazításában az előtt is, azolta is oly szerentsés voltam, hogy nints sem itt, sem a' Filiálisomban egy házostárs is, a'ki egymástól külön élne.

4) Presbiteriális gyűlés nem lévén, nints semmi dolog fel jegyezve.

A' Presbyterek és Curátorok választodnak a' Biro házánál az egész néptől, a' legrutabb rendeletlenséggel. Például tsak az idei Curatori választást hozom fel. A Temploman lévő nagy lármának, 's más rendeletlenségeknek meg gátolása végett, alkalmas embereket tévén voksbá, a' vokst az előljárok vissza hozták, s más kivántak a' nép nevével. Ebből zavarodás lett nem hagyhatván helybe az ő választásokat, a' Superintendenciális rendelés által akarván tehát a' dolgon segíteni, magamhoz hívtam az Elöljárókat, 's 12 embert a' köznép közzül, és választottunk két alkalmas embert, akiket Nagy Tiszt Esperest Urammal is confirmáltattam. Nagy Tiszt' Esperest Úr Levele a' nép előtt felolvastatván, a' dolog jóvá hagyatott, hanem mikor fel kellett volna őket eskedtetni, az előtt vallo estve, a' Biro újonnan öszve gyűjtette az egész falut az én ellenemre, és akiket először választottak ismét azokat tették meg, ezt adván okául, hogy ők ujj szokást nem vesznek be, mi az ő jussokat akarjuk elvenni.

5) A' Curátorok számadását a' Helység Notariussa tisztánn le irván, 's ki tsinálván, azt én revideállom, meg petsétlem. E meg lévén az egész nép előtt fel olvastatik és a' Helység petséttyeivel meg petsétli a' Biro, mely miatt alig hogy az idén is zararodás nem lett.

6) Az Ekklesiának a' Vasárnapi alamisnán kívül nints semmi jövedelme. 1812ben a' népet két izben is öszve hívtam eleikbe terjesztettem az Ekklesia szegénységét, 's a' meg történhető szerentsétlenségeket. Ámbár a' bor annyi volt, hogy hordot is alig kaphatott neki sok ember, még sem adakozott senki, azt felelvén, hogy azt már Tiszt' Nagy Dániel uram is próbálta volna be hozni, ujj szokást nem akarok be venni. Ha valamely jot akar a' Predikátor az Ekklesia hasznára tsinálni, vagy a' Superintendenciális rendelések szerént akarja az ekklesiát igazgatni, az ara magyarázatik, hogy a' Helység jussát akarja el venni; melyből azt a' szomorú következtetést hozom ki, a'ki itt mindenféle környülállásokat tudok: hogy a' mi ekklesiánk aligha tartos fog lenni, kivált ha a' Predikátorok keményen tartják magokat. Itt nagyon rossz tanácsadók vagynak.

A' mi kevés adossága van is az Ekklesiának, annak beszédésére sints gond – marad egyik Curátorról a' másokra, egyik Biróról a' másokra.

Az Ekklesia jövedelmét egyenesen tsak borból lehetne nevelni; 's rá is lehet menni, tsak az az abusus töröldjön el, hogy az ekklesia e dologban ne tsödítettessen öszve az egész nép/: a' mely soha jot nem végez, tsak a' miatt is, hogy kétféle válasuak:/ hanem választodjon még legalább két presbyter a' mostaniakhoz, hívatassanak be a' Köznép közzül is egynehányan a fontos dolgokban, 's a' mit ezek el végeznek, azt a' külső Elöljárók effectuálják. Mikor szükség leszs a' külső Elöljárókra, hívatassanak be ők is, de tsak mikor Birora leszs szükség. Mert a' Biro választásbann a' Tekintetes Uraság Tiszttye tudni valo dolog, hogy az Ekklesiát soha tekintetben nem veszi, ő tsak azokat teszi voksbán, a'kiket valamelyik hajdu vagy tseléd recomendáll.

III. Itten sem az Agentiale, sem más Objectumok nem publicáltattak soha; hanem az alamisna pénzből szoktak minden öszsz valamely summát által adni Nagy Tiszteletű Esperest Uramnak.

Az alamisna pénz a' Predikátor jelenlétében olvastatik fel a Templomba, 's ezt írja be az Oskola Rector. Az Ekklesia Ládájja áll a' Curátoroknál.

IV. A' Predikátor neve Burgyán János; mind kisebb, mind nagyobb oskoláit Debretzenbe végezte.

Született nyelvén kívül beszéll németül és deákul. Az idevalo Ekklesiába rendelődött Kölesdről a' Fő Tiszteletű Superintendenciától. Feleséges, van 3 gyermeke.

2) A' Budai Synodusban készült Cánonokkal él. Az itt szokásba lévő Liturgia a' Heidelbergai 1684 <sup>be</sup> melynél jobb volna a' Zollihofferé és a' Baseli is.

3) Vasárnapokon 's Innepekenn dél előtt Predikátziót tart, dél után Nyáronn Kinderlehrt, Télen vagy catechizáll, vagy magyaráz. Hétköznap Kedden és Pénteken van könyörgés.

4) Az Úr Asztalához először járulni akarok, a' Predikátortól hat 's hét hetekig tanittatván, confirmálódnak, 's neveik bé íródnak.

5) Az Úr vatsorája 5ször administráltatik esztendőnként, a' mikor pénzenn kell venni kenyeret, pénzenn bort, a' melyre el megy az az egynehány forint a' mi be jön, minden alkalmatossággal; ha tsak én, vagy a' Helység Notáriussa segítségül nem vagyunk.

- 6) A' Keresztelés a' Templomba megyen mindenkor véhez, ha tsak lehetséges.  
7) A' betegek meg látogatodnak, 's ha kívánják élnek az Úr vatsorájával is.  
8) A' Matricula a' Gen. Consistoriumtól kiadott norma szerint vivődik. Törvénytelen ágyból született még ugyan nem kereszteltem: de ha az a' példa elő jönne, tudni valo dolog, hogy az Annja nevét kellene be írni; ha tsak az Attya nem jelentené magát, hogy a' Gyermek ötölle valo.  
9. A' házasulandók háromszor publicáltatnak és Hétköznapi soha se, ha tsak halott nintsen, vagy Copulatio: de akkor is tsak szükségben.  
10. A' Felső Királyi Parantsolatok 's a' Consistorium publicált Rendeléseit inprotocolláltatnak.  
11. Itt a' Predikátornak szánto földjei nintsenek. Adtam ugyan be a' mult Összel az eránt egy kérő Levelet a' T' tes Uraságnak, 's tett is rendelést hogy az el ne mulatodjon /: most lévén éppen nállunk a' földmérés:/. Nagy nehezen egy darabot már kaptam: de a' mint értettem az itt lévő Igazgatótól, azt még szándéka van el venni; és az Öreg Urat más gondolatokra hozni— Ez tehát a' Conventioba fel nem tevődte.

A' mult 1813ban az itt lévő Nagy Kegységű, predikátort betsülő, 's szerető T' tes Földes uraságtól kaptam egy szöveget a' Predikátor részére, a' melyet midőnn némelyek a' Helység számára akartak volna jádszani a' Biro 's az Esküdtek által, magától a' Tekintetes Öreg Uratól subscribált 's meg petsételt Levelet nyertem, úgyhogy ezt többé maga az Uraság sem veheti el a' Predikátortól.

Fő Tisztelendő Superintendens Uram. Harmadik esztendeje már, hogy ezt a' szöveget híjjába munkáltatom; tsak az idén 35 emberrel bujtattam benne, ebben a' drága időben s úgy szolván ismét haszon nélkül. Valyon, tsak egyedül magam tartozom é én a' terhet vinni, a' midőnn én szinte úgy szolgállok mint Successorim, akik ezt a' szöveget termő és elkészült állapotban fogják idővel által venni?

12. A' Predikatori fizetés beadodik idejében minden esztendőben. Restatua tsak egy Kila rozs, de reményelem az is bé fog adodni.

13. Én, a' mint egy részről Halgatoim előtt mindenkor kedvességben 's betsületben voltam: más részről szinte úgy voltak betsülemnek 's tekintetemnek megrontói. 1813ban ki nem botsátván a' szöveget kezemből, vádoló Instantiát adtak bé ellenem, a' mit ez A betű alatt lévő irás bizonyít.

A' Tekintetes Uraság Tisztjétől /: a' ki atyafia a' T' tes Öreg Urnak: / sok mérges tsipessét 's betsülemnek rongálását kellett már szenvednem. A' mult esztendőben nyilván ki kelt ellenem; a' mikor, hogy hibázott azt nem tsak engedelem kérése, nem tsak tulajdon írása sub Littera B; hanem a' T' tes Ifjú Urnak Pestről hozzám irt Levele is sub littera C. meg mutatya, a' melyből a' Tekintetes Öreg Úr még most sem tud semmit, nem akarván azt a' jo Urat panaszommal terhelni, meg elégedvén azzal, hogy mindenkor győzedelmeskedtem, 's kivált most, szép békességben élnek velem.

Azt sem halgatom el Fő Tiszteletű Superintendens Uramtól, a' mit talán nem kellene emlitenem, hogy a' mult Honapban magamat nagy bajtól, Ekklesiámat pedig veszedelmes zűrzavartól menttettem meg. Nem halgatom el, a' midőnn Fő Tisztelendőségemet nem tsak úgy nézem mint birámat, hanem egyszersmind mint Atyámat, ákinek tartozom fel fedezni még azt is ha hibázom; annyival inkább a' mi meg engedhető: hogy a' dolognak, kéntelenségből a' legrövidebb uton szakasztottam végét.

A' dolog így történt: Egy zenebonás ember, a' Lutheránusokat, ákik már egy izbenn el akartak a' Reformátusoktól válni: de a' kikkel én békességben éltem, fel akara ellenem lazzasztani, 's azok által az egész Helységet, 's szakadást akar tsinálni az Ekklesiában, e' következő okoknál fogva.

1<sup>ször</sup> Hogy másfél esztendő oltá senki, a' Templomban botrányozást szerzők közül meg nem intetődve sokszori sürgetésem 's kérésem után is: minekutánna már nem predikálhattam úgy a' mint szoktam, papiros nélkül, minekutánna a' láрма miatt meg kellett predikálásom közbe állapodni: az Isteni tisztelet elvégeződése után, jo alkalmatosság adodván reá, egy alkalmatlan embert megszóllítottam, áki is Lutheránus volt.

2<sup>ször</sup> Hogy én az Evangelicusokat Keresztelő Levél nélkül meg nem esketem.

3<sup>ször</sup> Hogy a' Luther Kátéjját Református Predikátor létemre a' Templomban nem magyarázom /: de a' Lutheránus Gyermekeket azonba hosszabbban olvastatom mint a' magunk részénn lévőket: s.a.t. Szoval, hogy én őket ki akarom irtani, 's el akarom nyomni.

Idejében észre vévén a' dolgot, a' Zenebona inditot mindjárt hívtam, a' ki magamnak is azt mondotta, hogy az evangelicusok fojamodnak egynesen a' magok Superintendensekhez, 's többé a' Reform' Predikátornak nem fizetnek 's több efféle a' tanácsadójok lévén az Apáthi Evg'us Predikátor. E naptól fogva három hónap el telvén, az idő alatt szinte olyan tsendesség volt a' Lutheránusok részéről, mint az előtt, 's a' midőnn semmi rosszát nem gyanítottam 23dik Maii, nyilván meg izeni az ember,

hogy vádjaival készen van és ki akar ellenem kelni. Tudván tehát bizonyossággal, hogy az Ekklesiában semmi baj nints, 's nem is volt az én dolgomban soha, tsak az ember maga egyedül akar támadást tsinálni Reformatus létre, és már a' Birot is az Öttsét a' maga részére vonta: mint két embert illető tsak a' Törvény uttyára botsátottam. Nagy Tiszt Esperest Uramtol a' magam részére D'pertiot, a' másik részre pedig T'Es' Magyary Urat kértem ki. Tzélom a' volt, hogy az embert, míg jól el nem készül el nyomja, 's ha a' Lutheranusok történetből el akarnának válni /: tanátsoltatvänn kétségnélkül a' magok Papjoktol, most lévénn éppen a' földmérés /: én a' szakadásnak oka ne legyek. Benne is maradt az ember mindenbe, nem tsak Halgatoimtol, hanem magoktol a' Lutheránusoktol is megtzáfoltatvänn. Hogy a dolog a' késedelmezés által rosszszul ütött volna ki, azt, a' d, betű alatt lévő irás eléggé meg mutattya.

Minthogy pedig a' Luther Kátéjjának a' cantiállása még most is nagyonn fejekbe van a' Lutheranusoknak: alázatosann kérem a' Fő Tisztelendő Úr ez eránt valo böltis ítélletét. Jollehet még eddig nem tselekedtem, 's ezt az immediate valo antecessorom sem tselekedte: de ha parantsolatom leszsz reá, engedelmeskedni tartozom.

V. A' Rector Neve Király János, tanult N. Körösönn, feleséges, életben van egy gyermeke. A' Classis kitsiny a' Gyermekek számához képest.

Oskolában tsak Télen járnak, a' mi Nyáronn is meg eshetnék, leg alább két's három orát dél előtt /: a' mit már meg is próbáltam, magam fogván a' szüléket keményenn az Elöljárók helyett, de a sok veszödség miatt egésségem el romolvänn én is fel hagytam vele, magok az Elöljárók meggátolván jo szándékomban.

A' Tractus által ki rendelt visitator ebben a' Járásban az ide valo Predikátor. Örömost visitálna kétszer is esztendőben /: 's visitált is /: de Nyáronn oskolák nem lévén, tsak Szexárdonn, Januárius és Februárius előtt hijjába kezd hozzá. Az Examenekre nem hivatttatván meg, azokonn jelen nem lehet. Szexárdra ugyan az idénn meg hivattatott: de több okok miatt; különössen pedig a' kotsis nem léte miatt el nem mehetett.

Itt a' Predikátor mellett helybeli Inspectorok nintsenek; hanem a' Predikátor a' Presbyterekkel együtt szokta visitálni az oskolát.

Hogy a' Rector a' Templomban mit énekeljen ezt a' Predikátor mondja meg. A' Rector fizetése be adodott még eddig hijjánosság nélkül: de az idénn a' Fájjának egy része kinn maradt, kinn van most is, hijjában sürgetvénn annak be hozattatását az Erdő Kerülő.

VI. Van két fel eskedetett, az Aszszonyok bajánn segiteni tudo, kötelességekben el járo Bába. Nem keresztelnek.

VII. A' Temető már kétszeresenn is be van telve. Most lévénn éppen a' Mérés, eléggé sürgetem, hogy a' mostanihoz mérjenek kétfelöl egy egy darabot, az Indzsellér meg is ígérte: de a' mint értésemre esett, itt is a' Biró áll ellent, hogy a' Temető az ő Kertje mellé ne essen. A' mint pedig ő akarja, hogy a' Rector és Notarius Kertye vevődjenek el, az nem eshetik meg, rész szerént az oda valo alkalmatlan járás miatt, rész szerént, hogy az tsak 50 v' 60 Lépés a' mostanihoz, és oly közelre két kerítést kellene tartani, a' midönn ezt az egy Temetőt sem tartják jó kerítésbe. A' Helységen kívül pedig nem akar az Indzsellér jó helyenn adni.

A' Temetésre nézve az az szokás tartatik meg: hogy a' mely nap ki harangozzák, az nap el nem temetik. 24. 28. 30 's 34 ora.

VIII. Haragozo van mintegy 6 esztendő olta: de soha a' Predikátor Házánál leg kissebbet nem tesz, felé sem megy soha tsak Kedden és Penteken ha harangozni kell. Ez eránt már meg szollitottam az Elöljárókat, hogy leg alább vágjon fát a' harangozo; minthogy a' mult esztendőben el fogta a' Biro a' fa vágatást azon az okánn, hogy nintsen a' Conventioba, a' mi szokásba volt miolta tsak itten Predikátor van: de mind ez ideig is napszámossal kell azt tetetnem. Egyházfi nem lévén, 's a' harangozót sem használhatvänn a' Predikátor, hogy azt leg alább az Ekklesiai dolgokban küldhetné, a' maga Cselédjét kell küldeni, aki tudvänn már előre a' terhet, oly nagy bért kell neki fizetni, hogy ara a' Predikátornak kész pénz fizetése nem elég. A' Harangozónak van illendő fizetése; és a' Helység terheitől szabadsága.

IX. Az Ekklesiának Gravamenei nintsenek. A' Lelkek számát a' Tiszt Plebánus urak nem kívánják: mert a' Vármegye Physicusától azt minden esztendőben meg kapják, áki azt ki kívánja.

Filiális Ekklésia van Also Nanánn. [Alsónána] Tartatik a' Theresiánumhoz, a' Bátaszéki Dominiumhoz. Vagynak még 67<sup>ten</sup>, de a' házasság által lassan lassan ki irtodnak.

Templomot együtt építettek a' Lutheránusokkal, együtt tartanak egy alkalmatlan, korhely, dorbézoló Lutheránus Mestert, akinek se télenn, se nyáronn nintsen oskolájja. Nem könyörülvén az Ekklesián a' Lutheránus Pap, már engemet is sok izben meg kértek a' Nánaiak: de a' Mester Lutheránus lévén magamat belé nem avatom.

A' Nánaiaknak egyéb Nehézségek nintsen, hanem hogy a' Lutheranusok a' Református Curátort az Ekklesia Ládájáról, pénzeről 's jövedelméről valo gondoskodásból egészszen ki zárták, azt pedig tudják magok a' Lutheránusok, hogy Templom építésre addig szabadságot nem nyertek, míg a' Reformátusok melléjek nem állottak.

A' planum ez: hogy most újj Templomot akarván az Ekklésia epiteni, a' mondodhasson, hogy az egyedül tsak a' Lutheránusok pénzéből épült, a' midönn a' Cassa már meg van. A' Reformátusok pedig a' tehetősébbek közül valók.

Most ezt a' nehézségeket sem hallom, hogy a' Lutheránus Pap kenyeret és Ostyát tenne együtt a' Tányérra, 's tsalná őket magához, mint egy időbenn tselekedett.

Ezeknek alázatos jelentése mellett, a' midönn Fő Tiszteletű Superintendens Uram hasznos élete hoszszas időkre leendő terjedéseért, 's a' reá biztatott terhes dolgoknak Fő Tisztelendőségéd valo szerentsés fojtatásáért 's ki meneteléért jo Istenem előtt szüntelen esedezni magamat ajánlanám, maradok

Fő Tiszteletű Superintendens Úr Nekem Igen Drága Jo Uramnak alázatos mindenkori igaz szívü szolgálja Burgyán János mk. Predikátor.

## G 77 Nagydorog

A' Canonica Püspöki visitatio Tárgyaira való Feleletek:

Nagy Dorog vagyon helyheztetve Nemes Tolna Vármegyében. Hajdan birta a Tekintetes Lengyel Familia, melly lakott Tekintetes Somogy Vármegyében Lengyel-Tótiban, most birja 1803<sup>tol</sup> fogva Méltóságos Széchényi Ferentz ő Excellentiája Örök árron megvévén.

á. Mater Ekklésia; régiségét fel viheti 1626 esztendőre, és így gyanítható, hogy a' Reformatióval jött által. A' régi Dorog el pusztult 1674<sup>ben</sup> de 1695<sup>ben</sup> ismét vissza szivárogtak a' Lakosok. Ujjra 1704<sup>be</sup> a' Revolutióban el oszlottak; de 1712<sup>ben</sup> ismét vissza jöttek, akik életben maradtak, és az időtől fogva a' Tekintetes Lengyel familiának pártfogása alatt békességbe maradtak. Most a' Lelkek száma megyen mintegy 2200<sup>fa</sup>.

â. Van Temploma kemény materiából, melly épült 1774<sup>ben</sup>. A' Torony is kemény materiából Bádogos tetőre; ez épült 1788<sup>ban</sup>. A' fundamentom kővében tétetett Chronosticon szerint: Astra petVnt aqVILae; ast paLLescens LVna biCornIis obsCVras nVMerat noCtes, nel fVLger Vt ante. Czélozás lévén az akkori Törökökkel való háborúra, kiket a' Romai és Orosz Sasok jól köröm közzé szorítottak vala.

â. Az Úr Asztalához tartozó edények és Abroszok: Van 5 kisebb, nagyobb Czin Kánna. A' leg nagyobb illyen Inscriptióval: A' Helv: Confessio szerint reformáltatott Dorogi Sz. Ekklésia Isten ditsósságére szerzette 1738<sup>ban</sup>.

Két ivó Pohár; edgyik aranyozott Ezüst; másik Réz. Két Ezüst Tányér aranyozva: A' nagyobbik illyen jegyzéssel: A Dorogi Sz. Ekkla számára készittette Tantsa Mihály és Csák Ferentz 1739<sup>ben</sup>. A' kisebbben az olvastatik: A' Dorogi Reformáta Sz. ekkla számára tsináltatott Ao' 1739.

Egy Czin és egy kenyér metéllő nagy fa tányér. A' Czin Tányéronn ez van: Dorogi Ref: Ekklaé 1717.

Két tserép medentzék.

Kilentz Abrosz, edgyiken ez olvastatik: Ezen abrosz Istennek ditsósságére épült a' Helv. Confess: való Dorogi Sz: Ekklesiának tulajdon költségével Tiszt. T. Óri Péter Úr, akkori L. P. hűséges gondviselése által Ao' Dni MDCCXIV XXIV Decembr. I. G. L. P. S. N. V. Van ezen kívül három veres pamukos, és egy kék pamukos abrosz. Hét Keszkenő, öte Selyem; ketteje Fejér pamúk ki varva. Ezekenn kívül, van egy törülő kék keszkenő.

Három takaró abrosz: edgyik lángszin tafota körül ezüst tsipkére; ketteje pedig fejr patyolat; az edgyiknek melly arannyal van ki varva a' 4. sarkán ezek a' betűk látszanak: U: N: J:K. a' közepénn pedig P:F: SS: 1733. A' másikon körül ez olvastatik: Tiszt: Horváth Mihály Uram idejében László Ersébet Dorogi 1769.

Kenyért metéllő nagy Kés és egy edények alá való viaszszas vászon abrosz.

Mind az Úr Asztalán mind a' Cathedrán egy kék selyem terítő.

Keresztelő edény Ólonból; ismét egy másik Keresztelő edény ólonból a' Tanuló házban ilyen jeggyel: TDabi s. Miklós 1701.

ä. A' Templomban van két Harang: a' nagyobbik koronájával együtt 6. Másás, ezen Inscriptióval: Fudit Henric. Pestini 1811. Ismét: Eccla Reform: N. Dorogiensis propriis expensis f?? [az eredeti szövegből is hiányzik egy-két betű!!] curavit. – A' Kisebb 3 Másás ilyen Irással: Joseph St?? [az eredeti szövegből is hiányzik egy-két betű!!] stoir Cos Mich in Ofen. Ismét In usum Ecclae Reformatae Dorogiensis Ao' 1744. Cum clangam tubamea exaudient [om]nes incolae orpis [helyesen: orbis] hopitapilis Esa: 18:6. [téves szám, helyette 3. vers!]

Í. A' Parochialis udvaron egy fedél alatt vagyon 3 szoba sárból meglehető állapotban, ismét egy Kamara és egy Istálló; más fedél alatt van a' Tanuló Ház egy Kamarával 's Pintzével együt. Vagynak még az Udvarban 3 Ólatskák a' barom fiaknak, hideg?? [az eredeti szövegből is hiányzik egy betű!!] és félszer – Házbeli jószágok: 4 Nyoszolya, két karos fa szék, 9 eggyes szék, 2 asztal, 1 pohár szék, Theca a' Tanuló házban, 3 Matricula, egy Protocollum, Igasság paissa, egy fekete Almárium.

A' Fiu Oskolában: hét Asztal, 5 Szék; ketteje fa, háрма szalmából font, három Nyoszolya, két fenn álló, és két falba lévő Theca, két fogas. – Van még az Oskolának, egy Bibliájja; Ujj énekes Könyve, és Tanítás-módja.

A' Leányi Oskolában: Egy Asztal, három karszék, ketteje szalma, az egyik deszka, egy nyoszolya, egy fogas, egy falba lévő almárium.

A' Classisban van egy ivó Dézsa. Van egy Bibliája, és egy újj énekes Könyve.

A' Harangozónak vagyon egy szabad háza, Kamarája, félszere, és Pintzéje.

## II. Az Ekklesia helybeli igazgatása

1. Vagynak 10 Presbyterek, kik közzül edgyik mindég a' Curator, kiket az Ekklesia választ, de tsak a' Curátor szokott meg hiteltetni, kik a' Parochián szoktak öszve gyűlni, az Esküttekkel egyűtt, minthogy azok is, mindnyájan az Ekklához fel vagynak esketve.

2. A' Czégéres bűnökben tapasztaltattakat inti, dorgálja, a' meg átalkodtakat bizonyos ideig az Ur asztalától is el tiltja. Most illynek nintsenek.

3. Ha mi nevezetes adja magát elő a' Gyűlésben, azt a' Predikátor a' Protocullumban be írja.

4. A' Curátor minden Esztendőben számol a' Pap, Presbyterek, és némelly közönséges emberek előtt.

5. Az Ekklesia jóvedelmeinek kútfejei ezek, hogy a' Dézma szűrűre minden birtokos szabad tetszése szerént viszen egynéhány kéve búzát, melly mint egy 25 keresztre, néha többre is rá megyen; a' Lelek buzának és pénznek maradványa, a' persely, és az önként való adakozás. Ezeket másból szaporítani nem lehet.

## III. A' Charitativumok

Minden Communiókor a' Presbyt': publicaltatik és tsak egyedül, máskor pedig a' Fő Consistorium által parantsoltatott obiectumok is, ezeket a' Curátor 's némelly Presbyterek öszve számlálván, a' Pap gondviselésére bizzák, ki azokat minden hijánosság nélkül annak idejében a' Tractusnak által adja a' kézben szolgáltatás végett.

## IV. A' Lelki Pásztor

Most Komádi Nagy Mihály, tanult Debretzenben, beszéll magyarul, Deákul, németül, olvas frantziául is; 41 esztendeje itt való szolgálatjának; másutt nem lakott. Van Felesége és két fiai. Minden Papi kötelességeit, leg pontosabban, és leg jobb lelki esmérettel igyekezik folytatni. A' fizetése minden esztendőben ki adódik betsületessen, Restantia nem szokott maradni. Érdemlett tisztelete meg adatott mind ez ideig.

## V. Oskolák.

Rektor Vajda Sámuel, tanult Debrezenben, az el mult Tavaszzsal hivatott ki, nőtelen. Az Oskola épülete meg lehető, elég tágas. A nagyobb gyermekek inkább tsak nyáron járnak: a' Rabottól el vonattatván a' Szülék, a' gyermekek othon ház őrzők. Tanit a' Rector tsak magyart, a' ki adott Methodus szerént; most a' Papi Visitator T. Rozgonyi György Úr, ki kétszer esztendőben szokott visitálni; helybeli Inspectorok pedig a' Curátor és két Presbýterek. A' Templomban való éneklés ókosságára hagyatik a' Rectornak, ki is hivatalában okosaon, és szorgalmatosan el jár. Még az Ujj énekes Kőnyv nem introducáltatott. Leányok Tanítója Varga Jóseff, tanult Pápánn, feleséges és két gyermekes, jól tanit a' præseibált Methodus szerént 3 esztendőtől fogva.  
Praeceptor; tanult Pápánn, nőtelen, jól tanit.

VI. Vagynak bábák ketten examináták, kötelességekben el járnak, nem keresztelnek. A' himlő oltás köztünk leg nagyobb divattyában vagyon, úgy hogy az oltás bėjövetelétől fogva a' himlő Helységűnkől el bútsúzott.

VII. A Temető kertünk szoros, de éppen most van munkában, hogy a Meltoságos Uraságtól más helyet nyerjünk. Leg szorosabban megtartatik a' 48 órai temetkezés.

VIII. Van Harangozó, kinek a' földes Uraság is a' 12 órai harangozásért a' Rabotosokra nézve, fizet 5. f. és 3. kila rozstot, külömben szabados minden terhektől.

IX. Szegények az Ekklesiában elegen vagynak; de úgy mondatott Eklésiai szegények nintsenek.

X. Semmi jelentést érdemlő Gravamene /: Istené légyen a' Ditsősség:/ az Ekklesiának nintsen; Nints semmi Filialis Ekklesiánk.

Pengő János  
Totth György  
Fazekas Páll  
Jakab István  
Szüts Páll  
Tantsa Mihály  
Nyikus István  
Tsuprik István  
Páll János

## G 78 Őcsény

[Fedőlap]

Őtsén. d. 12. Jul. 1816.

— Egy Szobának a' Parochialis Háznál Fedél szükséges

— Az Ekklesia Elöl-járóinak meghagyatik, hogy Ifjú Deák István nevű Lakost, ki a' Feleségétől minden igaz ok nélkül, az ok nem a' Felesége, hanem Ipa eránt való gyűlölségből külön él, birói hatalommal fenyittsék, és feleségével való együtt élésre hajtsák.

— Nyáronn dél utánn munka idejénn a' Templombeli cultus el maradhat.

— Az Oskola Épülete romladozni kezd, a' Székek is reparatiót várnak.

— Az Újj Énekes Kőnyvből való éneklés alkalmatosságával a' Templombann esett láрма az Elöljárók'k szemekre vetődik.

— A' Predikator Fabeli fizetéséből, mely 20. öl vólt, el fogott a' M. Földes Uraság 4. ölet. Melyre nézve meg hagyatik a' T. Predikátornak, hogy inquiráltasson az eránt h' ante Ann. 1791. a' 20. ölnék a' T. Predikatorok Ususábann vóltak.

+++

Főtiszteletű Superintendens Báthory Gábor Urtól kiadott és 1816 esztendőbenn Junius Hónapbann publicáltatott Kérdésekre tett alázatos Feleltei az Őtsényi Reformata Szent Ekklesiának.

I. az Ekklesiát illető Kérdésekre való Feleletek.

Őtsény. Mater Ecclesia Vagyon Tekéntetes Nemes Tólna Vármegyébenn, az úgyneveztetett Sár Közben. A' Helységet mint Studiorum Fundust birja a' Nagy Méltóságú Kamara.

a) Mikor kezdődött az Ótsényi Ekklesiája?

Nem lévén erre nézve az Ekklesiának semmi Datuma a' maga Kezdetének idejét egész bizonyossággal megmondani nem tudja. Annyi mindazáltal bizonyos az Ekklesiának egyik Protocollumából, hogy 1711<sup>k</sup> Esztendő előtt már öt Predikatori voltak ezen Ekklesiának. Lehetek az előtt is: de kik és mellyik esztendőkbenn? Arról legkisebb sints emlékeztetbenn.

Mitsoda Fatumai lehetnek ezen Ekklesiának? Arról sem tudunk semmi bizonyost. A' mostan élők nem emlékeznek egyebre, hanem hogy ez előtt negyven Esztendővel két harangjok lévén, a' Kisebb haranggal való harangoztatás megtiltatott: de a' mi három esztendő múlva ismét megengedtetett. Egyébaránt, hogy ez az Ekklesia nem sok haborgattatást szenvedett avagy csak abból is lehet gyanítani, hogy mikor a' Szekszárdi Reformatusoknak az Isteni tisztelet gyakorlása megtiltatott, ide jártak Templomba 's gyermekeiket az ide való Oskolábann taníttatták.

A' Lelkek száma mennyi?

A' közelebb múlt 1815<sup>k</sup> Esztendőbenn October Hónapbann, a' Főtiszteletű Superintendentia parantsolatjából conscribáltatván a' Lelkek száma, találtattak:

Nemesek 52<sup>tenn</sup>

Nemtelenek 1609<sup>en</sup>.

b.) A' Templom-Torony mikor épült? mitsoda materiából? mitsoda állapotbann van?

A' mostani Ócsényi Templom épült 1782/3 esztendőkbenn, Torony nélkül. A' torony pedig épült 1793<sup>k</sup> Esztendőbenn. Mind a' Templom, mind a' Torony Téglából vagyon építve. – A' Toronynak semmi hibája nintsen: hanem a' Templom menyezete romladoxni kezdvénn, ebben az Esztendőbenn az Ekklesia reparáltatni akarta. De mivel a' Kőmives jobbnak javasolta, hogy a' menyezet helyet Bólthajtás tétessék: az Ekklesia a' reparatioról letett, és a Bolthajtáshoz megkívántató materiálékat kezde szerezzetni.

c.) Az Úr Asztalához tartozó edények, abroszok, sat'. Alább sub ./: különös papirosra vagynak felírva.

d.) Menyi számu, mitsoda nehézségű, 's Inscriptiojú Harangok vagynak az Ócsényi Toronybann?

Vagyon három ~ 3 harang. – A' legnagyobb 9 Mása és 90 lb. Felső részén ezen Írás olvatatik: Fudit Henricus Eberhard Pestini 1808. – alólról pedig: Az Ótsényi Reformata Szent Ekklesia öntette 1808. A' középső 5 mása és egynéhány lb. Fellyül e' van rajta: Franciscus Milner hat mich gegassen in Ofen 1800. – alól: Az Ótsényi Ref. Sz. Ekklesia öntette 1800. A' legkisebb 2. mása 3lb. Fellyül ez az Inscriptra van rajta: Johan Bruner goss mich in Ofen 1768. – alólról ez: Ótsényi Reformata Ekklesia Harangot.

A' Harangokonn kívül vagyon az Ótsényi Toronybann fertályos Ora is mely készült Budánn 1811ben Hilbinger Josef által

e.) Ha vagynak az Ekklesiának Könyvei; Levelei, mik azok?

Semmi nevezetes Könyvel vagy Levéllel nem bir ez az Ekklesia: úgy hogy a' szükséges Matruculákon és Protocollumokon kívül semmije sincs. Ezek közül is a' legrégebb is csak 1740<sup>k</sup> Esztendőnn kezdődik.

f.) A' Parochialis Házbann hány Szobák vagynak? És mitsoda állapotbann? Az Ekklesiának abban lévő nyoszolyái, asztalai, székei? Vagyon é Kamara, Istálló, ól sat. És mitsodás állapotbann?

Itt vagyon 3 Szoba, két fedél alatt. Az egyik ezelőtt három esztendővel reparáltatott; a' másinak tetejezés kellene. Vagyon a' Parochialis Házbann 3 viselt nyoszolya, 3 asztal, 9 Cseléd házba való fa szék, egy almárium, egy könyves Théka. Vagyon Kamara, pintze, újj Istálló. Az ollak, minthogy az Istállót helyekre kellett építeni, elpusztittattak, de nem sokára mások fognak készülni.

II. Az Ekklesia helybéli igazgatása.

1. Van é Presbyterium? hányan vagynak? hogy választatnak? Feleskettetnek é a' Presbyterek?

Igen is vagyon Presbyterium. A Presbyterek száma hat. Választatnak a' nép által az értelmesebb lakosok közül helyben hagyodnak és felesketnek a' Predikátor által a' Templombann.

2. Tartatnak é Presbyteriális Gyűlések? Mikor? Mitsoda helyen?

Igenis tartatnak, mindenkor a' mikor a' szükség kívánja, rendszerint és mindég a' Parochialis háznál.

3. Mit szokott tselekedni a' Presbyteriális Gyűlés a' tzégéres vétekbenn élőkkal? a' versengő és egymástól külön lakó házastársakkal? a' közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal? a' haragtartókkal? Vagynak é most ilyenek az Ekklesiábann?

Az ilyeneket, ha taláztatnak, maga eleibe citálja a' Presbyt. Gyűlés. először atyafiságosan meginti; ha nem jobbúlnak, megdorgálja ha e' sem fog rajtok, béjelenti a' Tractuális Tiszteletes Esperest Urnak. A' versengő és egymással nem lakó házastársakat igyekezik megbékéltetni, és az együt lakásra bírni. A'

közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókat az Isten házába való járásra serkenti, a' haragtartókat békességre inti: Ez idő szerint két pár egymással nem lakó házaspár van az Ötsényi Ekklesiában.

4. A' Presbyterialis Gyűlések Actái feljegyeztetnek é? Ki jegyzi fel azokat?

Igen is feljegyeztetnek, a Predikátor által, az azonvégre készített Protocollumba.

5. Van é Curator? Annak számadásai minden esztendőben revideálatnaké? Kik vannak jelen a' revisión?

Vagyon igen is Curator, a' kinek számadása minden esztendőben megvizsgáltatik a' Predikátor, Presbyterek, Helység Elöljárói és a' Köznép által, és csak a' megvizsgálás után absolváltatik a' számadás terhe alól.

6. Van é valamely jövedelme az Ekklesiának? miből? Lehetne é azt nevelni? miből?

Az Ötsényi Ekklesiának jövedelme igen tsekély mivel az csak a' Lelkek számától fizettetni szokott pénzből Buzából és Zabból gyűl. Minden pár fizet 30 krt, egy véka Búzát, és egy véka Zabot: Ennek nagy része el megy a' Predikátor, Rector, Praeceptor és harangozó fizetésére. egy része ismét Restantiába marad, ezenkívül, ha valami még marad, egymás szükségekre, raparatiókra felmegy. Nevelni sem lehet, mivel a' föld igen szűk, a' Réteket többnyire minden esztendőben el borítja az árvíz. Két darab rétecskéje van az Ekklesiának, annak sem lehet a' víz miatt hasznát venni. Mikor a' Szőlőnek bő termése van, és az Uraság megengedi, mustal is segítik a' Hallgatók az Ekklesiát.

III. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

a) Publicáltatik é az Agentiale? hányszor esztendőben? Tétetik é ki akkor más végre parsely, tányér, vagy akármely jel?

Publicáltatik igen is mindenkor, mikor az Úr Vatsorája kiszolgáltatik. é pedig hétszer esik minden esztendőben ugymint Husvétkor, Pünkösztör, újjkenyérből kétszer, újj borból is, kétszer, és Karátsonkor. Ezen alkalmatosságokkor, pohár semmi más végre jel nem szokott kitétetni a' reggeli órákon.

b) A' Generále Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicálatnaké?

Igen is publicálatnak, még pedig olyankor, mikor a' nép számosabban felgyülekezik a Templomba.

γ) Kiknek jelenléteben számláltatik fel az alamisna? beíródik é akkor mindjárt? Ki keze alatt van.

Az alamisnát a' Predikátor előtt a' Curator számlálja fel: beírja akkor mindjárt a Predikátor; gondját viseli a' Curator úgy hogy a' Lada a' Predikátornál; a kultsa pedig a' Curator kezénél vagyonn.

ä) Administráltatik é minden hijánosság nélkül mind az Agentiale, mind minden más alamisna? Kiknek? Contra quietantia és Quietantia mellett é?

Mind ezek igen is administrálatnak minden hijánosság nélkül, nem fordítodván azokból más végre legkisebb is. Administrálatnak pedig egyenesen Nagy Tiszteletű Esperest Urnak oly móddal, hogy Nagytiszteletű Esperest Úr beír minden nemű Charitativumot a maga Diariumába, és azt a' Predikátor és Curator a' magok nevének Subscriptiojával bizonyítják.

IV. A' Lelki Pásztor.

1.) A' Predikátor neve mitsoda? melyik Oskolában tanult? mitsoda nyelveken beszélhet, vagy olvashat? Mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában? azelőtt mitsoda Ekklesiában szolgált? Feleséges- é? Vagynak é? és hány gyermekei?

A' mostani Ötsényi Predikátor Sóltra János. Tanult a' Debretzeni Collegiumban. Született nyelvén kívül beszél és olvas Deákul és Németül. Ebben az Ekklesiában hét esztendő óta fogva szolgál. az előtt más Ekklesiában nem volt, itt kezdvénn Szent Hivatalának folytatását. Feleséges. Vagyon egy kis Leánya.

2.) Van é Canonja? Liturgiája? Josephina Resolutiója?

Igen is megvagyann ezek a' Könyvei.

3.) Tart é minden vasárnapokon és Innepnapokon Predikátiót? délután Catechisatiót? hét köznap Imádságot?

Mind ezeket igen is tellyesíti mulhatatlanul.

4.) Az Úr Asztalához először járulókat confirmálja é? a' Confirmatusok nevét beírja é?

Igen is confirmálja rendszerint minden esztendőben Húsvét előtt való hétenn, és a' neveket is beírja.

5.) Hányszor administrálja esztendőnként az Úr Vatsoráját?

Kilentzszer, sőt tízszer, úgymind Húsvétbann kétszer, Pünkösztbenn kétszer, újj Kenyérből két egymásutánn következő Vasárnapokonn, újj Borból két egymásutánn következő Vasárnapokonn, Karátsonkor is kétszer.

6. A' Keresztelést a' Templomba viszi é véghez, vagy háznál?

Mindég a' Templombann kivevénn az olyan eseteket, midőn a' Kisdedet vagy éjjtzaka vagy nem az Isteni tisztelet óráján kell hirtelen megkeresztelni: ilyenkor a' Parochiális házban keresztel.

7.) A' betegeket meglátogatja é?

Igen is meglátogatja valamikor a' beteg kívánja.

8.) A' Matriculát viszi é? A' GenConsistoriumtól kiadott Norma szerint é? hogy írja bé a' törvénytelen ágyból születetteket?

Igen is viszi: ily móddal: A' Házasokat az Esketés utánn béírja, feljegyezvén mind a' Vőlegénynek, mind a' menyasszonynak Lakohelyét, Attyát, az Esketés napjával együtt. A' Kereszteltetteket a' Keresztelés után írja bé, Atyoknak, anyoknak, Keresztattynak, anyoknak nevével, és a Keresztelés idejével együtt. A' Halottakat hasonlóképpenn a' temetés után írja bé, feltevén a' megholtak nevét, életének esztendeit, nyavalyáját, temettetésének idejét és pompáját. Ha a' megholt gyermek, akkor az Attya nevét is béírja. – A' törvénytelen ágyból születetteket a' mi illeti, azoknak tsak az Anyok nevét írja bé, hanemha, a' kitől való maga önként kívánja, hogy ő is beíródjon.

9. A' Házasúlokat háromszor publicálja é? Vasárnapokonn é? vagy hétköznapiokonn is. Béírja é a Copuláltattakat?

Ha a' házasúlok Dispensatiót mutatnak, tsak annyiszor publicálja, a' mennyi hirdetés a' Dispensatiobann el nints engedve; ha pedig Dispensatiójok nints, azokat mulhatatlanul háromszor publicálja még pedig rendszerint Vasárnapokonn és Innepnapokonn. Nagy szorúltságban mindazáltal történt három vagy négy ízben, hogy hétköznapiokonn is egyszer publicálta. de úgy hogy ha Halotti Predikátzio tartatott, és már az előtt két vasárnapokon ki voltak hirdetve.

10. A' Felséges Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicált Rendeléseit improtocolálja é?

Igen is improtocolálja a' mit bizonyít maga a' Protocollum.

11. Az Ötsényi Predikátor fizetése úgy a' mint parantsoltatott különös papirosra van írva sub ://:

12. Beadódik é esztendőként a' Predikátori fizetés idejébenn? Nints é restantia

Beadódik igen is, és semmi Restantia sem szokott sem maradni.

13. Szent Hívatalához illendő tekintetbenn tartatik é a' Predikátor?

Még eddig Hallgatóinak eránta való szereteteket, tiszteleteket és szivességeket illendő mértékben tapasztalta az Ötsényi Predikátor.

V Az Oskolák.

a.) Az Ötsényi Oskola Rectora neve Gulyás György. Tanúlt a' Papai Collégiumbann. Harmadik esztendőtlől fogva van itten. Más Eklésiában nem szolgált, egyenesen ide jövénn ki az Oskolából. Nötelen.

A' Praeceptor neve Juhász György. Tanúlt Pápánn, második esztendőbenn vagyon itt. más helyenn nem szolgált. Nötelen.

b.) Mitsoda állapotbann van az Oskola épülete? elég tágas é a' gyermekek számához képest?

Az Oskola épületének teteje romladozni kezd. egyébaránt az Épület még elég jó. A' Classisokbann megférnek a' gyermekek. A' Székeket tsinálni kellene.

c.) Hányann vagynak az Oskolába járok?

A' Nagy Oskolában fiú van 33. Leány 24. A' Kis Oskolában Fiu van 35. Leány 38. in summa 130. Fiú 68. Leány 62. Ezeknek Catalogusa alább ./../. adnectaltatott.

d.) Járnak é a' gyermekek Oskolába egész esztendőbenn? vagy tsak télenn?

Igen is járnak télenn, nyáronn, és a' Rector híre 's engedelve nélkül kevesenn mulatnak.

e.) Mitsoda Tudományok tanítatnak? a' Consistoriumtól ki adatott methodus szerint é?

A' Főtiszteletű Consistoriumtól kiadatott Methodus szerint ezek a' Tudományok tanítatnak.

1<sup>so</sup> Esztendőbenn. A' betűk esmérése, Syllabizálás, olvasás, a' Romai számok. Imádságok.

2<sup>dik</sup> Esztendőbenn. a' T. T. Göből Gáspár Úr által készített Kisebb Catechismus, Szent Historia. a' methodusbann kimutatott Soltárok és ditséreték. Arabiai számok, a' Számvetésnek Simplex Speciessei. Tíz Parantsolatok, Könyörgések. Írás.

3dik esztendőbenn. a' T. T. Göbből Gáspár Úr által készítettett nagyobb Catechismus. Ebben a' Cursusbann lévő gyermekek, a' negyedik Esztendőbenn lévőekkel együtt tanulják:

A' Reformatió Historiáját.

A' Heidelbergai Catechismus historiáját.

A' Naturalis Historiát – Physicát.

Magyar Ország Geographiáját – Historiáját.

Soltárokat, Dítséreteket.

Éneklés mesterségét.

Arithmetikát.

Szent Historiát Hübner szerint

Olvasást, Írást.

Imádságokat. Vallás Historiáját.

4dik Esztendőbenn a' Heidelbergai Catechismust.

f.) Kik a' Tractus által kirendelt Visitori az Ótsényi Oskolának? hányszor visitálnak esztendőbenn? Jelen vagynak é az Examenen?

Az Ócsényi Oskola Visitátora alsó Nyéki Predikátor Tiszt. Hagymási Péter Úr. Visitál minden esztendőbenn kétszer, Ősszel és Tavasszal. Az Examenre nem jöhet el mindenkor mivel a' Rectorok változása miatt az Exament Gergely naptájba kell megtenni; akkor pedig itt rendszerént nagy árvizek szoktak lenni. Helyette jelen van mindenkor a' Szomszédbann lakó Detsi Tiszteletes Predikátor Úr.

g.) Vagynak é a' Predikátor mellett helybéli Inspectorok kik az oskolát közelebből visitálják?

Vagynak igen is.

h.) A' Templombann való éneklést elvégezi é a' Rector? a' maga directióján áll é az ének választás? vagy a' Predikátor praescribálja mi enekeltessék.

A' Rector a' Templombann való éneklést igen is elvégezi. és mint hogy ide a' Pápai Collegiumból még eddig jó készületű Ifjak jöttek a' kik az eneknek megválasztásához értettek, egészen magokra hagyodott az ének kiválasztása, kivévén azokat az eseteket, a' melyekenn valami bizonyos alkalmatossághoz kell alkalmaztatni a' Predikációt. Illyenkor a' Predikátor mondja meg mit keljen énekelni.

i.) Introducaltatott é az új énekes Könyv? ha nem, miért?

Vévén a' főtiszteletű Consistoriumnak az eránt való parantsolatját a' Predikátor magához hívatta a' Presbytereket és a' Helység Elöljáróit. Azok egész készséggel és engedelemmel kívánták a' parantsolatot effectualni. Azért is az éneklés az Új Énekes Könyvből elkezdődött. Történt azombann, hogy a' Predikátor az 1814<sup>k</sup> Esztendőnek első napján dellyest, terhes és azután sok ideig tartott betegsége miatt, a' Templomba el nem mehetett. Akkor is az új énekes Könyvből kezdvénn a' Cantor énekelni, némely értetlen emberek lármát tsináltak, és az éneklőt más éneknek elkezdésére intették. Ebből nagy botránkozás lett. Azok az emberek a' Templomból kimentek, a' többek felzúdultak. Látván a' Rector a' zürzavart, felment a' Cathedraba, prédikallani kezdett, úgy tsendesitődött le a' láрма. Így történvénn a' dolog, hogy az olyan értetlen emberek miatt máskor még nagyobb botránkozás ne következzen, a' Predikátor felhagyott az Új énekes Könyvből való énekeltetéssel.

·////· k.) A' Rector Salariuma különös papirosra vagyon ·////· leírva.

l.) Béfizetődik é a' Rectori fizetés hijjánosság nélkül idejébenn? Nints é restantia?

Igen is befizetődik, és semmi restantia nem szokott fennmaradni.

VI. Van é Bába? van é examinalva, Fel van é esketve? Tud é az Aszszonyok bajánn segiteni? Eljár é kötelességébenn? Nem keresztel é?

Ótsénybenn két examinált és felesketett Bábák vagynak. Hogy az aszszonyok bajánn tudnak segiteni, abból eléggé megtetszik hogy nállunk gyermek szülésbenn vagy annak következésébenn ezeknek a Bábáknak kezek alatt még egy Aszszony sem holt meg. Kötelességebenn szorgalmatosan eljárnak; és nem keresztelnek.

A' Himő óltás dolga igen jól van. a' Tekintetes Vármegye Chirurga minden esztendőbenn kétszer ólt és igen kevés Szülék találkoznak a' kik gyermekeik be óltatásától magokat vonogatnak. A' Predikátor is, ha tsak hivatalos dolgai engedik, jelen szokott lenni az óltásonn.

VII. A' Temető elég tágas é? bé van é kerítve? A' Sirok elegendő méllyen ásatnak é? Megtartatik é a' temetés idejére nézve a' Királyi Felséges Parantsolat.

A' Temető igen is elég tagas. Kerítés alatt tartatik. A' Sirok elég mélyen ásatnak. A' mi a' temetés idejét illeti, télen 48 óra előtt a' Halott el nem temettetik: Nyáron pedig, ha reggel idejében hír adódik, más nap dél után, 4, vagy 5 órakor eltemődik, mivel rendszerint megfakadván a holt test, alig lehet a' nehéz szag miatt közelíteni is hozzá. Egyebaránt valamint minden Parantsolatokat; úgy különösen ezt igyekezik a' Predikátor szorossan megtartani, és megtartatni.

VIII. Van é Harangozó? Eljár é kötelességében? engedelmes é a' Predikátornak? Van é fizetése? a' Helység terheitől szabadsága?

Vagyon igen is, olyan, a' ki kötelességében szorgalmasan eljár, a' Predikátor parantsolatját megfogadja. Vagyon illendő fizetése. Szabados a' Tekintetes Vármegye Helység, Ekklesia Szolgálatitól. A' Portiója a' Helység Cassájából Kifizetődik. A' Helységnek Ekklesiának sem magától, sem háza népétől semmit nem fizet.

IX. Vagynak é az Ekklesiának szegényei? szám szerint hányann? Van é rollok gond?

Ollyan szegény, a' Kiról az Attyafiai nem gondoskodnának, Helységünkben most egynél több nintsen. Erről az ekklesia úgy gondoskodik, hogy ha kívánja a' Predikátor minden esztendőben a' Cathedrából kijelenti: a' Joltévök adnak számára élelemre és ruházatra valót. Kis gyermekek körül való dajkázkodásáért lakóhelye mindég találtatik.

X. Nintsenek é az Ekklesiának Gravamenei?

Egynél több nintsen, a' mely ebből áll: Még 1810<sup>k</sup> Esztendőben a' Méltóságos Uraság a' Predikátornak addig minden Esztendőben adatni szokott 20 Öl Kemény Fából elfogott 4 ölet. Ezt többszöri alázatos Instantiájára is az Ekklesia vissza nem nyerhette. Már most az elfogott 4 Öl Kemény fa helyett, Nagytiszteletű Esperest Komádi Nagy Mihály Úr megegyezésével, fizet az Ekklesia minden Esztendőben a' Predikátornak 30 Forintot folyó pénzben.

Egyebaránt sem Vallása gyakorlásában, sem Isteni tiszteletében sem földjeiben, Rétjeiben még eddig az Ekklesia senkitől nem háborgattatott. Senki a' Catholica Vallás bevételeire nem kényszerített, a' Catholicusok Innepeiknek megtartására. Processio járásra nem erőltetik. A' Tiszt. Plebanusok a' Lelkek Conscriptiojának ki adását nem kívánták. Egy szóval semmit ollyast, a' mi Vallásunk szabadságának praeiudictumára lehetett volna, a' mi Ekklesiánk nem szenvedett és arról nem is panaszkodik.

Ezen alázatos Feleleteket a' maga és az Ötsényi Reformata Szent Ekklesia nevében feltette Ötsényben Júliusnak 3<sup>kánn</sup> 1816k Esztendőben  
Sóltra Jánosnak a' nevezett Ekklesia mostani Predikátora.

## G 79 Paks

[Fedőlap]

Paks. d. 15. Júlii 1816.

— Az Úr vatsorájával való élestől el tiltani valakit a' Concernes Esperest Urat illeti.

— Az Újj Énekes Könyvet diktálás által introducálni kell.

— A' Catholicusok Innepeikenn a' magoss vagy ki tettző Szöllő Hegyekenn is lehet dolgozni.

+++

Fő Tiszteletű Püspök Úr Báthori Gábor Úr ki indulván a' Megyéjébéli Ekklesiáknak Canonica Visitatióra, a' Fent említett Fő Tiszteletű Úr Visitatio tárgyaiban Fel tett Kérdésekre lett Felelettyei a Paksi Ref'ta Sz. Ekklesia Lelki Pásztora, 's annak Előljáróinak így következnek.

I.) Az Ekklesiára nézve.

Ezen Helv. Vallást követő Paksi Sz. Ekklesia van Tttes Ns' Tólna V'gyében, a' Várost birják külömb külömb Féle Földes Urak úgy mint Méltóságos és Nagyságos Özveggy Generálisné Néhai Nagyságos Generalis Nagy Ferentz Úr el maradott özveggye, és Nagyságos Báro Rudnyánszki György Úr Ő Nagysága, és Tekintetes Darótzai József Úr, T'ttes Cseh Ignácz Úr, T'ttes Kornits Károly Kornits Pál; Kornits Miklós, és Kornits László Urak, T'ttes Forster János, és T'ttes Szentzei Baróty Pál Urak stb.

a.) Hogy ezen Mater Ekklesiában a' Helv. Vallást követők' Sz. vallásokk' gyakorlása volt már 1576<sup>ban</sup> az megtetszik a' Lámpe Eccl. Histroiájából pag. 293. a' mikoris a' Prr' volt egy Zombori Antal nevezetű. De hogy mitsoda hejen volt az Isteni tisztelet, hogy gyakoroltatott? hogy és mint szakasztatott félben, vho

[vagy hogy] mi képpen volt az egész 100 Esztendőknél valamivel tovább? arról semmi emlékezetet sehol nem lehet tapasztalni, 's látni mind ezideig, míg nem az 1619<sup>dik</sup> Esztendő elő fordult, a' midőn a' Tiszt Prr' udvarába valamely sővényből készítettett és sárral meg tapasztatott Templomotska készítettett /: a' mellyről is már Ekklánk protocolluma emlékezik :/ és ekkor a' Tiszt. Prra' volt Kozma István nevű; azoltától fogva mind ez ideig volt Tiszt. Prédikátorokk neveik rendel így jegyeztettek fel: 1. Kozma István 1679<sup>dik</sup> Esztendőbe, és itt töltött 18. Esztendő. 2. volt Fehér István 1697. be töltött 1 Eszt. 3<sup>dik</sup> Dantsházi Sámuel, 1704<sup>be</sup> tölt 9. Eszt. Dantsházi Sámuel Pred. idejébe vitettetett közönséges hejre, a' Ref<sup>us</sup>usok Oratoriuma, és építettett a' fent említett matériákból 8. öl hosszúságúra, és 3 öl szélességűre, a' Száraz és Darótzai Uraságok közönséges Fundusára, a' felsőbbekk' engedelmeiből uti ex Protocollo Apparet[ur]. 4.) T. Belényesi István 1713. tölt 12. eszt. 5.) Pákozdi Pál 1725, tölt 7. Eszt. 6.) Lengyel Veszprémi István, ki is a' Vajtai Rfta Ekklaból kiüzettetett 's itt lett Lelki Pásztorává a' itt pásztor nélkül volt I'n Lelki Nyájának 1732 Eszt' tölt el 10. Eszt. 7.) Cseh Veszprémi Sámuel 1742 tölt 1. Eszt. 8.) Bereghi Veszprémi Ferentz 1743. tölt 6 Eszt. 9.) Viszsa hivatott Lengyel Veszprémi István. 1749be. tölt. 10. Eszt. 10.) Pap Losontzi István 1759. tölt 5. Eszt. 11.) Szent Miklósi Sámuel 1764. tölt 5. 12.) Vetsei István 1769. tölt 2. Eszt. 13.) Újván Cseh Sándor 1771. tölt 18. Eszt.

b.) NB. Ennek idejébe építettett ezen mostan fen álló Templom 13 Ölnyi hosszúságú és 7. Ölnyi Szélességű, 's 4. Ölnyi magasságú, melly is el végeztetvén 1779<sup>dik</sup> Esztendőbe 5<sup>dik</sup> Növemb Fel is szenteletetett. Ez után következett 14.) Tszs. Szent Miklósi Nagy János. 1789. Eszt. tölt 15 Esztendőt. 15.) Újvári Cseh József. 1804. tölt. 4 Esztend. 16.) Tsz. Kőrösi János. 1807. tölt 4. hónapot. NB. Ez le menván a' Dunára Főrdni, a' Dunába holt a' nép'k nagy keserűségére. 17.) Ts. Kálmán János tölt 6. Eszt. 18.) Sári József mostani Pr'ra a' Sz. Ekklak' 1813 <sup>dik</sup> Esztendőben rendeltetett Paksra 's hivatott a' Felsőbbekk' rendeléséből mint egy 3a Mart. Melly Ekkle'ban 1816<sup>dik</sup> Eszt a' Lelkek száma ment mind őszve 899 Lélekre.

NB. Ezen Paksi Ref<sup>us</sup>ta Sz. Ekk'la sok fele viszontagságokon ment keresztül, a' leg jobb gazdák benne három izben lettek a' rettenetes tűznek prédájává. Temploma két ízben még pd' úgy hogy midőn az első égés után fel építettett alig volt Esztendeig, és azonnal porrá és hamuvá tétetett, és a' másodszori égése után benne a' székek Kathédra Karok, a' tűz miatt, mind őszve égtek és megemésztettek, nem külömben a' Toronyban a' harangok a' tűz által md' egészszen elrontattak.

NB. A' Toronyról meg jegyzésre méltó, hogy nem együtt építettett a' Templommal, hanem sok ideig tsak harang láb volt, és a harangok abból állottak mind addig mignem 1796<sup>dik</sup> Esztendőben ez a mostani Torony egész Kőmives munkájával felépítettett, a mint is ezt a' Torony Ajtó felett terméskőre felmetszett ezen betűk mutattyák G. D. O. M. Sub. Franc. II: Imp: Tur: Haec: Aedif: Ao' 1796.

c.) Az Úr Asztalához tartozó edények 1.) Egy 3 kis lábú ÖnKanna, ilyen reá metszett betűkkel A PAXI REFORMATA SZENT ECCLESIAIE ANNO 1746. 2.) Egy gömbojű ön Kanna, mellyet szerzeett a' maga költségén Újvári Cseh Sándor Prr' 1774 Eszt. 3. Egy arannyal futtatott sárga rézből készült ivópohár, ilyen fejűl való irással: Offero Eccle Paxiensy Mar: Halász T.P. Steph: Belényesi Anno 1733. 4.) és ugyanolgyan massájú és színű szép kis tányérka a' kenyérnek osztására, ilyen reá metszett betűkkel: Offero Eccle R. Paxiensis Mar: Halász: T.P. Steph: Belényesi Anno 1733. mellyeket maga költségén szerzett Halász Márton 1722. 5.) Vagyon még sárga rézből készült Pohár, mellynek az oldalán holmi metszések vagynak a' mellyet is a' maga tulajdon költségén Szerzett Újvári Cseh Sándor Prr' 1783. 6.) Két Földből égetett Korsók, egyik fejér, másik Zöld mázú 7.) Sávojos Abrosz 3. 8.) Matska nyomos fejér tsipkés egy. 9.) Veres pamukos forгатásos egy. 10.) Világos ezüst tsipkés kék tafota egy. 11.) Fejér keszkenő arany viragos egy. 12.) Kamuka gyöngy színű egy. 13. Kamuka Selyem Zöld sárga virágu egy. 14. Bibor sárga ?? Keszkenő egy. 15. Czin tányér kettő. 16. Keresztelő Tál ilyen P: E: két betű metszéssel. 17.) Egy keresztelő Kánná ilyen két betűkkel fejűl megtszettekkel P: E: 1727. 18.) Egy külömb külömb féle színű szőrből szőtt szőnyeg. 19.) Egy abrosz, mellynek köröskörnyűl a' széle külömb külömbféle színű rojtokkal van fel készítve, a' négy sarkán pd' rojtos gomb egy egy van, a' Keszkenőn fejűrűl ilyen betűk varratattak VÁRADI JÓSEF BERETZ ANNA HITVESEVEL AJÁNDÉKOZTAK A' PAKSI REMA. SZ. ELÁNAK ANNO 1780. 20.) Mind ezen kereszteléshez készítettett Edények pedig állanak egy Körtvéj Fából készítettett négy lábú asztalon a' Templom közepén.

d.) A' Toronyban 526 1/2 fontos Harang van ilyen reá öntött betűkkel FUDIT HENRICUS EBERHARD, PESTINI 1807. Középpen ilyen írás találtatik öntött betűkkel PAKSI REFORMATA Sz. EKKLESIA KÖLTSÉGÉN TSINALTATOT 1807. LENGYEL MIHÁL BERETZ K PÉTER SZALAI JÓSEF IDEJEKBEN. A' másik Harang, kitsiny mint egy 80 fontos tsak, annak a' tetején ilyen betűk

vagynak. 1784. B: I: H: M: K: M: Ezek a' betűk ezt teszik Baksai István; Kemény Mihály, Halász Mihály.

é.) Az Ekklának Könyve az a' Tanítás Mődja, melyet a' Superintendentia kiadott 1801. és az Igazság Paiza, egy biblia az Oskolába, 2 Újj Soltár, levelei nintsenek.

f.) A' Parochiális Házban vagynak 3 szobák, Kamara, Istálló mind jók. A' Szobákban Fenyő deszkákból készítettett 3. nyoszolyák, tiz karos székek sárga festékűek két fogasok zakókk' valók, egy Könyvnek való Téka, egy Kávészínű Asztal, és egy fenyő deszkából való fejtű asztal; ugyan az Oskolába sárga nyoszolya kettő, és sárga festékű karoszék négy, és egy sárga festékű asztal.

## II. az Ekklesia hejbéli igazgatására nézve.

1.) Presbyterek vagynak 12. választatnak úgy hogy őszve gyűlvén a' Parochialis Házba a' már régebben volt Presbyterek és a' köz népből egynéhány öregebbek ' s józan gondolkodású emberek, kik is alkalmasint esmérnek mindeneket, mind természetekre, mind tehetségekre nézve, ezek meg egyezett szívvél és jó lélekkel a' kit alkalmasnak ítélnék a' Presbyterségre azt fel választják, és a' Predikátornak hozzá adatván az ítélete, a' Presbyter megtétetik, kit is az egész nép előtt a' Közönséges Isteni tisztelet után Vasárnap reggel a' Prr' meg esküdtet. Kikk' is

2.) Gyűlések mindenkor tartatik a' Prr' Házánál Vasárnap a' Dejjesti Isteni tisztelet után is, és hét köznap is a' reggeli Isteni tisztelet után, mikor miként a' bajok okozzák, és hozza a' dolog magával melly gyűlésnek is töljái ezek.

3.) A' tégérés bűnökben élőket títálja, azokat meg feddi, és az ő meg veszett életektől elvonni igyekezik, ha ki tudódik 's meg bizonyosodik a' tégérés bűne, akkor peniteáltattya az Ekkla Házánál, és ki ezt nem tselekeszi, az Úr Vatsorájától eltiltya mind addig míg nem meg térvén megjobbulásául bizonyos jelét adja, a' Versengő és egymástól külön lakó házas társakat őszve békelteti, és mind addig törekszik hogy arra bírja hogy együtt lakjanak, a' Közönséges Isteni Tiszteletet nem gyakorlókat títálja a' gyűlésbe és ott keménnyen megfédvén készíti hogy az Isten Házát gyakorolja, hasonló képpen tselekeszik az harag tartókkal is, tudniillik azokat békességre bírja, és az Isten Házá'k gyakorlására felszerkenti, mind ezeket pd' mind addig követi, vagy is ezek' el kezdett tselekedeteit, míg nem fel tett töljáj el éri.

4.) A' Presbyteriális Gyűlés aktái a' Prr' ál' jegyeztetnek fel a' Protocollumba.

5.) Curator kettő van nagyobb /:kit Templom Attyák' is neveznek:/ és Kisebb, mindenikk' minden esztendőbe vagynak számadásai, az egész Locale Presbyterium előtt, kik közzé akkor a' Köz nép közzül is, t.i. az öregebbekből egynéhányan bé hivattatnak, úgy hogy a' szám adás legalább is 15. vagy 20. személyek előtt mégyen véghez.

6.) Ekklak' jövedelme semmiből egyébből nintsen, hanem csak az önként való adakozásokból, mellyek leg inkább a' Persellybe adattatnak, vagy ha valaki az Isten Ditsősségére valamely summát ad, vagy ha valaki Testamentaliter valamit hágy, egyéb eránt ezt nevelni semmiből nem lehet.

## III.) A' Charitativumokra, vagy az Alamisnára nézve.

α) Az Agentiale, minden Innep Napokon, és több Com' uniok alkalmatosságával, publicáltatik, és akkor semmi egyéb más jel vagy persely ki nem tétetik. hasonló képpen

β) A' Gle' C'umtól rendeltetett objectumok is mind publicáltatnak és

γ) A' Gyűlt Alamisna fel számláltaik az öregebb és Ifjabb Curatorok által a' Prr' jelen létében és ugyan akkor bé is irattatik mindjárt a' Prr' ál' az arra rendeltetett Ekklai Protocollumba, 's Atentiale és a' Grle' Cm'tól rendeltetett objectumokk' alamisnái állanak a' Prr'nál mind addig míg nem

ä) Azok a' Nagy Tiszteletű Esperest Úr Visitatiója alkalmatosságával az említett nagy Tiszteletű esperest Úrnak, egészen minden hijjánosság nélkül által adattatnak Contraquitantia, és quietantia mellett.

## IV. A' Lelki Pásztorokra nézve

1.) Ennek neve Sári József. Tanult a' Debretzeni Collegiumban, beszélhet Deákul, és olvashat valamennyire németül. Ezen Paksi Ekklába hogy v'ott már negyedik Esztendejére jár, ezelőtt volt Faddon, Gergyenbe. Felesége van és négy gyermekei.

2.) Van kánonja, liturgiája; és a' Diaetai Articulusnak Anno 1791. és a' Josephina Resolutiója.

3.) Minden Vasárnapokon és Innepekben tesz a' Reggeli Órákon Tanításokat, a' Déjjesti Órákon Catechisál, hét köz nap is tesz Imádságokat a' rendelt órákon.

- 4.) Az Úr Asztalához előszször járúlni akarókat confirmálja, és a' Neveiket béírja.
- 5.) Az Úr Vatsoráját rendesen hatszor szolgáltattya ki minden Esztendőben.
- 6.) A' Keresztelést mindenkor a' Templomba viszi véghez, hanem ha beteg gyermeket hoznak, akkor azt megkereszteli a' maga házánál is.
- 7.) A' Betegeket meg szokta látogatni.
- 8.) A' Matriculát viszi, a' Consistoriumtól ki adattatott norma szerint, a' melly szerint á. ki valakinek kettős neve van, egyik mesterségéről, másik Familiájáról, bé írja mindeniket, â. a' halva születetteket is fel írja. ã. A' Törvénytelen ágyból születetteknek tsak az Annyok nevét írja bé, kivévén hogy ha találta olyan férfi, ki meg jelenvén személlyesen, 's vallya magát a' gyermek attyának lenni; akkor azt is mint tulajdon nemző attyát Fel írja. ä. Továbbá Fel jegyezi a' halálos betegséget, annak nemével együtt, akár Fatalis akár rendes lett légyen. Végre minden Megyebéli rendeléseket, vagy Ekkalai parantsolatokat, minden Királyi parantsolatokkal, a' Consistoriumk' minden Rendeléseivel és parantsolataival együtt bé ír, az arra rendeltetett Diáriumba vagy is az Ekkla Protocollumába.
- 9.) A' Házasúlandókat 3szor publicálja, Vasárnapokon, vagy más egyéb Innep napokon is, a' Királyi parantsolat szerint, és a' Copuláltakat bé írja az Ekkla Könyvébe.
- 10.) Minden Felséges Királyi parantsolatokat, és a' Consistorium publicált rendeléseit 's Parantsolattyait, el múlhatatlanul Improtocollálja.
- 12.) A' Prr' fizetése minden Esztendőbe bé adódik, és fizetődik rendesen, és semmi ebből el nem marad.
- 13.) Szent hivatalához illendő tekintetbe tartatik.

#### V. Az Oskolákra nézve.

- a.) Az oskolai Tanító Baranyás István, tanúlt a' Debretzeni Collégiumban, hat Esztendeje mi ólta Pakson van, és az előtt volt Dé??belláson, Sáson, Feleséges és vagynak 2. leány gyermekei.
- b.) Az Óskola épülete elég tágas, a' gyermekek számához képest 's azomban jó is.
- c.) Az Oskolába járókk' számát meg mutatja, a' le irott és bé mutatott Series, mind a' férfiakat, mind a' Leányokat.
- d.) A' gyermekekről meg lehet jegyezni, hogy járnak az oskolába nyárban is de leg inkább Télben, és hogy valamint másutt, úgy itt is nintsenek annyi számú gyermekek nyáron, mint Télben az oskolában.
- é.) Mind azon Tudományok taníttatnak az oskolában, a' mellyek illetik a' Superintendentiától kiadott methodus szerint a' Nemzeti oskolát.
- f.) A' V. Tractus által ki rendelt Visitatora az oskolának ebben a' mi megyénkben a' D. Sz. Györgyi Tiszteletes Úr, ki is minden Esztendőbe kétszer szokott Visitálni, sőt az Examenbe is a' mikor lehet meg jelenik.
- g.) Hely béli Insectorai is vagynak az oskolának, az Ekkalai Presbyterek közül kik az oskolát ottan ottan visitálják.
- h.) A' Templomban való éneklést végezi az oskola Rectora, mint tulajdon kötelességét, és többnyire a' maga dispensatioján áll az ének ki választása, hogy tudniillik mit énekeljen, melly éneklésnek gyakorlása hogy még nem mégyen az Új Soltár szerint
- i.) Az Új Soltár szerint, oka mint figyelmeztünk a' Nagy Tiszteletű Esperest Uram rendelkezésére, hogy majd a' Tisztelendő Esperest úr, a' Superintendentiától ki adándó valamely terminust, minékünk is meg jelenti, 's akkor hozzá fogunk annak fojtatásához, továbbá vigyáztunk arra is, hogy hadd bővüljenek az Exemplárok, de mi külömb készek vagyunk nem tsak abba hanem még egyéb rendelkezéseibe is engedni mindenben a' Superintendentiának.
- l.) A' Rector Salláriuma minden esztendőben bé fizetődik, és ha valami elmarad, arról gondoskodnak az Ekklesia Elöljárók.

VI. Van Examinata sőt Diplomatica Bába, sőt ezen kívül még vagynak négy Bábák, kik mindnyájan fel vagynak esküdve, 's tudnak is segíteni alkalmasint az Aszszonyok baján, és ha valamelyik valamiben el akad, azonnal segít ott az Examinata Bába. Hivataljokban pedig mindnyájan szíven el járnak.

NB. A' himlő óltás itt igen divattyában van, mivel a' V'gye Doctora is itt gyakran meg jelenik, azomban két Borbéjok vagynak, kik ezt igen gyakorolják, a' V'gye Doktora nagy parantsolattyából.

VII. A' Temető bé vagyon kerítve, és ez már kezd szűkülni, ha hogy pedig tele lesz van egy másik Temetőnk régi, a' mellybe kéntelenek leszünk temetkezni akkor osztán, mivel a' Földes Uraságok más

Fundust a' temetésre nézve alig ha adhatk' é Városon kívül. A' Temetésre nézve, a' Felséges Királlyi Parantsokat, a' 48. óra meg tartatik alkalmasint.

VIII. Van Harangozó ki is kötelességében el jár, a' Prr'k is engedelmes.

IX. Az Ekklesiának szegényei vagynak, kiváltképpen 4. Élelmek úgy vagyon hogy házanként járnak a' Városban, és a' Templom előtt minden Vasárnapokon Reggel kérvén alamisnát, a' ki mit ad nékiek abból tartják élelmeket a' mint lehet.

X. az Ekklesia tsendességben van, nem háborgattatik a' Vallása gyakorlásában. Isteni tiszteletében. A' Catholicusok Innepeinek meg tartására nem erőltetnek, sem a' Mester emberek a' Processio járásra, sem a' Plébánus Úr a' Lelkek conscriptiójának ki adását éppen nem kívánta, nem is kívánja.

Mind azon által meg jegyzésre méltó dolog

NB. Hogy a' Catholicus Földes Uraságok közül a' Mester emberek 's Házi Gazdákra nézve is, azt lehet meg jegyezni, 's lehet tapasztalni, avvagy tsak némelyekre nézve, hogy a' Rfta' tselédjeiket erőltetik sokszor arra, hogy Pápastává légyenek, hanem ennek az antidotuma még eddig tsak a' vólt, hogy a' Prr' az olyan szemellyekre igen vigyázott, 's azok között ezen métejtől sokakat meg is mentett.

NB. Az Innepek meg tartására nem kényszerítettnek ugyan a' Rftusok', valamint eddig is nem kényszerítettnek; mind azáltal régtől fogva úgy van, s mint egy szokássá is vált, a' R'ftus Halgatok között, hogy ha egyebütt mindenütt dolgoznak is széjjel a' mezőben, Kertekben, de a' magas szőlő Hegyeken a' Pápista Innepekben nem igen dolgoznak, ezt adván okául hogy a' Földes Urakat 's másokat azzal ne botránoztassák.

## G 80 Pilis

[Fedőlap]

Pilis. d. 12. Jul. 1816.

— A' Templomnak Két Ablakai hibáznak, némely táblái ki törvénn

— A' Parochialis Szobák egésségtelenek.

— A' Parochialis Udvaronn semmi Ól vagy Szin nintsen.

— A' Külső Elöl-járókon kívül más Presbyterek nintsenek.

— A' Lélek Búza és Bor szűkönn vetődik ki, úgy hogy abból a' belső Szeméjek Pénzbeli fizetések, 'S egyéb naturáléiknak meg szerzése is alig telik ki.

— Az Ekklesia Jövedelmét lehetne nevelni azon Rét hasznából mely Ekklesiáénak neveztetik, és a' Communitás használja. — Valamint a' Halászattal is szaporíthatna az Ekklesia Jövedelme.

— Nem szükséges a' R. Catholicus Innepekenn való hirdetések a' Házasulandóknak.

— Tíz Ól Fa Restantia van Tavajról.

— Az oskola fedele Kivált reparatiót Kiván.

— A' Gyermekeknek nyári oskolába való jártatások l. alább 1. óráig meg hagyatik.

— A' Rector fizetésébenn is van 2 és 1/2 öl Fa Restantia.

— A' Harangozó ritkánn engedelmeskedik a' Predikátornak.

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyai körül fel-tett Kérdésekre adott Feleletek, 1816<sup>k</sup> esztendőben.

### I. Az Ekklesia.

Pilis nevezetű, Helyheztetett Ttt'es, N's Tólna Vármegyében, a' Helységet birja a' Nagy Méltóságú Theresianum Collegium.

a.) Ezen Pilisi Ekklesia mikor kezdődött, az bizonytalan, nem lévén az Ekklesiának Matriculája 1752 esztendő előtt a' mikor Seregélyesi Áts György vólt a' T. Predikátora ez Ekklesiának. Ez előtt 1783<sup>k</sup> esztendőbeli tisztt: Predikátorral, az akkori időbeli koros emberek jegyeztettek fel még 1752<sup>k</sup> esztendő előtt is Vólt 3 Prédikátorokat; t. i. Túrótzi István, Vetsei András, és Edelényi Ádám nevezetűeket, de a' kik, mennyi időkig? és melyik eszt'ben szolgáltak a' Pilisi Ekklába? nem tudatik.

Semmi különös Fatumi /: ha lehettek is:/ ez Ekklesiának nem jegyeztettek fel.

A' Lelkek Száma mostann 486 azaz Négy Száz Nyóltzvan hat.

b.) Az Újj Templom, és Torony Kőből építették, és Fel is szenteltettek 1797<sup>k</sup> Esztben, és most is jó állapotban vagynak, a' Templomnak ablakait ki vévén. Fel állítottak pedig Három ezer hatszáz hatvan

egy Forint, és harmintz öt Krajtzár, azaz 3661 For. 35 Xr költségeken. a' Rabotán, ételre, és italtra tett költségeken kívül.

A' Templom'k Hoszsza 10. öl. Szélessége 5 Öl, és 2 Sukk. Magassága 3 öl, 2 suk

c.) Az Úr Asztalához tartozó Edények ezek: Van Egy' 1. Itt és Ön Kánna, melyből Poharak töltetnek. ismét van Két darab négy négy Itt és Ön Kánna, Meljnek egy'ikén ezen Írás van: IFIU DÁVID ISTVÁN TSINÁLTOTTA MAGA KÖLTSIGIBÜL. 1767.

Van egy régi réz Pohár, meljen ez Írás van: DÁVIET ISTVÁN TSINÁLTATTA ANNO 1752.

van mási Újjabb Pohár ezüstdől, sárga rézzele' vagy arannyal meg futtatva? ezen semmi Írás nints. Van Két Ön Tányér. Kenyér osztásra.

Van Keresztelő, Régi egy meszelyes Ön Kánna, ez alatt egy Ön Tál, melljen ezen betük vagynak D·AJ ÷ David János.

Az Asztalt mindenkor bétakaró tarka szőnyeg van, mely szőrből készítettett, A' Keresztelő Edény bétakaró 2 Keszkenők, egyike régi Sárgás Színű Selyem, másika Újjabb Rojtos Szélű tarka.

Van egy Fejér Abrosz, ugyan egy viselt tarka abrosz. Egy Tafota rojtos terítő, és egy viselt Selyem Keszkenő, melyel az Úr Asztalán levő Kenyér béterítettik.

d.) A' Toronyban van 2 Harang. a' Nagyobbik 3 Mása, és 43 font, a' mint reá is fel metztetett. Felül ezen Írás van rejtva: GOSS. MICH. JOSEF. BRUNNER. IN OFFEN. 1793. Alól pedig ez írás: PILLISCHI REFORMATA Sz. EKKLESIA TSINALTATTA. /:Minden utána való járásbeli költséggel együtt került 250: Kézzáz Ötven Rfortokba:/

A' Kisebb Harang készült Pétsen 1812<sup>k</sup> esztendőben. egy Másás tíz és fél fontos. Mely a' Korona alatt a' Harangra fel metztetett, ezen Számmal 110 1/2 Lb. A' körül írása ez: IN FINFCHIRCHEN 1812. itt öntve van egy + vastag kereszt. FON PETER WEINBERT. Az Óldalán egyik felől van egy feszület, vagy +cifixus öntve. Másfelől egy ember kép, bal kezében zászlót tart, jobb kezében valami tsizma forma jegy van, a' bal lábánál valami Ház forma öntve.

e.) Az Ekklesiának Semmi Levelei nintsenek. Könyvei pedig ezek: 1.) Egy Viselt Biblia. 2. Biblia Tárház Osteváld munkája. 3: Irott Prédikatiók Szőke István munkái. 4.) Igasság Paisa 5.) A' Rector előtt a' Templomban egy nagy Sóltár. 6.) Prédikátor előtt Kisebb Sóltár. 7.) Matricula mely kezdődött 1752<sup>k</sup> esztben. 8.) Másik Matricula mely kezdődött 1778<sup>k</sup> esztb. 9.) Harmadik Matricula. Mely kezdődött 1786<sup>k</sup> esztendőben, és most is Continualtatik. 10.) Egy Protocollum mely kezdődött 1783<sup>k</sup> esztendőben, és most is Contiunualtatik, melyben minden felsőségektől tölt Parantsolatok bé irattatnak. 11.) Más Protocollum, kezdődött 1797<sup>k</sup> esztb. Melyben a' Templomra Toronyra tett Költségek fel jegyztettek, Az Ekkla számára adakozóknak Neveik Máí napig is adakozásaiknak mennyiségével együtt bé irattatnak.\_

f.) A' Parochialis Házban vagynak. Két egésségtelen Szobák. Melyekben az Ekklesiának asztalai nintsenek, hanem vagynak Két nyoszoljai, négy Szalma Székei, egy Ládája, egy fenyő thékátskája, Két fogassa. egy igazíttatni való Atzél Órája. A' Ház folyásában, 's fedele alatt, van egy Padlásra feljáró szoross helyetske, a' mely neveztetik Kamarának is.

Az Udvaron van egy Deszka Hombár. egy sertésnek való Kalitzka. Se Istálló, Se Ól, se valami Szín, a' hová tsak egy Ól Fát is az esső, vagy hó elől száraz helyre le tehetnénk, nints. Láttzik ugyan valami ólforma az Udvaron, de se teteje se oldala, se ajtaja nints.

II. Az Ekklesia Helybeli Igazgatására nézve, a' Locale Presbyterium fel állítása végett az 1814<sup>k</sup> esztendőben ki adott Paratsolatját a' VGle' Consistoriumnak, Közönséges helyen a' Templomban fel olvastam, effectuátióját mind ez ideig is Súrgettem, de a' Helység Bírától e' reá a' Felelet: "Most is kevesen vagyunk, a' közönséges tereh viseléstől több több Szabad Személyeket fel nem állíthatunk, mi a' Presbytereknek kötelességeket el fogjuk végezni." e' szerint

1.) Organizált Presbyterium nints. A' tsak nem minden esztendőben változó Bírák vagynak hatan, és Presbytereknek fel nem esküttek.

2.) Tartatnak mind az által Ekklesiái Gyűlések, akkor, mikor valamely Úgy elő adja magát, melynek eligazítására, a' Parochiális Házhoz Curator által meg hívja a' Predikátor a' Helység Bírát.

3.) Mely gyűlésekben, a' tzégéres bűnbe estek /: kik ugyan ritkán találtnak, bűneikről Keresztyéni szánakozással meg feddetnek, bűneiktől való iszonyodásra, 's életek meg jobbitására, azon bűnöket kárhooztató Szent Írásbeli helyekkel ösztönöztetnek, Poenitentia tartásra, az igazán megtérő bűnösöket Kegyelmebe vevő Istennek nyájjas ígéretivel hivogattatnak. – Mind ezekre ha az Istennek Lelke benne munkálkodik, és szóval jelentik bűneiken való szívbeli bánatjokat, Isten Kegyelmét, és Felebarátjaiknak

megengedését ohajtozásait, 's életeknek meg jobbítására való magok kötelezését: Ott mindjárt azon Parochiális Háznál való Gyűlésben, a' Predikátor azon dologhoz alkalmaztatott Poenitentialis Könyörgést mond vélek, absolválja, 's a bűnőknek ez után szemesebben való el kerülésekre intvén, békességgel elbotsátja. Ha pedig olyak találatnak, kiknek bűnők ugyan mások előtt is tudva vagyon, Sőt már a' Helység Házánál is a' Bírák által róla meggyőztettek, még is halogatják Istennel, és a' megbotránkoztatással békességre való léphetéseket; az iljeneket, vagy az Ekklésia Curátora, vagy más tisztes Öregek által, a' Predikátor /:ha maga velek való beszéllgetésre alkalmatosságot nem kaphat:/ meg inteti kötelességeknek teljesítésére, egyszersmind tudokra adatja, hogy a' Közönséges Isteni Tiszteletekből ugyan ki nem rekesztetnek, sőt a' Templomba való járásra szorossan köteleztetnek, de az Úr Asztalához való járulásra szabadság nékiek nem engedtetik, valamíg Istennel, és Fele barátjaikkal meg nem békéllenek, és ezt avagy tsak az Ekklésiai Gyűlésben előttünk bizonyossá nem teszik. E képpen kevés idő vártatva, önként ők bennünket meg szoktak keresni, sőt kérni; a' mikor osztán a' feljebb meg írt mód szerint szokott az Ekklésiai Gyűlés vélek bánni.

A' Versengő, és egymástól külön lakó Házastársakat mihelyt az Ekklésia előljárói észre veszik, mindjárt a' Curator, vagy más Tisztes Személy által, őket az egymással való meg-békéllésre, 's együtt lakásra intik, 's kérik. Ha illetén egyszeri, vagy kétszeri meg-intésre sem engedelmeskednek; akkor kényszerítettnek a' Parochiális háznál tartatni szokott Ekklésiai Gyűlésben való meg jelenésre, a' holott a' Predikátor, és az Előljárók, mind az Isten Beszédéből mind a' józan okosságból, mind a' Fels. Királyi Parantsolatokból vett okokkal, igyekeznek őket öszve-békéltetni; el sem is kívánják őket /a' Ttes' Ns' Vármegye búsítására/ magok elé botsátani, míg a' kívánt békességre nem lépnek, és ezt külső jellel, kezeiknek egymásnak való nyújtásával, 's egymást meg követésekkel meg nem bizonyítják. – E' meg lévén inti, 's kötelezi őket a' Prédikátor egymásnak tiszta szeretetére, a' Házasságok idején tett esküvésekről mindenkor meg emlékezésre, azon dolgoknak, 's szóknak eltávoztatásokra melyekkel egymást haragra fel ingerelhetnék s.a.t. kiváltképpen inti őket, az együtt, és egymásért való Imádkozásra, mind a' magános házoknál való, mind a' Közönséges Isteni tiszteletnek gyakorlásokra.

A' közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlók, vagy azt megútálók, nem tapasztaltatnak ugyan az Ekklésiában, de azt, sokszor, és dib dáb okokért elmellőzők találatnak, mely vétket fedd, és kárhoztat gyakorta közönséges Tanításiban a' Predikátor, 's kívánná hogy a' Bírák által, mind az olyatén Isteni tiszteletet elmellőzők, mind azoknak rossz példát mutató Öregek, 's Szülék, keményebben zaboláztatnának.

Most tzégéres bűnösök, vagy külön lakó Házások az Ekklésiában nintsenek.

4.) Az Ekklésiai Gyűléseknek – melyek ez ideig igen ritkán tartattak – actái feljegyezve még ugyan nintsenek, de a' melyek még most is eleven emlékezetben vagynak; hogy fel fognak jegyeztetni, a' következőkkel együtt, arra magát a' Predikátor kötelezi, és szoross tisztinek esmeri lenni.

5.) Curátor van. Ennek Számadási –1814<sup>k</sup> esztendőben ki adott Parantsolatja szerint a' Vble' Consistoriumnak – revideáltatnak a' Parochiális Háznál, a' Prédikátornak, Helység Biráinak, és Közrenden lévőknek is jelenlétekben. Ezen nevezett Parantsolatnak pedig ki-adása előtt ment végbe a' Curator Számadása, a' Helység házánál, úgy hogy a' Prédikátornak még tsak tudni sem igen vólt Szabad az Ekklésiának vagy Jövedelméről, vagy annak elidegenítéséről. Mely miatt végső Szükségre való jutását, már most sohajtozó Szívvel érzi az Ekklésia.

6.) Jövedelme az ekklésiának van a) az Isten Ditsősségére önként való adakozásból, mely igen kevés szokott esztendő által lenni. b) A' Lakosokra esztendőnként kivettetni szokott Lélek Búza, és Bor maradékokból, melyek szoktak lenni mintegy 9 kila búza 9. vagy 10 Akó Bor. – és c) A' Perselybe való adakozásból. De n<sup>o</sup> Noha ezek már két esztendő alatt a' Curator keze alá jöttek, és általa folyó áron /: kivévén a' lakosoknál még most is kint lévő Lélek Búza restantiákat:/ el adattak; de sem az ezekből, sem az Isten Ditsősségére önként való adakozásból gyűlt Jövedelmeket az Ekklésia Cassájába se nem lehetett, sőt ez után is soha örökre se nem lehet tenni, az Ekklésia történhető Veszedelminek, vagy jövendő Szükségeinek fel-segállítására. Oka ez: hogy noha tsekély az Ekklésiában szolgáló e Személyeknek a' Fizetések, még is a' Lélekpénzt oly szükönn vettetik ki, hogy a' kész summában kiadandó pénz is, – ha szinte Lélek pénzel Restánsok nem maradnának is esztendőnként – nehezen kerül ki belőle, azért is a' többi Conventio szerint tartozó fizetéseket a' Szolgáló Személyeknek, minénűek a' Só, Fagygyú, hús, s.a.t. és az Ekklésia Közönséges Költségeit a' Fent említett Jövedelmekből kéntelenítettik a' Curator tsak igen szorossan kipótolni.

Ezek szerint hát, nem hogy valami Deposituma lehetne valaha az Ekklesiának, sőt, ha csak nem orvosoltatik ez a fogyatkozás, egy két esztendő múlva végső lerogyásáról lehet tartani.

Orvosolása, 's valami Jövedelmének útja, 's módja e' lehetne:

1.) Ha a' Lélek pénz, a' fizető Személyekre úgy vettetnék ki, hogy abból nem csak a' Kész pénzek az Ekklesiái Szolgálatban lévő Predikátornak, Oskola Rectornak, és Harangozónak jöne be, hanem minden egyéb Conventiójokban meg ígért Só, Fagy'ú, 's más e' féléknek is meg szerzésekre a' Költség ki telne. Ennek ellenezhetése pedig tsupán csak a' nem-szokás nem a' tehetetlenség, vagy a' Halgatóknak Sopánkodó Szegénységek, mely, – ha minden egyéb Javaikból való Jövedelmeket nem kell is említeni – csak egy, két óraig való halászásokból, vagy fél napi nád vágásokból is kikerükne, holott ők magok mellett 365 napot kívánnak szolgáltatni.

e' szerint minden akadozást, Perselyből való Jövedelmet, maradék Búza, és Bor el adásának Summáját, az Ekklesia Cassájába előre gyanítható, vagy el sem látható szükségére le-lehetne tenni.

2.) Itt mindennek bőven van Kaszállója, Nád vágásra Szabadsága, minden idén hát, mikor az idő engedi, vagy árvíz el nem veszi, minden fizető pár maga megerőltetése nélkül, leg alább is egy petrentze Szénát, és két kéve nádat adhatna; ha a' jó indúlatja többre indítaná, azt meg köszönettel venné az Ekklesia.

3.) Van a' Helységnek a' több bőv Kaszállói felett, egy kis Rétyte, /:melyet Ekk'l'a Kaszállójának is neveznek, hihető azért, mert hajdann az Ekk'l'a birhatta:/ terem 4 vagy 5 szekér szénát, Ezt a' Helység maga fogyatkozása nélkül által engedhetné az Ekklesiának; melyet már két esztendőben a' Predikátor sürgetésére meg is ígértek az Elöljárók, de mind ez ideig nem telyesítették; holott most kellene kétkézzel kapni az alkalmatosságon, hogy az Ekklesiának ezt a' Fundust tsinálhatnák, mert mást igyekezik a' Földes Uraság Geometria által az egész belső földet, 's Kaszálló réteket felmérteni.

És ezt a' rétetskét, (mely külön, és messze esik a' Helység több Kaszállótól,) úgy is tartja a' Kőznép: hogy az Ekklesia birja, 's termésének árát a' Curator veszi fel. Méltán vissza engedhetné hát a' Helység az Ekk'l'ának, mint olyat, melyet hajdan az Ekk'abirhatott, melynek megesmértethető jele az: hogy a' Predikátor Kaszálló rétyje annak folyásában fekszik, és ez abból mettetett ki valamikor.

4.) A' Sár Vizén, és Tavakon való Halászatot gyakorta birja a' Helység árendába, mint most is, hat esztendeig. Ebből, minden esztendőnként, avagy csak egy napot is ki szakaszthatna a' Helység, hogy azon minden Lakosok, ki Hálóval, ki tapogatóval, az Ekklesia számára halásznának.

Ez elő számlált négy mód által, lehetne az Ekklesiának Cassát fundálni, és annak Jövedelmét esztendőnként nevelni. De e' végre a' Helységnek Külső Elöl-járóit vagy Bíráit Szükséges volna Felsőbb Hatalom által kötelezni arra, hogy ezeket az egész Ekk'l'ának, 's következő fiainak is hasznos Intézeteket, nem csak az hogy ne ellenezzék; sőt minden erejekkel a' Kőz-népnek javasolják, és mind magok telyesítsék, mind mások által telyesíttessék. – Hasznos volna e' végre a' Bírákat, kik úgy is már Presbytereknek akarnak neveztetni, a' Presbyterialis Személyeknek Kötelességekre felesküttetni, hogy így mind Hivatalok, mind Esküveseknél fogva Ösztönöztetnének az Ekklesiának jó karba való állítására, 's Bóldogítására.

### III A' Charitativumok vagy Alamisnák

α) Az Agentiale publicaltatik esztendőben hatszor, és akkor semmi más végre Jel nem téteik ki.

β) A' Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak.

γ) Az Alamisna fel számoltatik a' Curator által, jelen léteken a' Predikátornak, és Bíráknak. bé íródik akkor mindjárt a' Predikátor által. Az Alamisnát pedig veszi a' Curator maga keze alá.

ä) Administráltatik minden hijjánosság nélkül mind az Agentiale, mind minden mas Alamisna Visitatio alkalmatosságával Nagy-érdemű Tiszteletes Esperest Urnak. ha pedig akkor készen nints, a' Tractualis Gyűlésre szokta vinni (Predikátor által íratott Specificatiók mellett) a' Curator. és azon Szent Gyűléstől, a1 kézhez vevésről, quietantiát szokott hozni.

### IV. A' Lelki –Pásztor

1.) Neve Tatai Sámuel. Tanúlt Debretzenben. Beszéll Magyarul, Deák nyelven a' sok esztendőktől fogva nem gyakorolhatás miatt, ha szintén fluenter n'm beszélhet is, de olvashat. Van ebben az Ekklesiában 1804<sup>k</sup> esztendőtől fogva. Ez előtt a' Báttai, és Gergyeni Sz. Ekklesiákban szolgál. Feleséges, Vagynak három gyermekei.

2.) Van Canonja. Liturgiaja. Josephina Resolútiója.

3.) Minden Vasárnapokon, és Innepekben tart Predikatiót, Délután Catechisatiót, Hétköznapi Imádságot.

- 4.) Az Úr Asztalához először járúlni akarókat Confirmálja, 's a' Confirmatusok' Neveiket bé-írja.
- 5.) Az Úr Vatsoráját esztendőben administralja hatszor.
- 6.) A' Keresztelést a' Templomban viszi végbe. Ha pedig Éjtszaka hoznak beteg kisdedet, azt Kereszteli a' maga Házában.
7. A' betegeket meg-Látogatja.
8. A' Matriculát a' Consistoriumtól ki adott Norma szerént viszi. Meljbe a' Törvénytelen ágyból Születettnek Kereszt nevét, annyának pedig mind Vezeték, mind Kereszt nevét feljegyzí, Világosan ki tévén, hogy gyermeke tisztátalan ágyból Született.
- 9.) A' Házasúlandókat 3 Vasárnapokon publicálja. Ha pedig siettetik az egybekeléseket, és a' Törvényes hirdetésre rendeltetett Vasárnapok között esik a' R. Catholicusoknak Innepek, azon is egyszer ki hírdeti. A' Copuláltattakat bé írja.
- 10.) A' Felséges Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicált Rendeléseit be-írja a' Protocolliumba.
- 11.) —
- 12.) A' Predikátori fizetést tsak a' múlt 1815<sup>k</sup> esztendőben kezdék a' Halgatók befizetni, kivéven az Tűzelő Fát, melyből még most is azonn-esztendőre kinn maradt több Tíz Ólnél.
- 13.) A' Prédikátor Szent Hivatalához illendő tekintetben tartatik, a' Betsületesektől.

#### V. Az Oskola

- a.) A' Rector Neve Máté Ferentz. Tanúlt Pápán. Ebben az oskolában van 1813<sup>k</sup> esztendőtől fogva. Ez előtt vólt a' Kisebb gyermekek tanítója Böltskénn. Nötelen.
- b.) Az oskola épülete a' kártékony férgek, és az árvíz párja miatt romladozott, Teteje Náddal való Reparáltatást kíván, elég tágas a' most fel-járó gyermekek számához képest.
- c.) Oskolába járó Férjfi gyermekek vagynak 32<sup>ten</sup> Leányok 17<sup>ten</sup>.
- d.) A' Gyermekek az esztendőnek minden részeiben köteleztetnek az oskolába való járásra, de vagy a' Szüléiknek otthon nem létek miatt, vagy azoktól egyet más aprólékos dólgoakra kifogattatván, gyakorta mulatnak. Lehettséges vólna pedig hogy mindenkor folyvást járnának, ha Szüléik környűlöttök gondosabbak vólnának.
- e.) Az oskolában taníttatnak, a' betűk esmérése, olvasás, Írás, Uri Imádság, Tíz Parantsolat, oskolai minden Könyörgések, Számvetésnek egygyes nemei, Énekek nótai, Sz. Dávid 'Sóltarinak első Versei. Osterváld Kis Historiája, és Catechismusa. Hübner Historiái, Hejdelbergai Catechesis. Mindezek pedig előre rövideden és igen együgyűen meg világosíttatva taníttatnak, a' mint a' gyenge tanulóknak elméik meg-foghatják.
- f.) Ennek az oskolának a' Vblis Tractus által ki-rendelt Visitátora Alsó-Nyéki Predikátor Tiszteletes Hagymási Péter Úr. Ki is jelen szokott lenni az Examenen, ha vagy a' maga oskolájának éppen akkor nem tartatik az Examene, vagy más eltávoztathatatlan akadálj miatt meg nem gátoltatik.
- g.) A' Prédikátor mellett az oskolának Helybeli Inspector a' Curator.
- h.) A' Templombeli Éneklést a' Rector elvégezi, és a' maga discretióján áll az énekválasztás.
- i.) Az Újj énekes Könyv elkezdett ugyan Dictálás után énekelteni, de abba hagyatott, ez okon: hogy hoszszú sorai lévén némely verseknek, a' Dictáló gyermek pedig vagy Szaporán, vagy nem egészen tisztán mondván, a' gyülekezet nem capacitálhatta, e' szerént nem is énekelhette a' Rectorral együtt, nem is Szerezhetette meg minden, a' régihez is szokott. Már most hát többnyire, tsak az azokból heljbe hagyattatott, és a' Sz. Dávid 'Sóltáriban tsillaggal meg jegyeztetett Versek énekeltenek.
- k.)
- l.) A' Rector Salariumának is pontosabb befizetődése a' múlt 1815<sup>k</sup> esztendőben kezdődött, de ennek is Tűzelő Fája, azon esztendőre még fizetetlen maradt 2 ½ Öl.

VI. Bába van. Gyakorlásból tanúlt. Fel van esketve. Hogy az Aszszonyok baján tudjon segíteni, a' circuláló Vármegye Borbélya ottan ottan oktatja. Kötelességében el jár. Nem Keresztel.

A' Himlő óltás dólga jól van. Nem hogy ellenzenék a' Szülék Kisdedeiknek bé-óltatásokat, sótt annak idejében mindenkor óhajtvá várják a' Béóltót.

VII. A' Temető hely elég tágas. bé van kerítve. a' Sírok annyira leásattatnak, a' mennyire a' jární szokott Árviz meg-engedi. A' Temetés idejére nézve a' Felséges Királyi Parantsolatot igekezzük megtartani; és a' holt testek addig el nem szoktak temettetni, míg bizonyos jelei a' Halálnak nem tapasztaltatnak, Sótt

Sokszor megfokadnak, és bűdössödnek, úgy hogy a' halottas felek nem szenvedhetvén szagát, Sürgetik az eltemettetést.

VIII. Harangozó van. Sok hijjánossággal jár el kötelességében. Ritkán engedelmes a' Prédikátornak. Fizetése van, és a' Helység terheitől Szabadsága.

IX. Az Ekklesiában nintsenek oly Szegények, kiknek tápláló Kőzelebből lévő Attyafiai, vagy Magzati nem vólnának.

X. Gravameneire nézve az Ekklesiának: 1.) Várdomb nevezetű Szomszéd Helységnek most nem régiben el-költözött T. Plébánusa, /: Ki Ekklesiánkat Filiájának tartotta :/ Felsősegeinek Parantsolatját előttünk mutogatván, gyakorta Sürgette vala a' Lelkek Conscriptiójának ki adását; de mindenkor megtagadtattott tőle. a' mostani T. Plébánus még nem kívánta. 2.) A' múlt Századnak eleitől fogva minden adózás, meg-dézmáltatás, és teréhnek reájok való vettetések nélkül birt Parochialis Szántó Földjeink eránt ez:

a.) Ezen Dominiumnak Administrator Ura, 's Dominális tisztjei, 1813<sup>k</sup> esztendőben kezdvén Határúnkban a' Szántó Földeknek Geometra által való legelső fel-mérettetését, vagy fel-osztattatását, Újj Düllőket más helyen mérették-ki; úgy a' Parochiális Földeket is, még pedig ezeket mindenütt leg-szélről, Károknak kitétetett heljeken, holott a' régiek Közép-düllőkben, Kár nélkül való helyeken feküdtek.

b.) Úgy tartják a' Dominális Tiszt Urak e' most ki-mutatott Parochiális Földeket, mintha magok, és tsak most ajándékozták vólna, és nem tsupán tsak fel-tserélték vólna a' Régiekkal, vagy tsak azoknak heljebbe iktatták vólna. azért is

c.) Azoknak Szabad akarajok szerént való meg-dézmálhatásokra, vagy nem dézmálásokra magoknak Just tartanak. Meljet mindjárt leg-első termésekben 1814<sup>k</sup> esztendőben nyilván is bizonyítottak, midőn a' Dézmáló tisztartó Úr, világossan ki-mondotta; hogy ne tsak szóval jelentsék, mint eddig szokták a' Helség Elől-járói a' F. Tiszteletű Administrator Úr előtt a' Parochiális Földeknek meg-aratásokat, hanem Levélben instálják, mert külömben meg-dézmálja. De Semmi Instántiát ez eránt Írásban Helységünk Elől-járói nem adtak be, nem akarván az által Régi Szabadságokat el-árulni, és Parochialis Földjeinket a' meg-dézmáltathatás Jussa alá önként vetni. Melyre nézve

d.) Ugyan akkor, tudnillik 1814<sup>k</sup> esztendőben, meg is Ötődölte a' Tisztartó Úr mind a' Prédikátor, mind az Oskola Mester Szántó földjeiknek termését, 's a' Dézma Asztagba bé is rakatta. De tsak hamarjában a' Dominalis Székhez nyújtott praetensive való kérésünkre, egyszersmind feljebb való apellálásunkra, azon asztagból a' nyomtatás idején vissza adatta. Úgy mind az által

e.) Hogy a' Dominalis Széktől Írásban Parantsolat adatott ki az eránt, hogy ez után esztendőnként Supplicáló Levél által juthatunk Parochiális Földjeink termésének bé takarításához. Reménylven, hogy azon bé-adandó Levélből a' Dézma elengedésének kérése el nem maradhat, és így kevés esztendők múlva, magunk instántiájánál fogva bennünket elfogván, a' Dézma elengedést tőlünk meg-tagadhatják.

f.) Hogy ilj Szín alatt kívánták tőlünk a' Supplicáló Levelet, meg tesszik nyilván a' múlt 1815<sup>k</sup> esztendőbeli actából. Ugyan is, én Prédikátor, illj rövideden nyújtottam Írásban jelentést a' Tiszt. Administrator Úrhoz:

“Földes Urasági Jussának érdemlett tiszteletét kívánván meg-adni, hírével akarjuk Parochialis földjeinknek termését bé-takaríttatni. Mely szándékunknak nem ellenzését alázatosan kikérjük.” Melyre, ez a' nem jelentésünkhöz alkalmaztatott Válasz adása jött: prox'e 27 July 1815. Juxta altiore determinationem recurrenti Dö V. D. Ministro Pilisiensi nona frugum ex agris eindem a' Dominio pro faciliiori Sustentatione concessis hoc. anno relaxatur, quod Officio Oeconomico simul Comunicatur. Pius Hermeska?? Administrator pr.

Küliömben Határúnk Újj-felosztása még a' Tekéntetes Nemes Vármegye által nem confirmaltatván; Parochialis Földjeinknek jobb-karba való helyheztetések végett, Instantiával recurráltam. Tekéntetes Hajós Sámuel Úrhoz, mint nem tsak Tractualis Nagy-érdemű Curator Urúnkhöz, hanem a' T'ttesNs' Vármegye Fiscalisához is, és a' Lejendő T'tts Deputatiónak Leg munkásabb Fő Személyéhez. Ki által is várjuk ezen Úgyúnknak sikeres el-intéztetését.

Filialis Ekklesia nints.

## G 81 Szeremle

[Fedőlap]

Szeremle. Jun. 12. 1819

Ad. II. á. Organizált Presbyterium nints. A' Helység Elöljárói, qua Presbyternek, nintsenek feleskettette.

Ad. VI. A' Processualis Chirurgus Himlő óltás végett igen ritkán jelenik meg.

Ad. VII. Nem minden ellentállás nélkül vitetik véghez a' Halottak temetéséről szóló Királyi parantsolat.

---

NB. Oskola.

5.) A' Gyermekek az iskolai cursust el nem végzik.

11.) A' Didactrum fizetésében sok restantia van.

+++

Anno 1816 Diebus Augusti.

A Canonica Visitatióra készített Kérdésekre való Feleletek.

1<sup>so</sup> Kérdés. Mi a neve ennek az Ekklesiának?

F. Szeremle, vagy Szeremlye, így is találhatik a régi matriculában.

2<sup>dik</sup> K. Mater Ekklesia é ez, vagy Filia? Mitsoda Vármegyében van? Ki birja?

F. Mindég Mater volt, most is az. Hellyheztetett Tekintetes Nemes Pest Vármegyében. Eleitől fogva tartozott a Kalotsai Érsekséghez, mot Méltóságos Gróff Kolonits László, Kalotsai Érsek Ő Excellentiája birja.

3<sup>dik</sup> K. Mikor kezdődött ez a Reformata Ekklesia?

F. Az minden mostan élő embereknek emlékezeteket fellyül múlja. A régi Matriculák már 1625 1630 esztendőől fogva valo Papjait számlálják. Magam is hallottam Tek. Potskai Urtól hogy ez a mostani Szeremle már harmadik azon néven. A ketteje túl a Dunán volt, az erdő között. Az utólsobb 1773<sup>k</sup> esztendőben, a veszedelmes Vizáradások miatt, félelmes Lakásává Lévén, a Felsőbb Méltóságoknak Kegyes engedelmeiből költözött által, ezen mostani Újj Szeremlére, mely az előtt is ugyan Szeremlei Határ vólt, és akkor mindjárt építették az elsőbb Templomot.

4<sup>dik</sup> A Templom, Torony, mikor épült? Mitsoda Matériából? mitsoda állapotban van?

F. Ezen mostani Templom építettett 1795, 1796<sup>dik</sup> esztendőben, elkészült, felszenteltetett 1797<sup>dik</sup>ben. Építettett fundamentomától fogva téglából, az Ekklesia tulajdon költségénn, és ugyan azon tartatik fel jó állapotban most is.

5<sup>dik</sup> K. Az Úr Asztalához mitsoda Edények, Abroszok, vagy Takarók vagynak?

F. Az Asztal egy közönséges Szönyeggel borittatik, mellyen felyül egy Ótska, Selyemmel régi mód szerint kivarratott Keszkenön áll a Keresztelő edény, egy Tzin Tál, mellyenn ezek a betük vagynak. N. S. I. N. E. K. hozzá vehető képen: Nemzetes Simony István. Nemzetes Elek Kata, vólt ez akkor Komáromban Lakott kereskedő. A Kantsonn semmi más nintsen. Be takarja ezt egy régi arany tsipkével körül kerített, régi mód szerint arany és Sellyem fonállal négy sarkainál kivarratott Vékony gyólt Keszkenő. Mellyen a közepe körül illyen irás vagyon kivarva: Szeremlei Ekklesiája készült 1703. Van egy nagy Czin Kanna 5 Ittszés forma: illyen homlok írással: A' Szeremlei Reformata Szent Ekklesiának N. N. Simony István Uram ajándékozta Anno 1734<sup>ben</sup>. Die 23.

Van egy kisebb Kanna másfél Ittszés, amellyen semmi Irás nintsen. Van egy harmadik is, 1 Ittszés ezen betűkkel: N. S. Z. N. E. K. a Fedelén pedig F. S.

Van egy seprő szín forma mázas, nagy szájú tserép Kantsó 4. Ittszés. Van egy más fejer mázú más fél Ittszés Kantsó 1690 Szám vagyon rajta.

Van egy régi Tzin Tányér irás nélkül. Van két Újj Czin Tál 1812<sup>ben</sup> vétetett Kozma János Curátorságában.

Van két Pohár sárga rézből megaranyozva, egyiken illyen körül irás van: A Szeremlei Helvetica confessiót tartó Gyülekezet készittette e Poharat 1784 esztendőben. A másik Pohár is megaranyozott sárga Réz, ezüst tziírázattal illyen körülírással: Nemes és Nemzetes Simony István Úr, és Hitvесе Ns Elek Kata, magok jószántokból tsináltatták e Poharat a Szeremlei Ekklesia számára 1750.

Van egy fekete Őn Tányér semmi irás nem találhatik rajta. Van egy kitsiny megaranyozott Bádog Tányér is, irás nélkül.

Van egy nagy Megygy színű Tafota, arany tsipkével körül vett Abrosz, melly az egész Asztalt beéri. Van még két Sellyem ótska Keszkenő is.

6<sup>szor</sup>. Van a Toronyban egy fertályos Óra, melyet 1809<sup>dik</sup> esztendőben Pusztai János Biróságában készített az Hellység Nagy Körösi Órás Mester Losontzi Úr által, melyért az Hellység Cassájából fizetődött 1500 Forint, az Ekklesiájából 82 For. 21Xr.

Van ugyan ezen Toronyban három Harang. A legnagyobbik 7. Mázsa 86 font és ½. mellynek Koronája alatt ez a körül írás van: Fudit Heinricus Eberhard Pestini 1808. Az alsó Kerületin ez van: A Szeremlei Ref. Sz. Ekklesia számára készült Pestenn 1808<sup>dik</sup> esztendőben. Ez is ugyan Pusztai János Biróságában szereztetett az Ekklesia és Hellység költségén 1415 For. 42 Xr.

A második Harang 3 Mázsa, mellynek Koronája alatt ez az Írás van Joseph Brunn Goss in Ofen 1788. az alsó Kerületin: A Szeremlei reformata Ekklesia számára, maga költségénn öntetett.

Az harmadik legkissebb Harang, mostani Érdemes Biránk Balog István által szereztetett. Nehézsége 2 Mázsa és 3/8. mellyért fizetett Biró Úr az Hellység Cassájából 378 for. 36 Xr. az Ekklesia reá tett költségével együtt 420 For. A Koronája alatt ez a körül írás van: Fudit Heinricus Eberhard Pesthini 1814. Az alsó Kerületin: Szeremle Hellység számára készítettett 1814<sup>ben</sup>.

7szer. Az Ekklesiának vagyon egy Biblia Tárház nevű Könyve. Van négy Újj Énekes Könyv. Egy Protocollum a Születtek, másik a Meghaltak, és Házasúlandok Harmadik a Curatorok Számadásának, a Királyi Parantsolatoknak, és a Consistorium Végezéseinek feljegyzésekre. Egy az itthon való Ekklesiái dolgoknak Végezéseknek beírásokra. Van négy régi Matricula. Van két Énekes Könyv a Templomban. Két Perselly.

8szor. Egy fedél alatt a Parochialis Házban vagynak Négy Szobák, egy Pintze, Kamara

a. és Konyha, ebben vagyon egy Asztal, és Almariom, egy kar szék, egy darab Lántz

Két Vasmatska

b. A tseléd Házban egy Asztal, egy fogas, egy Almáriom

c. A Nagy Házban. Egy szunyog háló Ajtó, egy nagy tölgyfa Asztal, Két Nyoszolya Három Ablakra való szunyog háló Ráma, Hat Bör Szék.

d. A Vendég Házban: Egy régi elromlott Nyoszolya, egy ugyan olyan forma Asztal és egy hoszszu fogas a Falonn.

e. A Tanuló Házban. Egy Könyv tartó Nagy Théka, egy Nyoszolya, egy író Asztal, egy kis Fogas. Az Ekklesia Két kék festékű Kisded Ládáji.

f. A külső Kamarában két Hombár és három Lisztes Hordók.

## II. Az Ekklesia helybeli Igazgatása.

á. Van é organizált Presbyterium? hogy Választatnak? és felesküdtetnek é?

F. A Prédikátor mellett van a' Curator, és egy Segédje, esküvés mellett szolgálnak. Ezeken kívül valamikor kívántatik, az Elöljárók, vagy Esküdtek közzül, annyin állanak elő, valamennyi szükséges, akár mikor.

â. Tartatnak é Presbyterialis Gyűlések? mikor? és mitsoda Hellyenn?

F. Mikor valamelly fontos dolgok adják elő magokat, az egész Tanács meghivattatik a Parochialis Házhoz, 's azok által Lesznek a Végezések.

ã. Mit szokott tselekedni az ilyen gyűlés, a tzigéres Vétkekben élőkkel, a Versengő, 's egymástól külön Lakó rossz Házasokkal, 's több efélékkel?

F. Az Házasokkal Legtöbb baj van. Elöl hivattatnak mind a kettő, azoknak egymásra való Panaszaik meghalgattatnak, kiküldetnek, az alatt megvizsgáltatván ítélet tétetik, behivattatnak, és a Végezés eleikbe adattatik, parantsoltatik mit tselekedjenek, a békeségre, egy más eltérésére serkentetnek, de a külön Lakás meg nem engedtetik meg külső büntetéssel is az engedetlenek fenyegettetnek. Olyas Templom Kerülők, megbékélhetetlen harag tartók nintsenek.

ä. A Presbyterialis Gyűlések Actáik, feljegyeztenek é, és ki által?

F. Igen is, felirattatnak, egy arra való Protocollumba, a Prédikátor által.

Í. Van é Curator, ennek számadásai minden esztendőben revideáltatnak é, 's kik vagynak jelenn a Revisionn?

F. Van Curator, aki esztendeig, kettőig is viseli Hivatalát, mellynek végezésével az Hellység Notariussa, annak számadását rendbeszedi, a Parochialis Házhoz hivattatván az egész Tanács azok előtt a számadás felolvastatik, megvizsgáltatik, és ha helyben hagyattatik, a Prédikátor, Biró, Notarius subscriptiójával, Coramizáltatván, megpétséltetik. A következő Curátornak minden találtatott Dolgok akkor mindjárt által adattatnak, felirattatnak. Így amaz szabadon botsáttatik e pedig inauguráltatik.

é. Van é az Ekklesiának valami Jövedelme, miből? Lehetne é azt nevelni, 's miből?

F. Az Ekklesiának más egyéb Jövedelme nints, hanem a Perselyekbe való adakozás, A Pár számoktól bejövő Pénz, a Lélek Búzából, Zabból, a mi t. i. megmarad a Conventiosok fizetésétől, marad pedig a Curator Gondviselése alatt, annak el adásából, a mit be vehet a Curator ezek pedig szorgalmasan feljegyeztetnek a Prédikátor által.

### III. A Charitativumok vagy Alamizsnák

aa. Publikáltatik é az Agentiale, hányszor esztendőben? Tétetik é ki akkor más Perselly, Tányér, vagy valami más Jel?

F. Az Agentiálé publikáltatik mindenkor, valamikor Úr Vatsorájával élünk, Ötször esztendő alatt, de akkor semmi más Perselly, Tányér, vagy valami más jel ki nem tétetik.

bb. Kérdés A G. Consistoriumtól rendeltetett Objectumok, publikáltatnak é?

F. Igen is, a mint arról Nagy Érdemü Esperest Urunk által, minden esztendőben előre tudósittatunk.

cc. Kérdés. Kiknek jelen léteken számláltatik fel az alamizsna, be íródik é akkor mindjárt, 's kiáltal?

F. Rend szerént, mindenkor a Curator jelenlétében, 's ugyan annak szeme Láttára beiratódik a Prédikátor által.

dd K. Administráltatik é minden esztendőben hijjánosság nélkül az Agentiálé? és minden más alamizsna? Kiknek? Contraquietantia és quietantia mellett é?

F. Minden esztendőben hijjánosság nélkül, minden Alamizsnák, az Őszi Visitatio alkalmatosságával, vagy a Partialis Gyűléskor okvetetlenül Nagy Erdemü Senior és Pro-Senior Uraméknak be adattatnak, Contraquietantia, vagy Quietantia nélkül, mellyekről eddig semmit se hallottunk, 's Parantsolatot sem vettünk.

### IV. A Lelki Pásztor.

1. Mi annak Neve? Mellyik Oskolában tanúlt? Mitsoda Nyelveken beszélhet, vagy legalább olvashat? Mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában? Ez előtt mitsoda Ekklesiában, v. Ekklesiákban szolgált?

F. Páli István, tanulását kezdette 's végezte a Pataki Collegiumban. Beszélhet Deákul, olvashat egy kitsinyt Németül. Tíz esztendeje mióta békeségben Lakik ebben az Ekklesiában. Ezelőtt szolgált a Magyar Hidas Ekklesiában 23 esztendeig, az előtt Lakott Schlavoniában Kórogyi Ekklesiában hat esztendeig.

2. K. Feleséges é? Vagynak é Gyermekei és hány?

F. Feleséges. Vagynak Négy Férjhez ment Leányai, és egy hajadon.

3. Van é Canonja Liturgiája. Josephina Resolutiója?

F. Mind az három megvan.

4. K. Tart é minden Vasárnap, és Innepekenn Predikatziót? Délután Catechizál é? Hét köznap Imádságot.

F. Mind ezeket véghez viszi hijjánosság nélkül.

5. K. Az Úr Asztalához először Járulókat confirmáljaé? 's azoknak Nevét beírja é?

F. Az ilyeneket maga tanította és készíti két három hétiig, azután confirmálja, de azoknak Neveiket még eddig be nem írta.

6. K. Hányszor adminisztrálja az Úr Vatsoráját esztendőnként?

F. Ezen a részen ötször szoktunk Úr Vatsorájával élni, az három Nagy Innepeken, Újj Kenyerrel és Újj Borral való élés idejében.

7. A' Keresztelést a Templomban viszi é véghez, vagy Háznál?

F. Mindenkor a Templomban, kivéven azt, hogy ha a Gyermekek születése után nagyon gyenge, 's nem bizik a Bába életéhez, sokszor éjtszaka is megkereszteli a maga Házában.

8. K. A Betegeket meg Látogattya é?

F. Valamikor hivtatatik mindenkor önként is sokszor elmégyen, de minthogy az a Nép nagyon fél az haláltól mikor Pap megyen valakihez, a Templomban viszi véghez a Betegekért való Könyörgést.

9. K. A Matriculát viszi é? a G. Consistoriumtól kiadott norma szerént? Hogy írja be a törvénytelen ágyból születetteket?

F. A Matriculát, mind a Születtekre, mind a Meghaltakra mind az Házasulandokra nézve annak rendi szerént Naponként viszi. A törvénytelen ágyból valókat úgy írja be, a mint azoknak állapotokat, 's körülállásaikat kitanúlhattya.

10. K. A' Házasúlandokat háromszor publikálja é? Vasárnapokon, vagy hétköznap is? Be írja é a Copuláltattakat?

F. Múlhatatlanul három különös Vasárnapokon, de egy Vasárnap kétszer nem publikálja, hanem ha a Nép valamely különös Solennitásra, nagy számmal öszve gyülekezik, mint az Esküdtetések alkalmatosságával, mikor tömve van a Templom emberekkel Joseph. Resol §. 31. Az öszve esküdtetés után pedig mindjárt beirattatnak, úgy, amint publikáltattak.

11. K. A Kir. Parantsolatok, a Consistorium publikált Rendeléseit inprotocollálja é?

F. Igen is, mind a két felét.

12. K. Be adódik é idejében a Fizetés? Nints é Restantia?

F. Minden esztendőben, minden fizetés beadódik, mikor kívánja, a mennyit kíván tellyesítették és ritkán esik az hogy valami Restantia maradjon fenn.

13. K. Szent Hivatalához illenő tiszteletben tartatik é a Prédikátor?

F. Se az Elöljárókra, se a Köz Népre semmi panaszsza nints.

VI. K. Van é Bába? Van é examinálva? felvan é esketve? tud é az Aszszonyok bajánn segiteni? eljár é Kötelességében? Nem keresztel é?

F. Van rendes Bába kettő. Az Öregbik, több hús esztendejénél, miolta esküvés mellett szolgál, mind a Vármegye Chirurgusa, mind a Bábája, több izben examinálták próbálgatták Hivatalában meghagyták, mellyben éjjel nappal szorgalmatosan eljár, de soha nem keresztelt. Az Iffjabb még most kezdi próbálgatni Hivatalát, még nem examináltatott fel sem eskedetett.

K. Az Himlő be óltás dolga hogy van?

F. Annak idejében tett Prédikáttzio után, nem voltak idegenek a Szülék Gyermekeik beóltatásától, de nints Emberünk, aki az Óltást véghez vinné. Egyszer épen aratáskor volt itt a Chirurgus, mikor az egész Nép mind a Pusztákonn volt, akkor sem volt Materiája, hanem biztatott hogy majd nem sokára eljö, és akkor jó Matériát hozván, mind beóltya az óltani valókat, azólta oda maradt.

VII. A Temető elég tágas é? be van é kerítve? elegendő mélyységű sirt ásnak é? megtartatik é a Királyi Parantsolat a Temetés iránt?

F. A Temető megLehető tágasságú. de alig is Lehetne tágasabb a vizek miatt. Be van kerítve körös körül sövényvel. A Sirok mélységét a Földnek vizenyösségéhez szükség alkalmaztatni. A Temetkezésről való Királyi Parantsolat nem minden panasz és morgolódás nélkül tartatik meg, annyival inkább hogy más Hellységekben, amint mondják, nem vigyáznak arra olly szorossan.

VIII. K. Van é Harangozó? eljár é Kötelességében, Van é fizetése? az Hellység Terheitől szabadsága?

F. Van Harangozó, aki elég szorgalmatosan eljár hivatalában. Fizetése Tíz forint. Tizenkét mérő Búza, Egy pár Tsizma, 10 Font Faggyú, ment az Hellység terhétől.

IX. Vannak é Szegények, kiket az Ekklesia tartana?

Nints egy is.

X. Vannak é az Ekklesiának valamely Gravamenei?

F. Nints semmi. Se a Méltóságos Földes Uraságra, se annak Tisztviselőire, Vallásunkra nézve semmi panaszunk nintsen.

Lelkek Számja 1622.

Páli István Szeremlei mostani Prédikátor m. s. k.

Hogy ezen fent le irt dolgok valóságosan mind pontrol pontra ugy vagynak ezennel el esmerjük es bizonyityuk Szeremle d' Augustus '816.

A. Balog Istvány Biro

ör Szabó Péter

ör Török Pál

If Csaki Istvány

G. Jakus András

Jakus Pál

Halász István  
Sz. Boldog Péter  
M. Molnár János  
Reketye János  
Helység Esküttjei  
Szivos Pál Helység hites jegyzője által  
Infulgens Ats Peter Ekklesi Curator  
Domján János s. Esküttje

+++

[V.]

A' Canonica Visitatióra kiadott Kérdésekre való Feleletek, 1816.<sup>dik</sup> Esztendőben Julius Holnapnak 15<sup>dik</sup> Napján, Szeremlyén.

1. A' Rectornak Neve. Mellyik Oskolában tanúlt. Ebben az Ekklezsiában mennyi időtől fogva vagy. Az előtt mitsoda Helyeken volt. Feleséges é vagy Nötelen. A' Feleségének vagynak e' gyermekei, 's hányan?

A' Rectornak Neve Szkárosi Pál. Az apróbb Oskolákat K. K. Halason végezvén, Debretzenben tanúlt. Hetedik Esztendeje hogy ebben az Ekklezsiában vagy. Szolgált Várallyán, Pakson, Madotsán, Hídason, Szegszárdon. Feleséges és két gyermekei vagynak.

2. Mitsoda állapotban vagy az oskola épülete? Elégséges é a' gyermekek' számához képest? Az Oskola Háznak épülete avúlt. Nem foghat bé több gyermeket szorossan csak 90<sup>t</sup>

3. Hányan vagynak az Oskolában járók. Külön a' Férfiak, külön a' leányok. A' Catalogus leirattassék és a' Visitátiókor beadatassék.

Most járnak fel 58. Férfi, és 38. leány gyermekek.

4. Járnak é a' gyermekek az Oskolába egész Esztendőben, vagy csak Télen? Lehetséges volnaé, hogy mindenkor járjanak?

Járnak Télen, Nyáron: de nem mind; hanem hol fele, hol harmada, egyszer edgyik, máskor másik, heteket, holnapokat mulatnak othon, Szüléikneknek egy'es Robot, 's más külső dolog tevése miatt; a' feljáráthatás-is attól függ.

5. Mitsoda tudományok taníttatnak a' Consistoriumtól kiadatott Methódus szerint?

Taníttatnak T. T. Göből Úr kisebb 's nagyobb Kátékizmusaiból a' Keresztyén Vallásnak Fundamentoma; a' Vallás Históriája Osterwald és Hübner Históriáiból; a' Zsoltárok első versei végig, a' közönségessen énekelni szokottak Nótájaikkal, a' Kótának praeliminarja; Olvasás, Irás, a' Számvetés Mesterségének négy elsőbb Speciessei; a' Hejdelbergai Kátékizmusban kiadott apróbb Imádságok; Magyar Ország Geográfiájára-is alig, a' többire pedig nem érkeznek, mivel két, leg fellyebb három Esztendőben járnak fel.

6. Kik a' Tractus által kirendeltt Visitátori ennek az Oskolának? Hányszor visitálnak. Jelen vannak e' az Examenen?

A' Vr'blis Tractus által kirendeltt Visitor Tiszt. Ágoston István Úr; visitál Esztendőben kétszer, de Examenre csak akkor jöhet, mikor a' Duna zaja engedi.

7. Vagynak e' a' Helybéli Inspector vagy Prédikátor mellett Helybéli Inspectorok, kik az Oskolát Közelebbről visitálják?

Vagynak igen-is.

8. A' Templomban való éneklést elvégezi é a' Rector? A' maga discretióján áll é az Ének választás, vagy a' Prédikátor præscribálja mit énekeljen?

Elvégezi. Maga választ éneket.

9. Intorducaltatott é az Újj Énekes Könyv. ha nem, miért nem?

Nem, mivel nintsenek meg; négy van csak.

10. A' Rector Sallariuma különös árku papiroson van.

11. Befizetődik é hijjánosság nélkül idejében? Nints é restantia?

Az Ekklezsiától közönségessen fizetődni szokott Sallariuma befizetődik hijjánosság nélkül; de a' Didactrum nem, 's van mindég Restantia.

Hogy a fent le irt módon folytatattikminden ezennel bizonyittjuk. Költ Szeremlyén d. 15<sup>a</sup> Augusti '816. A Balog István Biró és az Tanáts. Szivos Pál Not'r.

## G 82 Szekszárd

[Fedőlap]

Sekszárd. d. 13. Julii 1816.

— A' Nyári Délyesti Hétköznapi cultus el maradhat.

— a' Gyermekmek'k nyári Oskolába való járatások meghagyatik.

— Az Újj Énekes Könyvnek introducaltatni kell.

+++

A' Szexárdi Helvéteica Confessiót tartó Sz. Ekklesia Fatumainak rövid leirása.

Hogy Szexárd Városában, melly most a' Felséges Királyi Kamarához tartozik, a' Reformata Vallás, még a' Reformatio elein elkezdődött, innen lehet, kétség nélkül; kihozni; mivel ez a' Váras, az akkori időkbén mind Reformata Ekklesiájáról, mind Oskolájáról híres Tolna Várasának, a' holott, hogy nagy tekintetű 's tiszteletű Reformatorok laktak 's tanítottak, a' Historiák emlékezetben hagyták, egymérföldnyi Szomszédságában vagyon. Lampénál is be van Szexárd a' több reformata Ekklesiák Catalogussába írva. Ámbár pedig a' zavaros időkbén mindenféle ellenségeknek útjokban lévén, gyakran kéntelenítették is magokat, a' Sárvizén túl Ittsére, Nyámádra /: ezek most lakatlan helyek /: félre vonni, harangotskájokat hol a' Vizbe, hol az Erdőben a Föld alá rejteni: de azon Helyeken is, mint az Unokák beszéllek, közönséges Isteni tistzeletet tartottak.

Kik lehettek pedig itt eleinte a' Prédikátorok, Oskolamesterek? nem tsuda ha nem tudhatni: mert nem tsak ember ellenség; hanem a' Tűz is, ezt a' Várust, gyakorta kipusztította, melly miatt, ha a' féle Jegyzések 's írások lehettek, füstbe repültek, vagy el hanyódtak. 1776-ban égett el az az Oskola Ház, mellyben egy Csötöni Péter nevű Gazda még akkor is Contributio nélkül lakott, és a'hoz a' Fa Templomhoz tartozó szántó földeket birta, mellynek romladékit olyanok a' kik látták, most is vagynak az élők között.

Ez előtt 33. esztendőkkel élt Öregek; mint m. b. Nagy Tiszteletű Senior és Hivatalát itt végzett Prédikátor Vitéz József Úr, feljegyzette, emlegették, régibb Eleiktől hallván, hogy valamikor volt közöttök egy Babartzi Máté nevű Predikátor. Emlitettek egy Tavaszi Márton nevezetűt is, a' múlt Század elein. De már 1723<sup>ban</sup> egy Oszlányi István nevű tsak Levita volt, ki 1725<sup>ben</sup> kevélységgel az akkori Tisztartó által vádoltatván, ki mozdittatott, és helyébe Lázi István nevű Levita rendeltetett.

Azon most meg jegyzett 1725<sup>k</sup> esztendőben, a' Méltóságos Uradalom és Váras között költ Contractusnak 6<sup>k</sup> Pontja szerint, a' Lutheranusoknak /: ezek most nintsenek /: és Reformatusoknak, olly feltétellel engedtetett Oskola mestert együtt tartani, hogy tsupán tsak, az ő módjok szerint, Könyörgéseket tehetnek; mivel a' Stolát a' Plebánusnak fizetni kötelesek. Mellyet subscriptióval és petsétjével meg erősített és kiadott Trauthson József János Flankensteini Gróf és szexárdi Apátur Bétsben December 9<sup>kén</sup> 1725<sup>ben</sup>.

1727<sup>ben</sup> Lázi István idejében azért instáltak a' Reformatusok Trauthson Gróf Apátur előtt, hogy Ranga János Lakosnak fiatskája meghalálózván, szabad legyen nekik, elébbi szokások szerint, a' Communitás költségén szereztetett harangal, reá harangozni: de azt Trauthson meg nem engedte; sőt a' Tisztartónak megparantsolta, /: noha néhai Ngys' Mérei Mihály Apátur idejére provocáltak, a' mikor 12 pénz letétele mellett szabadon, ének és harang szóval temethettek /: hogy a' mit a' Reformatusok a' harangba fizettek, adassa vissza nékiek. egyszersmind, hogy ez után, mind halottjaikra való harangozástól, mind egyéb functióktól tellyességgel megszűnnyenek. Szexárd. 6. Junii. 1727.

1730<sup>k</sup> esztendőben, még a' Visitationtól is, mellyet eddig békével gyakorlott, meg tiltatott, még pedig meg fogattatás és arestáltatás fenyegetésével, a' T. Tractualis Senior, a' ki ugyan erőssen protestált; de azért reinfecta kellett el menni. Az Oskolamesternek is, noha emberül viselte magát, még sem szabad volt többé hivatalát folytatni.

Ez a' szomorú történet következő 1731<sup>k</sup> ben. Tek. Ord. V. Ispány Úrnak be jelentetett, Ki is azt felelte: hogy rövid időn Uraság Széke fog tartatni, és ott a' dolog meg visgáltatni. Ha az Apátur Szolgaitól van a' tilalom, könnyű róla tenni; ha pedig a' Földes Urtól, A' Mlg's HelyTartó Tanátshoz kell folyamodni. — Az után idővel a' Tit' V. Ispány Úr, a' Szexárdiaknak azt irta: hogy kéréseket a' Nagys'gos Gróf Apátur Urnak eleibe terjesztette, Ki egyebet nem akar, hanem hogy az Oskolamester /: nints kinevezve /: és Farkas János nevű ember, mint rossz tanács adók, és hamis tanúk, tellyességgel amandaltassanak; és a' Dominiumjából Ö Nagyságának kiűzettessenek. Paks 27. Apr. 1733. Itt

gondolhatjuk, hogy Szexárdon, a' sok háborgattatást szenvedett Reformata Vallás' gyakorlásának, egészen vége szakadt.

Panaszolkodtak ugyan keservessen Instantiájokban, a' Felséges VI<sup>k</sup> Károly Császár és Király előtt is, hogy ők, a' Felség' különös Parantsolatja nélkül, ember emlékezetétől fogva gyakorlott Vallások szabadságában meg háborítottak. Nem elég volt, hogy az Apáturság által Templomjokat el veszítették, az Isteni tisztelettől meg fosztattak; hanem már most Oskola mester nélkül is kénytelenítettnek el lenni, mely miatt Gyermekük barom módra tudatlanságban nevelkednek. — Könyörögtek a' Mlg's Kir. Kamara' Praesese' Gróf Garssalkovich Antalnak is, hogy mentse ki őket Adamovits Tisztartónak, még a' Törökhöz sem illő kegyetlenkedése alól, a' ki tőle csak ilyen választ kaptak; hogy, mivel a' Szexárdi Apáturság vacal, addig a' Királyi Fiscus ne tegyen semmi változást, hanem minden abban maradjon a' miben van, míg továbbat Klm'es Királyi Resolutio nem érkezik: a' Könyörgők azért ezen dolgokban, a' lejendő Apáturhoz utasítatnak. Pestben 28. Martii 1757. — Esedeztek az után Tek. Farkas János Plenipotentariusnak is, hogy legyen munkás az Apátrunál /: ki már ekkor Róth Károly, Cardinalis és Constantiai Püspök, volt:/ és szollyon mellettek ő Eminentijának, hogy leg alább gyermektanító és könyörgő személyt engedjen közöttök: de minden instantiájoknak, fáradságoknak, költségeknek sem lett semmi haszna. Hijjába töltötték az időt Bétsben Török Pál és Szabó Mihály előljárók 1767<sup>ben</sup>. Nem különben Posonyban Baranyai János társokkal együtt 1769<sup>ben</sup>: mert semmi jó választ nem nyertek, egész a' Tolerantialis Felséges Császári és Királyi Kegyelmes Resolutióig.

De még akkor is eleinte, két rendbéli Instantiájokra is, ezt méltóztatott a' Fels. Királyi Helytartó Tanács resolválni: hogy jóllehet elegendő számmal és költséggel legyenek: mind azáltal a' közel eső Szomszédságra nézve /: ez Ötsén, a' hova leg inkább az előtt is, kivált árvíz idején, sok bajjal jártak a' Templomba /: tulajdon Vallás gyakorlások nem engedtetetik.

Nem szüntek meg még is a' Szexárdiak a' Felséges Királyi Kegyelem' a'jtaján zörgetni, mind addig, míg annyi vigasztalást nem kaptak, hogy ellent nem állván a' közelebb lévő szomszéd Gyülekezetek Templomi, avagy csak magános Vallás gyakorlások lehessen. Meg is nyerték ezt 1783<sup>ban</sup> de úgy, hogy a' Plébánusnak és Pápista mesternek Jussaik fenn maradjanak, és eddig járni szokott fizetések meg adódjanak. Reformatus Oskola mestert, ha van a' Helyben pápista, nem szabad vinni; hanem csak Cántort, a' ki a' Gyermeküket, mikor a' Predikátor meg akadályoztatik, a' magok Vallások Tudománnyára tanítsa, és az Imádság Házában egyéb kötelességit tselekedje.

Ezek után megint folyamodtak Könyörgő Levelekben a' Méltóságos Királyi Kamarához, mint Földes Urokhöz, hogy méltóztasson Kegyelmissen olyan Fundust ki mutattatni, a' melyre Oratoriumot, Predikátor és Cántor Házakat építhessenek. Az erre jött Kegyelmes Resolutiót, in forma, az akkori Tek. Inspector /: Grabarits Lázár /: Úr, az improcollatoria ki nem adta; hanem azt javasolta, hogy addig ne kezdjenek a' Vallás gyakorláshoz, míg az Épületekre megkívántató Hely ki nem szakasztatik: de a' Lakosok nem várakozhatván, Tek. Fejér Sámuel Urtól is biztattatván, hozzá kezdettek a' Vallás' gyakorlása' helyre állításához, olly móddal, hogy jó előre, némelly T. T. Predikátorokat, u: m. Csanádról Vitéz Jó'sef Senior, Fadról Horvát Ferentz, Ötsénből Ötvös János, Detsről Dömsödi Nagy Jó'sef, Duna Szent Györgyről Ötvös István Urakat meg híván, minek utána ezek Január 10<sup>kén</sup> 1784. ide érkeztenek, és a' Tek. Vármegye' Tisztyei, Ti' Inspector Urnál szép számmal együtt voltak: azonnal a' Tisztelt Senior Úr az Urak' köszöntésekre ment, és a' Szexárdi reformatusok szándékát, Tek. Inspector Úrnak bejelentvén tudakozta: ha meg egyezne é benne? Melyre azt felelte: Ő Felsége Resolutiója ugyan a' Vallás gyakorlása végett már megérkezett: de a' Mlg's Kamarájé, a' Fundusra nézve még hátra vagyon; azért hasznos, és illendő dolog volna, továbbra halasztani. — Ha pedig csak ugyan nem akarnak abban meg nyúgodni, Ő ugyan nem javálja, de ellent sem akar állani.

Akkor Tek. Beéri Balog István Fő Biró Úr esküvéssel állította, hogy másnap a' Fels. Kir. Resolutiót publicálni fogja. Azért is e' végre, következő Januarius 11<sup>k</sup> napjának reggel meg határozottatott. A' mikorra, annyi minden Uri Rendű és egyéb Látvánság gyűlt rakásra, hogy nem csak Török Pál udvarában, de még az utszán is alig fértek el. Belől az Uri rendek, a' készszen lévő Székeken tetszések szerint helyet foglalván, azt kérdi a' Tit' Fő Biró Úr: Mitévők legyünk most? melyre felel a' Tit' Senior Úr: Leg illendőbb volna mindennek előtt a' Fels. Királyi Resolutiónak publicáltatni. Azért is azt a' Tit' Fő szolgabíró Úr, deákul, és magyarul hathatossan elmondván, a' Tit' Senior U. felszóllal e' képpen: Ha minden Nemzetek örömmel ditsérik az Istent, az ő különös, és kivált közönséges jóvoltáért: hát mi miért nem ditsérnénk illy nagy Jóteményenek részesi lévén? Mondjuk hát! Ditsérünk Téged' Isten! 'Solt. 75: v. 1, 4, 6. ezen Versek' eléneklések után el kezdte a' Kántor a' szokott Invocatiót: Uram Isten siess! És

Ismét: Örülök az én szivemben! 'Solt 122. – Az után Tiszt. Dömsödi Úr a' XXVII. 'Solt: 4. v. böl mindenek' tetszések szerént prédikállott és könyörgött. – A' Tit' Senior Úr egy kisedet meg keresztelt. T. Horváth Ferentz U. pedig egy rövid; de oda illő szép Oratiót mondott a' XXX<sup>k</sup> 'Solt. utolsó V<sup>k</sup> értelme szerént; a' mellynek halgatása közben, többször is, de kivált ezen fontos mondásra, mellyet az akkori Tit' V. Archi D. Kovárszki Márton Plebánus Urhoz, noha jelen nem volt, intézett: Dissentire duos animos, de rebus iisdem, incolumi licuit semper amicitia, Tek. Fodor József Úr, a' Nagy Mls'gú H. T. Tanács Secretáriussa, igen vidám ábrázattal amusált. Ezek után, énekléssel, az Isteni tisztelet bé rekesztetvén, Tit' Senior Úr, a' jelenlévők patientiáját meg köszönte. Az Elöljárók pedig a' Tit' Uri Férfiakat 's Aszszonyságokat ebédre marasztották. Utoljára rendelés tétetett a' felől, hogy míg Rendes Predikátor hozattathatnék, addig a' Szomszéd T. T. Lelki Pásztorok, szükséges szolgálatjokat ne tiltsák, ne sajnálják.

Kevés napok múlva, a' Fő Tiszteletű Felsőség' meg egyezéséből Tit' Senior Vitéz Jó'sef Úr, Rendes Prédikátornak Csanádról idehozott, és bizonyos ideig, minden tselédestől, szeremlei Szabó Mihály Házánál lakott. Kántornak addig melléje, Király Máté, Nagy Dorogi Osk. mesterségből, a' ki Tolnai Ádám Házánál, tartózkodott. – Majd a' Fundus eránt költ Nagy Mls'gú K. Kamara' Kgy'lmes Resolútiója T' Inspector Úr által publicáltatott: de a' le írásra /: mint fellyebb is /: ki nem adattatott. Sok vetélkedés után arra ment ki a' dolog, hogy Hely ugyan fog ki mutatattni: de ha Házak' sorában leszsz /: a' Reformátusok pedig, magok nagyobb alkalmatosságára nézvén, úgy kívánták:/ addig egy darab követske sem engedtetik le tétetni, míg arról írott Obligatiót nem adnak, hogy az attól járandó Contributiót és Adót esztendőnként meg fizetik. Az erről való gondolkozásra semmi idő nem engedtetett. Az instálásra, mind azáltal szabadság adatott. Elöl hozták ugyan szép szóval a' T' Inspector Úrnak, hogy lám a' régi Oratoriumhoz, és az abban Szolgálónak Házához, szántóföldek, széna, és tűzi fa is tartoztak; még is semmiféle adó alá nem vettek? Azt felelte: ezzel az Argumentummal, indító okul, az Instantiában lehet élni; de jó móddal, és egyetértve.

El készítettvén azért a' Kötelező Levél, választották Templom és Prédikatori Ház építésre Gálos József portáját, mellynek Contributója volt r.f. 45 9/12 d. A' Mlg's Uraság adaja pedig 2 f. 50. d. — Kántor lakásának Faddi Mihály házát, kinek contributiója r.f. 13. 5/12 d. A' Mlg's Uraság adaja pedig 1. f. 50. d. Kezek + vonását tették nyoltz Elöljárók, az egész Község nevében. Coramizálták Tit's Senior Vitéz József, és Tek. Fejér Sámuel Urak. d'. 21. Febr. 1784. — Ugyan azon nap, a' fel jegyzett Helyeket, u: m: Gálos József Házát, mellette lévő Kerttel együtt, mellynek szélessége 9 5/6 öl, és még Csötöni Györgynek mellette lévő, Kertjének hason felét, mellyet önként ajánlott, és a' melly szélességében 4. öl, Oratorium és Prédikátor lakásának — Kántor lakásának pedig Faddi Mihály házát, a' Fels. Királyi Magyar Kamarának Kgy'lmes ratificatiójáig is assignálta és ki mutatta Tek. Grabarits Lázár Inspector Úr. Coramizálták: Tit's Sztánkovánszky György Tek. Tolna Vármegyei V. Szolga Biró, és Velits Márton Jurassor, 's mind a' hárman meg petsételték.

Csötöni Anna, Özvegy Kovács Györgyné, a' Tek. Uri Tisztség ' engedelmeivel ingyen ide engedte a' Házán feljül lévő Kertjét, mellyen Gálos Jó'sefnek, az Ekklesia Házat építtetett. Faddi Mihály Helyét pedig Kántor és Oskola Háznak meg vette az Ekklesia 160. forintokon, ugyan a' Tit' Uri Tisztség consensusával, 's mind a' kettőről, az érdemes Váras is, mint itt szokásban, Petsételt Vevő Levelet adott 29. Febr. 1784.

Ennyi terhes bajok után, Követ és egyéb szükséges Materialekat kezdtek hordani 's Aprilis 26<sup>ka</sup> 1784<sup>k</sup> concernens Magistratualis Deputatus és Tit' Inspeccor Urak által kimérettetvén, a' fundamentum 14<sup>k</sup> Maii 1784. le tétetett, és az után folyvást építtetett. a' Földön fellyül égetett Téglából, néhol néhol termés kö is lévén közzé elegyítve, erős falaira nézve újjal vetekedő, belől is egészen tiszta fejr Templom, kő torony nélkül.

Azonközben, Martius 13<sup>kán</sup> 1785ben, azt jelentette szóval az Inspector Úr Tit' Senior Úrnak, hogy a' Nagy Méltóságú Kamarától, olly Levél érkezett hozzá, mellyben committáltatik; hogy az az Obligatio, mellyet a' fellyebb említett Fundusokról adtak a' Reformatusok, a' Tekintetes Vármegye által confirmáltassék, ezzel a' hozzá adással: hogy nem tsak a' mostani adót, hanem azt is, a' mivel valamikor neveltetnék, megfizessék. Meg esett e' ez vagy nem? a' felől bizonyost nem tudhatni.

Elég az hozzá, hogy a' Reform. Lakosok, nagy serénységgel hozzálátván a' Munkához, mintegy másfél esztendő el folyása alatt, a' Parochialis és Gálos Házakkal együtt, elvégeztetett a' Templom, és December 4<sup>kén</sup> 1785<sup>ben</sup>, a' Szent Háromság egy ISTEN' tiszteletére, fel is szenteltetett. Jelen voltak a' Tekintetes Vármegye Tisztjei. Részünkről Tekintetes Visolyi János. Tek. Fejér Sámuel. és Tek. Hajós Sámuel Urak. — T. T. Vetsei Pál Prosenior Bogyzslai, Horváth Ferentz Faddi, R. Ötvös János Ötséni,

Dömsödi Nagy József Detsi, Komádi Nagy Mihály Nagy Dorogi, Zelízi János Filep Szállási Prédikátor Urak. Maga a' Tit' Senior Úr predikált először a' LXXXIVk 'Solt. 5k. V.ből. az után a' Veje T. Zelízi János Úr. El mondta maga a' T. Senior Úr ezt a' köre mettszetett, és az Ajtó felibe tétetett Inscriptiot:

GLORIA DEO TRIVNI IN COELO

PAX VIVENTIBVS IN TERRIS

SVB IOSEPHO II. AVGVSTO

CVIVS VIRTUTE CAESAREA

LAETI FECERE

SZEGSZARDENSES HELV. CONF.

a' mellyet magyarul így fordított, 's nótával is, többször repetáltatva, elénekeltetett:

Ditsősség magosságban az Istennek!

Békesség legyen földön embereknek!

Boldog Országlás Második Josefnek

Ő Felségének!

Az után Te Deum Laudámust mondott, 's mindenkéért imádkozott. Végre, az akkori szokás szerint, az Urnak szent Vatsorája' kiszolgáltatása 's háláadás után, a' Nép meg áldatva elbocsátatott.

Iratott Szexárdon Julius' 4kén 1816.

folytatása következik bővebb Documentumok nyomozása s találása után.

Gál Andor mk. R. Pred által

## G 83 Váralja

[Fedőlap]

Váralya. d. 10. Jul. 1816.

— Nyáronn Dél után Hétköznapiokon az Imádság el maradhat.

— Az Oskola Épülete télen szűk.

— A' Gyermekek Nyáronn Oskolába nem szoktak járni.

— Az Újj Enekes Könyvet mivel a' Népet nem lehetett rá venni, még eddig nem introducálta a' T. Predikátor.

— A' Temető már szűk, és soha se vőlt körül árkolva.

— Máza Filiában lévő Temetőt a' Máter Ekklesia magáévá teszi.

+++

I. N. D. A' Canonica Visitatio Tárgyai.

I., Az Ekklesia.

Mater Ekk'l'a Váralya. Tek: Ns' Tólna Vármegyében, az Helységet birja Méltóságos Pétsi Püspök Király József Úr, Földes Uraság.

a.) Ez a' Váralyai Reformata Ekk'l'a igen régi, a' Reformatiotól fogva való, de kik voltak itt a' rend szerint való Lelki Pásztorok, nem tudhatjuk, mert az Időnek mostohasága miatt, Matriculák vagy nem voltak, v. ha voltak is, el-vesztek. A' bizonyos, hogy a' régi megromladozott Parochialis Ház épült 1678<sup>dik</sup> Esztendőben Hatházi János Prédikátorságában, mint az Ház Padlására tett Inscriptióból ki-tetszett.

A' rendes Tanítók azután voltak: Kis Pap János, Máté Pap, Mogyoródi István, Zabolai István, Vári Gáspár, Sári Lőrincz, Csopaki János, kit Egresről hozott a' Gyülekezet, Czene János, ezt Peterdről Baranya Vármegyéből, Enyedi János, Tavaszai Márton, Dálnoki Benedek, Oslányi István, ez Szekszárdról hoztatott, a' ki 25. Esztig szolgált ebben a' Gyülekezetben. Ezeket, az Őreg Vastag Mihály, ki halálakor 90. Eszt'nél, Imrő Mihály 80. Eszt'nél, nagyobb idejűek' találtattak, bizonyították.

Az után való Tanítók pedig voltak: Szetsei Péter, a' ki Detsen Oskola Rector lévén, A. 1751. d. 21<sup>a</sup> Junii, rendeltetett ide L. Tanítónak, a' ki is ebben az Ekk'lában szolgált 32. Esztig; innen a' Tisztelendő Felsőségtől rendeltetett Pétsváradra, újjonon fel-állított Ekk'ba, Tek: Ns' Baranya Vármegyében; helyébe rendeltetett ugyan a' Tisztelendő Felsőségtől, D. Pataji Rector, és egyszersmind Káplán a' 1783. d. 22<sup>a</sup> Novembris Gál Sándor. Maga resignálván, a' Tisztelendő Felsőségtől rendeltetett helyébe Sz: Miklósi Nagy János Kajdotsról A. 1786. d. 25<sup>a</sup> Aprilis. Innen rendeltetett a' Tisztelendő Felsőségtől Paksra, A. 1789. d. 25<sup>a</sup> Aprilis. Ugyan a' Tisztelendő Felsőségtől helyébe rendeltetett Szetsei János, mostani Predikátor, fellyebb említett Szetsei Péter Fia.

Mitsoda fatumai voltak? arról nints semmi emlékezet. A. 1756. visitalt bennünket Klimó György Pétsi Püspök Ő Excellentiája, Szászón Hajmási Ferentz Plebánusságába, lévén akkori időben Zarnai János Oskola Mesterünk, d. 3<sup>a</sup> Julii.

A' Lelkek Száma ezen Várallyai Ekk'l'ban Nro' 832.

a' Mázi Filialis Ekk'l'ban nro' 101.

Sum'a Sumar' nro' 933.

b.) A' Templom. A' bizonyos, hogy az elébbeni leg-Első Fa Templomunk, még Török Birodalma alatt épült 1646<sup>dik</sup> Esztben, a' melly 120. Esztig tartott, mint azon Templom Menyezetire tétetett Irás bizonyította.

A' Második Fa Templom épült meg-Boldogúlt Felséges Mária Therésia Uralkodása alatt, 1766<sup>dik</sup> és 1767<sup>dik</sup> Esztendőben, Szetsei Péter Prédikátorságában, Méltóságos Klimó György Pétsi Püspök Földes Uraságában, és Fő Ispánságában, Tek: Dőri Ádám V. Ispánságában, Gubi Mihály és Öreg Peterdi István Biróságokban, Két Esztendőben; a' melly 40. Eszt'ig tartott.

Ez, a' Mostani Harmadik Templom épült egészen Termés Kőből, és égetett Téglákból, Felséges II<sup>dik</sup> Ferentz Római 's Austriai örökös Császárnak, és Magyar Ország örökös Királyának, Uralkodása alatt, Bádogos Tornyával együtt, Isten Segedelme és a' Várallyai Ref: Magyar Gyülekezet saját Költsége és munkája által. Ezen Újjonnan épült Templomnak Fundamentoma letétetett A 1802. d. 19<sup>ma</sup> Maii. Egészen fel-építettett a. 1807. és a' Templom Fel-Szentelése lett ugyan azon Eszt'ben, d. 29<sup>a</sup> Nov: Advent Első Vasárnapján. Ez az Új Templom igen jó állapotban van.

c.) Az Úr Asztalához tartozó minden edények, abroszok, takarók sat. egyenként fel-vagynak jegyeztetve Inscriptióikkal együtt, az Ekk'l'a Inventariumában.

d.) A' Toronyban vagyon 3. Harang, a' leg-kisebb legrégibb, 32. Fontos; ez az Inscriptio vagyon rajta: GLORIA IN EXCELSIS DEO. 1719.

A' Középső Harangon ez az Inscriptio vagyon: IOHANNES FISCHER GOSS. MICH. IN. S. KIRCHEN. 1795. ez két Mázsás.

Az Harmadik Harangon ez az Inscriptio vagyon: FEL: II. FEREN: KIR: G. ESZTERHÁZY PÁL LÁSZLÓ PÉTSI PÜSPÖK FÖLDES URUNK BIRTOKA ALATT CSINÁLTATA VÁRALYAI HELYSÉG. IOHANNES FISCHER. GOSS. MICH. IN. S. KIRCHEN. 1796. ez Négy Mázsás. Vagyon ebben a' Toronyban egy óra, a' melly vétetett A. 1808.

e.) Az Ekk' Levelei nintsenek, Könyvei vagynak, és azok az Ekkla' Inventariumában mind fel-vagynak jegyezve az Oskola Könyveivel együtt.

f.) A' Parochialis Háznak Szobái, az Ekk' abban lévő Nyoszolyái, Asztali, Székei. az Házhoz meg-kivántató Kamara, Ól, Istálló 'sat: az Inventariumban mind feljegyeztettek.

## II.) Az Ekkla helybeli igazgatása.

1.) Organizált Presbyterium van, öten vagynak, hatodik a1 Curator, vox által választatnak, a' Presbyterek fel-eskettetnek a' Templomban, a' Gyülekezet előtt.

2.) Presbyterialis Gyűlések tartatnak mindenkor, mikor a' Szükség kívánja, a' Parochiális Háznál.

3.) Tzégéres Vétekben élők, versengő és egymástól Külön lakó Házas-társak, a' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlók, most illyenek az Ekkla'-ban nintsenek.

4.) A' Presbyterialis Gyűlések Actai fel-jegyeztetnek, a' Predikátor által.

5.) Curator van, Ennek Szám adásai minden Esztendőben revideáltatnak, jelen vagynak a' revisionn a' Presbyterek.

6.) Jövedelme az Ekk' abból van, a' mi a' Pár Számoktól megmarad Lélek Pénz, Lélek Búza, Lélek Bor, Vasárnapokon és Innepekben is szoktak az Hivek adakozni az Isten Ditsőségére; másból semmiből se lehet azt nevelni.

## III.) A' Charitativumok vagy Alamisnák.

α) az agentiali Publikáltaik minden Esztendőben Ötször; és akkor más akármelly végre Persely, tányér, v. akármelly jel, soha sem szokott ki-tétetni.

β) A' GenConsisstoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak.

γ) A' Presbyterek jelen lételekben számláltatik fel az Alamisna, és akkor mindjárt bé-iródik, a' Presbyterek, Curator Kezek + vonásokkal meg-erősítik; a' Curator Keze alatt van.

ä) Administráltak minden hiányosság nélkül mind az Agentiale mind minden más Alamisna, a' Tisztelendő Visitor Uraknak, a Visitatiokor minden Esztendőben.

#### IV.) A' Lelki Pásztor.

- 1.) Szetsei János, a' Ns' Ref: Debretzeni Collegiumban tanúlt, Deák és Német Nyelveken beszélhet, ebben az Ekk'ban van 27. Esztendőktől fogva, az előtt a' Ven: Batsi Tractusban, a' Lőki Ekk'ban volt Káplán Esztendeig, azután a' Pétsvárad Ekkban Tiszt. Édes Attya mellett volt Coadjutor Esztendeig; Feleséges, Vagynak Két Gyermekei.
- 2.) Canonja, Liturgiaja, Josephina Resolutioja van.
- 3.) Minden Vasárnapokon és Innepekben tart Predikátiót, Dél után Catechizatiót, Hét Köz-nap Imádságokat, el-múlhatatlanul.
- 4.) Az Úr Asztalához először járúlni akarókat confirmálja, a' Confirmatusok Nevét bé-irja, az arra Készítettett Libellusba.
- 5.) Az Úri Sz: Vatsorát Esztendőnként administrálja Ötször.
- 6.) A' Keresztelést a' Templomban viszi véghez mindenkor, Háznál soha sem, ki-vévén, mikor a' Kisded Halálos állapotban van.
- 7.) A' Betegeket meg-látogatja.
- 8.) A' Matriculát viszi a' GenConsistól ki-adott Norma Szerént; a' Kereszttség Matriculájába nem írja bé a' Törvénytelen Ágyból Született Gyermekek Attyát, hanemha az a' Predikátornak meg-jelentvén, maga Kívánja bé-iratni.
- 9.) A' Házasulandókat három meg-külömböztetett Vasárnapokon publicálja, Hét Köz Napokon soha sem, a' Copuláltattakat bé-irja mindjárt.
- 10.) A' Felséges Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicált Rendeléseit improtocolálja.
- 12.) Bé-adódik Esztendőnként a' Predikatori fizetés idejében, restantia nintsen.
- 13.) Szent Hivatalához illendő tekintetben tartatik a' Predikátor.

#### V.) Az Oskolák.

- a.) A' Rector Neve Gersényi János, a' Ns' Ref: Debretzeni Collegiumban tanúlt, ebben az Ekk'ban 3<sup>dik</sup> Eszt'től fogva van, az előtt volt a' Magyar Hidasi Ref: Ekk', Nőtelen.
- b.) Az Oskola épülete meg-lehető állapotban van, Tavasszal, Nyáron, Ősszel, elég tágas a' Gyermekek Számához képest, de Télen szűk.
- c.) Oskolába járó Férjfi Gyermekek vagynak nro' 36.  
Leányok vagynak nro 43.  
Sum'a 79.
- d.) A' Gyermekek Oskolába egész Esztendőben nem járnak, hanem csak Télen, mivel a' Nyári Napokban Szüléiknek oda Haza szükségek van reájok.
- e.) A' Consistorium által ki-adott Methodus Szerént taníttatnak a' Tudományok.
- f.) A' Tractus által ki-rendelt visitora ennek az Oskolának, Tiszteletes Burján János Mórágyi Predikátor Úr, minden Esztendőben kétszer visitál.
- g.) A' Predikátor mellett helybeli Inspectorok vagynak, kik az Oskolát Kőzelebből visitálják.
- h.) A' Templomban való Éneklést el-végzi a' Rector, a' maga discretióján áll az Ének választás, a' Predikátor nem praescribálja mi énekeltessék.
- i.) Az Új Énekes Könyv nem intoroducáltathatott, mivel a' Köz Népet nem lehetett reá venni.

VI.) Bába van, Examinálva, Fel-esketve, az Aszszonyok baján igen jól tud segíteni, Kőtelességeiben szorgalmatosan el-jár, nem keresztel.

A' Himlő óltás dolga igen jól van.

VII.) A' Temető felette igen régi, már szűk is, békerítve soha sem volt, a' Sirok igen nagyon is méllyen ásatnak, ámbár pedig nagy Hegyen van.

A' Temetés idejére nézve a' Királyi Felséges Parantsolat, az olyanra nézve, a' kinek hirtelen esik Halála, Vizbe, vagy Kútba, magas helyről le-esésbe holt, partól földtől agyon üttetettre nézve, megtartatik; de a' mellyek meg-fakadoznak, és már szagossak is, az ollyakra nézve nem tartathatik meg- a' 48. óra.

VIII.) Harangozó van, Kötelességében el-jár, Predikátorá'k engedelmes, fizetése van, a' Helység terheitől szabados.

IX.) Szegénnyei az Ekk' nintsenek.

X.) Gravamenei az Ekk' nintsenk.

Filialis Ekkla Máza. Tek: Ns' Tólna vármegyében, az Helységet birja Méltóságos Pétsi Püspök Király József Úr, Földes Uraság. Lelkek száma nro' 101.

a.) Temploma nints.

b.) Szolgálni tsak akkor megy ki a' Predikátor, mikor Halottat predikáll.

c.) Mennyiben Concurrál a' Filia a' Predikátor fizetésében, meg-mutatja a' Salarium.

d.) Oskolája nints, a' Mater Oskolába járnak a' Gyermekek; a' tanulók Száma, Férfi nints, Leány – nro' 3.

g.) A' Filialisták közzül vagynak a' Materbeli Presbyteriumba bé-vétetve hárman.

h.) Alkalmatos Bába van, nem Keresztel.

i.) Külön Temető van, igen jó állapotban, bé-kerítve.

k.) Gravamenei nintsenek.

I.N.D. Mater Ekk'la Várallya.

c.) Az Úr asztalához tartozó minden Edényeknek Abroszoknak, takaróknak 'sat: egyenként való feljegyeztetések, Inscriptióikkal együtt.

1.) Két Füles Ón Kannák 3. gombos Lábakra, a' mellyeknek az oldalakra ez az Irás vagyon mettzve: Várallyai Sz: Ekklesia maga saját Költségével Isten Ditsősségére csináltatta ez Kannát Oslányi István Predikátorságában Duzsi János Fő Biróságában Pali Jónás Geresdi János Varga Sámuel Szűts György Vastag Mihály Geresdi Mátyás Szellet János Peterdi István Eskütségeiben.

2.) Két Ezüst Pohár, az egyikre ez az Irás vagyon mettzve: "Várallai Refor' Ekklesiáé mely készítettett Szecsei Péter Predikátorságában 1768.

a' másik Ezüst Pohárra ez az Irás vagyon mettzve: "a' Várallai Szent Eklésia Számára a' maga költségén Tólnai Mihály özvegye Tót 'Súsánna készítettette A. 1807.

3.) Egy világos kék Damasc Selyem Terítő, a' kölületin egészen Arany Tsipke vagyon; a' közepire ez az Irás vagyon irva arany betűkkel: "A' Várallyai Refor. sz. Ekklesia számára készítettette Hoszszúfalusi Éva Aszszony A'no 1777.

4.) Egy Savolyos fejer Abrosz, v. Asztal terítő.

5.) Egy Asztal terítő, fejer Gyólts, vagyon rajta a' szélin körös körül fejer Tsipke.

6.) Három Sárga Selyem keszkenő; ismét ezeken kívül, 8. Selyem keszkenők.

7.) Egy Ón Tányér, a' mellynek az allyára ez vagyon mettzve: "Várallyára tartozandó 1730.

8.) Egy Keresztelő Edény Ónból, egy Keresztelő Ón Korsóval együtt.

9.) Két Perselyek, a' mellyekben minden Úr Napján szoktanak az Hivek adakozni.

10.) Vagyon az ekk' egy Ládája, a' mellyben az Ekk' Jövedelme szokott tartatni, Két részre vagyon osztva, Két Kultsra.

11.) Egy Selyem Király színű Damasc Keszkenőt ajándékozott egy magát ki-neveztetni nem kívánó személy A. 1805. d. 25<sup>a</sup> Dec:

Ismét más személy ajándékozott egy fejer Teritőt. A. 1807. d. 15. Sept. Más személy ajándékozott egy veres színű Pamuk Keszkenőt. a'. 1808. d. 16<sup>a</sup> Apr: A. 1814. d. 20<sup>a</sup> Febr: Egy selyem Keszkenőt ajándékozott egy személy.

e.) Az Ekk' Levelei nintsenek;

Könyvei vagynak, ezek:

1.) Két Énekes Könyv.

2.) Tanítás Módja.

3.) Articulus XXVI. Dietae Anni 1791.

4.) Resolutio Regia Josephina in Negotio Matrimoniali.

5.) Matricula ab A. 1732.

Ismét más Matricula ab A. 1804. d. 1<sup>a</sup> Maii.

6.) Jura, quibus Evangelicorum in Regno Hungariae Religio mititur. etc.

7.) Egy Könyv, mellynek Felére a' Vallást illető Felséges Királyi Parantsolatok, felére pedig az Ekk'l' ai Megyebéli Rendelések irattatnak.

8.) Egy Inventarium.

---

Az Oskola Könyvei ezek:

1.) Tanítás Mődja.

2.) Egy Szent Biblia, a' melly vétetett A. 1806. d. 16<sup>a</sup> Sept:

3.) Hejdelbergai Keresztyén Catechismus.

4.) Keresztyén Catechismus, a' Vallás rövid Historiájával, némelly hozzá alkalmaztatott Ének Versekkel, és szükséges Könyörgésekkel együtt.

5.) Hübner János Historiája.

6.) Oskolai Tanító Könyv.

7.) Libellus Scholae Ref: Várallyaiensis, ab A. 1804. d. 1<sup>a</sup> Maii, ebben irattatnak a' Confirmatusok nevei, a' Tanulók elő-mentele.

f.) A' Parochialis Házak. A' régi Parochialis Ház, a' melly építettett 1753<sup>évk</sup> Esztendőben Két Szobára, az Első Szoba Kamarának vagyon forditva, a' másik szoba a' Museum.

Az Újj Parochialis Ház építettett A. 1792. Két szobára, jó állapotban vagynak; az Ekk' vagynak Két Asztalai, Két Nyoszolyái, 4. Fa Kar Székei, 4. Fogassai, a' Tanuló Házban Két Theca. Vagyon az Házhoz meg-kivántató ól, Istálló 'sat. Jó állapotban. Vagyon az Ekk' egy kő Pintzéje, a' Parochialis Háznál egy Veteményes Kert.

Az Oskola Ház építettett A' 1776.

Vagyon az Ekk' egy Fenyő Fa Nyoszolyája, Egy Fenyő Fa Asztala, Egy Fa Kar Széke, Két Fogas, 4. Szalma Kar Szék, Az Ház alatt egy kő Pintze ólak az Háznál Veteményes kert.

+++